

XXXII

SOSIAALISIA
ERIKOISTUTKIMUKSIA
20
VANHUSTEN OLOT

SOCIALA
SPECIALUNDERSÖKNINGAR
20
ÅLDRINGARNAS LEVNADSFÖRHÅLLANDEN

ENQUÊTES SPÉCIALES SUR LES AFFAIRES SOCIALES

LES CONDITIONS DES VIEILLARDS

XXXII

SOSIAALISIA
ERIKOISTUTKIMUKSIA

20

VANHUSTEN OLOT

SOCIALA
SPECIALUNDERSÖKNINGAR

20

ÅLDRINGARNAS LEVNADSFÖRHÅLLANDEN

ENQUÊTES SPÉCIALES SUR LES AFFAIRES SOCIALES

LES CONDITIONS DES VIEILLARDS

SISÄLLYS: — INNEHÅLL:

	Siv		Sid.
Vanhusten olot syksyllä 1950	1	Aldringarnas levnadsförhållanden hösten 1950 ..	1
I Johdanto	1	I Inledning	1
II Henkilötietoja	6	II Personuppgifter	6
III Terveydentila	10	III Hälsotillstånd	10
IV Lääkärihoito ja sairaalahoito	14	IV Läkarvård och sjukhusvård	14
V Asunto-olot	16	V Bostadsförhållanden	16
VI Ansiotyö	23	VI Förvärsarbete	23
VII Toimeentulo	29	VII Utkomst	29
VIII Kotiaskareet ja harrastukset	47	VIII Hemsysslor och intressen	47
IX Suhtautuminen nykyisiin oloihin	52	IX Inställning till nuvarande förhållanden ..	52
X Haastattelijain havainnot	54	X Intervjuarnas iakttagelser	54
Kunnalliskodit ja niiden hoidot	57	Kommunalhemmen och deras interner	57
Rakennukset	58	Byggnaderna	58
Henkilökunta ja hoidokkipaikkojen luku	61	Personalen och antalet vårdplatser	61
Kunnalliskotien hoidot	62	Kommunalhemmens vårdtagare	62
Hoidokkien mielialan hoito	71	Vårdtagarnas andliga vård	71
Yksityiset vanhainkodit helmikuussa 1951	73	De privata ålderdomshemmen i februari 1951 ..	73
Yleisissä sairaaloissa hoidettavina olleet vanhuk-		Åldringar, som varit intagna på allmänna sjuk-	
set vuonna 1948	81	hus år 1948	81
Ranskankielinen selonteko	93	Fransk resumé	93
Liitteet: Kysymyslomakkeet	96	Bilagor: Frågeformulär	96

TABLE DES MATIÈRES:

	Page		Page
Les conditions des vieillards dans l'automne de		X Observations des enquêteurs	54
1950	1	Hospices communaux et les personnes y assistées	57
I Introduction	1	Bâtiments	58
II Données personnelles	6	Personnel et nombre des lits	61
III Etat sanitaire	10	Assistés dans les hospices	62
IV Assistance médicale	14	Soins psychiques des assistés	71
V Conditions d'habitation	16	Maisons privées de vieillards en février de 1951	73
VI Activité professionnelle	23	Vieillards soignés dans les hôpitaux publics en	
VII Moyens de subsistance	29	1948	81
VIII Travaux domestiques et occupations	47	Résumé français	93
IX Attitude aux conditions actuelles	52	Annexes: Questionnaires	96

Sosiaaliministeriön sosiaalinen tutkimustoimisto saattaa täten julkisuuteen tulokset tutkimuksista, jotka koskevat kotonaan elävien vanhusten oloja syksyllä 1950, kunnalliskoteja ja niiden hoidokkeja samoin syksyllä 1950, yksityisiä vanhainkoteja helmikuussa 1951 sekä yleisissä sairaaloissa hoidettavina olleita vanhuksia vionna 1948. Nämä tutkimukset sisältyvät numerona 20 Suomen virallisen tilaston sarjaan „Sosiaalisia erikoistutkimuksia”.

Tiedot tutkimusten tuloksista on aikaisemmin julkaistu Sosiaalisen Aikakauskirjan numeroissa 3—4, 9—10 ja 11—12 vuonna 1951 sekä 1—2, 3—4 ja 7—8 vuonna 1952. Säästäväisyysyistä ei niistä ole toimitettu laajempaa selontekoa, vaan on aikakauskirjan eri numeroissa ilmestyneistä kirjoituksista otettu ylipainoksia, jotka nyt yhteensidottuina muodostavat yhtenäisen vanhusten oloja koskevan julkaisun.

Kolme ensiksi mainittua tutkimusta on laatinut aktuaari Margit Jalo ja neljännestä, joka koskee yleisissä sairaaloissa hoidettavina olevia vanhuksia, vastaavat professori Eeva Jalavisto ja lääket. kand. Kastehelmi Jäntti.

Helsingissä lokakuun 18 päivänä 1952.

Socialministeriets byrå för social forskning bringar härmed till offentligheten resultatet av de undersökningar, som avse de hemma-boende äldrengarnas förhållanden hösten 1950, kommunalhemmen och deras interner likaså hösten 1950, de privata äldrengshemmen i februari 1951 samt äldrengar, som varit intagna på allmänna sjukhus år 1948. Dessa undersökningar ingå som nummer 20 i serien „Sociala specialundersökningar” av Finlands officiella statistik.

Uppgifterna om undersökningarnas resultat ha tidigare publicerats i följande nummer av Social Tidskrift: 3—4, 9—10 och 11—12 år 1951 samt 1—2, 3—4 och 7—8 år 1952. Av sparsamhetsskäl har en utförligare redogörelse icke utarbetats över dem, utan har av de olika artiklar, som utkommit i tidskriften, tagits särtryck, som nu fogats samman till en enhetlig publikation över äldrengarnas förhållanden.

De tre förstnämnda undersökningarna ha utarbetats av aktuarien Margit Jalo och för den fjärde, som berör äldrengar intagna på allmänna sjukhus, svara professor Eeva Jalavisto och med. kand. Kastehelmi Jäntti.

Helsingfors den 18 oktober 1952.

G. Modeen.

Maaja Trudeer.

Vanhusten olot syksyllä 1950.

Tilastollinen tutkimus.

I. Johdanto.

Valtioneuvoston helmikuussa 1949 aset-
tama vanhusten huoltokomitea, joka on työ-
kennellyt sosiaalineuvos *Paavo Mustalan*
puheenjohdolla, kääntyi samana vuonna
sosiaalisen tutkimustoimiston puoleen esit-
täen, että toimisto toimittaisi tilastollisen
tutkimuksen niistä olosuhteista, joissa van-
hukset elävät. Näihin luettaisiin kaikki
vuonna 1885 ja sitä ennen syntyneet ikä-
luokat. Samalla pyydettiin toimistoa laati-
maan tutkimussuunnitelma sekä kustannus-
arvio.

Toimisto piti selvänä, että tämäntapai-
sessa laajassa tutkimuksessa oli käytettävä
nykyaikaista pistokoemenetelmää. Tutki-
muksen ajankohta oli kuitenkin sikäli epä-
edullinen, ettei maan eri osista ollut käy-
tettävissä varmoja tietoja vanhusten luku-
määrästä, kun siihen mennessä mitään koko
maata käsittävää todellista väestönlaskentaa
ei maassamme ollut toimitettu. Luonnolli-
sin ratkaisu olisi näin ollen ollut odottaa
vuoden 1950 loppuun suunnitellun väestön-
laskennan tuloksia sekä suorittaa poiminta
näin saadusta aineistosta. Mutta kun täl-
lainen menettely olisi voinut lykätä tutki-
muksen toimeenpanoa kahdella vuodella,
toimisto päätti puoltaa mahdollisuuksien
mukaan sen ns. lohkonnan hyväksikäyttöä,
minkä asiantuntijat syksyllä 1949 olivat
suorittaneet asutuskeskuksissa ja maalais-
kunnissa verorasituskomitean toimittaman
kulutustutkimuksen pohjaksi.

Tutkimusmenetelmä. Tutkimuksessa käy-
tetyssä aineistovalinnassa on noudatettu ns.
lohkoista, umpimähkäistä valintaa. Maan
kaikista kaupungeista, kauppaloista ja maa-
laiskunnista, yhteensä 554 paikkakunnasta,
poimittiin 175, pitäen näytettä otettaessa
silmällä seuraavia kriteerioita.

Äldringarnas levnadsförhållanden hösten 1950.

En statistisk undersökning.

I. Inledning.

Den av statsrådet i februari 1949 till-
satta kommittén för åldringsvården, som ar-
betat under ordförandeskap av socialrådet
Paavo Mustala, vände sig samma år till
byrån för social forskning med anhållan om
att byrån skulle verkställa en statistisk un-
dersökning om de förhållanden, under vilka
åldringarna leva. Äldringarna skulle om-
fatta alla åldersklasser födda år 1885 och
tidigare. Samtidigt ombads byrån uppgöra
en plan för undersökningen jämte kostnads-
förslag.

Det stod klart för byrån, att vid en dy-
lik omfattande undersökning moderna stiek-
provsmetoder måste komma till användning.
Tidpunkten för undersökningen var emeller-
tid i så måtto oförmånlig, att säkra uppgif-
ter om åldringarnas antal i olika delar av
landet inte förelågo, då någon hela landet
omfattande faktisk folkräkning inte dittills
verkstälts i vårt land. Den lämpligaste ut-
vägen hade därför varit att invänta resul-
taten av den till slutet av år 1950 planerade
folkräkningen och på basen av detta mate-
rial göra ett urval. Då detta emellertid hade
kunnat föranleda ett uppskov med verk-
ställandet av undersökningen på ett par år,
beslöt byrån förorda att i möjlig utsträck-
ning utnyttja den stratifiering av landets
bosättningscentra och landskommuner, som
på hösten 1949 verkstälts av sakkunniga
som underlag för en av skattetryckskommittén
anordnad konsumtionsundersökning.

Undersökningsmetoden. Det vid under-
sökningen tillämpade urvalet av forsknings-
material har varit ett s.k. stratifierat
slumpurval. Av landets samtliga städer,
köpingar och landskommuner, till antalet
inalles 554, har utvalts 175 orter. Vid sist-
nämnda urval beaktades följande kriterier.

1. Kunnan laatu: kaupunki, kauppala tai maalaiskunta
2. Kunnan asukasluku
3. Kunnan maantieteellinen sijainti
4. Väestön tulotaso (tulovero 1 000 asukasta kohden)
5. Kunnan lapsiluku (16 vuotta nuorempien lasten luku 1 000 asukasta kohden)
6. Väentiheys

Näitä ominaisuuksia silmällä pitäen maan kaupungit, kauppalat ja maalaiskunnat oli jaettu pienempiin lohkoihin, joista jokaiseen kuului yksi tai useampia sellaisia kuntia, jotka määrättyissä rajoissa olivat samankaltaisia yllämainittujen ominaisuuksiensa puolesta. Jokaisesta lohokosta poimittiin siten yksi tai useampia kuntia lopullisiksi tutkimuskohteiksi, kaikkiaan 40 kaupunkia tai kauppalaa sekä 135 maalaiskuntaa. Teoreettisesti katsoen olisi näiden kuntien poiminta ollut toimitettava arvalla siten, että jokaisen kunnan mahdollisuus joutua valituksi oli suhteellinen kunnassa olevien vanhusten lukumäärään. Käytännöllisistä syistä pidettiin valinnassa kuitenkin silmällä myös sitä, oliko kunnassa kouliintuneita haastattelijoita tai voitiinko niitä ilman erityisen suuria kustannuksia sinne lähettää.

Varsinainen vanhusten valinta tutkittavilla paikkakunnilla tapahtui siten, että henkikirjoista poimittiin umpimähkään vuonna 1885 tai aikaisemmin syntyneitä henkilöitä määrättyssä suhteessa asianomaisen kunnan väkilukuun. Maalaiskunnissa, jotka maassamme yleensä ovat liian suuria tällaisen umpimähkäisen valinnan alueiksi, lohkonä ulotettiin yksityisiin kyliin, jolloin kriteeriksi otettiin kylien asukasluku. Siten voitiin vieläkin rajoittaa sitä aluetta, jolla asuvien vanhusten luona haastattelijan oli käytävä.

Varsin epävarmojen laskelmien mukaan lienee vuonna 1885 ja sitä ennen syntyneitä vanhuksia ollut syksyllä 1950 koko maassa noin 288 000. Näistä kuitenkin lähes 15 000 oli kunnalliskodeissa, sairaaloissa ym. laitoksissa, joten niiden vanhusten määrä, jotka asuivat kodeissaan ja joihin tämän tutkimuksen lähinnä piti kohdistua, arvioitiin runsaasti 270 000:ksi. Näistä oli tarkoitus valita haastattelututkimuksen kohteeksi noin 1 700 henkilöä. Kun siten valittujen vanhusten joukosta kuitenkin oli odotettavissa poisjäämisiä, otettiin lähtökohdaksi runsaasti 2 000 henkilöä. Luvun määrittäminen näin alhaiseksi kuuluu läheisesti

1. Kommunens art: stad, köping eller landskommun
2. Kommunens folkmängd
3. Kommunens geografiska läge
4. Befolkningens inkomstnivå (inkomstskatten per 1 000 invånare)
5. Kommunens barnfrekvens (antal barn under 16 år per 1 000 invånare)
6. Folktätheten

Enligt dessa kriterier hade landets städer, köpingar och landskommuner fördelats på mindre grupper, „strata”, vilka envar omfattade en eller flera sådana kommuner, som inom vissa gränser voro likartade i fråga om samtliga nyssnämnda egenskaper. Från varje stratum uttogs sedan en eller flere kommuner till definitiva undersökningsobjekt, inalles 40 städer och köpingar samt 135 landskommuner. Teoretiskt taget hade urvalet av dessa kommuner bort ske genom lottnings sålunda, att varje kommuns chans att komma med i urvalet stod i proportion till antalet åldringar i kommunen. Av praktiska skäl togs vid urvalet dock även i beaktande, om i kommunen fanns tillgång till skolade intervjuare eller att sådana utan alltför stora kostnader kunde sändas till den.

Själva urvalet av åldringar på de orter, som utsetts, skedde sålunda, att ur mantalslängderna utplockades slumpvis personer födda år 1885 eller tidigare i en viss proportion till vederbörande kommuns folkmängd. I fråga om landskommunerna, som i vårt land i allmänhet äro alltför stora som områden för dylikt slumpurval, utsträcktes stratifieringen till enskilda byar, varvid som kriterium togs byarnas invånarantal. Man kunde härigenom ytterligare begränsa det område, vars åldringar intervjuaren ägde besöka.

Enligt rätt så osäkra beräkningar skulle i hela landet på hösten 1950 ha funnits ca 288 000 personer födda år 1885 eller tidigare. Av dem bodde dock i kommunalhem, sjukhus o. a. inrättningar inemot 15 000 personer, varför det antal åldringar, vilka bodde i sina hem och vilka denna undersökning närmast skulle beröra, uppskattades till drygt 270 000 personer. Av dessa avsågs att till föremål för intervjuundersökningen uttaga ett urval av ungefär 1 700 personer. Då ett bortfall av de sålunda uttagna emellertid var att förutse, togs dock ett antal av drygt 2 000 som utgångspunkt. Att denna siffra sattes så lågt,

tällaisten pistokoetutkimusten luonteeseen, niillä kun pyritään mahdollisimman nopeaan tutkimukseen mahdollisimman pienin kustannuksin.

Taajamissa, siis kaupungeissa ja kauppa-loissa, otantaprosentti oli määrätty 1 prosentiksi vanhuksista, kun taas maalaiskuntien osalta tyydyttiin haastattelemaan $1/2$ prosenttia vanhuksista. Maaseudun aineisto saatiin kuitenkin kaksinkertaiseksi siten, että aineiston käyttelyssä sama tilastokortti otettiin huomioon kaksi kertaa, joten asutuskeskukset ja maaseutu ovat oikeassa suhteessa edustettuina lopullisessa tilastollisessa aineistossa, joka käsittää 2748 henkilöä.

Vanhusten huoltokomitea oli laatinut hyvin yksityiskohtaisen haastattelulomakkeen yhteistoiminnassa sosiaalisen tutkimustoimiston kanssa. Tämä lomake joutui ennakkotarkistuksen alaiseksi sikäli, että sitä kehitettiin alkukesällä 1950 haastattelemalla 100 vanhusta. Täten saavutetut kokemukset otettiin huomioon valmistettaessa lopullinen lomake varsinaista tutkimusta varten. Tämä pantiin toimeen syksyllä 1950.

Myöhemmän lohkonnan toimeenpano, haastateltavien vanhusten poiminta sekä tutkimuksen koko käytännöllinen järjestely annettiin Suomen Gallup Oy:n tehtäväksi, joka myös on suorittanut koneellisen käytelyn Hollerith-koneilla sosiaalisen tutkimustoimiston ohjeiden mukaan. Aineiston kodiointi ja lopullinen käsittely sekä yhdistelmien laatiminen tutkimuksen tuloksista on suoritettu sosiaalisessa tutkimustoimistossa.

Itse tiedustelun kulusta, jossa käytettyjä menetelmiä sosiaalinen tutkimustoimisto ensi kertaa tässä muodossa sovelsi käytäntöön, mainittakoon seuraavaa.

Henkikirjoista umpimähkään valittujen vanhusten luku oli 2 074. Näistä haastateltiin ja hyväksyttiin tutkimukseen 1 698 eli 81.9 %. Syyt 376 henkilön poisjäämiseen on ilmoitettu seuraavalla sivulla olevassa yhdistelmässä.

Tulosta voidaan pitää varsin tyydyttävänä otettaessa mm. huomioon itse haastattelumenetelmän vaikeus. Kysymysloma-

ligger i nära samband med hela idén med dylika stickprovsundersökningar, med tillhjälp av vilka man syftar till en snabb och med starkt minskade kostnader genomförd undersökning.

I fråga om tätorter, alltså städer och köpingar, höll man sig till den fixerade urvalsprocenten, 1 procent av åldringarna, medan man för landskommunernas vidkommande nöjde sig med att intervjua en halv procent av åldringarna. Landsbygdens material fördubblades dock genom att samma statistikkort togs två gånger i beaktande vid bearbetningen av materialet, varför bosättningscentra och landsbygd äro proportionellt riktigt representerade i själva det definitiva statistiska materialet, som omfattar 2 748 personer.

Det synnerligen ingående intervjuformuläret har utarbetats av kommittén för åldringsvården i samarbete med byrån för social forskning. Detta formulär undergick en förhandsgranskning i så måtto, att det utprovades i en försöksintervju med 100 åldringar på försommaren 1950. De härvid vunna erfarenheterna togos i beaktande vid utarbetandet av det definitiva formuläret, som sedan kom till användning vid själva undersökningen. Denna verkställdes under hösten 1950.

Verkställandet av den sekundära stratifieringen, själva urvalet av de åldringar, som skulle intervjuas, samt hela den praktiska organisationen av undersökningen har varit anförtrödd åt Finska Gallup Ab., som även utfört den maskinella bearbetningen på Hollerith-maskiner enligt anvisningar av byrån för social forskning. Kodifieringen av materialet samt den definitiva bearbetningen och sammanställningen av undersökningens resultat har utförts av byrån för social forskning.

Om själva utfallet av enkäten, vars metoder i vissa avseenden för första gången tillämpades av byrån för social forskning, må följande uppgifter anföras.

Totalantalet ur mantalslängderna slumpmässigt utvalda åldringar var 2 074. Av dessa intervjuades och godkändes 1 698 åldringar eller 81.9 %. Orsaken till bortfallet för 376 personer anges i sammanställningen på följande sida.

Resultatet kan anses såsom mycket tillfredsställande i betraktande å ena sidan av svårighetsgraden i själva intervjuför-

	Luku Antal	%
Muuttanut paikkakunnalta tai ilmoitetusta asunnosta — Flyttat från orten eller från uppgiven bostad	102	4.9
Kuollut — Avlidit	96	4.6
Matkoilla tai muuten tavoittamattomissa — Bortrest eller annars oanträffbar	64	3.1
Otettu kunnalliskotiin tai sairaalaan — Intagits på kommunalhem eller sjukhus	33	1.6
Ilmoitettu väärä ikä — Uppgivits fel ålder	28	1.3
Kieltäytyminen — Vägran	20	1.0
Sairaus, kuurous, kuuromykkyys — Sjukdom, dövhet, dövstumhet	16	0.8
Muut syyt — Andra orsaker	17	0.8
Yhteensä — Summa	376	18.1

kehan oli hyvin suuritoinen ja siinä tiedusteltiin osittain sangen henkilökohtaisia ja arkaluontoisia asioita. Kun henkilöt umpimähkäisesti valittiin henkikirjoista, näiden teknilliset heikkoudet, kuten ikätietojen ja osoitteiden epäluotettavuus, vaikuttivat myös lopullisiin tuloksiin. Sitäpaitsi vanhukset suhteellisen suuren kuolleisuutensa ja heikon terveydentilansa vuoksi muodostavat tutkimusaineiston, jossa poisjäämiset tämänluontoisessa haastattelututkimuksessa paikasta nousevat varsin lukuisiksi.

Näytteen edustavuus. Jotta edellä selostetun tutkimusmenetelmän edellyttämä edustavuus pitäisi paikkansa, olisi tutkimuksen kohteeksi valittujen vanhusten ryhmän oltava sellainen, että se demograafiselta rakenteeltaan vastaa kokonaisväestön vastaavien ikäryhmien kokoonpanoa. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, oli tutkimuksen ajankohta sikäli epäedullinen, että se sattui vähää ennen yleistä väestönlaskentaa, joten tutkimusaineiston ennakkotarkistus väestönlaskentatulosten perusteella ei ollut mahdollinen. Ne tarkistusmahdollisuudet, joita vuoden 1940 kymmenvuotistilasto sekä jatkuva väestötilasto voivat tarjota, ovat varsin epätydyttävät, kun tästä toissijaisesta väestönlaskennasta jo on kulunut niin pitkä aika, ja se on sitäpaitsi luotettavuudeltaankin monessa kohdin ollut epätydyttävä. Vuoden 1940 tietojen nojalla edelleen laskettu väkiluku iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan jaettuna ei myöskään näin ollen voi antaa täsmällisiä tuloksia.

On kuitenkin katsottu olevan asianmukaista tutkia, missä määrin stratifiointin ja pistokoemenetelmän avulla saatu aineisto jaettuna sukupuolen, iän ja asuinpaikkakunnan mukaan on yhdenmukainen lasketun väestön vastaavan jakaantumisen kanssa. Viimeksi mainitut luvut tarkoittavat asuin-

farandet. Frågeformuläret var nämligen mycket arbetsdrygt och avsåg delvis rätt så personliga och ömtåliga ämnen. Därtill kommer, att vid ett slumpmässigt urval av personer enligt mantalslängderna dessas tekniska svagheter i form av otillförlitlighet i fråga om åldersuppgifter och adresser påverka det slutliga resultatet. Därjämte bilda åldringarna genom sin relativt höga dödlighet och sitt svaga hälsotillstånd ett undersökningsmaterial, där bortfallet vid en dylik intervjuundersökning måste förutsättas vara rätt så högt.

Urvalets representativitet. För att fylla de anspråk på representativitet, som en undersökning enligt de här refererade metoderna förutsätter, borde urvalet av åldringar till sin demografiska struktur överensstämma med den sammansättning totalbefolkningen i dessa åldersklasser uppvisar. Som redan tidigare nämndes, var tidpunkten för undersökningen i så måtto ogynnsam, att den inföll kort före den allmänna folkräkningen, varför en förhandskontroll av urvalet enligt folkräkningens resultat inte var möjlig. De kontrollmöjligheter, som 1940 års decenniestatistik jämte den fortlöpande befolkningsstatistiken erbjuder, äro mycket otillfredsställande, då denna sekundära folkräkning redan ligger så långt tillbaka i tiden och dess tillförlitlighet dessutom i flere avseenden varit otillfredsställande. Den framskrivning av folkmängden enligt ålder, kön och boningsort, som ägt rum med 1940 års uppgifter som utgångspunkt, kan därför inte heller ge några exakta resultat.

Det har dock ansetts vara på sin plats att utrona, i vilken mån det genom stratifieringen och slumpurvalet erhållna materialet fördelar sig enligt kön, ålder och boningsort jämfört med den framskrivna befolkningens motsvarande fördelning. De sistnämnda siffrorna gälla i fråga om bo-

paikan osalta vuotta 1948, iän ja sukupuolen osalta vuotta 1949, kun taas vanhusten valinta toimitettiin syksyllä 1950, joten vertailu tässäkin kohdin voi olla jossakin määrin harhaanjohtava.

Kaikista tutkimuksen piiriin otetuista vanhuksista 24 % asui kaupungeissa ja kauppaloissa ja 76 % maalaiskunnissa. Väestötilaston mukaan vuonna 1948 vastaavat suhdeluvut olivat 30 ja 70. Maalaiskunnissa asuvat ovat siten tutkimusaineistossa hieman liian runsaasti edustettuina.

Verrattaessa jakaantumista sukupuolen mukaan ovat eroavaisuudet jonkin verran huomattavammat. Tutkimuksessa miespuolisia vanhuksia oli 48 % ja naispuolisia 52 %, kun taas väestötilaston mukaan vastaavissa ikäluokissa prosenttiluvut olivat 40 ja 60. Kaupungeissa asuvien vanhusten osalta yhdenmukaisuus on tässä kohdin sangen hyvä, sillä tutkimuksessa 38 % näistä oli miehiä ja 62 % naisia, vastaten 37 ja 63 % väestötilastossa. Miespuolisten liian suuri osuus tutkimusaineistossa johtuu maalaiskuntien suhdeluvuista, jotka kysymyksessä olevassa tutkimuksessa ovat 51 % miehiä ja 49 % naisia ja väestötilastossa 41 % miehiä ja 59 % naisia.

Lopuksi esitettäköön eräitä tietoja ikäryhmityksestä, erikseen miesten ja naisten osalta.

Ikä, vuotta Ålder, år	Miehet — Män		Naiset — Kvinnor	
	Tutkimuksessa Undersökningen	Väestötilastossa Befolkningsstatistiken	Tutkimuksessa Undersökningen	Väestötilastossa Befolkningsstatistiken
	Prosentteina — I procent			
65—69	41	41	36	39
70—74	33	29	30	29
75—79	17	17	24	19
80—	9	13	10	13
Kaikkiaan — Inalles	100	100	100	100

Kolmessa alimmassa ikäryhmässä jakautuminen näyttää suhteellisen yhdenmukaiselta. Ylimmässä ikäryhmässä eroavaisuus on kuitenkin huomattava, mikä on aivan luonnollista, osittain sen vuoksi, että väestötilaston näitä ikäluokkia tarkoittavat luvut ovat ilmeisesti liian suuria, osittain taas sen vuoksi, että haastattelun kohdistuessa vanhimpiin ikäluokkiin kuolemantapaukset, vaikeat sairaudet ym. vaikeudet aiheuttavat suhteellisesti enemmän poisjäämisiä.

ningsort år 1948, i fråga om åldersfördelning och kön år 1949, för urvalet av åldringar däremot hösten 1950, varför jämförelsen även i detta hänseende måste bli något osäker.

Av samtliga åldringar, som beaktats i undersökningen, voro 24 % bosatta i städer och köpingar och 76 % i landskommunerna. Enligt befolkningsstatistiken var motsvarande fördelning alltså år 1948 30 % för städer och köpingar samt 70 % för landskommunerna. De sistnämnda äro alltså något överrepresenterade i undersökningen.

I fråga om fördelningen efter kön är skillnaden något mer betydande. Enligt undersökningen utgjordes 48 % av åldringarna av män och 52 % av kvinnor, medan enligt befolkningsstatistiken denna fördelning för ifrågavarande åldersgrupper är 40 och 60 %. Beträffande de i städerna bosatta åldringarna är samstämmigheten i detta avseende mycket god, i det att enligt undersökningen 38 % voro män och 62 % kvinnor emot resp. 37 % och 63 % enligt befolkningsstatistiken. Den alltför stora andelen av män i undersökningsmaterialet beror på proportionssiffrorna för landskommunerna, vilka enligt undersökningen voro 51 % män och 49 % kvinnor mot 41 % män och 59 % kvinnor enligt befolkningsstatistiken.

Till sist några uppgifter om åldersfördelningen. Dessa avse män och kvinnor var för sig.

För åldersgrupperna upp till 79 år måste överensstämmelsen betecknas som relativt god. I fråga om den högsta åldersgruppen är skillnaden dock betydande, vilket är helt naturligt, dels emedan befolkningsstatistiken uppenbarligen har för stora siffror i dessa åldersklasser, dels åter emedan bortfallet vid undersökningen på grund av dödsfall, svårare sjukdom och andra svårigheter vid intervjuandet måste vara proportionsvis större i de högsta åldersklasserna.

II. Henkilötietoja.

Kuten edellä on mainittu, muodostavat vanhusten oloja koskevan tutkimuksen aineiston 2 748 vanhusta koskevat tiedot. Ennenkuin näiden tietojen perusteella ryhdytään selvittämään, millaisissa oloissa vanhukset yleensä elävät, ja tekemään siitä johtopäätöksiä, on paikallaan ensin mainita, missä osissa maata nämä vanhukset asuivat, minkä ikäisiä he olivat sekä mihin yhteiskuntapiireihin he kuuluivat.

Tutkimukseen osallistuneista vanhuksista 24 % asui kaupungeissa ja kauppaloissa sekä 76 % maaseudulla. Miten nämä vanhukset jakaantuivat eri puolille maata kutakin 100 haastateltua vanhusta kohden, selviää seuraavasta. Tällöin on samalla kussakin paikkakuntaryhmässä ilmoitettu niiden kuntien luku, missä vastaavia haastatteluja on suoritettu.

Kaupungit ja kauppalat — Städer och köpingar	Kuntien luku Antal kommuner	Vanhuksia Äldringar %
Helsinki — Helsingfors	1	6
Muut kaupungit tai kauppalat, yli 20 000 asukasta — Övriga städer eller köpingar, över 20 000 invånare	10	10
Etelä-Suomen kaupungit, alle 20 000 asukasta — Städer i södra Finland, under 20 000 invånare	17	6
Pohjois-Suomen kaupungit, alle 20 000 asukasta — Städer i norra Finland, under 20 000 invånare	12	2
Maalaiskunnat — Landskommuner		
Uudenmaan ja Kymen läänit — Nylands och Kymmene län	17	11
Turun ja Porin sekä Hämeen läänit ja Ahvenanmaa — Åbo och Björneborgs samt Tavastehus län och Åland	43	24
Mikkelin ja Kuopion läänit — S:t Michels och Kuopio län	31	18
Vaasan lääni — Vasa län	27	15
Oulun ja Lapin läänit — Uleåborgs och Lapplands län	17	8
Yhteensä — Summa	175	100

Haastateltujen vanhusten joukossa oli sekä suomen- että ruotsinkielisiä henkilöitä. 91 % vanhuksista puhui äidinkielenään suomea, ja ruotsinkielisiä oli 9 %. Suhteellisesti eniten viimeksimainittuja oli Helsingissä, 24 % siellä haastatelluista, Uudenmaan ja Kymen lääneissä 23 % sekä Vaasan läänissä 16 %. Siirtoväkeen kuului kaikkiaan 12 %, Etelä-Suomen pienissä kaupungeissa ja kauppaloissa, joissa asukasluku alitti 20 000:n, jopa 19 % niissä haastatelluista vanhuksista.

Iän selvittämiseksi vanhukset on luokiteltu neljään 5-vuotisryhmään, jolloin heitä kaupungeissa ja kauppaloissa sekä maalaiskunnissa erikseen oli kutakin 100 vanhusta kohden eri ikäryhmissä seuraavasti.

II. Personuppgifter.

Såsom i det föregående nämnts, bildas materialet för undersökningen rörande äldringarnas levnadsvillkor av uppgifter rörande 2 748 äldringar. Innan man på grund av dessa uppgifter går att utreda, under hurdana förhållanden äldringarna i allmänhet leva, och därav draga slutsatser, är det på sin plats att angiva, i vilka delar av landet dessa äldringar bodde, hur gamla de voro samt till vilka socialgrupper de hörde.

Av de i undersökningen ingående äldringarna bodde 24 % i städerna och köpingarna samt 76 % på landsbygden. Hur dessa äldringar fördelade sig på olika delar av landet per 100 intervjuade äldringar, framgår av följande. Härvid har tillika i varje ortsgrupp uppgivits antalet kommuner, i vilka resp. intervjuer gjorts.

Bland de intervjuade äldringarna fanns det såväl finsk- som svenskspråkiga personer. 91 % av äldringarna talade finska som sitt modersmål och 9 % voro svenskspråkiga. De sistnämnda voro jämförelsevis talrikast i Helsingfors, 24 % av de där intervjuade, i Nylands och Kymmene län utgjorde de 23 % samt i Vasa län 16 %. Till den förflyttade befolkningen hörde inalles 12 %, i södra Finlands småstäder och köpingar, i vilka invånartalet var mindre än 20 000, ända upp till 19 % av de i dem intervjuade äldringarna.

Med avseende på åldern ha äldringarna indelats i fyra 5-årsgrupper, varvid det procentuella antalet av dem i de olika åldersgrupperna, särskilt i städerna och köpingarna samt landskommunerna, var som följer.

Ikä, vuotta Ålder, år	Kaupungit ja kaup- palat Städer och köpingar	Maalais- kunnat Lands- kommuner	Koko maa Hela landet
65—69	44	37	39
70—74	31	31	31
75—79	15	22	20
80—	10	10	10
Yhteensä — Summa	100	100	100
Haastateltujen luku — Antalet intervjuade	648	2 100	2 748

Kaikista haastatelluista vanhuksista $\frac{7}{10}$ oli 65—74-vuotiaita ja vain $\frac{3}{10}$ sitä vanhempia. Maaseudulla, missä ihmiset yleensä elävät vanhemmiksi kuin asutuskeskuksissa, lähes $\frac{1}{3}$ oli jo 75 vuotta täyttäneitä, kun kaupungeissa ja kauppaloissa samanikäisiä oli vain $\frac{1}{4}$. Sen sijaan näissä taajamissa asuvista vanhuksista kokonaista 44 % oli 65—69-vuotiaita, mutta maalaiskunnissa vastaavanikäisiä vanhuksia oli vain 37 %. Merkille pantavaa on, että Helsingissä haastatelluista 29 % oli jo täyttänyt 75 vuotta, kun muissa taajamissa tämän ikäisten vanhusten prosenttiluku oli vain 22—25. Uudenmaan ja Kymen sekä Oulun ja Lapin läänien maalaiskunnissa oli tähän ikäryhmään kuuluvia ainoastaan 23—24 %, kun maan muissa maalaiskunnissa vastaava suhdeluku oli 32—35 %.

Noin puolet haastatelluista vanhuksista eli 49 % oli siviilisäädyltään leskiä. Naimisissa olevia oli 39 %, naimattomia 11 % ja eronneita vain 1 %. Miten miehet ja naiset ikänsä perusteella jakaantuivat eri siviilisäätiryhmiin, valaisee seuraava taulukko, prosenttein laskettuna.

Av alla intervjuade äldringar voro $\frac{7}{10}$ 65—74 år och blott $\frac{3}{10}$ äldre. På landsbygden, där människorna i allmänhet uppnå en högre ålder än i tätorterna, hade nära $\frac{1}{3}$ redan fyllt 75 år, medan i städerna och köpingarna blott $\frac{1}{4}$ uppnått samma ålder. I stället voro av äldringarna i tätorterna icke mindre än 44 % 65—69-åringar, men i landskommunerna utgjorde dessa blott 37 %. Att märka är, att av de i Helsingfors intervjuade 29 % redan hade uppnått 75-års åldern, i övriga tätorter åter blott 22—25 %. I Nylands och Kymmene läns samt i Uleåborgs och Lapplands läns landskommuner var antalet äldringar i denna åldersgrupp 23—24 %, medan motsvarande proportionstal i landets övriga landskommuner var 32—35 %.

Omkring hälften av de intervjuade äldringarna eller 49 % voro till sitt civilstånd änkor eller änklingar. 39 % voro gifta, 11 % ogifta och blott 1 % fränskilda. Följande tabell visar, hur männen och kvinnorna fördelade sig procentuellt efter ålder på olika civilståndsgupper.

Sivillisäätty. — Civilstånd.

Sivillisäätty Civilstånd	Ikä, vuotta — Ålder, år								Kaikki Samtliga	
	65—69		70—74		75—79		80—			
	m.	n. kv.	m.	n. kv.	m.	n. kv.	m.	n. kv.	m.	n. kv.
Naimattomia — Ogifta	7	18	6	16	7	10	5	7	7	14
Naimisissa olevia — Gifta	77	21	69	12	58	8	47	5	68	14
Leskiä — Änkor eller änklingar	16	59	24	71	35	82	46	86	24	71
Eronneita — Fränskilda	0	2	1	1	—	0	2	2	1	1
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal- intervjuade	545	519	428	429	219	340	118	150	1 310	1 438

Suurin osa, lähes $\frac{7}{10}$, miehistä oli naimisissa, jota vastoin naisista vain $\frac{1}{7}$. Sen sijaan naisista runsaasti $\frac{7}{10}$ oli leskiä. Tähän vaikuttaa osaksi, paitsi miesten alhaisempi keski-ikä, myös se seikka, että tutkimukseen osallistuneet miehet ovat olleet jon-

Största delen av männen, inemot $\frac{7}{10}$, voro gifta, av kvinnorna däremot blott $\frac{1}{7}$. I stället voro av kvinnorna drygt $\frac{7}{10}$ änkor. Utom männens lägre genomsnittsålder bidrog härtill även den omständigheten, att de i undersökningen ingående männen ha

kin verran nuorempia kuin naiset, sillä $\frac{3}{4}$ haastatelluista miehistä ei ollut vielä täytännyt 75 ikävuottaan, mutta naisista vain $\frac{2}{3}$. Osaksi se johtuu myös siitä, että miesten aviopuolisot hyvin monissa tapauksissa ovat olleet heitä nuorempia, useinkin sen ikäisiä, etteivät vielä olleet saavuttaneet tässä tutkimuksessa määrättyä „vanhuuden” ikärajaa. Sekä naimattomien että naimisissa olevien suhteellinen lukumäärä aleni säännöllisesti iän karttuessa, leskeksi jääneiden vastaavasti noustessa. 75—79-vuotiaista miehistä 35 % oli leskiä, mutta 80 vuotta vanhemmista jo 46 %. Naisten vastaavat suhdeluvut olivat 82 ja 86.

Haastateltujen vanhusten yhteiskunnallista asemaa selvitettäessä on lähtökohdaksi otettu heidän ilmoittamansa ammatti, jota he joko vielä haastatteluhetkellä harjoittivat tai olivat aikaisemmin harjoittaneet. Naiset, sekä naimisissa olevat että lesket, on yleensä ryhmitetty aviopuolison ammatin mukaan, sikäli kuin heillä itsellään ei ole ollut mitään varsinaista ammattityötä. Maanviljelyksestä elatuksensa saaneet on jaettu maanviljelijöihin ja työnjohtajiin (1) sekä pienviljelijöihin ja maa- ja metsätöiläisiin (2). Eri ammattialoilla johtavassa asemassa olevat, kuten teollisuudenharjoittajat, liikeyritysten johtajat ja omistajat samoin kuin valtion ja kuntien palveluksessa toimivat virkamiehet sekä vapaiden ammattien harjoittajat on käsitelty eri ryhmänä (3), vastaavien alojen työnjohtajat ja konttorihenkilökunta eri ryhmänä (4) samoin kuin työläiset (5). Käsi- ja pienteollisuuden harjoittajat sekä pienempien kauppaliikkeiden omistajat on erotettu eri ryhmäksi (6). Oman ryhmänsä muodostavat myös henkilöllisten palvelusten alalla toimivat (7), kuten hotelli- ja ravintolahenkilökunta, kotitalousapulaiset yms. Sellaiset, joita ei ole voitu laskea kuuluviksi mihinkään edellämainittuihin, on käsitelty eri ryhmänä (8). Miten tutkimukseen osallistuneet vanhukset ilmoittamansa ammatin tai toimen nojalla jakaantuivat edellä lueteltuihin ryhmiin, prosenttein laskettuna, valaisee seuraava taulukko.

Melkein puolet, 49 %, kaikista tutkimukseen osallistuneista on toiminut maatalouden alalla, lähes $\frac{1}{3}$ maanviljelijöinä ja vajaat $\frac{1}{5}$ maa- ja metsätöiläisinä tai pienviljelijöinä. Maalaiskunnissa haastatelluista miehistä kokonaista $\frac{2}{3}$ ja naisista lähes $\frac{3}{5}$ kuului tähän ryhmään. Muiden toimialojen

varit något yngre än kvinnorna, ty $\frac{3}{4}$ av de intervjuade männen hade ännu icke fyllt sitt 75:te åldersår, av kvinnorna åter blott $\frac{2}{3}$. Delvis är det även en följd därav, att männens hustrur i mycket många fall ha varit yngre än deras män, ofta t. o. m. så att de ännu ej nått den här uppdragna gränsen för ålderdomen. Såväl de ogiftas som de giftas relativa antal minskade regelbundet med tilltagande ålder, medan änkringarnas och änkornas antal i motsvarande grad ökade. Av männen på 75—79 år voro 35 % änkringar, i åldern 80 år och däröver åter 46 %. För kvinnorna voro motsvarande proportionstal 82 och 86.

Vid utredningen av de intervjuade åldringarnas samhällsställning har till utgångspunkt tagits det av dem angivna yrke, som de vid enkätstillfället antingen ännu utövade eller tidigare hade utövat. Kvinnorna, såväl de gifta som änkorna, ha i allmänhet grupperats efter makens yrke, för såvitt de icke själva ha haft något egentligt yrkesarbete. De som haft sitt uppehälle av lantbruk ha uppdelats på jordbrukare och arbetsledare (1) samt småbrukare och lant- och skogsarbetare (2). De som på olika arbetsområden ha varit i ledande ställning, såsom industriidkare, direktörer och innehavare av affärsföretag, liksom även tjänstemän i statens och kommunernas tjänst samt utövare av fria yrken ha behandlats som en grupp (3), arbetsledare och kontorspersonal på motsvarande områden som en grupp (4) liksom även arbetare (5). Idkare av hantverk och småindustri samt innehavare av mindre handelsaffärer ha avskilts till en särskild grupp (6). En grupp för sig bilda även de, som voro sysselsatta i personlig tjänst (7), såsom hotell- och restaurangpersonal, hembiträden m. fl. dyl. Sådana, som ej ha kunnat hänföras till någon av de ovan nämnda grupperna, ha behandlats som en särskild grupp (8). Hur de i undersökningen medtagna åldringarna fördelade sig efter det av dem angivna yrket eller sysslan på ovan uppräknade grupper, belyses procentuellt i följande tabell.

Nästan hälften, 49 %, av alla åldringar i undersökningen ha varit sysselsatta inom lantbruket, inemot $\frac{1}{3}$ såsom jordbrukare och knappt $\frac{1}{5}$ som lant- och skogsarbetare eller småbrukare. Av de i landskommunerna intervjuade männen hörde icke mindre än $\frac{2}{3}$ och av kvinnorna nära $\frac{3}{5}$ till denna

Yhteiskunnallinen asema. — Samhällsställning.

Ammattiryhmä Yrkesgrupp	Kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar		Maalaiskunnat Landskommuner		Koko maa Hela landet		
	m.	n. — kv.	m.	n. — kv.	m.	n. — kv.	Yhteensä Tillsamm.
1	2	4	41	36	34	27	30
2	3	4	26	22	22	17	19
3	17	9	3	2	6	4	5
4	10	9	3	4	4	5	5
5	51	36	21	21	26	25	26
6	8	17	4	8	5	10	8
7	8	20	1	5	2	10	6
8	1	1	1	2	1	2	1
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjua	248	400	1 062	1 038	1 310	1 438	2 748

ruumiillisen työn tekijöihin kuului $\frac{1}{4}$ vanhuksista, kaupungeissa ja kauppaloissa asuvista miehistä jopa runsaasti puolet ja naisista yli $\frac{1}{3}$ sekä maalaiskunnissa haastatelluista $\frac{1}{5}$. Henkisen työn tekijöitä oli kaikista vanhuksista $\frac{1}{10}$, asutuskeskuksissa huomattavasti enemmän kuin maaseudulla, vastaavasti 22 ja 6 %. Henkilöllisten palvelusten ryhmään kuului kaupungeissa ja kauppaloissa asuvista naisista melko suuri osa, $\frac{1}{5}$. Mm. 12 % niissä haastatelluista naisista toimi tai oli toiminut siivoojina, pyykinpesijöinä yms., 4 % kotitalouspalvelijoina ja 3 % hotelli- ja ravintola-apulaisina. Mainittakoon vielä, että 7 % haastatelluista miehistä, joilla oli kotipaikkansa asutuskeskuksissa, ansaitsi tai oli ansainnut elatuksensa talonmiehinä, yövartijoina tms. Teollisuuden ja rakennustuotannon palveluksessa oli toiminut 21 % kaikista tutkimuksen kohteena olleista, kaupan ja liikenteen palveluksessa 6 %, samoin 6 % käsi- ja pieniteollisuuden alalla sekä 9 % valtion ja kuntien palveluksessa.

Kaikki edellä esitetyt vanhusten henkilöä koskevat yleistiedot ovat olleet melko helposti saatavissa ja niiden paikkansapitävyys on ollut tarkistettavissa, jos haastateltavan muisti joskus on pettänyt. Sen sijaan siirryttäessä tekemään selkoa vanhusten terveydentilasta, asunto-oloista, toimeentulosta, työsuhteista, askarteluista, harrastuksista ja suhtautumisesta nykyisiin oloihin, on muistettava, että vanhuksset itse ovat antaneet haastattelijalle tiedot enemmän tai vähemmän tarkkan muistinsa varassa ja että heidän terveydentilansa, sekä ruumiillinen että henkinen, on voinut jossain määrin kuvastua

grupp. Kroppsarbetare på andra verksamhetsområden voro $\frac{1}{4}$ av åldringarna, i städerna och köpingarna ända till drygt hälften av männen och över $\frac{1}{3}$ av kvinnorna samt av de i landskommunerna intervjuade $\frac{1}{5}$. De intellektuella arbetarna utgjorde $\frac{1}{10}$ av samtliga åldringar, i tätorterna en betydligt större del än på landsbygden, resp. 22 och 6 %. Till gruppen personlig tjänst hörde av de i städerna och köpingarna bostatta kvinnorna en rätt stor del, $\frac{1}{5}$. Bl. a. voro eller hade 12 % av de i dem intervjuade kvinnorna varit sysselsatta som städerskor, tvätterskor m. fl. dyl., 4 % som hembiträden och 3 % som hotell- och restaurangbiträden. Nämnas må ytterligare, att 7 % av de intervjuade män, som voro hemmahörande i tätorterna, förtjänade eller hade förtjänat sitt uppehälle som gårdskarlar, nattvakter m. fl. dyl. — I industrins och byggnadsverksamhetens tjänst hade 21 % av samtliga intervjuade varit verksamma, i handels och samfärdselns tjänst 6 %, inom hantverket och småindustrin likaså 6 % samt i statens och kommunernas tjänst 9 %.

Alla ovan anförda allmänna uppgifter rörande åldringarnas person ha varit tämligen lätt tillgängliga och deras riktighet har kunnat kontrolleras, ifall den intervjuades minne någon gång svikit. Däremot bör vid redogörelsen för åldringarnas hälsotillstånd, bostadsförhållanden, utkomst, arbetsförhållanden, hemsysslor, intressen och inställning till de aktuella förhållandena hållas i minnet, att åldringarna själva ha meddelat uppgifterna åt intervjuaren med stöd av sin mer eller mindre exakta minne och att deras hälsotillstånd, såväl det fysiska som det andliga, i någon mån har kunnat avspeglas

heidän antamisissaan vastauksissa. Sikäli kuin haastattelijalta on tiedusteltu hänen havaintojaan erinäisistä seikoista, esitetään se kunkin kohdan yhteydessä erikseen.

III. Terveystila.

Kuten on luonnollista vanhojen ihmisten ollessa kysymyksessä, on noin $\frac{2}{3}$ haastatelluista vanhuksista ilmoittanut kuluneen puolen vuoden aikana olleensa yleensä sairaalaisia. Vajaat $\frac{3}{10}$ eli 29 % oli terveitä, ja 6 % ei voinut tarkkaan määritellä terveydentilaansa. Kun kysymys koski terveydentilaa pitemmän ajanjakson kuluessa, on voinut sattua, että vanhus on ilmoittanut olleensa yleensä terve, vaikka hän haastatteluhetkellä on sairastanut jotain ohimenevää sairautta.

Miten miehet ja naiset, eri ikäiset sekä maaseudulla ja kaupungeissa asuvat ovat vastanneet tähän kysymykseen, selviää seuraavasta taulukosta, prosenttein ilmaistuna.

i de svar de avgivet. För såvitt som intervjuaren ombetts att meddela sina iakttagelser om vissa omständigheter, redogöres för dem i samband med de olika punkterna var för sig.

III. Hälsotillstånd.

Såsom naturligt är, då det gäller gamla människor, ha omkring $\frac{2}{3}$ av de intervjuade åldringarna uppgivit, att de under det närmast föregående halvåret hade varit sjukliga. Knappt $\frac{3}{10}$ eller 29 % hade varit friska, och 6 % kunde icke exakt angiva sitt hälsotillstånd. Då frågan gällde hälsotillståndet under en längre tidsperiod, har det kunnat hända, att åldringen har uppgivit sig ha i allmänhet varit frisk, fastän han vid intervjutillfället var akut sjuk.

Hur männen och kvinnorna, av olika ålder samt på landsbygden och i städerna, ha besvarat denna fråga, framgår av följande tabell, i % angivet.

Terveystila. — Hälsotillstånd.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Ikä, vuotta — Ålder, år				Kaupungit ja kaup. Städer och köpingar	Maaseutu Landsbygd	Kaikki vanhukset Samtliga Åldringar
			65—69	70—74	75—79	80—			
Yleensä terveitä — I allmänhet friska	35	24	28	30	27	35	32	28	29
Sairaalaisia — Sjukliga	58	71	66	63	69	60	64	66	65
Terveystila epämääräinen — Obestämt hälsotillstånd	7	5	6	7	4	5	4	6	6
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 310	1 438	1 064	857	559	268	648	2 100	2 748

Yleensä naiset näyttävät olevan sairaalaisempia kuin miehet. Vain vajaat $\frac{1}{4}$ naisista oli terveitä, miehistä sen sijaan runsas $\frac{1}{3}$. Tätä vahvistavat myös haastattelijoiden tekemät havainnot. Ilmeisiä sairauden merkkejä oli heidän mielestään 36 %:ssa miehistä ja 42 %:ssa naisista. Jos haastateltavan omaan terveydentilansa arviointiin on luottamista, oli 70—74-vuotiaista samoin kuin 80 vuotta täyttäneistä vanhuksista useammat terveitä kuin 65—69- ja 75—79-vuotiaista. Samoin haastattelijoiden lausunnon mukaan 65—69-vuotiaista 37 %:ssa oli sairauden merkkejä, mutta 70—74-vuotiaista vain 34 %:ssa. Sen sijaan heidän mielestään puolet 80 vuotta täyttäneistä vaikutti sairailta.

I allmänhet synas kvinnorna vara mera sjukliga än männen. Blott knappt $\frac{1}{4}$ av kvinnorna voro friska, av männen åter drygt $\frac{1}{3}$. Detta bekräftas även av intervjuarnas iakttagelser. Uppenbara sjukdomstecken röjdes enligt dem hos 36 % av männen och 42 % av kvinnorna. Om man kan lita på den intervjuades eget bedömande av sitt hälsotillstånd, voro av 70—74-åringarna liksom även av dem som fyllt 80 år ett större antal friska än av 65—69- resp. 75—79-åringarna. Enligt intervjuarnas utsagor företedde likaså 37 % av 65—69-åringarna tecken på sjukdom, men blott 34 % av 70—74-åringarna. Däremot föreföllo enligt dem hälften av de åldringar som fyllt 80 år att vara sjuka.

Sairaaloisuuden astetta valaisevat osaltaan jossain määrin tiedot, joita on saatu vanhusten vuoteenomanaolosta haastatteluvuoden aikana.

Vuoteenomana vuoden aikana — Sängliggande under året	Ikä, vuotta — Ålder, år			Kaikki Samtliga
	65—74	75—79	80—	
pitemmän aikaa — en längre tid	11	13	24	13
tilapäisesti — tillfälligtvis	35	41	29	36

Noin puolet kaikista vanhuksista oli ollut vuoteenomana vuoden aikana lyhyemmän tai pitemmän ajan, naisista jopa 54 %, jota vastoin miehistä vain 42 %. Iän karttuessa joutuivat yhä useammat vanhukset jatkuvasti olemaan vuoteenomina, 75 vuotta nuoremmissa vain $\frac{1}{10}$, mutta 80 vuotta täyttäneistä jo $\frac{1}{4}$.

Kysyttäessä vanhuksilta, mikä sairaus tai vamma heitä on pääasiassa vaivannut, olivat vastaukset monesti hyvin epämääräisiä. Useat heistä ilmoittivat sairastavansa mitä erilaisimpia tauteja, joten pääasiallisen sairauden määrittelyminen näiden tautiluetteloiden nojalla on ollut varsin vaikeata. Vanhusten ilmoittamia tauteja tarkastettaessa on muistettava, että taudit eivät läheskään aina ole lääkärin toteamia, vaan vanhukset ovat itse kertoneet, minkälaisia kipuja he ovat itessään tunteneet.

Hyvin kuvaavaa on, että terveyttä tiedusteltaessa vanhuksat kertoivat tunteneensa itsensä yleensä terveiksi, mutta kun määrätynlaatuiset sairaudet ovat tulleet puheeksi, ovat he kuvailleet, mitä kaikkia sairauksia heissä on. Osaksi tästä ja osaksi myös siitä, että yleensä terve vanhus on haastatteluhetkellä sairastanut jotain tilapäistä sairautta, johtuu, että sairautensa laadun on ilmoittanut 74 % vanhuksista, vaikka sairaaloissa vanhuksia on ollut vain 65 %.

Seuraavassa eri tauteja esittävässä taulukossa suhdeluvut on laskettu sairautensa laadun ilmoittaneiden vanhusten luvusta.

Tavallisimmat sairaudet olivat sydäntaudit ja reumatismi, joita sairasti yli puolet vanhuksista. Muista tärkeimmistä tautiryhmistä mainittakoon korkea verenpaine, mikä naisten keskuudessa näyttää olevan yleisempää kuin miesten, ruuansulatushäiriöt ja suoliston taudit sekä hengityselinten taudit, mitkä molemmat sairaudet esiintyivät taas miehillä useammin kuin naisilla.

Graden av sjuklighet belyses i någon mån av uppgifterna därom, hur länge åldringarna ha varit sängliggande sjuka under enkätåret.

Omkring hälften av alla åldringar hade varit sängliggande under en kortare eller längre tid av året, av kvinnorna icke mindre än 54 %, av männen däremot blott 42 %. Med tilltagande ålder ökade antalet åldringar som fortgående hade varit sängliggande, från blott $\frac{1}{10}$ bland dem som voro under 75 år till $\frac{1}{4}$ bland dem som fyllt 80 år.

Då åldringarna åtspordes om vilken sjukdom eller åkomma, som huvudsakligen besvärade dem, voro svaren ofta mycket obestämda. Många av dem uppgåvo sig lida av de mest olikartade sjukdomar, varför det har varit mycket svårt att på grund av dessa sjukdomsförteckningar bestämma den väsentligaste sjukdomen. Då man tar del av de sjukdomar åldringarna uppgivit, hör hållas i minnet, att sjukdomarna icke ens närmelsevis alltid äro av läkare konstaterade, utan att åldringarna själva ha berättat, vilka slags krämpor de besvärats av.

Mycket betecknande är, att åldringarna då de tillfrågades om sin hälsa, sade sig i allmänhet ha varit krya, men då vissa bestämda sjukdomar kommit på tal, beskrivit, vilka alla sjukdomar de ledit av. Dels till följd härav och dels även för att någon i allmänhet frisk åldring vid enkättilfället har lidit av någon akut sjukdom, utgör antalet åldringar, som uppgivit arten av sin sjukdom, 74 %, ehuru de sjukliga åldringarna blott utgjorde 65 %.

I följande tabell, i vilken redovisas för de olika sjukdomarna, ha procenttalen uträknats på antalet åldringar, som uppgivit arten av sin sjukdom.

De vanligaste sjukdomarna hos åldringarna voro hjärtfel och reumatism, av vilka över hälften av åldringarna ledit. Av övriga viktigare sjukdomsgrupper må nämnas högt blodtryck, vilket hos kvinnor synes vara allmänare än hos män, matsmältningsstörningar och tarmsjukdomar samt sjukdomar i andningsorganen, vilka bägge sjukdomar åter förekommo oftare hos män än hos kvin-

Sairauden laatu. — Sjukdomens art.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Ikä, vuotta — Alder, år				Kaikki Samtliga
			65—69	70—74	75—79	80—	
	Prosentteina — I procent						
Tuberkuloosi — Tuberkulos	0	0	1	—	1	—	0
Hengityselinten taudit (muu kuin tuberkuloosi) — Sjukdom i andningsorganen (annan än tuberkulos)	8	2	5	5	6	3	5
Sydäntaudit, arterioskleroosi — Hjärtssjukdomar, artärskleros	25	31	32	29	24	21	28
Laskimoiden taudit, kroon. säarihaava — Sjukdom i verna, kron. bensår	1	3	2	3	2	1	2
Korkea verenpaine — Högt blodtryck	2	9	6	7	6	2	6
Anemiat — Anemier	0	1	0	1	—	—	0
Syöpä ym. kasvannaiset — Kräfta m. m. tumörer	2	2	2	1	3	3	2
Ruuansulatushäiriö ja suoliston taudit (muu kuin syöpä) — Matmältningsstöringar och tarmsjukdomar (andra än kräfta)	7	4	6	5	5	6	6
Tyrä — Brock	2	0	1	1	1	1	1
Maksataudit, sappikivi — Leversjukdomar, gallsten	0	1	1	1	2	—	1
Munuaistaudit, virtsaamishäiriöt — Njursjukdomar, urineringsstöringar	4	1	2	2	4	1	2
Sokeritauti — Sockersjuka	0	1	1	1	1	0	1
Struuma, tyreotoxikoosi — Struma, tyreotoxikos	—	1	0	0	0	—	0
Reumatismi ja muu luustossa, nivelissä tai lihaksissa ilmenevä tauti — Reumatism och annan benbyggnads-, led- eller muskelsjukdom	25	22	24	25	23	14	23
Aivohalvaus — Hjärnslag	3	3	2	2	4	5	3
Muu keskushermoston tauti — Annan sjukdom i det centrala nervsystemet	2	0	1	1	2	—	1
Silmätaudit — Ögonsjukdomar	1	1	1	0	0	1	1
Tapaturmat ja niiden jälkitila, raajarikkoisuus — Olycksfall och sviter efter dem, vanförhet	5	3	4	4	2	4	4
Psykoosit, psykoneuroosit, dementia — Psykoser, psykoneuroser, dementia	2	1	1	1	2	4	2
Epämääräiset psyyk. oireet, päänsärky, unettomuus yms. — Obestämda psyk. symptom, huvudvärk, sömnlöshet etc.	2	5	4	3	3	3	3
Vanhuudenheikkous — Älderdomssvaghet	6	6	2	4	7	25	6
Tilapäinen infektiotauti — Akut infektionssjukdom	2	2	1	3	1	5	2
Muut sairaudet — Andra sjukdomar	1	1	1	1	1	1	1
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	878	1 166	780	631	435	198	2 044

Ylimalkaan vanhuudenheikkoutta poti 6 % sairautensa laadun ilmoittaneista vanhuksista, 65—69-vuotiaista tosin vain 2 %, mutta 80 vuotta täyttäneistä jo $\frac{1}{4}$. Sydäntaudit sen sijaan näyttävät vähentyvän iän mukana. 65—69-vuotiaista 32 % ilmoitti sairastavansa niitä, 75—79-vuotiaista vain 24 % ja 80 vuotta täyttäneistä vieläkin vähemmän, 21 %. Reumatismia ja korkeaa verenpainetta sairastavia oli myös nuoremmassa ikäluokissa enemmän kuin vanhemmissa, 65—69-vuotiaista ilmoitti edellistä sairautta 24 % ja jälkimmäistä 6 %, 80 vuotta täyttäneistä vastaavasti 14 ja 2 %. On kuitenkin todennäköistä, että 80-vuotiaiden tautimääritelmään „vanhuudenheikkous” sisältyy osaksi myös edellämäinitut

nör. Av älderdomssvaghet i allmänhet ledo 6 % av dem som uppgivit arten av sin sjukdom, av 65—69-åringarna visserligen blott 2 %, men av 80-åringarna redan $\frac{1}{4}$. Hjärtssjukdomarna däremot förefalla att minska med åldern. Av 65—69-åringarna uppgåvo 32 %, att de ledov av hjärtfel, av 75—79-åringarna blott 24 % och av 80-åringarna en ännu mindre del, 21 %. De som ledov av reumatism och högt blodtryck voro även talrikare i de yngre åldersklasserna än i de äldre; av 65—69-åringarna resp. 24 % och 6 % och av dem som fyllt 80 år resp. 14 och 2 %. Det är likväl sannolikt, att 80-åringarnas diagnos på „älderdomssvaghet” delvis även innefattar ovannämnda sjukdomar. Därtill måste man taga i betraktande, att de

sairaudet. Lisäksi on otettava huomioon, että vanhuksat, jotka elävät yli 80 vuoden, ovat yleensä ruumiinrakenteeltaan vahvoja ja sitkeitä, ja heissä esiintyy harvemmin mitään selvästi määriteltävää tautia.

Edellisessä pääasiallista sairautta koskevassa taulukossa vanhuksat on ryhmitetty vain yhden taudin laadun mukaan. Jos lasketaan, kuinka moni vanhus on ilmoittanut sairastavansa kutakin lueteltua tautia erikseen, voidaan todeta, että kaikista tautinsa ilmoittaneista vanhuksista 33 %:ssa oli sydäntauti ja 32 %:ssa reumatismi. Korkeaa verenpainetta ilmeni 12 %:ssa, 9 %:lla oli ruuansulatushäiriöitä tai sairautta suolistossa, 6 % sairasti hengityselinten tauteja ja samoin 6 % päänsärkyä, unettomuutta tms. Munuaistautia tai virtsaamishäiriöitä oli 4 %:ssa, nimittäin 6 %:ssa miehistä ja 3 %:ssa naisista.

Tässä yhteydessä mainittakoon samalla, mitä havaintoja haastattelijat ovat tehneet vanhusten näkökyvystä ja kuulosta. Tätä seikkaa valaisee seuraava taulukko.

Näkö- ja kuulokyky. — Syn och hörsel.

	Ikä, vuotta — Ålder, år								Kaikki Samtliga	
	65—69		70—74		75—79		80—			
	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.
	Prosentteina — I procent									
Näkee tehdä käsitöitä ja lukea — Ser att handarbete och läsa ..	89	91	87	93	85	80	65	72	86	87
Näkee vain liikkua ja tarttua esineihin — Ser endast att röra sig och fatta tag i föremål	10	9	12	6	14	18	32	25	13	12
Sokea — Blind	1	—	1	1	1	2	3	3	1	1
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kuulee tavallista puhetta — Hör vanligt tal	89	93	82	89	68	82	63	62	81	86
Kuulee vain äänestä puhetta — Hör endast högröstat tal	11	7	18	11	31	18	32	33	18	13
Kuuro — Döv	0	0	—	—	1	—	5	5	1	1
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Täydentävän kuvan vanhusten terveydentilasta saa vielä niistä tiedoista, joita he ovat antaneet liikuntakyvystään.

En kompletterande bild av åldringarnas hälsotillstånd får man ytterligare av de uppgifter, som de lämnat om sin rörelseförmåga.

Liikuntakyky Rörelseförmåga	Ikä, vuotta — Ålder, år				Kaikki Samtliga	
	65—69	70—74	75—79	80—		
	Prosentteina — I procent					
Hyvä — God	30	29	20	22	27	
Tyydyttävä — Nöjaktig	33	35	37	28	34	
Huono — Dålig	33	32	37	41	34	
Tilapäinen liikuntakyvyttömyys — Tillfällig oförmåga att röra sig	2	2	2	3	2	
Pysyväinen liikuntakyvyttömyys — Varaktig oförmåga att röra sig	2	2	4	6	3	
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	

Vain noin $\frac{1}{4}$ vanhuksista kykeni vielä hyvin liikkumaan, noin $\frac{1}{3}$ tyydyttävästi ja samoin $\frac{1}{3}$ huonosti. 5 % oli täysin liikuntakyvyttömiä, osa tosin vain tilapäisistä syistä. Miehistä 32 %:lla oli vielä liikuntakyky hyvä, jota vastoin naisista vain 23 %:lla. Iän aiheuttama raihnaisuus ilmenee myös selvästi liikuntakyvyn huonontumisessa, sillä huonosti liikkuvia samoin kuin pysyvästi liikuntakyvyttömiä oli suhteellisesti enemmän 80 vuotta täyttäneiden ryhmässä kuin nuoremmissa ikäluokissa.

IV. Lääkärinhoito ja sairaalahoito.

Vanhusten sairauden kannalta on varsin tärkeätä, onko heillä mahdollisuus saada lääkärinhoitoa. Siksi heiltä tiedusteltiin, olivatko he puolen vuoden aikana haastattelu- hetkestä taaksepäin käyneet lääkärin tutkitavana vai oliko lääkäri käynyt heidän luonaan. Puoli vuotta otettiin rajaksi, koska oletettiin, että vanhusten oli vaikeata muistaa tapahtumia pitemmältä ajanjaksolta. Vastauksista päätellen tilanne tässä suhteessa oli seuraava.

Blott omkring $\frac{1}{4}$ av åldringarna hade ännu god rörelseförmåga, hos omkring $\frac{1}{3}$ var denna tillfredsställande och hos $\frac{1}{3}$ dålig. 5 % voro oförmögna att röra sig, en del av dem visserligen blott av tillfälliga orsaker. Rörelseförmågan var ännu god hos 32 % av männen, men blott hos 23 % av kvinnorna. Ålderdomsskröpligheten yttrar sig tydligt också i försämrad rörelseförmåga, ty de som hade svårt att röra sig liksom även de som varaktigt voro oförmögna att röra sig, voro jämförelsevis talrikare i åldersgruppen 80 år och däröver än i de yngre åldersklasserna.

IV. Läkarevård och sjukhusvård.

Med hänsyn till åldringarnas sjukdom är det av stor vikt, huruvida de ha möjlighet att få läkarevård. De tillfrågades därför, huruvida de under loppet av ett halvt år från enkättillfället bakåt räknat hade besökt läkare för undersökning eller om någon läkare besökt dem hemma. Ett halvt år togs till gräns, enär man förmodade, att det för åldringarna var svårt att minnas, vad som hänt under en längre tidsperiod. Att döma av svaren var läget i detta avseende som följer.

Lääkärinhoito. — Läkarevård.

Puolen vuoden aikana — Under loppet av ett halvt år	Ikä, vuotta — Ålder, År				Kaupungit ja kaupp. Städer och köpingar	Maaseutu Landsbygd	Kaikki Samtliga
	65—69	70—74	75—79	80—			
lääkäri käynyt vanhuksen luona — haft besök av läkare	Prosentteina — I procent						
1 kerran — 1 gång	3	5	6	9	6	5	5
2 kertaa — 2 gånger	1	1	1	6	1	1	1
3— » — 3— »	1	1	3	3	2	2	2
vanhus käynyt lääkärin vastaanotolla — besökt läkare på dennas mottagning							
1 kerran — 1 gång	16	15	16	13	14	16	15
2 kertaa — 2 gånger	11	8	7	3	11	8	8
3— » — 3— »	15	11	11	3	15	11	12

Vaikka vanhuksista 65 % oli sairaaloisia ja 13 % jopa pitemmän aikaa vuoteen- omana, niin vain 8 % heistä oli pyytänyt lääkäriä kotikäynnille. Paljon yleisempää oli, että vanhukset itse kävivät lääkärin vastaanotolla. Sellaisia vanhuksia oli kokonaista 35 % kaikista, joista enemmän kuin puolet oli käynyt lääkärissä useamman kerran. Lääkärin kotikäyntien luku näyttää iän mukana lisääntyvän. Niinpä 80-vuotiaista melkein yhtä monet ovat kutsuneet lääkärin

Ehuru av åldringarna 65 % voro sjukliga och 13 % till och med hade varit sängliggande under en längre tid, hade blott 8 % av dem kallat läkare hem till sig. Mycket vanligare var, att åldringarna själva besökte läkare på dennes mottagning. Antalet sådana åldringar utgjorde 35 % av samtliga, och av dem hade över hälften besökt läkare flere gånger. Antalet hembesök av läkare synes öka med åldern. Av 80-åringarna ha sålunda nästan lika många kallat på läkare

luokseen kuin itse käyneet heidän vastaanotollaan, mikä todistaa näiden vanhusten liikuntakyvyn huonontumista. Sen sijaan esim. 65—69-vuotiaat, samoin kuin sitä seuraavat kaksi ikäryhmää, ovat huomattavasti harvemmin pyytäneet lääkäriä kotikäynnille mutta käyneet itse suhteellisen usein lääkärin luona. Toiselta puolen tutkimuksen tulokset eivät erityisemmin vahvista sitä seikkaa, että kaupungeissa lääkäriin turvautuminen olisi huomattavasti yleisempää kuin maaseudulla, missä matkojen pituudesta johtuen lääkärin saannin olisi luullut olevan hankalampaa. Maaseudulla asuvista vanhuksista oli nimittäin 35 % käynyt itse lääkärin luona ja 8 % oli kutsunut hänet kotiinsa, kun kaupungeissa vastaavat luvut olivat 40 ja 9 %.

Haastattelun yhteydessä pyydettiin vanhuksilta tietoa myös siitä, olivatko he viimeksikuluneen puolen vuoden aikana olleet sairaalahoitossa ja olivatko he turvautuneet sairaanhoitajan tai diakonissan apuun kotona sairastaessaan.

hem som de själva besökt läkare, vilket vittnar om en försämring av dessa äldringars rörelseförmåga. Däremot ha t. ex. 65—69-åringarna, liksom även de två följande åldersgrupperna, betydligt mindre ofta bett läkare på hembesök och i stället själva besökt läkare jämförelsevis ofta. Å andra sidan ge undersökningsresultaten icke särskilt belägg för att anlita av läkare vore väsentligt vanligare i städerna än på landsbygden, där det hade förmodats vara svårare att få läkare hem till följd av de långa avstånden. Av äldringarna på landsbygden hade nämligen 35 % själva besökt läkare och 8 % kallat läkare hem till sig, medan motsvarande siffror i städerna voro 40 och 9 %.

Vid intervjun inhämtades av äldringarna även uppgift därom, huruvida de under loppet av föregående halvår hade åtnjutit sjukhusvård och huruvida de vid sjukdom hemma hade anlitat sjuksköterska eller diakonissa.

Sairaalassaolo ja sairaanhoitajan kotikäynnit. — Sjukhusvård och besök av sjuksköterska.

	Ikä, vuotta — Ålder, år				Kaupungit Städer	Maaseutu Landsbygd	Kaikki Samtliga
	65—69	70—74	75—79	80—			
Puolen vuoden aikana — Under loppet av ett halvt år saanut sairaalahoitoa — åtnjutit sjukhusvård sairaanhoitaja tai diakonissa käynyt kotikäynnillä — haft besök av sjuksköterska eller diakonissa	Prosentteina — I procent						
	7	5	10	3	8	6	7
	13	14	19	25	11	17	16

Haastatteluista selvisi, että noin joka 14:s vanhus oli puolen vuoden aikana maannut jonkin aikaa sairaalassa, 75—79-vuotiaista jopa joka 10:s. Sen sijaan 80-vuotiaista vain 3 % oli saanut sairaalahoitoa. Sitä useammin he olivat turvautuneet paikallisiin sairaanhoitajattariin, jotka olivat käyneet joka 6:nnen vanhuksen luona hoitoa antamassa. Miten tärkeä tällainen kotisairaanhoito on, etenkin hyvin vanhojen kannalta, joiden liikuntakyky on huono ja joiden joukossa on paljon raihnaita, osoittaa se seikka, että 80 vuotta täyttäneistä $\frac{1}{4}$ on saanut tällaista kotihoitoa. Etenkin Etelä-Suomen maaseudulla paikallisiin sairaanhoitajattariin turvautuminen näyttää olleen melko yleistä, siellä kun 22 % kaikista haastatteluista vanhuksista on käyttänyt tällaista sairaspua hyväkseen. Sen sijaan Oulun ja Lapin läänien maalaiskunnissa vastaava suhdeluku oli vain 9 %.

Vid intervjuerna framkom, att omkring var 14:e äldring hade under loppet av ett halvt år legat på sjukhus, av 75—79-åringarna t. o. m. var 10:e. Av 80-åringarna däremot hade blott 3 % åtnjutit sjukhusvård. Desto oftare hade de anlitat lokala sjuksköterskor, vilka besökt var 6:e äldring för vård. Huru viktig en dylik hemsjukvård är i synnerhet för mycket gamla personer, vilkas rörelseförmåga är dålig och bland vilka det finnes många skröpliga, bevisar den omständigheten, att av 80-åringarna $\frac{1}{4}$ erhållit dylik vård i hemmet. Särskilt på landsbygden i södra Finland synes det ha varit nämligen vanligt att anlita lokala sjuksköterskor, ity att 22 % av alla intervjuade äldringar där ha begagnat sig av dylik sjukhjälp. I Uleåborgs och Lapplands läns landskommuner däremot var motsvarande proportionstal blott 9 %.

V. Asunto-olot.

Vanhusten asunto-oloja tutkittaessa ei ole ollut tarkoituksena yksinomaan selvittää asunnon suuruutta ja sen kuntoa, vaan myös antaa jonkinlainen yleiskuva siitä, moniko vanhus asuu aivan yksinään ja moniko yhdessä perheensä tai muiden sukulaisten kanssa. Tätä varten kysyttiin vanhuk-silta, kenen kanssa he muodostivat yhteisen ruokakunnan. Vastauksia käsiteltäessä on naimisissa olevat, joita kaikkiaan oli 39 % vanhuksista, pidetty eri ryhmänä samoin kuin toiselta puolen naimattomat, lesket ja eronneet yhtenä ryhmänä.

V. Bostadsförhållanden.

Vid undersökningen av åldringarnas bostadsförhållanden har avsikten icke enbart varit att utröna bostadens storlek och skick utan även att ge en viss allmänbild av hur många åldringar, som bo alldeles ensamma och hur många tillsammans med sin familj eller andra släktingar. Åldringarna åtsporades därför därom, med vem de bildade ett gemensamt matlag. Vid behandlingen av svaren ha de gifta åldringarna, som inalles utgjorde 39 %, hållits som en grupp för sig samt de ogifta, änkorna resp. änkingarna och de fränskilda som en annan grupp.

Ruokakunnan kokoonpano. — Matlagets sammansättning.

Ruokakunnan muodostivat Matlaget bildades av	Ikä, vuotta — Ålder, år				Kaupungit ja kaupp. Städer och köpingar	Maaseutu Landsbygd	Kaikk Samtliga
	65—69	70—74	75—79	80—			
Naimattomat, lesket, eronneet — Ogifta, änkor, änkingar, fränskilda	Prosentteina — I procent						
vanhus yksin — åldringen ensam	17	17	21	15	23	16	18
lastensa kanssa — med barn	26	34	44	52	35	35	35
veljen tai sisaren kanssa — med broder eller syster	4	3	2	4	3	4	3
muiden kanssa — med andra	5	7	7	6	7	6	6
Naimisissa olevat — Gifta							
aviopuolison kanssa — med make el. maka	18	17	15	8	18	15	16
aviopuolison ja lasten kanssa — med make eller maka och barn	27	20	10	13	12	22	20
aviopuolison ja muiden kanssa — med make eller maka och andra	3	2	1	2	2	2	2
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100

Lähes $\frac{1}{5}$ kaikista vanhuksista muodosti yksin oman ruokakuntansa. Tämä ei silti merkitse sitä, että he ehdottomasti olisivat asuneet yksin, vaikka useimmissa tapauksissa asianlaita oli niin. Samassa asunnossa vanhuksen kanssa saattoi asua muitakin ruokakuntia, joskin se oli harvinaisempaa. Merkille pantavaa on, että 75—79-vuotiaista runsaasti $\frac{1}{5}$ oli yksinäisiä ruokakuntia ilmeisesti ainakin osaksi johtuen siitä, että leskeksi jääneiden suhteellinen lukumäärä tässä ikäluokassa oli paljon suurempi kuin edellisissä. Syynä siihen, että 80-vuotiaista vain 15 % muodosti yksin oman ruokakuntansa, on todennäköisesti se seikka, että siinä iässä olevat vanhukset eivät enää samassa suhteessa kuin ennen jaksaneet huolehtia itsestään, vaan asuivat yhdessä lastensa kanssa. Tätä todistaa toisaalta se, että yli puolet 80-vuotiaista kuului lastensa kanssa samaan ruokakuntaan. Yksinäisiä ruokakuntia oli kaupungeissa suhteellisesti

Inemot $\frac{1}{5}$ av samtliga åldringar bildade ensamma ett eget hushåll. Detta betyder dock ej, att de bodde alldeles ensamma, ehuru detta i de flesta fall var förhållandet. I samma bostad kunde, ehuru mindre ofta, jämte åldringen bo andra matlag. Att märka är, att av 75—79-åringarna $\frac{1}{5}$ hade ensam mathållning, vilket åtminstone delvis synes bero på att det procentuella antalet änkor eller änkingar i denna åldersklass var mycket högre än i de föregående. Orsaken till att av 80-åringarna åter blott 15 % bildade ensamma ett eget hushåll, synes vara den omständigheten, att så gamla åldringar icke längre i samma utsträckning som förr orkade dra försorg om sig själva, utan bodde tillsammans med sina barn. Ett bevis härpå är bland annat, att över hälften av 80-åringarna hade gemensamt matlag med sina barn. Antalet ensamma hushåll var i städerna relativt taget något större än på landsbygden, i den förra gruppen 23 % och

katsoen hieman enemmän kuin maaseudulla, edellisissä 23 % ja jälkimmäisessä ryhmässä 16 % vastaavilla alueilla haastatelluista vanhuksista.

Kaikista vanhuksista lähes $\frac{2}{5}$ eli 38 % asui yhdessä joko vain aviopuolisonsa tai aviopuolisonsa ja lastensa kanssa. Ilmeisesti naimisissa olevien miesten suhteellisen suuri lukumäärä haastateltavien joukossa on vaikuttanut tähän. Samaan ruokakuntaan saattoi kuulua vielä joku vieraskin, usein kotiapulainen. Kaikista 65—69-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvista vanhuksista lähes puolet, 48 %, muodosti ruokakunnan aviopuolisonsa ja mahdollisten lastensa kanssa, ja 80-vuotiaista vielä lähes $\frac{1}{4}$ eli 23 % eli tällaisessa perhepiirissä. Erityisesti kiintyy huomio siihen, että maaseudulla haastatelluista niin suuri määrä kuin 22 % eli yhdessä aviopuolisonsa ja lastensa kanssa, kun kaupunkien vastaavista vanhuksista vain 12 % oli samassa asemassa.

Vanhusten käytettävissä olevan asuintilan suuruus on luonnollisesti riippuvainen sen ruokakunnan kokoonpanosta, johon he kuuluivat. Seuraavassa taulukossa onkin sen vuoksi ruokakunnan hallussa olevien huoneiden luku ryhmitetty ruokakunnan jäsenluyun mukaan.

i den senare 16 % av resp. intervjuade åldringar.

Av samtliga åldringar bodde nära $\frac{2}{5}$ eller 38 % tillsammans med antingen blott make eller maka eller med make, maka och barn. Det jämförelsevis stora antalet gifta män bland de intervjuade synes ha bidragit härtill. Till samma matlag kunde ytterligare höra någon främmande, ofta ett hembiträde. Av de till åldersgruppen 65—69 år hörande åldringarna bildade inemot hälften, 48 %, matlaget tillsammans med make eller maka och eventuella barn, och av 80-åringarna levde nära $\frac{1}{4}$ eller 23 % i en dylik familjekrets. Man fäster sig särskilt vid att ett så stort antal som 22 % av dem som intervjuats på landsbygden levde tillsammans med make eller maka och barn, medan av motsvarande åldringar i städerna blott 12 % voro i samma situation.

Storleken av det bostadsutrymme, som åldringarna disponerade över, är givetvis beroende av det matlags sammansättning, till vilket de hörde. I följande tabell redovisas därför antalet rum i matlagets besittning, efter antalet medlemmar i matlaget.

Asunnon suuruus. — Bostadens storlek.

Ruokakunnan hallussa oleva huoneluku Antalet rum i matlagets besittning	Ruokakuntaan kuului, henkilöä Matlaget omfattade, personer				Kaikki Samtliga
	1	2	3—4	5—	
Kaupungit ja kauppalat — Städer och köpingar					
1 huone — 1 rum	61	31	7	2	27
2 huonetta — 2 rum	33	42	41	21	37
3 » — 3 »	5	21	29	40	22
4 » — 4 »	1	6	23	37	14
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	150	224	180	94	648
Maaseutu — Landsbygd					
1 huone — 1 rum	45	22	9	6	17
2 huonetta — 2 rum	42	47	33	16	33
3 » — 3 »	9	19	29	32	24
4 » — 4 »	4	12	29	46	26
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	338	552	564	646	2 100
Koko maa — Hela landet					
1 huone — 1 rum	50	25	8	6	19
2 huonetta — 2 rum	39	46	35	16	34
3 » — 3 »	8	19	30	33	24
4 » — 4 »	3	10	27	45	23
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	488	776	744	740	2 748

Puolet yksinäisistä vanhuksista on asunut yhdessä huoneessa, kaupungeissa huomattavasti useimmat kuin maaseudulla. Niillä, joilla on ollut käytettävissään 2 tai enemmän huoneita, se ei kuitenkaan aina merkinnyt sitä, että he olisivat asuneet yksin näin väljästi. Samassa huoneistossa on voinut asua muitakin ruokakuntia, mikä toisinaan on vastauksista käynyt ilmi. Kysymys, mikä vanhuksille esitettiin heidän asuinhuoneistonsa suuruudesta, ei edellyttänyt vastauksen saantia nimenomaan tämän seikan selvittämiseksi. Mitä niihin vanhuksiin tulee, jotka asuivat yhdessä puolisonsa, lastensa tai molempien kanssa, ei heidän asuntokantansa suurestikaan poikkea yleensä maassa vallitsevasta. Niillä vanhuksilla, jotka kuuluivat 2-hengen ruokakuntiin, oli maaseudulla hieman tilavammat asunnot kuin vastaavilla kaupunkilaisperheillä, samoin kuin maaseudulla myös oli paljon enemmän niitä suuria vähintään 5 hengen ruokakuntia, joiden käytettävissä oli ainakin 4 huoneen huoneistoja, hyvin monessa tapauksessa 5 huonetta ja vieläkin enemmän.

Jos lasketaan asumistiheys niissä huoneistoissa, joissa vanhuksia asuu, ts. kuinka monta henkeä keskimäärin asuu huonetta kohden erisuuruisissa huoneistoissa, osoittavat alempana esitetyt luvut, että vanhukset asuvat ehkä hieman väljemmin, kuin mitä yleensä maassa asutaan.

Huoneiston suuruus Lägenhetens storlek	Henkilöiden luku huonetta kohden Antal personer per rum	
	Kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar	Maalaiskunnat Landskommuner
1 huone — rum	1.65	2.17
2 huonetta — rum	1.30	1.40
3 ” ”	1.15	1.42
4 ” ”	1.00	0.94

Lähes $\frac{1}{3}$ eli 32 % kaikista vanhuksista kuului ruokakuntiin, joissa oli myös 16 vuotta nuorempia lapsia. Näistä 7 %:lla oli käytettävissään vain 1 huone, 34 %:lla 2 huonetta ja 59 %:lla 3 tai useampia huoneita.

Asunnon yhteydessä pyydettiin vanhuk-silta tietoa myös siitä, montako henkeä nukkuu samassa huoneessa heidän kanssaan ja suuriko oli makuuhuoneen lattiapinta-ala.

Lähes puolet kaikista vanhuksista nukkui yksin omassa huoneessaan ja runsaasti $\frac{1}{3}$ vain 2 henkeä samassa huoneessa. Niistä

Hälften av de ensamma åldringarna bodde i ett rum, i städerna betydligt flere än på landsbygden. För dem, som förfogade över två eller flere rum, innebar detta dock ej alltid, att de ensamma bodde så rymligt. Samma lägenhet har kunnat hysa andra matlag, vilket i en del fall framgått av svaren. Den fråga som ställdes till åldringarna om storleken av deras bostadslägenhet, avsåg icke att särskilt utrona denna omständighet. Vad beträffar de åldringar, som bodde tillsammans med make eller maka, barn eller med bägge, avviker bostadsstandarden ej i nämnvärd mån från den i landet över huvud rådande. De åldringar, som hörde till 2-personers matlag, hade på landsbygden något rymligare bostäder än motsvarande stadsfamiljer, liksom det på landsbygden fanns ett mycket större antal sådana stora matlag på minst 5 personer, som till sitt förfogande hade lägenheter på åtminstone 4 rum, i många fall 5 rum och t. o. m. ännu flere.

Uträknar man boendetätheten i de lägenheter, i vilka åldringar bodde, m. a. o. antalet personer i medeltal per rum i olika stora lägenheter, ge siffrorna nedan vid handen, att åldringarna måhända bo något rymligare, än vad som i landet över huvud är fallet.

Nära $\frac{1}{3}$ eller 32 % av alla åldringar hörde till matlag, i vilka det även fanns barn under 16 år. Av dem disponerade 7 % blott över 1 rum, 34 % över 2 rum och 59 % över 3 eller flere rum.

I samband med bostaden inhämtades av åldringarna även uppgift därom, hur många personer som sovo med dem i samma rum och hur stor golvytan i sovrummet var.

Ungefär hälften av åldringarna sovo ensamma i eget rum och drygt $\frac{1}{3}$ blott 2 personer i samma rum. Av de åldringar, som

Makuuhuoneen suuruus. — Sovrummets storlek.

Samassa huoneessa nukkui I samma rum sov	Makuuhuoneen pinta-ala, m ² — Golvytan i sovrummet, m ²					Kaikki Samtliga
	—7	7—11	12—17	18—24	25—	
	Procentteina — I procent					
1 henkilö — 1 person	86	58	50	47	33	47
2 henkilöä — 2 personer	14	32	38	38	32	36
3 » — 3 »	—	8	6	10	14	9
4 » — 4 »	—	1	3	3	10	4
5— » — 5— »	—	1	3	2	11	4
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	57	398	1 035	704	554	2 748

vanhuksista, jotka nukkuivat yhdessä muiden kanssa, 56 % oli naimisissa. 1/5:lla vanhuksista oli 25 m² suurempi makuuhuone ja 1/6:lla 12 m² pienempi. Suurin piirtein vanhuksilla oli kohtalaisen väljät makuuhuoneet, joskin vanhusten joukossa oli myös paljon sellaisia, jotka joutuivat viettämään yönsä melko pienissä huoneissa useamman hengen kanssa. Näin oli etenkin niiden vanhusten laita, jotka nukkuivat 4 tai useampia henkilöitä huoneessa, jonka pinta-ala oli 18 m² pienempi.

Haastattelun yhteydessä koetettiin selvittää myös asunnon kuntoa, koska usein on valittu sitä, että vanhuksset eivät jaksa hoitaa ja pitää kunnossa asuntojaan. Vanhuksilta kysyttiin sen vuoksi, oliko heidän asuntonsa kylmä ja kostea vai lämmin ja kuiva, sekä millainen lämmityslaitte ja valaistus heidän asunnossaan oli. Vastauksista päätellen tilanne oli seuraava.

Noin 2/3 vanhuksista ilmoitti, että heidän asuntonsa oli lämmin tai kuiva. Kylmä tai kostea oli runsaalla 1/4:lla. Näitä kylmiä

sovo tillsammans med andra, voro 56 % gifta. 1/5 av äldringarna hade ett sovrum, som var större än 25 m², och omkring 1/6 ett sovrum, som var mindre än 12 m². I stort sett hade äldringarna jämförelsevis rymliga sovrum, om det också bland dem fanns många sådana, som måste tillbringa natten i ganska små rum tillsammans med flere personer. Detta var i synnerhet fallet med de äldringar, som sovo 4 eller flere personer i ett rum med en golvareal av mindre än 18 m².

Vid intervjun sökte man även få reda på bostadens skick, när det ofta klagats över, att äldringarna inte orka sköta och hålla sina bostäder i skick. Äldringarna åtsporades därför, hurvida deras bostad var kall och fuktig eller varm och torr, samt hurdan värmeanordning och belysning det fanns i bostaden. Att döma av svaren var läget följande.

Omkring 2/3 av äldringarna uppgävo, att deras bostad var varm och torr. En kall eller fuktig bostad hade drygt 1/4. Sådana

Asunnon kunto, lämmityslaitte ja valaistus. — Bostadens skick, uppvärmningsanordning och belysning.

	Helsinki Helsingfors	Muut kaupungit t. kaup. Övriga städer eller köpingar	Maaseutu Landsbygden	Koko maa Hela landet
		Prosentteina — I procent		
Asunto oli — Bostaden var				
kuiva, lämmin — torr, varm	80	66	64	65
kostea, kylmä — fuktig, kall	18	27	29	28
epämääräinen — obestämd	2	7	7	7
Kaikki — Samtliga	100	100	100	100
Asunnossa oli — Bostaden hade				
keskuslämmitys — centralvärme	63	18	2	8
puulämmitys — vedeldning	37	82	98	92
Kaikki — Samtliga	100	100	100	100
Asunnossa oli — Bostaden hade				
sähkövalaistus — elektrisk belysning	99	99	66	74
öljyvalaistus tms. — oljebelysning el. a. dyl. . .	1	1	34	26
Kaikki — Samtliga	100	100	100	100

tai kosteita asuntoja oli suhteellisesti katsoen enimmäkseen Turun ja Porin sekä Mikkelin ja Kuopion läänien maaseudulla, edellisessä 35 % ja jälkimmäisissä 34 % vanhukseen asunnoista. Pienissä kaupungeissa, joissa asukasluku oli 20 000 pienempi, oli näitä epäkuntoisia asuntoja $\frac{3}{10}$. Helsingissä niitä oli vain 18 %. Keskuslämmityksellä varustettuja asuntoja oli vanhuksilla suhteellisen vähän, vain vajaat $\frac{1}{10}$, pääasiassa vain kaupungeissa. $\frac{3}{4}$:lla vanhuksesta oli asunnossaan sähkövalo. Yllättävän runsaasti olivat vanhuksset vielä öljylampunkin varassa, etenkin itä- ja pohjoisosissa maata. Niinpä Oulun ja Lapin lääneissä asuvista vanhuksista 63 % ja Mikkelin sekä Kuopion läänien vanhuksista 56 % ilmoitti, ettei heillä ole sähkövaloa.

Tiedusteltaessa vanhuksilta, mitä epäkohtia he asunnossaan ylimalkaan havaitsivat, 84 % vastasi, ettei heillä ollut mitään erityistä mainittavaa. Runsaasti puolet niistä vanhuksista, joiden asunnossa heidän mielestään ilmeni epäkohtia, valitti asuntonsa huonoa kuntoa, noin $\frac{1}{3}$ sen ahtautta, $\frac{1}{4}$ sen epäterveellisyyttä ja $\frac{1}{10}$ ympäristön aiheuttamia haittoja.

Missä määrin vanhusten lausunnot asunnon kunnosta ovat paikkansapitäviä, voidaan jossain määrin tarkistaa vertaamalla niitä haastattelijoiden havaintoihin.

Kun vanhuksista 28 % valitti asuntonsa kylmyyttä tai kosteutta, eivät haastattelijat todenneet tällaisia asuntoja olevan kuin 10 % tai, jos niihin vielä lisätään yleensä huonokuntoiset, 16 %. Erotus saanee osaksi selityksensä siitä, että vanhusten arvostelussa on osaltaan voinut kuvastua heidän

kalla ja fuktiga bostäder fanns det jämförelsevis mest på landsbygden i Åbo och Björneborgs samt S:t Michels och Kuopio län; i det förstnämnda länet utgjorde de 35 % och i de två sistnämnda 34 %. I de städer, där invånarantalet understeg 20 000, utgjorde dessa bristfälliga bostäder $\frac{3}{10}$. I Helsingfors utgjorde de blott 18 %. Bostäder med centralvärme förekommo i jämförelsevis ringa utsträckning, blott hos $\frac{1}{10}$ av åldringarna, huvudsakligen blott i städerna. $\frac{3}{4}$ av åldringarna hade elektrisk belysning i sin bostad. Överraskande var, att så många åldringar som fallet var, särskilt i landets östra och nordliga delar, ännu blott hade oljelampa. I Uleåborgs och Lapplands län uppgävo sålunda 63 % och i S:t Michels samt Kuopio län 56 % av åldringarna, att de icke hade elektrisk belysning.

Då åldringarna tillfrågades om vilka bristfälligheter de över huvud observerade i sin bostad, svarade 84 %, att de inte hade någonting särskilt att omnämna. Av de åldringar som ansågo, att bostaden var behäftad med bristfälligheter, klagade hälften över att bostaden var i dåligt skick, omkring $\frac{1}{3}$ att den var trång, $\frac{1}{4}$ att den var ohälsosam och $\frac{1}{10}$ att omgivningen vållade olägenheter.

I vilken mån åldringarnas utsagor om bostadens skick hålla streck, kan i någon mån kontrolleras genom att jämföra dem med intervjuarnas iakttagelser.

Medan av åldringarna 28 % klagade över att deras bostad var kall eller fuktig, konstaterade intervjuarna, att endast 10 % voro sådana, och om man till dem ytterligare lägger de bostäder, som voro i dåligt skick, 16 %. Avvikelsen torde delvis få sin förklaring av att åldringarnas bedömning

Haastattelijoiden havaintoja vanhusten asunto-oloista. — Intervjuarnas iakttagelser om åldringarnas bostadsförhållanden.

	Ikä, vuotta — Ålder, år			Kaupungeissa Städerna	Maaseudulla Landsbygd	Kaikki Samtliga
	65—69	70—74	75—			
Asunto oli — Bostaden var						
ahdas, rauhaton — trång, orolig	9	10	8	9	9	9
kylmä, vetoinen, kostea — kall, dragig, fuktig	12	9	8	10	9	10
yleensä huonokuntoinen — i allmänhet i dåligt skick	9	4	4	2	7	6
epäsiisti — osnygg	1	2	2	1	2	2
muuten epä mukava — annars obekvämt ei erityistä mainittavaa — Ingenting sär- skilt att nämna	1	1	1	2	1	1
	68	74	77	76	72	72
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100

yleinen mielenlaatunsa, tyytyväisyys tai tyytymättömyys, samoin kuin heidän ruumiillinen terveydentilansa, ja haastattelijain lausuntoon on taas voinut vaikuttaa haastatteluaikana vallinneet ilmastolliset suhteet, joten he eivät ole voineet käynnillään todeta asunnon kylmyyttä tai kosteutta yleensä.

Niiden asuntojen omistussuhdetta, joissa vanhuksset asuivat, valaisee seuraava taulukko.

Asunnon hallintamuoto. — Bostadens upplåtelseform.

	Helsinki Helsingfors	Muut kaupungit t. kaupungit Övriga städer eller köpingar	Maaseutu Landsbygden	Koko maa Hela landet
Vanhus — Åldringen				
omisti asuntonsa — ägde sin bostad	22	34	53	48
oli päävuokralaisena — var direkt hyresgäst ..	50	39	15	22
oli alivuokralaisena — var underhyresgäst	8	5	2	2
kuului — tillhörde				
asunnonomistajan ruokakuntaan — bostads- ägarens matlag	4	11	24	20
päävuokralaisen ruokakuntaan — direkt hyres- gästs matlag	14	9	3	5
alivuokralaisen ruokakuntaan — underhyres- gästs matlag	1	—	0	0
oli asukkina — var inneboende	1	2	3	3
Yhteensä — Summa	100	100	100	100

Lähes puolet kaikista vanhuksista omisti itse sen asunnon, jossa he asuivat. Jos näihin lasketaan vielä ne tapaukset, jolloin vanhuksset, saaden täyden ylöspidon, asuivat lastensa luona heidän omistamissaan asunnoissa, nousee omissa asunnoissaan asuvien vanhusten luku lähes $\frac{7}{10}$:aan. On nimitään otettava huomioon, että vanhuksset, etenkin maaseudulla, olivat monessa tapauksessa luovuttaneet omistamansa kiinteistön lastensa hallintaan, jääden itse näin ollen asunnon omistajan ruokakunnan jäseneksi. Siten maaseudulla valtaosa vanhuksista, yli $\frac{3}{4}$, asui omassa talossaan tai kuului talonomistajan ruokakuntaan. Vuokra-asunnoissa asui noin $\frac{1}{7}$ maaseudun vanhuksista, jota vastoin alivuokralaisena- tai asukkinaolo on ollut harvinaista. Kaupungeissa ja kaupaloissa vanhuksset yleensä asuivat vuokrahuoneistoissa, joko itse vuokraamissaan tai sen perheen vuokraamissa, jonka ruokakunnan jäsenenä he olivat. Helsingissä tällaisia vanhuksia oli 64 % siellä asuvista ja maaseutukaupungeissa ja kaupaloissa 48 %. Omassa asunnoissaan asuvia vanhuksia oli pääkaupungissa varsin vähän, jota vastoin maa-

mähända avspeglar deras allmänna sinnesförfattning, förnöjsamhet eller missnöje, liksom även deras fysiska hälsotillstånd; och intervjuarens utsaga åter har kunnat påverkas av väderleksförhållandena vid intervjutillfället, på grund varav de vid sitt besök i allmänhet inte kunnat konstatera kyla eller fukt.

Upplåtelseformen för de bostäder, i vilka åldringarna bodde, belyses i följande tabell.

Inemot hälften av alla åldringar ägde själva den bostad, i vilken de bodde. Räknas härtill ytterligare de fall, då åldringarna bodde hos sina barn i av dem ägda bostäder, stiger antalet i egna bostäder boende åldringar till inemot $\frac{7}{10}$. Beaktas bör nämligen, att åldringarna, i synnerhet på landsbygden, i många fall hade överlåtit sin ägande fastighet i sina barns besittning och därvid själva stannat kvar som medlemmar av bostadsägarens matlag. På landsbygden bodde sålunda större delen av åldringarna, över $\frac{3}{4}$, på sin egen gård eller hörde till lägenhetsägarens matlag. I hyresbostäder bodde omkring $\frac{1}{7}$ av landsbygdens åldringar, medan det var sällsynt att de bodde som underhyresgäster eller inneboende. I städerna och köpingarna bodde åldringarna i allmänhet i hyreslägenheter, som de antingen själva eller den familj förhyrt, till vars matlag de hörde. I Helsingfors var antalet dylika åldringar 64 % av resp. där boende och i landsortsstäderna och köpingarna 48 %. Antalet åldringar, som bodde i egna bostäder, var i huvudstaden mycket ringa, medan åter i landsortsstäderna och köpin-

seutukaupungeissa ja kauppaloissa omassa talossaan tai osakehuoneistossaan asuvia oli 45 %. Alivuokralaisina asui Helsingissä jopa 9 % vanhuksista, muissa asutuskeskissä vain 5 %.

Mahdollisen sairauden sattuessa on vanhuksen turvallisuuden kannalta toivottavaa, että samassa rakennuksessa hänen kanssaan asui muitakin ihmisiä. Vanhusten antamien tietojen nojalla heidän asunto-olojaan tutkittaessa on kuitenkin todettu, että 6 % kaikista vanhuksista asui yksin talossa. Maaseudulla tällaisia yksinäisiä vanhuksia oli 7 %, mutta kaupungeissa asuvista vain 2 %. Näistä maaseudulla yksineläjistä oli $\frac{1}{3}$ vielä sellaisia, joiden liikuntakyky oli huono, ja muutamat olivat jopa liikuntakyvyttömiä joko tilapäisesti tai pysyvästi.

garna 45 % bodde i egen gård eller aktielägenhet. Som underhyresgäster bodde i Helsingfors 9 % av åldringarna, i övriga tätorter blott 5 %.

Vid eventuell sjukdom är det med tanke på åldringens trygghet önskligt, att i samma hus även bo andra människor. Vid undersökningen av åldringarnas bostadsförhållanden på grundvalen av deras egna uppgifter har emellertid konstaterats, att 6 % av alla åldringar bodde ensamma i huset. På landsbygden var antalet dylika åldringar 7 %, men av dem som bodde i städerna blott 2 %. Av dessa på landsbygden ensamboende voro dessutom $\frac{1}{3}$ sådana, vilkas rörelseförmåga var dålig, och några voro till och med oförmögna att röra sig antingen tillfälligtvis eller varaktigt.

VI. Ansio työ.

Yhtenä tärkeimpänä syynä vanhusten oloja koskevan tutkimuksen toimeenpanoon oli se, että tarvittiin selvitystä niiden vanhusten taloudellisesta asemasta, jotka ennen vuotta 1884 syntyneinä eivät olleet päässeet osallisiksi kansaneläkkeen suomasta, tosin vaatimattomasta turvasta. Koska heidän taloudellinen asemansa ja toimeentulonsa on yleensä suuressa määrin riippuvainen siitä, missä määrin he vielä jaksavat tehdä työtä ja siten pystyvät ansaitsemaan elatuksensa, pyydettiin vanhuksilta tietoa heidän mahdollisesta ansio työstään ja, elleivät he enää sitä tehneet, koska he olivat lopettaneet ja minkä vuoksi.

Tarkkojen ja täysin luotettavien tietojen saaminen vanhusten toimeentulosta on osoittautunut melkein ylivoimaiseksi. Aniharva on täysin avoimesti ilmoittanut tulojensa suuruuden, oli sitten kysymyksessä palkan tai eläkkeen määrä tai rahasäästöjen suuruus. Tietojen epämääräisyys ei aina johdunut siitä, että vanhuksot olisivat kaihtaneet niiden antamista, vaan osaksi myös siitä, että he eivät tarkkaan muistaneet asioita tai käsittivät eri tavalla heille esitetyt kysymykset. Tämä koskee etenkin ansio työssä oloa. Noin $\frac{3}{10}$ kaikista vanhuksista ilmoitti nimittäin, etteivät he ole koskaan olleet missään ansio työssä tai eivät voineet sanoa siitä mitään. Etenkin maanviljelijät ovat osoittautuneet epätietoisiksi siitä, onko heidän työnsä ollut ansio työtä vai ei. 20 % maaseudun miespuolisista vanhuksista on vastannut tähän kysymykseen kielteisesti. Niihin nähden, jotka ovat vastanneet myönteisesti, jää epätietoiseksi, tar-

VI. Fö rvä rvsarbete.

En av de viktigaste orsakerna till att en undersökning angående åldringarnas levnadsförhållanden igångsattes, var den, att utredning behövdes om de åldringars ekonomiska ställning, vilka såsom födda före år 1884 icke blivit delaktiga av det, visserligen anspråkslösa, skydd, som folkpensionen erbjuder. Då åldringarnas ekonomi och utkomst i allmänhet i hög grad äro beroende av i vilken mån de ännu orka arbeta och sålunda äro i stånd att förtjäna sitt uppehälle, inhämtades av dem upplysning om deras eventuella fö rvä rvsarbete och ifall de ej utförde sådant, när de hade slutat därmed och varför.

Att erhålla noggranna och fullt tillförlitliga uppgifter om åldringarnas utkomst har visat sig vara nästan ogörligt. Ytterst få ha fullt öppet angivit storleken av sina inkomster, vare sig det gällt lön, pension eller besparingar. Att uppgifterna voro obestämda, berodde icke alltid på att åldringarna hade dragit sig för att lämna dem, utan delvis även därpå, att de icke exakt kommo ihåg eller att de annorlunda uppfattade de frågor, som ställdes till dem. Detta gäller i synnerhet fö rvä rvsarbetet. Ca $\frac{3}{10}$ av alla åldringar uppgävo nämligen, att de aldrig hade varit i något fö rvä rvsarbete, eller kunde icke nämna något därom. Särskilt lantbrukarna synas ha svävat i ovisshet därom, huruvida deras arbete har varit fö rvä rvsarbete eller icke. 20 % av landsbygdens manliga åldringar ha besvarat denna fråga nekande. I fråga om dem, som svarat jakande, förblir det oklart, huruvida de med sitt fö rvä rvsarbete ha avsett

koittivatko he ansiotyöllään itse harjoittamaansa maanviljelystä vai olivatko he aikaisemmin ehkä käyneet muualla ansiotyössä. Naisiin nähden asianlaita on toinen. Heistä 41 % selitti, etteivät he ole koskaan tehneet ansiotyötä. Heistä olikin suurin osa aviovaimoja ja leskiä ja lisäksi niissä ikäluokissa, joiden nuoruudessa naisen ansiotyö kodin ulkopuolella oli harvinaista.

Ottamatta huomioon näitä mahdollisia käsitteiden sekaannuksia esitetään seuraavassa taulukossa niiden vanhusten suhteellinen lukumäärä, jotka ovat ilmoittaneet joko olevansa jatkuvasti ansiotyössä tai lopettaneensa sen, laskettuna kaikkien vanhusten lukumäärästä.

Ansiotyössä olo. — Förförvarsarbete.

	Ikä, vuotta — Ålder, år					Kaupungit ja kauppalat Städer o. köpingar		Maaseutu Landsbygd		Kaikki Samtliga
	65—66	67—69	70—74	75—79	80—	m.	n.—kv.	m.	n.—kv.	
	Prosentteina — I procent									
Ansiotyössä — I förförvarsarbete ..	32	32	26	14	6	55	21	28	14	24
Lopettaneet ansiotyönsä — Slutat sitt förförvarsarbete	46	42	46	53	53	42	49	52	42	47
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	476	588	857	559	268	248	400	1 062	1 038	2 748

Ansiotyötä tekevien vanhusten lukumäärä kokonaisuudessaan ei ollut varsin suuri, $\frac{1}{4}$ kaikista vanhuksista. Suurin osa niistä oli miespuolisia, jotka yleensä kuuluivat nuorempiin ikäluokkiin. Kaikista miespuolisista vanhuksista joka 3:s jaksoi vielä tehdä rahallista ansiotyötä, naispuolisista vain noin joka 7:s. Tällöin on otettava huomioon myös, että tutkimukseen osallistuneista naisvanhuksista 34 % oli jo täyttänyt 75 vuotta, miespuolisista sen sijaan vain 26 %. Merkille pantavaa on, että yli puolet kaupungeissa ja kauppaloissa asuvista miehistä kävi vielä ansiotyössä ja naisistakin runsaasti $\frac{1}{5}$. Maaseudun vastaavan luvun alhaisuuteen on osaksi vaikuttanut siellä asuvien vanhusten epätietoisuus siitä, onko heidän työnsä katsottava ansiotyöksi vai ei. Nuoremmissa ikäluokissa, 65—69-vuotiaiden ryhmässä, oli rahallinen ansiotyö vielä melko yleistä, noin $\frac{1}{3}$ heistä oli työkykyisiä, 70—74-vuotiaistakin $\frac{1}{4}$. 75 vuoden ikä sen sijaan näyttää muodostavan melko selvän rajan, sillä sitä vanhemmat näyttäivät

jordbruk, som de själva bedrivit, eller om de måhända tidigare gått annorstädes på arbete. I fråga om kvinnorna förhåller sig saken annorlunda. Av dem förklarade 41 %, att de aldrig utfört förförvarsarbete. Största delen bestod av hustrur och änkor i de åldersklasser, i vilkas ungdom kvinnors förförvarsarbete utanför hemmet var sällsynt.

Bortsett från dessa eventuella missuppfattningar redovisas i följande tabell det relativa antalet åldringar, som uppgivit sig antingen fortfarande vara i förförvarsarbete eller ha upphört därmed, beräknat på totala antalet åldringar.

I sin helhet var antalet åldringar, som utförde förförvarsarbete, icke vidare betydande, $\frac{1}{4}$ av samtliga. Största delen av dessa voro män, vilka i allmänhet hörde till yngre åldersklasser. Av samtliga manliga åldringar orkade var 3:e ännu utföra penningavlönat förförvarsarbete, av de kvinnliga blott ungefär var 7:e. Härvid bör beaktas, att av de kvinnliga åldringarna i undersökningen 34 % redan hade fyllt 75 år, av de manliga däremot blott 26 %. Att märka är, att över hälften av de manliga åldringarna i städerna och köpingarna ännu gingo på arbete och t. o. m. av kvinnorna drygt $\frac{1}{5}$. Motsvarande låga siffra för landsbygden beror delvis på de där bosatta åldringarnas ovisshet därom, huruvida deras arbete var att betrakta som förförvarsarbete eller ej. I de yngsta åldersklasserna, 65—69 år, var avlönat förförvarsarbete ännu rätt allmänt, ca $\frac{1}{3}$ av dem voro arbetsföra, av 70—74-åringarna t. o. m. $\frac{1}{4}$. 75 år synes däremot bilda en tydlig gräns, ty de som överskridit denna ålder synas i mycket

harjoittavan ansiotyötä varsin rajoitetussa määrin.

Ansiotyössä olevat vanhuksset eivät suinkaan kaikki silti ole suorittaneet säännöllistä kokopäivätyötä ulkopuolella kodin. Toiset työskentelivät vain osan päivästä, toisilla oli ainoastaan tilapäisiä töitä, osa teki työtä kotonaan, osa taas muualla. Seuraavassa vanhusten lukumäärää eri ryhmissä esittävässä taulukossa suhdeluvut on laskettu vain niistä vanhuksista, jotka ovat ilmoittaneet tekevänsä ansiotyötä.

begränsad utsträckning utföra förvärvsarbete.

De förvärvsarbetande åldringarna ha dock ingalunda alla haft regelbundet heldagsarbete utanför hemmet. Somliga arbetade blott en del av dagen, andra hade blott tillfälliga arbeten, en del arbetade hemma, andra åter annorstädes. I följande tabell, som redovisar antalet åldringar i dessa olika grupper, ha procenttalen uträknats blott på de åldringar, som uppgivit sig utföra förvärvsarbete.

Ansiotyön laatu. — Förvärvsarbetets art.

	Ikä, vuotta Ålder, år			Kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar		Maaseutu Landsbygd		Kaikki ansiotyössä olevat Samtliga förvärvs- arbetande
	65—69	70—74	75—	m.	n.—kv.	m.	n.—kv.	
	Prosentteina — I procent							
Säännöllistä työtä — Regelbundet arbete	57	52	45	79	76	44	39	54
Tilapäistä työtä — Tillfälligt arbete	43	48	55	21	24	56	61	46
Kesällä — Om sommaren								
kokopäivätyötä — heldagsarbete	64	47	50	86	54	54	31	56
osapäivätyötä — deldagsarbete	28	48	45	9	37	40	60	37
Talvella — Om vintern								
kokopäivätyötä — heldagsarbete	57	41	45	84	55	43	30	50
osapäivätyötä — deldagsarbete	34	52	50	8	39	47	66	42
Työtä kotona — Arbete hemma	26	43	57	14	33	28	77	36
» muualla — » annorstädes	74	57	43	86	67	72	23	64
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	342	219	95	136	82	298	140	656

Kaikista ansiotyötä suorittavista vanhuksista runsaasti puolet eli noin $\frac{1}{3}$ vanhusten kokonaisluvusta teki normaalityöajan kestävää säännöllistä ansiotyötä. 75 vuotta täyttäneistäkin ansiotyössä käyvistä vielä 45 % suoritti säännöllistä työtä, vaikka vanhuksset yleensä iän karttuessa ovat ilmoittaneet jaksavansa tehdä vain tilapäisiä töitä ja vain osan päivästä. Haastateltujen joukossa oli muutamia sellaisiakin, jotka valittivat, ettei heidän ollut onnistunut saada itselleen työtä, vaikka olisivat halunneet sitä tehdä. Maaseudulla vanhuksset olivat tilapäistöiden varassa huomattavasti enemmän kuin kaupungeissa, samoin kuin he myös harrastivat enemmän vain osapäivätyötä kuin vastaavat kaupunkilaisvanhuksset. Osapäivätyö oli miesten keskuudessa kaupungeissa aivan poikkeuksellista, naisilla se oli jonkin verran tavallisempaa.

Ansiotyötä tekevästä vanhuksista noin $\frac{2}{3}$ kävi työssä ulkopuolella kodin ja vain noin $\frac{1}{3}$ työskenteli kotona. Mitä vanhempia tut-

Av alla åldringar, som hade förvärvsarbete, utförde drygt hälften eller ca $\frac{1}{3}$ av totala antalet åldringar regelbundet förvärvsarbete med en arbetstid av normal längd. T. o. m. av dem som fyllt 75 år utförde 45 % ännu regelbundet arbete, ehuru åldringarna i allmänhet med tilltagande ålder ha uppgivit sig orka utföra blott tillfälliga arbeten och blott under en del av dagen. Bland de intervjuade fanns det även några sådana, vilka klagade över att de icke hade lyckats få arbete, ehuru de hade varit villiga därtill. På landsbygden voro åldringarna i betydligt större utsträckning än i städerna hänvisade till tillfälliga arbeten, liksom de även mera än motsvarande åldringar i städerna blott utförde deltidsarbete. Bland männen i städerna förekom deltidsarbete blott i undantagsfall, bland kvinnorna var det något vanligare.

Av de förvärvsarbetande åldringarna gingo ca $\frac{2}{3}$ på arbete utanför hemmet och blott $\frac{1}{3}$ arbetade hemma. Ju äldre åldrin-

kimukseen osallistuneet olivat, sitä useampi heistä teki ansiotyötä kotonaan, mm. 65—69-vuotiaista vain $\frac{1}{4}$, 75—79-vuotiaista jo $\frac{1}{2}$, ja 80 vuotta täyttäneistä vain vähäinen osa, 7 %, kävi muualla töissä. Maaseudulla ansiotyönteko kotona oli sekä miesten että naisten keskuudessa paljon yleisempää kuin kaupungeissa, johtuen ehkä osaksi siitä, että noin $\frac{1}{3}$ ansiotyössä olevista maaseudun vanhuksista kuului ammatiltaan käsi- ja pienteollisuusryhmään.

Edellä esitetyt suuret eroavaisuudet toisaalta kaupungeissa ja kauppaloissa ja toisaalta maalaiskunnissa asuvien samoin kuin kotona ja muualla työskentelevien vanhusten välillä saanee osaksi selityksensä vanhusten harjoittamista erilaisista ammateista.

garna voro, dess flere av dem utförde förvärvsarbete i sitt hem, bl. a. av 65—69-åringarna blott $\frac{1}{4}$, av 75—79-åringarna redan $\frac{1}{2}$, och av åldringarna över 80 år gick blott en ringa del, 7 %, på arbete annorstädes. På landsbygden var förvärvsarbete i hemmet såväl bland männen som bland kvinnorna mycket vanligare än i städerna, vilket delvis måhända berodde på att ca $\frac{1}{3}$ av de förvärvsarbetande åldringarna på landsbygden hörde till yrkesgruppen hantverk och småindustri.

Ovan angivna stora skiljaktigheter mellan å ena sidan åldringarna i städerna och köpingarna samt å andra sidan på landsbygden liksom även mellan dem som arbetade hemma och utom hemmet få delvis sin förklaring av de olika yrken åldringarna utövade.

Ansiotyötä tekevien vanhusten ammatti. — De förvärvsarbetande åldringarnas yrke.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar	Maa-seutu Lands- bygd	Sään- nöllinen työ Regel- bundet arbete	Tila- pääs- työ Till- fälligt arbete	Kaikki ansiotyössä olevat Santliga förvärvs- arbetande
Prosentteina — I procent							
Maatalous — Lantbruk	22	2	1	22	9	22	15
Teollisuus ja rakennustoiminta — Industri och byggnadsverksamhet	33	6	29	21	27	20	24
Käsi- ja pienteollisuus — Hantverk och småindustri	12	47	10	31	17	31	24
Kauppa ja liikenne — Handel och trafik	9	8	20	3	13	4	8
Julkinen toiminta — Offentlig verksamhet	12	8	11	10	15	6	11
Vapaat ammatit — Fria yrken	2	—	1	2	1	2	1
Henkilölliset palvelukset — Personliga tjänster	10	29	28	11	18	15	17
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100
Johtajat, liikkeenomistajat, virkamiehet — Direktörer, affärsinnehavare, tjänstemän	11	1	13	5	10	5	8
Työnjohtajat, toimistohenkilökunta — Arbetsledare, byråpersonal	7	5	10	5	9	3	6
Käsi- ja pienteollisuuden harjoittajat ja pienkauppiaat — Idkare av hantverk och småindustri, småhandlare	12	51	13	31	20	32	26
Itsenäiset maanviljelijät — Självständiga jordbrukare	2	1	—	2	2	1	1
Työläiset — Arbetare	68	42	64	57	59	59	59
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	434	222	218	438	353	303	656

Ansiotyössä olevista vanhoista naisista runsaasti $\frac{3}{4}$ työskenteli käsi- ja pienteollisuudessa sekä ns. henkilöllisten palvelusten alalla. Heitä oli ompelijoina ja modisteina, tarjoilijoina, partureina ja kamppajina, siivoojina, pyykinpesijöinä, silittä-

Av de förvärvsarbetande kvinnliga åldringarna voro drygt $\frac{3}{4}$ sysselsatta inom hantverk och småindustri samt i gruppen personliga tjänster. De voro sömmerskor och modister, servererskor, barberare och frisörskor, städerskor, tvätterskor, strykerskor,

jinä, saunottajina, hierojina ja lehdenjakajina yms. Kotiapulaisia oli heidän joukossa $\frac{1}{10}$. Miehistä runsaasti $\frac{1}{5}$ työskenteli maatalouden alalla, pääasiassa maa- ja metsätyöläisinä, ja lähes $\frac{3}{10}$ oli teollisuus- ja rakennustyöntekijöitä. Suutarin, räätälin, kellosepan yms. ammattia harjoitti noin $\frac{1}{8}$, ja vahtimestareina, talonmiehinä, yövartijoina, portinvartijoina, puunhakkaajina yms. toimi $\frac{1}{10}$. 80 vuotta täyttäneistä, vielä ansiotyötä tekevästä vanhuksista melkein kaikki kuuluivat käsi- ja pienteollisuuden ryhmään ja 75—79-vuotiaista runsaasti puolet.

Ansiotyönsä lopettaneita vanhuksia oli, kuten edellä on mainittu, 47 % kaikista tutkimukseen osallistuneista. Näistä vain $\frac{1}{4}$ siirtyi eläkkeelle, miehistä hieman enemmän kuin naisista, nimittäin 28 ja 22 %. Eläkkeelle siirtyneitä oli eniten kaupungeissa asuvien miespuolisten vanhusten joukossa, kokonaista 59 % ansiotyönsä lopettaneista, maaseudulla asuvien miesten vastaavan luvun ollessa vain 22 %. Kaupungeissa asuvista, ansiotyönsä lopettaneista naisista vain 26 % siirtyi samalla eläkkeelle, maaseudun vastaavista naisvanhuksista vieläkin vähemmän, 20 %.

Pääsiallisin syy, minkä vanhuksset ovat ilmoittaneet ansiotyönsä lopettamiseen, selviää seuraavasta taulukosta.

baderskor, massöser, tidningsbärare etc. $\frac{1}{10}$ av dem voro hembiträden. Av männen voro $\frac{1}{5}$ sysselsatta inom lantbruket, huvudsakligen som lant- och skogsarbetare, och inemot $\frac{3}{10}$ voro industri- och byggnadsarbetare. $\frac{1}{8}$ utövade skomakar-, skräddar-, guldsmeds- o. a. dyl. yrke, och $\frac{1}{10}$ voro vaktmästare, gårdskarlar, nattvakter, portvakter, vedhuggare etc. Av de äldre öfver 80 år, som ännu utförde förvärvsarbete, hörde nästan alla till gruppen hantverk och småindustri och av 75—79-åringarna drygt hälften.

De, som slutat sitt förvärvsarbete, utgjorde, såsom ovan nämnts, 47 % av alla äldre i undersökningen. Av dem voro blott $\frac{1}{4}$ pensionerade, av männen en något större del än av kvinnorna, 28 mot 22 %. De pensionerade voro jämförelsevis talrikast bland de manliga äldre i städerna, där de utgjorde 59 % av dem som slutat sitt förvärvsarbete mot 22 % bland resp. manliga äldre på landsbygden. Av de kvinnor, som slutat sitt förvärvsarbete, hade i städerna 26 % samtidigt pensionerats, av resp. kvinnliga äldre på landsbygden en ännu mindre del, 20 %.

Den av äldre uppgivna huvudsakliga orsaken till att de slutat sitt förvärvsarbete framgår av följande tabell.

Syy ansiotyön lopettamiseen. — Orsaken till förvärvsarbetets upphörande.

	Kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar		Maaseutu Landsbygd		Koko maa — Hela landet		
	m.	n.—kv.	m.	n.—kv.	m.	n.—kv.	Yhteensä Summa
	Prosentteina — I procent						
Vanhuus, työkyvyttömyys, sairaus — Älderdom, arbetsförmåga, sjukdom	58	55	73	72	70	67	69
Työn vähyys tai työn loppuminen — Ringa arbetstillgång eller arbetets upphörande	5	9	5	1	5	4	4
Eroamisikä — Avgångsålder	28	7	2	3	7	4	5
Perhesyyt — Familjeskäl	1	21	2	17	1	18	10
Muu — Övrig	6	8	15	5	14	6	10
Ei ilmoitettu — Ej uppgivet	2	0	3	2	3	1	2
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	105	196	552	438	657	634	1 291

Pääsiallisin syy ansiotyöstä luopumiseen näyttää olleen, kuten luonnollista onkin, työkyvyttömyys ja sairaus sekä vanhuudesta johtuva yleinen raihnaus. Noin $\frac{7}{10}$ työnsä lopettaneista vanhuksista on ilmoit-

Den huvudsakliga orsaken till att äldre slutat förvärvsarbetet synes, såsom även är naturligt, ha varit arbetsförmåga och sjukdom samt allmän av älderdom orsakad skröplighet. Ca $\frac{7}{10}$ av de äldre,

tanut nämä syyt. Kaupungeissa asuvien vanhojen miesten keskuudessa oli eroamisikä melko tavallinen syy; lähes $\frac{3}{10}$ joutui sen vuoksi jättämään työnsä. Naisista lähes $\frac{1}{5}$ on luopunut ansiotyöstä yleensä perhe- syiden vuoksi, monet jo melko nuorina, naimisiin mennessään tai perheen kasvaessa. Maaseudulla asuvista miehistä moni ilmoitti lopettaneensa ansiotyönsä joko sen vuoksi, että he ostivat maatilaa ja siirtyivät itsenäisiksi maanviljelijöiksi, tai sentähden, että heidän oli isänsä jälkeen ryhdyttävä hoitamaan kotitaloan ja sen vuoksi luovuttava ansiotyöstä vieraan palveluksessa. Työn vähyys tai työn loppuminen, joista usein kuuluu valitettavan vanhusten kohdalla, näyttää olleen varsin harvoin esiintyvä syy ansiotyön lopettamiseen.

Keskimääräinen ikä, jolloin vanhukset luopuivat ansiotyöstä, näyttää miehillä ja naisilla olevan jossain määrin erilainen, kuten seuraavasta yhdistelmästä selviää.

Keskimääräinen ikä ansiotyöstä luopuessa Genomsnittlig ålder vid förvärvsarbetets upphörande	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Yhteensä Tillsammans
	Prosentteina — I procent		
—50 vuotta — år	7	19	13
51—60 ” ”	16	25	20
61—70 ” ”	47	39	43
71— ” ”	30	17	24
Yhteensä — Summa	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	657	634	1 291

Lähes puolet miehistä on eronnut työstä vasta 61—70-vuotiaana ja kokonaista $\frac{3}{4}$ 61 ikävuoden jälkeen. Naisista sen sijaan 44 % lopetti ansiotyönsä jo ennen 61 ikävuottaan. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, kuten jo aikaisemmin on mainittu, että niin monet naiset jo nuorempina jättivät ansiotyönsä perhe- syiden vuoksi.

Vanhusten työkyvyn selvittämiseksi pyydettiin haastattelijoita myös lausumaan mielipiteensä tekemiensä havaintojen perusteella. Heidän arvostelunsa vanhusten työkyvystä ilmenee seuraavalla sivulla olevasta taulukosta.

Haastattelijoiden käsityksen mukaan lähes $\frac{1}{4}$ vanhuksista oli vielä täysin työkykyisiä. Kun rahallisessa ansiotyössä haastatteluhetkellä oli myös sama määrä vanhuksia, 24 %, näyttää siltä, että kaikki

som slutat sitt arbete, ha uppgivit dessa skäl. För de manliga åldringarna i städerna var uppnädd avgångsålder en rätt vanlig orsak; inemot $\frac{3}{10}$ hade på denna grund kommit att lämna förvärvsarbetet. Av kvinnorna hade inemot $\frac{1}{5}$ slutat på grund av familjeskäl i allmänhet, många redan som rätt unga, vid giftermål eller tillökning i familjen. Av männen på landsbygden uppgåvo sig många ha slutat förvärvsarbetet antingen för att de köpt en jordbrukslägenhet och slagit sig ned som självständiga jordbrukare, eller för att de efter sin far fått lov att övertaga hemgården och för den skull varit tvungna att lämna arbetet i annans tjänst. Ringa arbetstillgång resp. arbetets upphörande, varöver man ofta hör klagas i fråga om åldringarna, synas ha varit tämligen sällsynta orsaker.

Den genomsnittliga ålder, i vilken åldringarna slutade förvärvsarbetet, synes vara något olika hos män och kvinnor, såsom av följande sammanställning framgår.

Inemot hälften av männen ha slutat arbetet först i åldern 61—70 år och icke mindre än $\frac{3}{4}$ efter 61:a åldersåret. Av kvinnorna däremot slutade 44 % förvärvsarbetet redan före 61 år. Detta beror uppenbarligen på, såsom redan tidigare har nämnts, att så många kvinnor redan som yngre lämnade förvärvsarbetet på grund av familjeskäl.

För att få utredning om åldringarnas arbetsförmåga anmodades jämväl intervjuarna att uttala sig därom på grundvalen av de iakttagelser de gjort. Deras bedömning av åldringarnas arbetsförmåga framgår av tabellen på följande sida.

Enligt intervjuarnas uppfattning voro inemot $\frac{1}{4}$ av åldringarna ännu fullt arbetsföra. Då en lika stor del, 24 %, vid intervju tillfället voro i avlönat förvärvsarbete, ser det ut, som om alla arbetsföra i stort

Haastattelijain havainnot vanhusten työkyvystä. — Intervjuarnas iakttagelser om åldringarnas arbetsförmåga.

	Ikä, vuotta — Ålder, år								Kaupungit		Maaseutu		Koko maa	
	65—69		70—74		75—79		80—		Städer		Landsbygd		Hela landet	
	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.	m.	n.-kv.
	Prosentteina — I procent													
Työkykyisiä — Arbetsföra ..	36	24	29	24	15	12	14	10	40	23	25	18	28	20
Osittain työkykyisiä — Delvis arbetsföra ..	44	54	48	49	48	46	31	32	37	47	47	49	45	48
Työkyvyttömiä — Icke arbetsföra ..	20	22	23	27	37	42	55	58	23	30	28	33	27	32
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade ..	545	519	428	429	219	340	118	150	248	400	1 062	1 038	1 310	1 438

työkykyiset suurin piirtein jatkuvasti olivat töissä. Tosin näiden joukossa saattoi osaksi olla myös sellaisia, joilla haastattelijain arvostelun mukaan oli vain osittain työkykynsä tallella, näitä oli lähes puolet vanhuksista eli 47 %, mutta tätä seikkaa ei ole lähemmin tutkittu. Täysin työkyvyttömiä oli haastattelijoiden mukaan $\frac{3}{10}$ vanhuksista. Lähes puolet niistä oli sellaisia, jotka pitemmän aikaa olivat olleet vuoteenomina. Suhteellisesti useammat miehet olivat säilyttäneet työkykynsä kuin naiset, joista $\frac{4}{5}$ oli joko vain osittain työkykyisiä tai täysin työhön kykenemättömiä. Kaupungeissa ja kauppalloissa asuvista vanhuksista 29 % oli haastattelijoiden mielestä työkykyisiä, maaseudulla asuvista vain 22 %. Terveystila vanhusten keskuudessa oli myös samansuuntainen, kaupungeissa ja kauppalloissa asuvista 32 % oli yleensä terveitä ja maaseudulla asuvista 28 %. Vaikka työkyky näyttääkin alenevan säännöllisesti eri ikäryhmästä toiseen, vaikuttaa siltä, kuin 75 ikävuotta muodostaisi jonkinlaisen rajan, sillä 70—74-vuotiaista oli työkykyisiä vielä 26 %, mutta 75—79-vuotiaista enää vain 13 %.

VII. Toimeentulo.

Vanhusten toimeentulon selvittäminen on ollut tutkimuksen hankalimpia kohtia. Tarkkojen ja luotettavien tietojen saaminen yleensä ihmisten toimeentulosta kohtaa jo sinänsä vaikeuksia, saati sitten kun kysymyksessä ovat vanhuksset, jotka usein epäillen suhtautuvat sivullisten tämänlaatuisiin tiedusteluihin. Sitä paitsi on vielä otettava

sett fortfarande hade varit i arbete. Bland dem kunde det visserligen även finnas sådana, vilka enligt intervjuarnas bedömning blott delvis hade sin arbetsförmåga i behåll, dessa utgjorde inemot hälften eller 47 %, men denna omständighet har icke närmare undersökts. Totalt oförmögna till arbete voro enligt intervjuarna $\frac{3}{10}$ av åldringarna. Inemot hälften av dem voro sådana, vilka under en längre tid hade varit sängliggande. Av männen hade jämförelsevis flere bevarat sin arbetsförmåga än kvinnorna, av vilka $\frac{4}{5}$ antingen voro blott delvis arbetsföra eller alldeles oförmögna till arbete. Av åldringarna i städerna och köpingarna ansågo intervjuarna 29 % vara arbetsföra, av åldringarna på landsbygden blott 22 %. Hälsotillståndet bland åldringarna gick i samma riktning, i städerna och köpingarna voro 32 % av åldringarna i allmänhet friska, på landsbygden 28 %. Ehuru arbetsförmågan regelbundet synes nedgå från lägre åldersgrupp till högre åldersgrupp, framstår åldersåret 75 år som en viss gräns, ty av 70—74-åringarna voro 26 % ännu arbetsföra, men av 75—79-åringarna blott 13 %.

VII. Utkomst.

Den del, som avser utredningen av åldringarnas utkomst, har varit en bland de svåraste i undersökningen. Att i allmänhet få noggranna och tillförlitliga uppgifter om människors utkomst möter redan i och för sig svårigheter, än mer då det gäller åldringar, vilka ofta ställa sig missnöjda till efterforskningar av dylik art.

huomioon ainakin vanhemmissa ikäluokissa esiintyvä muistin heikkeneminen. Toimeentulon pääasiallisen lähteen selvittäminen on monelle vanhukselle tuottanut vaikeuksia, kun heidän on ollut ratkaistava, mikä tulo-lähde on ollut tärkein. On vanhuksia, jotka omalla työllään ansaitsevat jonkin verran, saavat lisäksi jostain pientä eläkettä ja loput elämiseensä tarvittavat varat ehkä lapsiltaan tai pienistä säästöistään. Seuraavissa toimeentulon pääasiallista lähdettä käsittelevissä taulukoissa on toimeentulon lähteeksi otettu se, mistä he ovat saaneet eniten tuloja.

Dessutom bör hänsyn tagas till att minnet åtnimstone hos de äldre åldersklasserna varit försvagat. För många åldringar har det varit svårt att komma till klarhet då det för dem gällt att avgöra, vilken inkomst-källa som har varit den viktigaste. Det finnes åldringar, som genom eget arbete förtjäna något, dessutom få en mindre pension från något håll och möjligen av sina barn eller av små besparingar få resten av de medel, som de behöva för sitt uppehälle. I följande tabeller har som huvudsaklig utkomst-källa angivits den, som givit mest inkomster.

Toimeentulon pääasiallinen lähde, iän mukaan. — Huvudsaklig utkomst-källa, efter ålder.

	Ikä, vuotta — Ålder, år					Miehet Män	Naiset Kvinnor	Kaikki vanhukset Samtliga Åldringar
	65—66	67—69	70—74	75—79	80—			
	Prosentteina — I procent							
Oma ansiotyö — Eget förvärvsarbete	27	29	18	10	5	28	10	19
Maanviljelys — Jordbruk	19	15	15	9	7	23	6	14
Eläke, elinkorko — Pension, livränta	20	11	13	14	10	13	15	14
Syytinki — Sytning	7	6	13	13	21	10	12	11
Säästöt, pääomatulot, vuokratulot — Besparingar, kapitalinkomster, hyresinkomster ..	4	9	8	11	8	7	9	8
Köyhäinhoitoavustukset — Fattigvårdsunderstöd	1	2	4	5	5	2	4	3
Aviopoliso — Make el. maka	5	6	2	1	0	1	5	3
Lapset, joiden luona asuu — Barn, hos vilka åldringen bor	14	19	20	31	38	12	32	22
Lapset, jotka asuvat muualla — Barn, som bo annorstädes	2	1	4	4	3	2	4	3
Muut sukulaiset — Andra anförvanter	1	1	2	2	3	1	2	2
Vieraat henkilöt — Främmande personer	0	1	1	0	—	1	1	1
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	476	588	857	559	268	1 310	1 438	2 748

Suurimman ryhmän vanhuksista muodostavat ne, jotka elivät lastensa varassa. Heitä oli $\frac{1}{4}$ kaikista. Miehistä tosin vain noin joka 7:s sai pääasiallisen elatuksensa lapsiltaan, naisista runsaasti joka 3:s. Kuten luonnollista onkin, joutuivat vanhukset iän karttuessa yhä enemmän turvautumaan lapsiinsa, 65—69-vuotiaista vain 18 %, 70—74-vuotiaista 24 %, 75—79-vuotiaista jo 35 % ja 80 vuotta täyttäneistä jopa 41 %. Lähes puolet, 48 %, kaikista 80 vuotta vanhemmista naisista oli lastensa huollettavina.

Omasta ansiotyöstään sai lähes joka 5:s vanhus elatuksensa. Tosin 24 % ilmoitti tekevänsä vielä ansiotyötä, josta sai raha-

Den största gruppen bilda de åldringar, vilka levde på underhåll av sina barn. De utgjorde $\frac{1}{4}$ av samtliga. Av männen erhöi visserligen blott omkring var 7:e sitt huvudsakliga uppehälle av sina barn, av kvinnorna drygt var 3:e. Såsom naturligt är, blevo åldringarna med tilltagande ålder i allt större utsträckning beroende av sina barn, av 65—69-åringarna hade blott 18 %, av 70—74-åringarna 24 %, av 75—79-åringarna redan 35 % och av 80-åringarna ända upp till 41 % sitt uppehälle av sina barn. Närmare hälften, 48 %, av kvinnorna över 80 år försörjdes av sina barn.

Nästan var 5:e åldring förtjänade sitt uppehälle genom eget förvärvsarbete. Visserligen uppgåvo sig 24 % ännu bedriva

palkkaa, mutta ilmeisesti osalla heistä on ollut muita suurempia tulolähteitä, koska vain 19 % katsoi itse ansaitsemansa palkan muodostavan pääasiallisen toimeentulolähteen. Jos ryhmään „oma ansiotyö” lisätään vielä ne vanhukset, jotka saivat elatuksensa maanviljelyksestä, nousi omalla työllään itsestään huolehtivien vanhusten luku $\frac{1}{3}$:aan kaikista. Miespuolisista vanhuksista yli puolet eli 51 % ansaitsi itse pääasiallisen elatuksensa, naisista vain lähes $\frac{1}{6}$. 65—69-vuotiaista, joista haastattelijain lausunnon mukaan vain 30 % oli täysin työkykyisiä, kokonaista 45 % sai toimeentulonsa omasta ansiotyöstä tai maanviljelyksestä. Iän mukana tämä suhdeluku aleni melko jyrkästi; 70—74-vuotiaista vielä 33 % oli samassa asemassa, 75—79-vuotiaista enää vain 19 % ja 80 vuotta täyttäneistä 12 %.

Eläkkeen tai syytingin eli maanviljelystilaan kiinnitetyn eläkkeen varassa eli $\frac{1}{4}$ vanhuksista, naisista hieman useammat, 27 %, kun miehistä, 23 %. Kansaneläkkeen, nimenomaan lisäeläkkeen, vaikutuksen huomaavasti 65—66-vuotiaiden ikäryhmässä, joilla ikänsä perusteella oli mahdollisuus sen saantiin. Näissä kahdessa ikäluokassa 20 % tuli toimeen eläkkeen varassa, 67—69-vuotiaista sitä vastoin vain 11 %. Eläkkeellä tai syytingillä olevien luku nousee jonkin verran ikäryhmästä toiseen, joskaan ei läheskään niin voimakkaasti kuin palkkai- tai maanviljelystuloilla toimeentulevien luku alenee. 65—69-vuotiaista 22 % sai pääasiallisen elatuksensa eläkkeestä, 70—74-vuotiaista 26 %, 75—79-vuotiaista 27 % ja sitä vanhemmista 31 %.

Säästöistä, pääomatuloista tai vuokratuloista sai pääasiallisen toimeentulonsa vain noin joka 12:s vanhus. Kuten luonnollista onkin, oli säästöillään elävien vanhusten luku työkykyisemmissä ikäluokissa pienempi kuin vanhemmissa ryhmissä. 65—69-vuotiaista vain 7 % eli säästöjensä varassa, 70—74-vuotiaista 8 % ja 75—79-vuotiaista jo yli $\frac{1}{10}$ eli 11 %. 80 vuotta täyttäneet olivat jo ennättäneet kuluttaa säästöjään niin paljon, että vain 8 % heistä sai niistä toimeentulonsa. Osaksi siihen oli myös synnä rahanarvon voimakas alentuminen, jota seikkaa muuten melkoinen osa vä-

förfärvärsarbete, för vilket de erhöilo penninglön, men en del av dem synes ha haft andra större inkomstkällor, enär blott 19 % ansågo den lön de själva förtjänade utgöra sin huvudsakliga utkomstskälla. Om till gruppen eget förfärvärsarbete ytterligare läggas de äldringar, vilka fingo sitt uppehälle av jordbruk, steg antalet äldringar, som genom eget arbete drogo försorg om sig själva, till $\frac{1}{3}$ av samtliga. Av de manliga äldringarna förtjänade över hälften eller 51 % själva sitt huvudsakliga uppehälle, av de kvinnliga blott inemot $\frac{1}{6}$. Av 65—69-åringarna, av vilka enligt intervjuarnas bedömning blott 30 % voro fullt arbetsföra, hade icke mindre än 45 % sin utkomst av eget förfärvärsarbete eller jordbruk. Detta proportionstal minskade rätt kraftigt med åldern; av 70—74-åringarna voro 33 % ännu i samma ställning, av 75—79-åringarna blott 19 % och av dem som fyllt 80 år 12 %.

Av pension eller sytning, d. ä. i jordbrukslägenhet in-tecknad pension, hade $\frac{1}{4}$ av äldringarna sin utkomst, av kvinnorna något flere än av männen, 27 mot 23 %. Folkpensionens, särskilt tilläggspensionens, betydelse kommer tydligt till synes i åldersgruppen 65—66-åringar, vilka på grund av sin ålder hade möjlighet att erhålla sådan. I dessa två åldersklasser drogo sig 20 % fram på sin pension, av 67—69-åringarna däremot blott 11 %. Antalet av dem som levde på pension eller sytning ökar något från åldersgrupp till åldersgrupp, om också icke närmelsevis lika kraftigt som antalet av dem minskar, som hade sin utkomst av lön eller inkomst av jordbruk. Av 65—69-åringarna levde 22 % huvudsakligen på pension, av 70—74-åringarna 26 %, av 75—79-åringarna 27 % och av de ännu äldre 31 %.

Av besparingar, kapital- eller hyresinkomster hade blott ungefär var 12:e äldring sin huvudsakliga utkomst. Såsom naturligt är, var antalet av dem som levde på sina besparingar lägre i de arbetsföra åldrarna än i de äldre grupperna. Av 65—69-åringarna levde blott 7 % på sina besparingar, av 70—74-åringarna 8 % och av 75—79-åringarna redan över $\frac{1}{10}$ eller 11 %. De som fyllt 80 år hade redan i den utsträckning hunnit förbruka sina besparingar, att blott 8 % av dem hade sin utkomst av sådana. Härtill bidrog även den kraftiga nedgången av penningvärdet, varöver annars

hänkin säästöjä omaavista vanhuksista valitti.

Köyhäinhuoltoavustusten turvin eli vain 3 % vanhuksista. Tosin huoltoavustusta saavien luku kokonaisuudessaan oli hieman suurempi, mutta osalla, nimittäin 2 %:lla, oli muitakin tulolähteitä, joten he eivät olleet pääasiallisesti avustusten varassa. Kaikkiaan 5 % vanhuksista sai apua kunnalta. Virallisen huoltotilaston mukaan nautti väestön kaikista 65 vuotta täyttäneistä henkilöistä myös 5 % kotiaavustusta, mikä osaltaan todistaneee, että tutkimukseen osallistuneet vanhukset jossain määrin oli oikein valittu edustamaan vanhuksia yleensä. Kaikista naimattomista, leskistä ja eronneista miespuolisista vanhuksista 5 % sai köyhäinhuoltoavustusta ja naispuolisista 7 % sekä naimisissa olevista 3 %. Vanhemmissa ikäluokissa oli avustusten varassa elävien suhteellinen luku hieman suurempi kuin nuoremmissa ikäluokissa. Niinpä kaikista 75 vuotta täyttäneistä 5 % oli tässä asemassa, 70—74-vuotiaista 4 % ja 67—69-vuotiaista vain 2 %. Sen sijaan kansaneläkettä nauttivista ikäluokista, 65—66-vuotiaista, vain 1 % oli pääasiallisesti köyhäinhuollon varassa, mikä seikka vahvistaneee sitä olettamusta, että kansaneläke tulevaisuudessa alentaa huoltoavustusta saavien lukua.

Vain 3 % vanhuksista on saanut elatusensa aviopuolisolta. Luvun pienuuteen vaikuttaa osaltaan paitsi se seikka, että tutkimukseen osallistuneista vanhoista naisista niin suuri osa oli leskiä ja naimattomia, myös se, että haastattelun kohteeksi joutuneista maanviljelijäin vaimoista useimmat ilmoittivat saaneensa pääasiallisen toimeentulonsa maanviljelyksestä eikä aviopuolisolta. Tutkimukseen osallistuneista naisista oli 44 % maatalousnaisia. Muiden sukulaisten kuin aviopuolison tai lasten elättämiä vanhuksia oli melko vähän, vain 2 %, ja aivan poikkeuksellista oli, että vanhusten oli turvaututtava kokonaan vieraiden apuun.

Vanhusten toimeentulon pääasiallinen lähde voi jossain määrin vaihdella riippuen siitä, asuvatko vanhukset kaupungeissa vai maaseudulla, samoin kuin myös siitä, missä osissa maata he elävät. Sen vuoksi esitetään seuraavassa taulukossa vanhusten suhteellinen lukumäärä kaupungeissa ja kauppalloissa sekä lääneittäin maaseudulla, tärkeimpien toimeentulolähteiden mukaan.

en betydande del av dem som hade helst litet besparingar beklagade sig.

På understöd från fattigvården levde blott 3 % av åldringarna. Totala antalet åldringar med vårdunderstöd var visserligen något större, men en del av dem, nämligen 2 %, hade också andra inkomstkällor, varför de icke huvudsakligen voro beroende av understöd. Inalles 5 % av åldringarna fingo hjälp av kommunen. Enligt den officiella vårdstatistiken åtnjöt även 5 % av befolkningen över 65 år hemunderstöd, vilket för sin del torde bevisa, att de i undersökningen ingående åldringarna tämligen riktigt utvalts för att representera åldringarna över huvud. Av alla ogifta, änkinjar och fränskilda manliga åldringar åtnjöt 5 % fattigvårdsunderstöd, av de kvinnliga 7 % samt av de gifta 3 %. I de äldre åldersklasserna var det relativa antalet av dem, som voro beroende av understöd, något högre än i de yngre åldersklasserna. Av åldringarna över 75 år voro sålunda 5 % i denna situation, av 70—74-åringarna 4 % och av 67—69-åringarna blott 2 %. Däremot voro av de åldersklasser, som åtnjöt folkpension, 65—66-åringarna, blott 1 % huvudsakligen beroende av fattigvård, vilket torde styrka antagandet, att genom folkpensionen i framtiden antalet vårdtagare kommer att sjunka.

Blott 3 % av åldringarna ha fått sitt uppehälle av make eller maka. Den låga siffran betingas delvis utom av den omständigheten, att av de i undersökningen ingående gamla kvinnorna en så stor del utgjordes av änkor eller ogifta, även därav, att av de intervjuade jordbrukarhustrurna de flesta uppgåvo sig få sin huvudsakliga utkomst av jordbruket och icke av make. Av kvinnorna i undersökningen hörde 44 % till gruppen jordbruk. Antalet åldringar, som försörjdes av andra anhöriga än make eller maka eller barn var tämligen ringa, blott 2 %, och blott i undantagsfall förekom det, att åldringar helt måste ty sig till hjälp av främmande.

Den huvudsakliga källan till åldringarnas utkomst kan i någon mån variera beroende på, huruvida åldringarna bo i städerna eller på landsbygden, liksom även därav, i vilka delar av landet de leva. I följande tabell redovisas därför det relativa antalet åldringar i städerna och köpingarna samt på landsbygden i olika län efter viktiga utkomstskälla.

Toimeentulon pääasiallinen lähde, paikkakunnittain. — Huvudsaklig utkomstkälla, efter ort.

	Maalaiskunnat lääneittäin — Landskommuner länsvis								Kaikki Sämtliga
	Kaupungit ja kauppalat Städer och köpingar	Uudenmaan ja Nylands och Kymmene	Turun ja Porin sekä Ahvenanmaa Åbo och Björneborgs samt Åland	Tavastehus	Etämaan	Mikkelin ja Kuopion S:t Michels och Kuopio	Vaasan Vasa	Oulun ja Lapin Uleåborgs och Lapplands	
	Prosentteina — I procent								
Oma ansiotyö — Eget förvärsarbete ..	31	21	15	17	13	16	9	15	19
Maanviljelys — Jordbruk	1	12	20	10	19	21	23	18	14
Eläke, elinkorko — Pension, livränta ..	24	16	8	15	13	6	5	11	14
Syytinki — Sytning	0	9	23	15	8	21	9	15	11
Säästöt, pääomatulot, vuokratulot — Besparingar, kapitalinkomster, hyres- inkomster	9	7	13	8	6	8	6	8	8
Köyhäinhoitoavustukset — Fattigvårds- understöd	3	2	5	6	4	2	1	3	3
Lapset — Barn	27	27	12	20	33	22	38	25	25
Muu — Övrig	5	6	4	9	4	4	9	5	6
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	648	316	382	286	490	414	212	2 100	2 748

Mitään suurempia eroavaisuuksia kaupungeissa ja maalaiskunnissa asuvien vanhusien toimeentulon lähteissä ei ole havaittavissa. Tosin lähes $\frac{1}{3}$ kaupunkilaisvanhuksista elätti itsensä palkkatuloillaan, maaseudulla asuvista vastaavasti vain noin $\frac{1}{7}$, mutta jos maanviljelyksestä toimeentulonsa saavat lasketaan mukaan, oli maaseudulla myös $\frac{1}{3}$ niitä vanhuksia, jotka työllään elättivät itsensä. Samoin oli eläkkeen varassa elävién laita: kaupunkilaisvanhuksista 24 % ja maaseudun vanhuksista eläkkeen ja syytingin varassa 26 %. Jos taas tarkastellaan toimeentulon pääasiallista lähdettä eri läänien maalaiskunnissa, havaitaan suurempia eroavaisuuksia eri osissa maata. Runsaasti joka 5:s vanhuksista Uudenmaan ja Kymen läänien maalaiskunnissa oli rahapalkan varassa, Oulun ja Lapin lääneissä vain noin joka 11:s. Sen sijaan edellisissä oli maanviljelyksestä elatuksensa saavia vain 12 %, mutta jälkimmäisissä 23 %. Syytingillä oli vanhuksia eniten Turun ja Porin läänissä, lähes joka 4:s, ja vähiten Mikkelin ja Kuopion lääneissä, vain noin joka 12:s. Säästöistään eläviä vanhuksia oli niinikään eniten Turun ja Porin läänissä, runsaasti joka 8:s, vähiten Mikkelin, Kuopion, Oulun ja Lapin lääneissä, noin joka 17:s. Syynä siihen, että maan vauraimmissa osissa, Tu-

Några större skiljaktigheter i fråga om utkomstkällan för åldringarna i städerna och landskommunerna kunna icke iakttagas. Visserligen hade nära $\frac{1}{3}$ av åldringarna i städerna sin försörjning av löneinkomster, medan motsvarande andel av åldringarna på landsbygden blott var ca $\frac{1}{7}$, men om man medtager dem, som hade sin utkomst av lantbruk, utgjorde även på landsbygden de åldringar, vilka hade sin utkomst av eget arbete, $\frac{1}{3}$. Detsamma var förhållandet i fråga om dem som levde på pension: 24 % i städerna och 26 % på landsbygden. Undersöker man åter den huvudsakliga utkomstkällan i de olika länens landskommuner, äro olikheterna i olika delar av landet större. Drygt var 5:e åldring i Nylands och Kymmene läns landskommuner levde på penninglön, i Uleåborgs och Lapplands län blott ca var 11:e. Däremot utgjorde de som hade sin utkomst av lantbruk i de förra blott 12 %, men i de senare 23 %. I Åbo och Björneborgs län levde nästan var 4:e åldring på sytning, i S:t Michels och Kuopio län ungefär var 12:e. På sina besparingar levde likaledes av åldringarna i Åbo och Björneborgs län drygt var 8:e, i S:t Michels, Kuopio, Uleåborgs och Lapplands län åter ungefär var 17:e. Att antalet åldringar, som voro beroende av fattigvård, var jämförelsevis högst, 5—6 %, i

run ja Porin sekä Hämeen lääneissä, oli suhteellisesti eniten köyhäinhoidon varassa eläviä vanhuksia, 5—6 %, voi olla pelkkä sattuma, Oulun ja Lapin lääneissä vastaavan suhdeluvun ollessa vain 1. Lastensa varassa eläviä vanhuksia oli Mikkelin, Kuopion, Oulun ja Lapin lääneissä melko runsaasti, 33—38 %, Turun ja Porin läänissä vain 12 % vastaavilla alueilla elävien vanhusten kokonaisluvusta.

Jos vanhukset asuvat aivan yksin, muodostaen oman ruokakuntansa, tai jos he asuvat yhdessä vain aviopuolionsa kanssa tai lastensa ja muiden kanssa, voi toimeentulon pääasiallinen lähde näissä eri ruokakuntaryhmissä myös jonkin verran vaihdella.

Toimeentulon pääasiallinen lähde, ruokakunnan kokoonpanon mukaan. — Huvudsaklig utkomställa, enligt matlagets sammansättning.

	Vanhusset jotka muodostivat ruokakunnan		
	Åldringar, som bildade sitt hushåll		
	yksinään allena	vain aviopuolionsa kanssa med enbart make eller maka	muiden kanssa med andra
	Prosentteina — I procent		
Oma ansiotyö — Eget förvärsarbete	23	32	15
Maanviljelys — Jordbruk	2	11	18
Eläke, elinkorko — Pension, livränta	27	15	10
Syytinki — Sytning	8	9	12
Säästöt, pääomatulot, vuokratulot — Besparingar, kapitalinkomster, hyresinkomster	18	9	5
Köyhäinhoitoavustukset — Fattigvårdsunderstöd	9	3	2
Lapset — Barn	10	7	34
Muu — Övrig	3	14	4
Yhteensä — Summa	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	488	438	1 822

Vain $\frac{1}{4}$ yksin elävistä vanhuksista ansaitsi toimeentulonsa omalla työllään tai maanviljelyksellä, mutta kahden, aviopuolionsa kanssa asuvista vanhuksista kokonaista 43 %. Tällöin on otettava huomioon, että yksinäisistä 78 % oli naisia, jota vastoin kahden aviopuolionsa kanssa elävistä 79 % oli miehiä. Suhteellisesti eniten eläkkeen tai syytingin varassa eläviä vanhuksia oli yksinäisten joukossa, runsaasti joka 3:s heistä. Vielä on merkille pantavaa, että lähes joka 11:s yksinäisistä vanhuksista eli melko suurella puutteella pääasiassa köyhäinhoitoavustusten turvin. Ryhmässä „vain aviopuolionsa kanssa” oli noin $\frac{1}{5}$ naisia, joista puolet sai elatuksensa mieheltään. Nämä sisältyvät ryhmään „muu”.

Åbo och Björneborgs samt i Tavastehus län, de mest förmögna delarna av landet, kan enbart vara en tillfällighet, i Uleåborgs och Lapplands län var motsvarande proportionstal blott 1. De åldringar, som levde på underhåll av sina barn, voro rätt talrika i S:t Michels, Kuopio, Uleåborgs och Lapplands län, 33—38 %, medan de i Åbo och Björneborgs län utgjorde 12 % av totalantalet åldringar på motsvarande områden.

Om åldringarna bo alldeles ensamma och bilda ett eget hushåll eller om de bo tillsammans med make eller maka eller med sina barn och med andra, kan den huvudsakliga utkomstkällan i dessa olika hushållsgrupper också i någon mån variera.

Blott $\frac{1}{4}$ av de ensamstående åldringarna förtjänade sitt uppehälle med eget arbete eller med lantbruk, av dem som bodde tillsammans med sin make eller maka åter icke mindre än 43 %. Härvid bör beaktas, att av de ensamstående 78 % voro kvinnor, medan av dem som levde tillsammans med make eller maka, 79 % voro män. Bland de ensamstående fanns det jämförelsevis mest sådana, som levde på pension eller sytning, drygt 1 på var 3:e. Att märka är dessutom, att inemot var 11:e av alla ensamstående åldringar levde i rätt stort armod huvudsakligen på understöd från fattigvården. I gruppen „med enbart make eller maka” utgjordes ungefär $\frac{1}{5}$ av kvinnor, av vilka hälften försörjdes av sina män. Dessa ingå i gruppen „övrig”.

Ryhdyttäessä lähemmin tekemään selkoa siitä, kuinka suurien tulojen varassa vanhusten on tultava toimeen, paljonko he markkamääräisesti ansaitsevat, suuretko heidän eläkkeensä ovat jne., on jälleen huomautettava, että vanhukset, niinkuin yleensä ihmiset, tuskin ovat antaneet ehdottoman luotettavia tietoja tulojensa suuruudesta. Suunnilleen 8—9 % joko ei ole niitä muistanut tai ei ole halunnut niitä ilmaista. On todennäköistä, että nekin, jotka haastattelijalle ovat tuloja ilmoittaneet, pikemmin ovat esittäneet ne pienemmiksi, kuin niitä suurennelleet. Lisäksi on vielä otettava huomioon, että maanviljelyksestä saatujen tulojen samoin kuin maatalaan kiinnitetyn eläkkeen, syytingin, arvioiminen on useimmissa tapauksissa osoittautunut ylivoimaiseksi. Vain kuukausipalkalla olevien ja määrätyn suuruisista eläkkeistä nauttivien vanhusten on ollut helpompaa ilmoittaa tuloja oikein. Ne vanhukset, jotka ovat lapsiltaan saaneet elatuksensa, ovat useimmiten ilmoittaneet, ettei heillä ole ollut rahatuloja, ja luonnossa saatua ylläpitoa ei ole edes pyydettykään arvioimaan. Kun $\frac{1}{4}$ kaikista vanhuksista on vakuuttanut, ettei heillä ole rahatuloja laisinkaan ja lisäksi 9 % ei ole tulojaan ilmoittanut, on siis vanhusten markkamääräisiä tuloja arvioitaessa ollut käytettävissä vain noin $\frac{2}{3}$:n jonkinlaiset tulotiedot.

Näistä vaikeuksista huolimatta on kuitenkin yritetty ryhmitellä vanhukset määrätyn suuruisiin tuloiluokkiin ja siten saada jonkinlainen yleiskuva heidän tulotasostaan. Naimisissa olevilta vanhuksilta tiedusteltiin paitsi heidän omia myös aviopuolison mahdollisia tuloja. Kun tutkimuksessa molempien aviopuolisojen tulot on laskettu yhteen, on kaikissa seuraavissa tuloja koskevissa taulukoissa esitetty erikseen naimisissa olevat ja erikseen naimattomat, lesket ja eronneet yhtenä ryhmänä. Valitettavasti ei ole tietoa niiden henkilöiden luvusta, jotka ovat eläneet kunkin tutkimukseen osallistuneen vanhuksen tuloista, jotta voitaisiin arvostella yleensä vanhusten toimeentulotasoa. Vain niihin vanhuksiin nähden, jotka ovat muodostaneet ruokakunnan yksin tai vain aviopuolisonsa kanssa, voidaan heidän ilmoittamiensa tulojen nojalla tehdä johtopäätöksiä heidän elintasostaan.

Kuten edellä on mainittu, 24 % kaikista vanhuksista teki vielä ansiotyötä. Heidän

Då här närmare redogöres för hur stora inkomster åldringarna hade att dra sig fram på, hur mycket de absolut taget förtjäna, hur stora deras pensioner äro osv., bör åter erinras om, att åldringarna, såsom folk över huvud, uppenbarligen inte ha gett absolut tillförlitliga upplysningar om sina inkomsters storlek. Ungefär 8—9 % ha antingen icke kommit ihåg dem eller icke velat yppa dem. Det är sannolikt, att också de som för intervjuaren uppgivit sina inkomster, snarare angivit dem som lägre än förstorat dem. Dessutom bör beaktas, att det i de flesta fall har visat sig vara övermåktigt att uppskatta inkomsten av lantbruk liksom även den i en jordbrukslägenhet in-teknade pensionen, sytningen. Blott de åldringar, som hade månadslön och åtnjöto pension av en viss storlek, ha lättare kunnat riktigt uppgiva sina inkomster. De som hade sitt underhåll av barn, ha oftast uppgivit, att de icke hade kontanta inkomster, och det underhåll, som utgått in natura, har man icke ens begärt att få uppskattat. Då $\frac{1}{4}$ av alla åldringar ha försäkrat, att de icke alls hade kontanta inkomster, och dessutom 9 % icke ha uppgivit sina inkomster, har vid beräkningen av åldringarnas absoluta inkomster uppgifter alltså blott förelegat för ungefär $\frac{2}{3}$.

I trots av dessa svårigheter har man emellertid försökt gruppera åldringarna i vissa inkomstklasser och sålunda få en allmänbild av deras inkomstnivå. Av de gifta åldringarna begärdes uppgifter utom om deras egna även om makens eller makans eventuella inkomster. Då vid undersökningen bägge makarnas inkomster ha sammanslagits, ha i alla de följande tabellerna över inkomsterna särskilt redovisats för de gifta och särskilt för de ogifta, änkorna och änklungarna samt de fränskilda som en grupp för sig. Tyvärr saknas kännedom om hur många personer, som levde på envar i undersökningen ingående åldringarnas inkomster, så att man kunde bedöma åldringarnas utkomstnivå över huvud. Blott för de åldringars vidkommande, vilka bildade ett eget hushåll eller levde tillsammans med enbart make eller maka, kan man med stöd av uppgifterna om deras inkomster draga slutsatser om deras levnadsnivå.

Såsom i det föregående har nämnts, utförde 24 % av alla åldringar ännu förvärvs-

työansionsa suuruus ei kuitenkaan kaikilla ollut niin suuri, että se olisi muodostanut heidän pääasiallisen toimeentulonsa, sillä vain 19 % on ilmoittanut ansiotyön olevan heidän pääasiallisena tulolähteenään. Jotta saataisiin jonkinlainen yleiskuva vanhusten työansion suuruudesta, esitetään seuraavassa taulukossa ansiotyössä käyvien vanhusten palkkatulot vuodessa, ryhmitettyinä työn laadun mukaan.

Vuosityöansio. — Årlig arbetsförtjänst.

	Johtavassa asemassa olevat I ledande ställning	Työnjohtajat ja toimistohenkilökunta Arbetsledare och byråpersonal	Käsi- ja pienteollisuuden harjoittajat Idkare av hantverk och småindustri	Työläiset Arbetare	Yhteensä Summa
		Prosentteina. — I procent			
— 12 000 mk	—	4	34	7	13
12 000—36 000 »	10	4	21	21	19
36 000—60 000 »	2	2	9	11	9
60 000—120 000 »	14	10	10	21	17
120 000—200 000 »	6	15	6	21	16
200 000—300 000 »	26	27	2	9	10
300 000—	36	27	—	1	5
Vain luontoispalkka—Endast naturalön	—	—	2	1	1
Ei ilmoitettu — Ej uppgiven	6	11	16	8	10
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	50	48	167	391	656

Yleensä ovat vanhusten työansiot jääneet melko pieniksi. Noin joka 3:s vanhus ansaitsi vähemmän kuin 3 000 markkaa kuukaudessa eli 36 000 markkaa vuodessa. Lähes puolet näistä oli käsi- ja pienteollisuuden harjoittajia, joista suurin osa naisia ja runsaasti $\frac{1}{3}$ oli jo täyttänyt 75 vuotta. $\frac{1}{5}$ oli henkilöllisten palvelusten ryhmään kuuluvia, siis kotiapulaisia, siivoojia, pyykinpesijöitä, talonmiehiä yms. ja lähes $\frac{1}{6}$ oli maataloustyöläisiä. Kaikissa näissä ryhmissä oli melko paljon tilapäistyöntekijöitä, joten ansiot siitä syystä ovat jääneet varsin pieniksi. Johtajat, liikkeenomistajat ja virkamiehet samoin kuin työnjohtajat ja toimistohenkilökunta, joista kaikista suurin osa oli säännöllisessä työssä, ansaitsivat enimmäkseen yli 200 000 markkaa vuodessa, lähes $\frac{1}{3}$:n palkka ylitti 300 000 eli 25 000 markkaa kuukaudessa. Teollisuus- ja rakennustyöläisistä $\frac{1}{2}$ ansaitsi vähintään 120 000 markkaa vuodessa ja $\frac{1}{5}$:n vuosityöansio nousi yli 200 000 markkaa. Työtulonsa suuruuden ilmoittaminen on ollut vaikeinta käsi- ja pienteollisuuden harjoit-

arbete. Storleken av deras arbetsförtjänst var likväl icke hos alla så stor, att den hade utgjort deras huvudsakliga utkomst, ty blott 19 % ha uppgivit förvärvsarbetet som sin huvudsakliga inkomstkälla. För att få en överblick av arbetsförtjänstens storlek meddelas i följande tabell de förvärvsarbetande åldringarnas löneinkomster om året, grupperade efter arbetets art.

Åldringarnas arbetsförtjänster ha i allmänhet varit rätt så små. Ungefär var 3:e åldring förtjänade mindre än 3 000 mark i månaden eller 36 000 mark om året. Nästan hälften av dessa voro utövere av hantverk och småindustri, till största delen kvinnor, och drygt $\frac{1}{3}$ av dem hade redan fyllt 75 år. $\frac{1}{5}$ hörde till gruppen personliga tjänster, dvs. voro hembiträden, städerskor, tvätter-skor, gårdskarlar etc., och inemot $\frac{1}{6}$ voro lantarbetare. I alla dessa grupper ingick ett rätt stort antal tillfälliga arbetare, varför arbetsförtjänsterna äro tämligen låga. Direktörer, affärsinnehavare och tjänstemän liksom även arbetsledare och byråpersonal, av vilka största delen voro regelbundet sys-selsatta, förtjänade merendels över 200 000 mark om året, inemot $\frac{1}{3}$ över 300 000 mark resp. 25 000 mark i månaden. Av industri- och byggnadsarbetarna förtjänade hälften minst 120 000 mark om året och för $\frac{1}{5}$ uppgick årsförtjänsten till över 200 000 mark. Att uppege storleken av sin arbetsinkomst har varit svårast för idkare av hantverk och småindustri, såsom skomakare, skraddare,

tajille, joihin kuuluivat suutarit, räätälit, kellosepät, ompelijat, modistit yms. omaan laskuunsa ammattia harjoittavat. Heistä 16 % on jättänyt työtulonsa arvioimatta.

Jos tarkastetaan työansion suuruutta niillä vanhuksilla, jotka ovat ilmoittaneet saaneensa pääasiallisen toimeentulonsa ansiotyöstä, saadaan selvempi kuva toiselta puolen naimisissa olevien ja toiselta puolen yksinäisten eli naimattomien, leskien ja eronneiden toimeentulosta. Koska työpalkka ei kuitenkaan ole kaikkien vanhusten kohdalla ollut ainoa tulon lähde, on samalla laskettu näiden vanhusten kokonaistulot.

urmakare, sömmerskor, modister m. fl. dyl., vilka bedriva yrkesverksamhet för egen räkning. Av dem ha 16 % underlåtit att uppskatta sin arbetsinkomst.

Granskar man storleken av arbetsförtjänsten för de äldre, som uppgivit sig erhålla sin huvudsakliga utkomst av förvärvsarbete, får man en tydligare bild av dels de gifta äldre och dels de ensamstående eller ogifta äldre, änkor, änklings och fränskildas utkomst. Enär arbetslönen likväl icke för alla äldre varit den enda inkomstkällan, har man samtidigt uträknat dessa äldres totala inkomster.

Työansio ja kokonaistulo vuodessa. — Arbetsförtjänst och totalinkomst om året.

	Työansio Arbetsförtjänst			• Kokonaistulo Totalinkomst		
	Yksinäiset Ensamstående		Naimisissa olevat Giftn	Yksinäiset Ensamstående		Naimisissa olevat Giftn
	miehet män	naiset kvinnor		miehet män	naiset kvinnor	
	Prosentteina — I procent					
— 36 000 mk	27	39	14	16	37	10
36 000—60 000 »	3	14	10	10	13	8
60 000—120 000 »	17	18	22	18	21	24
120 000—200 000 »	19	15	20	19	15	21
200 000—300 000 »	11	4	16	12	4	16
300 000— »	10	2	10	12	2	11
Ei ilmoitettu — Ej uppgivet	13	8	8	13	8	10
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	90	137	292	90	137	292

Yksinäisistä vanhuksista miehillä oli huomattavasti parempi toimeentulo kuin naisilla. Vain joka 4:nnellä miehellä kokonaistulot vuodessa jäivät alle 60 000 markan, naisista sen sijaan joka toisella. Yli 200 000 markkaa oli vain noin joka 17:nnellä naisella, kun miehistä lähes joka 4:s kuului vastaavaan tuloryhmään. Naimisissa olevista vanhuksista, joiden kohdalla on muistettava, että molempien aviopuolisojen tulot on laskettu yhteen, melko paljon kuului siitä huolimatta alempiin tuloluokkiin, lähes joka 5:nnellä oli 60 000 markkaa pienemmät vuositulot ja noin joka 4:nnellä 60 000—120 000 markkaa. Sellaisia aviopareja, jotka molemmat kävivät ansiotyössä, ei ollut näiden vanhusten joukossa varsin monta, vain suunnilleen $\frac{1}{8}$ eli tarkemmin 12 % niistä aviopuolisoista, jotka ovat ilmoittaneet saaneensa pääasiallisen

Av de ensamstående äldre hade mannen en betydligt bättre utkomst än kvinnorna. Totalinkomsten understeg 60 000 mark om året blott för var 4:e manlig, men för varannan kvinnlig äldring. Över 200 000 mark hade blott ungefär var 17:e kvinna, medan av männen nästan var 4:e hörde till motsvarande inkomstgrupp. Av de gifta äldre, i fråga om vilka bör ihågkommas, att bägge makarnas inkomster ha sammanslagits, hörde det oaktat rätt många till de lägre inkomstklasserna, inemot var 5:e hade en årsinkomst understigande 60 000 mark och ungefär var 4:e 60 000—120 000 mark. Sådana äkta makar, som bägge hade förvärvsarbete, fanns det icke många av bland dessa äldre, de utgjorde ungefär $\frac{1}{8}$ eller noggrannare 12 % av de äkta makar, som uppgivit sig ha sin huvudsakliga utkomst av eget förvärvsarbete. Arbets-

toimeentulonsa omasta ansiotyöstä. Työansion suuruus oli miehillä keskimäärin 140 000 markkaa vuodessa ja naisilla 82 000. Miehillä se vaihteli enimmäkseen 50 000 ja 150 000 markan välillä ja naisilla 25 000 ja 125 000 markan välillä.

Vanhusten kokonaistulon suuruutta arvosteltaessa on otettava huomioon, että monet vanhukset, vaikka ovatkin katsoneet saaneensa pääasiallisen toimeentulonsa omasta ansiotyöstään, ovat lisäksi voineet saada avustusta lapsiltaan, minkä avustuksen suuruus on jäänyt arvioimatta tuloja ilmoitettaessa. Jos heillä on ollut oma asunto ja lisäksi vielä puutarhamaata ja mahdollisesti vielä lehmäkin, kuten monet maaseudulla asuvat vanhukset ovat ilmoittaneet, ovat he voineet selvittää melko pienien rahatulojen avulla. Tällaisia „luontoisetuja” ei ole arvioitu. Samoin on jäänyt arvioimatta se luontoispalkka, minkä monet vanhukset maaseudulla ovat saaneet käydessään taloissa kehräämässä, kutomassa, pyykillä tms. Paitsi pientä rahapalkkaa he useimmiten ovat työpäivinä saaneet myös ruuan taloissa. Nämä seikat selvittänevät osaksi sen, miksi vanhusten luku alimmissa tulo luokissa on niin suuri.

Kuten edellä on mainittu, 14 % vanhuksista sai pääasiallisen toimeentulonsa eläkkeestä. Suurin osa niistä, noin $\frac{3}{5}$, oli sellaisia, jotka saivat eläkettä entisen työsuhteensa perusteella, ja lähes $\frac{3}{10}$ nautti eläkettä kuolleen aviopuolisonsa tai sodassa kaatuneen poikansa jälkeen. Pääasiassa kansaneläkkeen varassa eli 13 % „eläkeläisistä” eli 11 % kaikista kansaneläkettä nauttivista vanhuksista.

Selvitetessä eläkkeestä pääasiallisen toimeentulonsa saavien vanhusten eläkkeen suuruutta samoin kuin myös kokonaistulon suuruutta on vanhukset ryhmitetty samoihin tuloluokkiin, kuin mitä on käytetty työansion suuruutta laskettaessa.

Suurin osa naisista, lähes $\frac{2}{3}$, nautti melko pientä eläkettä, vähemmän kuin 60 000 markkaa vuodessa eli 5 000 markkaa kuukaudessa. Runsaasti $\frac{2}{5}$:lla eläke ei noussut edes 36 000 markkaan. Miehillä sen sijaan lähes $\frac{3}{5}$:lla eläke ylitti 60 000 markkaa, $\frac{1}{5}$:lla 120 000 markkaa. Tämä johtuu siitä, että miehet enimmäkseen nauttivat eläkettä entisen työsuhteensa perusteella, jota vastoin naisista, joista suurin osa oli leskiä, hyvin monet saivat pientä eläkettä

förtjänstens storlek var hos männen i genomsnitt 140 000 mark om året och hos kvinnorna 82 000 mark. Hos männen växlade den merendels mellan 50 000 och 150 000 mark och hos kvinnorna mellan 25 000 och 125 000 mark.

Då man bedömer storleken av åldringarnas totala inkomst bör hänsyn tagas till, att många åldringar, ehuru de ansett sig få sin huvudsakliga utkomst av eget förvärvsarbete, dessutom ha av sina barn kunnat få understöd, vars storlek icke uppskattats då inkomsterna uppgivits. Om de haft egen bostad och dessutom trädgårdsland och möjligen även en ko, såsom många åldringar på landsbygden ha uppgett, ha de kunnat klara sig med tämligen små kontanta inkomster. Dylika „naturaförmåner” ha icke uppskattats. Likaså har den naturlöna blivit uppskattad, som många åldringar på landsbygden ha erhållit, då de gått i gårdarna för att spinna, väva, byka m. m. dyl. Utom en liten kontant lön ha de oftast även fått mat i gården. Dessa omständigheter torde delvis förklara, varför antalet åldringar i de lägsta inkomstklasserna är så högt.

Såsom i det föregående har nämnts, hade 14 % av åldringarna sin huvudsakliga utkomst av pension. Största delen av dessa, omkring $\frac{3}{5}$, voro sådana, vilka åtnjoto pension på grund av tidigare anställning, och inemot $\frac{3}{10}$ uppburo pension efter avliden make eller i kriget stupad son. På folkpension levde huvudsakligen 13 % av pensionärerna eller 11 % av samtliga åldringar med folkpension.

Vid redovisningen av pensionens storlek för dem som hade sin huvudsakliga utkomst av pension, ha åldringarna grupperats i samma inkomstgrupper, som använts vid uträkandet av arbetsförtjänstens storlek.

Största delen av kvinnorna, inemot $\frac{2}{3}$, hade en rätt liten pension, mindre än 60 000 mark om året eller 5 000 mark i månaden. För drygt $\frac{2}{5}$ uppgick pensionen icke ens till 36 000 mark. Hos männen däremot låg pensionen för inemot $\frac{3}{5}$ över 60 000 mark, för $\frac{1}{5}$ över 120 000 mark. Detta beror därpå, att männen merendels åtnjoto pension på grund av tidigare anställning, varemot kvinnorna, av vilka största delen bestod av änkor, många uppburo pension efter sin av-

Eläke ja kokonaistulo vuodessa. — Pension och totalinkomst om året.

	Eläke — Pension			Kokonaistulo Totalinkomst		
	Yksinäiset Ensamstående		Naimi- sissa olevat Gifva	Yksinäiset Ensamstående		Naimi- sissa olevat Gifva
	miehet män	naiset kvinnor		miehet män	naiset kvinnor	
	Prosentteina — I procent					
— 36 000 mk	21	42	17	13	34	12
36 000—60 000 »	20	21	12	21	18	12
60 000—120 000 »	36	27	43	36	32	36
120 000—200 000 »	18	5	12	20	6	17
200 000—300 000 »	3	0	10	5	0	12
300 000— »	—	—	2	—	—	4
Ei ilmoitettu — Ej uppgivet	2	5	4	5	10	7
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	56	210	112	56	210	112

kuolleen aviopuolisonsa tai sodassa kaatuneen poikansa jälkeen. Eläkkeiden suuruus vaihteli huomattavasti riippuen siitä, millä perusteilla se oli annettu. Entisen työsuhteen nojalla maksettu eläke oli naisilla keskimäärin 77 000 markkaa, suurimman osan vaihdellussa 40 000 ja 90 000 markan välillä. Miehillä vastaava eläke vaihteli enimmäkseen 60 000:sta 130 000 markkaan olleen keskimäärin noin 101 000 markkaa. Kaikista vanhuksista, joiden toimeentulon pääasiallinen lähde oli eläke, 79 % miehistä sai eläkettä työsuhteen perusteella, naisista sitä vastoin vain 43 %. Naiset saivat sen sijaan eläkettä kuolleen aviopuolisonsa tai sodassa kaatuneen poikansa jälkeen. Tämän eläkkeen keskimääräinen suuruus oli noin 33 000 markkaa. Kun vielä ottaa huomioon, että näiden eläkkeellä olevien vanhusten kansaneläkkeen keskimääräinen suuruus oli vain noin 22 000 markkaa, oli luonnollista, että naispuolisten vanhusten luku alimmassa eläkeryhmässä, alle 36 000 markkaa vuodessa, oli niin suuri.

Vaikka vanhuksat ovatkin ilmoittaneet tullessaan toimeen pääasiallisesti eläkkeen varassa, ei se kuitenkaan ole ollut, samoin kuin palkkatuloillaan elävien vanhusten kohdalla, heidän ainoa toimeentulolähteesä. Etenkin yksinäiset naiset, joista suurimman osan eläke ei noussut 3 000 markkaan kuu-kaudessa, ovat saaneet lisäksi avustusta lapsiltaan joko saannon tai ruuan muodossa. Monella heistä on ollut myös vuokratuloja alivuokralaisistaan tai täysihoitolaisistaan. 3 % heistä on lisäksi saanut jonkin verran

lidna make eller i kriget stupade son. Pensionens storlek varierade avsevärt beroende på, varpå den grundade sig. Pensionen på grund av tidigare anställning var för kvinnor i medeltal 77 000 mark, mestadels växlande mellan 40 000 och 90 000 mark. För männen varierade motsvarande pension merendels från 60 000 till 130 000 mark, och medeltalet var ca 101 000 mark. Av alla de åldringar, vilkas huvudsakliga inkomställa utgjordes av pension, åtnjoto 79 % av männen men blott 43 % av kvinnorna pension på grund av anställning. Kvinnorna upp- buro däremot pension efter sin avlidna make eller i kriget stupade son. Storleken av denna pension var i medeltal ungefär 33 000 mark. Då man ytterligare beaktar, att den genomsnittliga folkpensionen för dessa pensionärer blott var ungefär 22 000 mark, var det naturligt, att antalet kvinnliga åldringar i den lägsta pensionsgruppen, under 36 000 mark om året, var så högt.

Ehuru åldringarna uppgivit, att de hade sin huvudsakliga utkomst av pension, har pensionen dock icke varit deras enda inkomställa lika litet som lönen för dem som hade sitt uppehälle av löneinkomster. Särskilt ensamstående kvinnor, av vilka största delen uppbar mindre än 3 000 mark i månaden, ha dessutom haft underhåll av sina barn antingen i form av bostad eller mat. Många av dem ha även haft hyresinkomster av underhyresgäster eller inackordenter. 3 % av dem ha vidare erhållit

huoltoavustusta kunnalta, ja noin $\frac{1}{10}$ on työllään ansainnut lisätuloja. Etenkin naimisissa olevat miehet, vaikka heillä on ollutkin vakinaisesta työstään kohtalainen eläke, ovat, turvatakseen perheensä toimeentulon mahdollisimman kauan, jatkuvasti olleet työssä; lähes $\frac{1}{5}$:lla heistä on eläkkeen lisäksi ollut palkkatuloja.

Edellä on tehty selkoa vain niistä tapauksista, jolloin vanhuksset ovat ilmoittaneet saaneensa eläkkeestä pääasiallisen toimeentulonsa. Kuitenkin on moni muukin vanhus nauttinut jonkinlaista eläkettä, vaikka pääasiallisena tulolähteenä on ollut esim. palkkatulot tai jokin muu tulonlähde. Suunnilleen joka kolmas vanhus on saanut eläkettä muodossa tai toisessa, sekä miehet että naiset samassa suhteessa. Tällöin on ns. syytinki laskettu myös eläkkeisiin. Miehistä suhteellisesti useimmat, noin joka 9:s, on nauttinut eläkettä työsuhteen perusteella, naisista vain joka 15:s. Sen sijaan naisista joka 10:s on saanut eläkettä aviopuolisonsa tai kaatuneen poikansa jälkeen. Maaseudulla asuvien vanhusten keskuudessa oli syytingilläolo melko tavallista; 15 % heistä eli noin joka 7:s vanhus oli turvannut toimeentulonsa kiinnittämällä eläkkeensä maahan.

Omasta ansiotyöstä saatu palkka sekä eläke pääasiallisena tulolähteenä ovat ne kaksi ryhmää, joista markkamääräisiä tietoja on saatavissa. Edellä on sekä palkkattua eläketulojen suuruus esitetty kummatkin erikseen. Kun haastateltujen luku näissä ryhmissä ei ole ollut varsin suuri,

vårdunderstöd av kommunen och ca $\frac{1}{10}$ har genom arbete ökat sina inkomster. I synnerhet gifta män ha, om än de uppburit en skälig pension på grund av ordinarie anställning, fortfarande varit i arbete för att så länge som möjligt kunna trygga sin familjs utkomst; inemot $\frac{1}{5}$ av dem ha utöver pensionen haft löneinkomster.

I det föregående har blott redogjorts för de fall, i vilka pensionen uppgivits vara åldringarnas huvudsakliga inkomstkälla. Emellertid har många annan åldring också åtnjutit en viss pension, ehuru hans huvudsakliga inkomstkälla utgjorts t. ex. av lön eller någon annan inkomst. Ungefär var tredje åldring har uppburit pension i en eller annan form, män och kvinnor i samma proportion. Härvid har s. k. sytning även räknats som pension. Av männen ha de jämförelsevis flesta, ca var 9:e, uppburit pension på grund av anställning, av kvinnorna blott var 15:e. Däremot ha av kvinnorna var 10:e uppburit pension efter sin make eller sin stupade son. Bland åldringarna på landsbygden var sytning mycket vanlig; 15 % av dem eller omkring var 7:e åldring hade tryggt sin utkomst genom att inteckna sin pension i jordegendom.

Av eget förvärvsarbete erhållen lön samt pension som huvudsaklig inkomstkälla utgöra de två grupper; om vilka absoluta belopp stå att erhålla. I det föregående har löne- och pensionsinkomsternas storlek redovisats var för sig. Då antalet intervjuade i dessa grupper icke har varit vidare stort,

Työansio tai eläke sekä kokonaistulo vuodessa. — Arbetsförtjänst eller pension samt totalinkomst om året.

	Työansio tai eläke Arbetsförtjänst eller pension			Kokonaistulo Totalinkomst		
	Yksinäiset Ensamstående		Naimi- sissa olevat Gifta	Yksinäiset Ensamstående		Naimi- sissa olevat Gifta
	miehet män	naiset kvinnor		miehet män	naiset kvinnor	
	Prosentteina — I procent					
— 36 000 mk	25	41	15	16	35	11
36 000— 60 000 »	10	18	10	14	16	9
60 000—120 000 »	24	24	27	25	27	27
120 000—200 000 »	18	9	18	19	10	20
200 000—300 000 »	8	2	15	10	2	15
300 000— »	6	0	8	7	1	9
Ei ilmoitettu — Ej uppgivet	9	6	7	9	9	9
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	146	347	404	146	347	404

ovat satunnaisuudet voineet vaikuttaa suhdelukujen suuruuteen. Sen vuoksi on edelläolevassa taulukossa vielä esitetty niiden vanhusten suhteellinen lukumäärä, jotka ovat saaneet pääasiallisen toimeentulonsa joko työansiosta tai eläkkeestä, ryhmitettynä samoihin tuloluokkiin, kuin mitä aikaisemmin on käytetty.

Edellä on tehty selkoa vanhusten palkka- ja eläketulojen suuruudesta katsomatta siihen, kuinka suuren perheen elatukseen näiden tulojen on ollut pakko riittää. Jos sen sijaan lasketaan erikseen niiden yksinäisten vanhusten tulot, jotka yksin muodostivat oman ruokakuntansa ja niiden aviopuolisoiden, joiden perheeseen ei kuulunut muita jäseniä, saadaan jonkinlainen yleiskuva siitä, paljonko näillä vanhuksilla on käytettävissä itseään varten. Tällöin on otettu huomioon ainoastaan niiden vanhusten kokonaistulot, jotka ovat ilmoittaneet saaneensa pääasiallisen elatuksensa palkka- tai eläketuloista.

Kokonaisvuositulot Totalinkomst om året		Yksinäiset Ensamstående	Aviopuolisot Äkta makar
mk		Prosentteina — I procent	
— 36 000	.....	34	13
36 000— 60 000	.....	19	14
60 000—120 000	.....	30	24
120 000—200 000	.....	11	24
200 000—	.....	6	25
Yhteensä — Summa		100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade		223	244

Vanhukset, joiden kokonaistulot eivät nousseet 36 000 markkaan vuodessa, asuivat pääasiallisesti maaseudulla. Monella heistä oli oma asunto, joten he eivät siitä joutuneet maksamaan vuokraa. Sitä paitsi usealla maaseudulla asuvista oli oma pieni paltansa, josta he saivat luonnontuotteita, ja monasti myös lapset antoivat avustusta luonnossa. Yksinäisillä vanhuksilla oli keskimäärin noin 72 000 markan vuositulot ja aviopuolisilla noin 119 000 markkaa.

Pääasiallisesti kunnan antaman huoltoavustuksen turvin eli 3 % vanhuksista. Avustukset eivät yleensä rahamäärältään olleet varsin suuria. Noin $\frac{1}{3}$:n vuosiavustus alitti 12 000 markkaa, runsaasti $\frac{1}{2}$ sai 12 000—36 000 markkaa ja $\frac{1}{10}$ enemmän kuin 36 000 markkaa. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluivat pääasiassa naimisissa olevat vanhukset, jota vastoin suuri osa yksinäisistä naisista ei saanut 1 000 markkaa kuukaudessa.

ha relativtalen kunnat röna inverkan av tillfälligheter. I tabellen invid redovisas därför ytterligare för det relativa antalet åldringar, som hade sin huvudsakliga utkomst antingen av arbetsförtjänst eller pension, fördelade på samma inkomstklasser, som tidigare använts.

I det föregående har redogjorts för storleken av åldringarnas löne- och pensionsinkomster utan avseende på för hur många personer dessa inkomster ha måst räcka till. Uträknar man åter särskilt inkomsterna för de ensamstående åldringar, vilka bildade ett eget hushåll, och inkomsterna för de äkta makar, till vilkas hushåll det icke hörde andra medlemmar, får man en viss allmänbild av hur mycket dessa åldringar ha att förfoga över för sig själva. Härvid ha endast de åldringars totalinkomster beaktats, vilka uppgivit sig ha sitt huvudsakliga uppehälle av lön eller pension.

De åldringar, vilkas totalinkomster icke uppgingo till 36 000 mark om året, bodde huvudsakligen på landsbygden. Många av dem hade egen bostad, varför de icke behövde betala någon hyra. Dessutom hade åldringarna på landsbygden ofta en egen liten parcell, från vilken de fingo naturprodukter, och i många fall lämnade också barnen understöd in natura. Ensamstående åldringar hade i genomsnitt en årsinkomst på 72 000 mark och äkta makar ca 119 000 mark.

Huvudsakligen med hjälp av vårdunderstöd från kommunen levde 3 % av åldringarna. Till sitt belopp voro understöden i allmänhet icke betydande. För omkring $\frac{1}{3}$ understeg årsunderstödet 12 000 mark, drygt $\frac{1}{2}$ fick 12 000—36 000 mark och $\frac{1}{10}$ över 36 000 mark. Till den sistnämnda gruppen hörde huvudsakligen gifta åldringar, under det att en stor del av de ensamstående kvinnorna icke ens fingo 1 000 mark i månaden.

Kuten edellä on mainittu, joka 4:s 65 vuotta täyttäneistä vanhuksista sai pääasiallisen toimeentulonsa lapsiltaan. Ennenkuin tarkemmin tehdään selkoa siitä, millä tapaa lapset ovat vanhempiaan avustaneet, valaistaan seuraavassa taulukossa, kuinka paljon lapsia vanhuksilla vielä oli elossa.

Såsom ovan nämnts, erhöjll var 4:e av åldringarna öfver 65 år sitt huvudsakliga uppehälle av sina barn. Innan man närmare redogör för, på vilket sätt barnen ha understött sina föräldrar, skall i följande tabell anges, hur många barn åldringarna ännu hade i livet.

Elossa olevat lapset. — Barn i livet.

Lasten luku Antal barn	Ikä, vuotta Ålder, år			Kaupungit, kauppalat Städer, köpingar	Maaseutu Landsbygd	Yksinäiset Ensam- stående	Naimisissa olevat Giffta	Kaikki Samtliga
	65—69	70—79	80—					
Prosentteina — I procent								
1	15	11	12	17	12	13	12	13
2	12	14	19	14	13	14	13	13
3—4	25	26	27	28	25	22	31	26
5—	26	31	31	17	33	28	32	29
0	22	18	11	24	17	23	12	19
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal in- tervjuade	1 064	1 416	268	648	2 100	1 659	1 089	2 748

Suunnilleen joka 7:s vanhus oli todella yksinäinen siinä mielessä, että heillä ei ollut lapsia eikä aviopuolisoa. Naimattomina tai leskinä elävien miesten joukossa oli jonkin verran enemmän lapsettomia vanhuksia kuin vastaavien naisten keskuudessa. Kaikista kaupungeissa asuvista vanhuksista noin joka 5:nnellä ei ollut elossa ketään läheistä omaista, aviopuolisoa tai lasta, maaseudulla vain joka 8:nnellä. Toiselta puolen maaseudulla asuvilla vanhuksilla oli elossa huomattavasti enemmän lapsia kuin kaupunkilaisvanhuksilla; joka 3:nnellä oli maalaiskunnissa vähintään 5 lasta elossa, kaupungeissa ja kauppaloissa vain joka 6:nnellä.

Vaikka noin $\frac{4}{5}$:lla vanhuksista oli siis lapsia vielä elossa, vain joka 4:s oli pääasiallisesti lapsistaan riippuvainen. Runsaasti yli puolet vanhuksista asui yhdessä lastensa kanssa, joko lastensa luona tai omassa kodissaan, mutta suunnilleen vain puolet näistä on ilmoittanut saaneensa lapsiltaan asunnon tai ruuan tai täysihoidon huolimatta siitä, että olisivatkin saaneet pääasiallisen toimeentulonsa omasta ansiotyöstään, eläkkeestä tai jostakin muusta. Seuraava taulukko valaisee, missä määrin lapset ovat auttaneet iäkkäitä vanhempiaan antamalla heille joko asunnon, ruuan, vaatteita, lahjoja tai raha-avustuksia. Tällöin suhdeluvut on laskettu niiden vanhusten lukumäärästä, joilla oli lapsia elossa.

Ungefär var 7:e åldring var verkliggen ensam, utan vare sig barn, make eller maka i livet. Bland de ogiffta männen och änkingarna var antalet åldringar utan barn något högre än bland motsvarande kvinnor. Av alla åldringar i städerna hade var 5:e ingen nära anhörig, make, maka eller barn, i livet, på landsbygden blott var 8:e. Å andra sidan hade åldringarna på landsbygden ett betydligt större antal barn i livet än åldringarna i städerna; var 3:e åldring i landskommunerna hade minst 5 barn i livet, i städerna och köpingarna blott var 6:e.

Ehuru alltså ca $\frac{4}{5}$ av åldringarna ännu hade barn i livet, var blott var 4:e huvudsakligen beroende av sina barn. Drygt öfver hälften av åldringarna bodde tillsammans med sina barn, antingen hos barnen eller i sitt eget hem, men blott ungefär hälften av dem ha uppgivit sig erhålla bostad eller kost eller helpension av sina barn, oavsett om de hade sin huvudsakliga utkomst av eget förvärvsarbete, pension eller någonting annat. Följande tabell belyser, i vilken mån barnen ha hjälpt sina ålderstigna föräldrar genom att ge dem antingen bostad, mat, kläder, gåvor eller penningunderstöd. Relativtalen ha härvid uträknats på antalet åldringar, som hade barn i livet.

	Yksinäiset miehet Ensamma män	Yksinäiset naiset Ensamma kvinnor	Naimisissa olevat Giftna	Kaikki Samtliga
Lapset antaneet — Barnen givit			Prosentteina — I procent	
asunnon — bostad	3	4	2	3
ruuan — mat	11	12	6	9
asunnon ja ruuan — bostad och mat	22	41	6	24
vaatteita — kläder	28	41	13	28
raha-avustusta — penningunderstöd	6	19	8	13
lahjoja — gåvor	15	26	15	20
ei mitään — ingenting	48	19	63	42
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	297	976	958	2 231

Vanhat yksinäiset äidit ovat melko suuressa mittakaavassa olleet lastensa huolenpidon alaisina. Vain lähes $\frac{1}{5}$ heistä ei ole saanut lapsiltaan mitään, ei edes lahjoja vanhukset muista heidän antaneen. Sen sijaan yksinäiset isät ovat useammin jääneet osatomiksi lastensa huolenpidosta, lähes $\frac{1}{2}$:lle heistä lapset eivät ole antaneet mitään. Niissä tapauksissa, jolloin molemmat vanhukset vielä ovat elossa, lapset eivät paljoakaan ole vanhempiaan avustaneet, johtuen osaksi ehkä siitä, että he vielä toistaiseksi olivat paremmassa taloudellisessa asemassa kuin esim. yksinäiset leskiäidit ja osaksi siitä, että naimisissa olevien lapset asuivat usein vielä kotonaan vanhempiensa kanssa; kaikista naimisissa olevista nimittäin yli puolet muodostivat ruokakunnan aviopuolisonsa ja lastensa kanssa. Melko tavallista on, että lapset ovat ottaneet vanhan äitinsä luokseen asumaan. Kaikista yksinäisistä naisista, joilla on ollut lapsia elossa, yli puolet on lapsiltaan saanut täysihoidon. Jos osakehuoneisto tai maalaistalo on ollut heidän nimissään, ovat he useimmiten ilmoittaneet omistavansa itse asunnon, mutta saaneensa ruuan lapsiltaan. Yksinäisistä miehistä vain joka 3:s on lapsiltaan saanut täyden ylläpidon, mutta heidän sekä palkkattua eläketulonsa olivatkin huomattavasti paremmat kuin yksinäisillä naisilla.

Kaikista tutkimukseen osallistuneista vanhuksista lähes joka 5:s sai lapsiltaan täyden ylläpidon ja joka 10:s asunnon tai ruuan. Kuinka suuret tulot näillä vanhuksilla oli, selviää seuraavasta yhdistelmästä.

Hyvin monet vanhukset valittivat nimenomaan sitä, ettei heillä ollut itsellään mitään tuloja. Tällaisia vanhuksia olivat paitsi ne, jotka lapsiltaan saivat täysihoidon tai ruuan omistaessaan itse asunnon, myös monet niistä vanhuksista, jotka olivat „syyttingillä” tai saivat elatuksensa muilta sukulaisilta. Kaikkiaan oli tällaisia ilman varsinaisia rahatuloja olevia vanhuksia 18 % tutki-

Gamla ensamma mödrar ha i rätt stor utsträckning varit föremål för sina barns omvårdnad. Blott inemot $\frac{1}{5}$ av dem ha fått ingenting av sina barn, ej ens gåvor erinrade sig åldringarna ha mottagit av dem. Där emot ha ensamma fäder oftare lämnats utan omvårdnad av sina barn, inemot hälften av dem ha icke av barnen erhållit någonting. I de fall, då bägge föräldrarna ännu voro i livet, ha barnen icke i nämnvärd mån underhållit dem, dels måhända beroende på, att de än så länge voro i en bättre ekonomisk ställning än t. ex. ensamma änkemödrar och dels till följd därav, att de giftna åldringarnas barn ofta ännu bodde hemma hos sina föräldrar; av alla giftna åldringar hade nämligen över hälften gemensamt hushåll med make eller maka och barn. Rätt vanligt är, att barnen tagit sin gamla mor till sig. Av alla ensamma kvinnor, vilka ha haft barn i livet, ha över hälften fått fritt uppehälle hos sina barn. Om en aktie- eller jordbrukslägenhet har varit upptagen på deras namn, ha de oftast uppgivit sig äga bostaden men få maten av sina barn. Av de ensamma männen har blott var 3:e fått fritt uppehälle av sina barn, men deras såväl lönesom pensionsinkomster voro betydligt bättre än de ensamma kvinnornas.

Av alla i undersökningen ingående åldringar underhölls inemot var 5:e helt av sina barn och var 10:e erhöi bostad eller mat. Hur stora inkomster dessa åldringar hade, framgår av följande sammanställning.

Många åldringar beklagade sig särskilt över att de icke hade några egna inkomster. Till dem hörde utom de, vilka av sina barn erhöi fritt uppehälle eller mat, i det att de voro ägare till själva bostaden, även många av de åldringar, vilka hade sytning eller fingo sitt uppehälle av andra anhöriga. Inalles utgjorde dessa åldringar utan penninginkomster 18 % av de i under-

Vuositulo Årsinkomst	Vanhuksia, jotka ovat saaneet lapsiltaan Åldringar, som av sina barn erhållit asunnon ja ruuan asunnon tai ruuan bostad och mat bostad eller mat	
	Prosentteina — I procent	
Ei rahassa — Ej kontant	55	24
— 12 000 mk	16	11
12 000—36 000 „	17	24
36 000—60 000 „	5	12
60 000—120 000 „	3	12
120 000— „	0	4
Ei ilmoitettu — Ej uppgivet	4	13
Yhteensä — Summa	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	525	276

mukseen osallistuneista vanhuksista eli suunnilleen joka 5:s vanhus. Osalla näistä saattoi kyllä olla pieniä säästöjä, joten he eivät olleet aivan ilman omaa rahaa, mutta paljon oli sellaisiakin, jotka kyllä saivat välttämättömän jokapäiväisen toimeentulonsa, mutta joilla ei ollut lainkaan omia varoja, joilla olisivat voineet edes vaatimattomia mielihalujaan täyttää. Niinpä kaikista niistä vanhuksista, jotka saivat pääasiallisen toimeentulonsa „syytingistä”, lapsiltaan tai sukulaisiltaan, noin $\frac{3}{4}$ oli sellaisia, joilla ei ollut rahasäästöjä.

Tiedusteltaessa vanhuksilta heidän rahasäästöjensä suuruutta suurin osa heistä, noin $\frac{2}{3}$, ilmoitti, ettei heillä sellaisia ollut. Vain $\frac{3}{10}$ ilmoitti niiden määrän, ja 5 % myönsi heillä olevan haluamatta silti ilmaista, paljonko heillä oli. Ottamalla huomioon, miten haluttomia ihmiset yleensä ovat ilmoittamaan sivullisille tulojaan sen enempää kuin säästöjäänkään, on todennäköistä, että osalla niistä, jotka ilmoittivat olevansa vailla säästöjä, kuitenkin niitä oli, joskin pienempiä määriä. Rahasäästöjen suuruuden vanhukset ovat ilmoittaneet seuraavasti.

sökningen ingående eller ungefär var 5:e. En del av dem kunde ha små besparingar; så att de icke helt voro utan egna penningar, men det fanns också många sådana, vilka visserligen fingo sin dagliga nödtröft, men som icke alls hade egna medel, med vilka de hade kunnat tillfredsställa ens anspråkslösa önskemål. Av alla de åldringar, vilka hade sin huvudsakliga utkomst av sytning, av barn eller av släktingar, voro sålunda ca $\frac{3}{4}$ sådana, som icke hade penningbesparingar.

Då åldringarna åtspordes om storleken av sina penningbesparingar, uppgav största delen av dem, ca $\frac{2}{3}$, att de icke hade sådana. Blott $\frac{3}{10}$ uppgav deras belopp, och 5 % erkände, att de hade sådana utan att vilja yppa, hur mycket. I betraktande av hur ohägade människorna i allmänhet äro att för utomstående yppa sina inkomster lika litet som sina besparingar, är det sannolikt, att en del av dem, som uppgåvo sig sakna besparingar, likväl hade sådana, om än till mindre belopp. Besparingarnas storlek har av åldringarna uppgivits som följer.

Rahasäästöt. — Besparingar.

	Vanhuksia, jotka saivat pääasiallisen elatuksensa Åldringar, som hade sin huvudsakliga utkomst av						
	omasta ansiotyöstä eget för- värsarbete	eläkkeestä, syytingistä pension el. sytning	lapsilta barn	maanvilje- lyksestä jordbruk	säästöistä besparingar	muusta annat	Kaikki Samtliga
	Prosentteina — I procent						
— 50 000 mk	14	20	11	12	24	14	15
50 000—200 000 »	14	13	2	8	23	8	10
200 000—400 000 »	3	2	1	6	7	1	3
400 000— „	1	2	—	2	7	1	2
Ei ilmoitettu — Ej uppgivet	5	4	3	6	17	4	5
Ei lainkaan — Ej alls	63	59	83	66	22	72	65
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	519	686	699	378	227	239	2 748

Vanhusten säästöt olivat ylipäänsä melko pieniä. Vain 5 % heistä omisti vähintään 200 000 markkaa. Ainoastaan niillä vanhuk-silla, jotka elivät pääasiallisesti säästöil-lään, oli jonkin verran enemmän, mutta heitäkin oli varsin vähän, vain vajaat $\frac{1}{12}$ kaikista vanhuksista. Rahanarvon alentuessa heidän säästönsä, joiden turvin he olivat kuvitelleet voivansa vanhuutensa viettää, olivat huvenneet niin, että runsaasti joka 5:s säästöistään eläjistä ilmoitti niiden nyt loppuneen. Vähimmin säästöjä oli niillä, jotka elivät lastensa varassa.

Vanhuksilta tiedusteltiin vielä, oliko heillä joku sukulainen tai tuttava, jonka puoleen he voisivat kääntyä, jos heidän toi-meentulonsa kävisi kovin heikoksi. Suurin osa, lähes $\frac{3}{5}$, ilmoitti voivansa hädän tul-len turvautua lapsiinsa. Vain 4 % uskoi saavansa apua sisariltaan tai veljiltään ja 5 % muilta sukulaisiltaan. Olipa joukossa muutamia, jotka sanoivat voivansa turvau-tua vieraan apuun. Joka 3:n mielestä he eivät voineet kääntyä kenenkään puoleen, joka voisi heitä auttaa, ei edes lastensa puo-leen, vaikka osalla heistä oli vielä lapsia elossa.

Suurin osa, lähes $\frac{2}{3}$, vanhuksista, joilla oli lapsia elossa, oli sitä mieltä, että lapset eivät yleensä voineet avustaa vanhuksiaan sen enempää kuin he jo avustivat. Vain joka 7:s heistä oli päinvastaisella kannalla katsoen lasten kyllä voivan, jos vain haluai-sivat. Kun vanhuksilta vielä tiedusteltiin, kuuluuko vanhusten huoltaminen yhteiskun-nan vai heidän lastensa velvollisuuksiin, jos nimittäin lasten oma toimeentulo on siihen riittävä, oli 28 % sitä mieltä, että se kuului yhteiskunnalle, kun 52 % katsoi sen kuulu-van lasten velvollisuuksiin. Näistä viimeksi mainituista $\frac{2}{5}$ lausui mielipiteenään, että elleivät lapset muuten huolehdi vanhemmis-taan, olisi heidät siihen velvoitettava lain avulla. 18 % taas piti parempana sitä me-netelmää, että yhteiskunta huoltaisi van-hemmat ja perisi sitten kustannukset lap-silta.

Seuraavalla sivulla esitetään lopuksi haas-tattelijain lausunnot vanhusten toimeentu-losta.

Vertailtaessa haastattelijain lausuntoa van-husten toimeentulosta niihin tietoihin, mitä vanhukset itse ovat antaneet tuloistaan ja rahasaästöistään, tulee siihen tulokseen, että sama rahamäärä, millä toinen tulee kohta-

Äldringarnas besparingar ha över huvud varit rätt små. Blott 5 % av dem ägde minst 200 000 mark. Endast de äldringar hade något mera, vilka huvudsakligen levde på sina sparmedel, men också de utgjorde en ringa del, blott knappt $\frac{1}{12}$ av samtliga äldringar. Då penningvärdet nedgått, hade de besparingar, med vilka de hade tänkt sig kunna trygga sin ålderdom, så krympt ihop, att drygt var 5:e av dem som levde på sina sparmedel uppgåvo, att de nu tagit slut. Minst besparingar hade de, som fingo sitt uppehälle av sina barn.

Äldringarna tillfrågades ytterligare där-om, huruvida de hade någon släkting eller bekant, till vilken de kunde vända sig, om det skulle bli mycket svårt för dem att dra sig fram. Största delen, inemot $\frac{3}{5}$, upp-gåvo, att de i nödfall kunde ty sig till sina barn. Blott 4 % trodde sig få hjälp av sina systrar eller bröder och 5 % av andra anför-vanter. Somliga funnos till och med, vilka sade sig kunna ty till hjälp av främmande. Var 3:e ansåg, att de inte kunde vända sig till någon, som kunde hjälpa dem, icke ens till sina barn, ehuru en del av dem ännu hade barn i livet.

Största delen, inemot $\frac{2}{3}$ av de äldringar som hade barn i livet, ansågo att barnen i allmänhet icke kunde hjälpa dem mera än vad de redan gjorde. Blott var 7:e hade en motsatt uppfattning, nämligen att barnen kunde, om de blott önskade. Då äldrin-garna vidare åtspordes därom, huruvida de ansågo, att det var samhällets eller barnens skyldighet att ta hand om äldringarna, i det fall att barnens inkomster icke voro till-räckliga härför, svarade 28 %, att det ålåg samhället, medan 52 % ansågo det höra till barnens skyldigheter. Av dessa sistnämnda hävdade $\frac{2}{5}$, att därest barnen icke annars drogo försorg om sina föräldrar, borde de genom lag förpliktigas därtill. 18 % åter ansågo det vara bättre, att samhället skulle vårda de gamla och kräva barnen för kost-naderna.

På följande sida framlägges till slut inter-juarnas bedömning av äldringarnas ut-komst.

Vid jämförelse av intervjuarnas bedöm-ning av äldringarnas utkomst med de upp-gifter, som äldringarna själva lämnat om sina inkomster och penningbesparingar, kommer man till det resultat, att samma

Haastattelijain arvostelu vanhusten toimeentulosta. — Intervjuurnas bedömning av åldringarnas utkomst.

	Miehet Män	Naiset Kvinn. no:	Ikä, vuotta Ålder, år			Kaupungit, kauppalat Städer, köpingar	Maaseutu Landsbygd	Kaikki Samtliga
			65—69	70—79	80—			
	Prosentteina — I procent							
Kurja, hyvin heikko — Usel, mycket svag	2	4	3	4	5	2	4	4
Heikko, huono — Svag, dålig	11	13	12	11	12	9	12	12
Välttävä — Försvarlig	12	16	13	16	10	14	14	14
Tyydyttävä — Nöjaktig	35	36	38	34	33	38	35	35
Hyvä — God	32	24	28	27	32	31	27	28
Ei määritely — Ej angivet	8	7	6	8	8	6	8	7
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 310	1 438	1 064	1 416	268	648	2 100	2 748

laisen hyvin toimeen, takaa toiselle vain huonon tai heikon toimeentulon. Esim. yksin elävistä vanhuksista toiset tulivat haastattelijan mielestä tyydyttävästi tai hyvin toimeen, vaikka vuosiansio ei noussutkaan 36 000 markkaan, toisten taloudellisen aseman ollessa heikko tai välttävä, vaikka kokonaistulot vuodessa olivat 60 000—120 000 markkaa. On mahdollista myös, etteivät vanhukset aina ole ilmoittaneet niin tarkkaan kaikkia toimeentuloonsa vaikuttavia seikkoja. Näin ollen ei edellä esitettyjen vanhusten antamien tietojen nojalla voi tehdä ehdottoman luotettavia johtopäätöksiä vanhusten toimeentulosta.

belopp. varmed den ena reder sig tämligen bra, för en annan blott garanterar en dålig eller svag utkomst. T. ex. av de ensamma åldringarna hade enligt intervjuarens uppfattning somliga en tillfredsställande eller god utkomst, fastän årsförtjänsen icke ens uppgick till 36 000 mark, medan andras ekonomiska ställning var svag eller försvarlig, ehuru totalinkomsterna utgjorde 60 000—120 000 mark. Möjligt är även, att åldringarna icke alltid noggrant uppgivit alla de omständigheter, som inverka på deras utkomst. Vid sådant förhållande kunna några absolut tillförlitliga slutsatser angående åldringarnas utkomst icke dragas med stöd av de uppgifter, som ovan redovisats.

VIII. Kotiaskareet ja harrastukset.

Kuten vanhusten terveydentilaa koskevassa selonteossa todettiin, suurin osa eli 65 % vanhuksista oli sairaalloisia, 13 % jopa pitemmän aikaa ja 36 % tilapäisesti vuoteenomina haastatteluvuoden kuluessa. Miten vanhusten kotiaskareet tulivat hoide-
tuiksi ja mitä he vielä jaksoivat harrastaa, siitä saadaan ylimalkainen kuva tutkimalla vanhusten vastauksia näitä seikkoja koskeviin kysymyksiin.

Vanhuksilta pyydettiin melko tarkkoja tietoja heidän jokapäiväisistä kotiaskareistaan mm. siitä, laittoivatko he itse ruoan, suorittivatko he siivoustyöt, ottivatko he osaa lasten hoitoon yms. Heidän kertomustensa mukaan noin joka 9:s vanhus eli 11 % heistä ei ottanut millään tapaa osaa kotiaskareiden hoitamiseen. $\frac{1}{5}$ auttoi silloin tällöin, ellei muussa, niin he kävivät joskus ostoksilla tai huolehtivat lapsista. Lähes $\frac{7}{10}$ eli 69 % suoritti säännöllisesti jotain yleiseen kodinhoitoon kuuluvia tehtäviä. Seuraava taulukko valaisee kotiaskareiden suorittamista eri ikäkausina samoin kuin myös, missä määrin naimisissa olevat miehet ja naiset toiselta puolen ja naimattomat, lesket ja eronneet toiselta puolen huolehtivat kotiaskareistaan.

Kaupungeissa ja kauppaloissa asuvista vanhuksista noin joka 8:s ei ottanut osaa mihinkään kotiaskareisiin, maaseudulla asuvista vain joka 10:s. Etenkin monet miespuoliset vanhuksiset ilmoittivat, etteivät he puutu kotitehtäviin missään muodossa. Maaseudulla tällaisia miespuolisia vanhuksia oli 12 % ja kaupungeissa 25 % vastaavista ryhmistä laskettuna. Tällöin on otettava huo-

VIII. Hemsysslor och intressen.

Såsom vid redogörelsen för åldringarnas hälsotillstånd konstaterades, var största delen eller 65 % av åldringarna sjukliga, 13 % voro t. o. m. sängliggande sedan en längre tid och 36 % tillfälligtvis under det år intervjun ägde rum. I vilken mån åldringarna utförde hemsysslor och vad de ännu orkade intressera sig för, framgår i stora drag av de svar, som de givit på frågorna rörande dessa omständigheter.

Angående åldringarnas dagliga hemsysslor begärdes rätt ingående uppgifter, bl. a. därom, huruvida de själva lagade mat, utförde städningsarbete, deltog i skötseln av barn m. m. dyl. Enligt deras berättelser tog ungefär var 9:e åldring eller 11 % av dem inte alls någon befattning med hemsysslorna. $\frac{1}{5}$ hjälpte till ibland, om inte med annat så med att någon gång gå på uppköp eller se efter barnen. Nära $\frac{7}{10}$ eller 69 % utförde regelbundet en del till hemmets skötsel hörande göromål. Följande tabell visar, i vilken mån åldringarna i olika åldersklasser togo befattning med hemsysslorna liksom även hur fallet var å ena sidan med de gifta männen och kvinnorna och å andra sidan med de ogifta, änkorna, änklingsarna och de fränksilda.

Av åldringarna i städerna och köpin-garna tog ungefär var 8:e ingen del i hemsysslorna, av åldringarna på landsbygden blott var 10:e. Det var i synnerhet manliga åldringar, som inte befattade sig med hemsysslor i någon form. På landsbygden var antalet dylika manliga åldringar 12 %, i städerna åter 25 % räknat på motsvarande grupper. Härvid är att märka, att

Suhtautuminen kotiaskareisiin. — Befattning med hemsysslorna.

	Ikä, vuotta — Ålder, år				Naimisissa olevat Giftna		Yksinäiset Ensamtstående		Kaikki Samtliga
	65—69	70—74	75—79	80—	miehet män	naiset kvin-nor	miehet män	naiset kvin-nor	
	Prosentteina — I procent								
Vanhus suoritti kotiaskareita — Äldringen utförde hemsysslor melko säännöllisesti — ganska regelbundet	73	74	64	49	63	86	58	75	69
silloin tällöin — då och då	20	18	23	22	23	12	28	17	20
ei lainkaan — inte alls	7	8	13	29	14	2	14	8	11
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 064	857	559	268	894	195	416	1 243	2 748

mioon, että 55 % kaupunkien, mutta vain 28 % maaseudun miespuolisista vanhuksista kävi vielä ansiotyössä.

Kaikista terveistä vanhuksista runsaasti $\frac{3}{4}$ suoritti melko säännöllisesti jotain kotiaskareita ja vain 6 % ei ottanut niihin osaa. Sairaaloisista vanhuksista suurimmalla osalla, $\frac{2}{3}$:lla, oli pakko itse hoitaa ainakin osa kotitehtävistä, vain noin $\frac{1}{8}$:n eli 13 %:n ei tarvinnut niihin puuttua. Lähes $\frac{2}{5}$ pitemmän aikaa vuoteenomana olevistakin yritti vielä säännöllisesti päivittäin ottaa osaa joihinkin askareihin.

Monet omalla ansiotyöllään itsensä elättävät vanhuksset jaksivat vielä työajan päätyttyä hoidella kotitehtäviä. Vain 8 % heistä ilmoitti, etteivät he kotonaan enää puutu mihinkään, ja 15 %, että he vain silloin tällöin suorittavat ostoksia tai auttavat esim. siivouksessa tai astiain pesussa. Lähes $\frac{1}{4}$ eli 24 % työpalkallaan toimeentulevista laittoi vielä säännöllisesti itse ruoan ja hoiti siivouksen, naisista 67 %, mutta miehistä vain 7 %, kaikki pääasiallisesti naimattomia tai leskiä. Tässä yhteydessä mainittakoon, että vanhuksset ylimalkaan söivät pääaterian kotonaan. Vain 2 % kaikista tutkimukseen osallistuneista aterioi joko ruokalassa tai ravintolassa tai sukulaisien luona. Vain yksinäisten ruokakuntien kohdalla tämä suhdeluku oli suurempi. 12 % yksinäisistä miehistä ja 7 % yksinäisistä naisista ruokaili enimmäkseen muualla.

Seuraava taulukko valaisee, mitä erilaisia kotiaskareita vanhuksset yleensä säännöllisesti suorittivat. Tällöin on otettava huomioon, että samat vanhuksset ovat suorittaneet useamman laatuista tehtäviä.

55 % av städernas, men blott 28 % av landsbygdens manliga åldringar ännu gingo på arbete.

Av alla friska åldringar utförde drygt $\frac{3}{4}$ ganska regelbundet en del hemsysslor och blott 6 % deltog inte i dem. Av de sjukliga åldringarna voro de flesta, $\frac{2}{3}$, tvungna att själva sköta åtminstone en del av hemsysslorna, blott ungefär $\frac{1}{8}$ eller 13 % behövde ej befatta sig med dem. Inemot $\frac{2}{5}$ av dem, som voro långvarigt sängliggande, försökte regelbundet varje dag delta i en del göromål.

Många av de åldringar, som försörjde sig med eget förvärvsarbete, orkade ännu efter arbetstidens slut utföra hemsysslor. Blott 8 % av dem uppgåvo, att de inte befattade sig med någonting i hemmet, och 15 %, att de blott emellanåt gjorde uppköp eller hjälpte till t. ex. med städning eller diskning. Ungefär $\frac{1}{4}$ eller 24 % av dem som levde på sin arbetslön lagade ännu regelbundet själva sin mat och skötte städningen, av kvinnorna 67 %, men av männen blott 7 %, alla huvudsakligen ogifta eller änkor och änklingar. I detta sammanhang må nämnas, att åldringarna över huvud taget intogo sitt huvudmål hemma hos sig. Blott 2 % av de i undersökningen ingående åto på matservering eller restaurang eller hos släktingar. Blott i fråga om de ensamma var detta proportionstal högre. 12 % av de ensamma männen och 7 % av de ensamma kvinnorna åto för det mesta annorstädes.

Följande tabell visar, vilka olika slags hemsysslor åldringarna i allmänhet utförde regelbundet. Härvid är att märka, att samma åldringar ha utfört göromål av olika slag.

Suoritetut kotiaskareet. — Utförda hemsysslor.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Ikä, vuotta			Kaupungit, kauppalat Städer, köpingar	Maasentu Landsbygd	Kaikki Samtliga
			Ålder, år					
			65—69	70—74	75—			
Prosentteina — I procent								
Ruoanlaitto — Matlagning	8	60	37	35	32	46	32	35
Siivous — Städning	6	48	30	29	24	37	25	28
Lasten hoito — Skötsel av barn	2	10	6	8	5	5	7	6
Käsi- ja ompelutyöt — Handarbeten och sömnad	5	36	22	22	19	21	21	21
Pyykinpesu — Tvätt	2	28	19	16	11	16	16	16
Vedenkanto — Vattenbärning	25	24	29	27	16	17	27	24
Puiden pilkkominen — Vedhuggning	54	11	35	35	23	22	35	32
Ostosten teko — Uppköp	23	35	34	32	19	40	26	29
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 310	1 438	1 064	857	827	648	2 100	2 748

Kuten yleensä on tapana, ovat naiset vanhuudestaan huolimatta enimmäkseen hoitaneet tärkeimmät kotiaskareet itse. Vain vedenkanton, puiden pilkkomiseen ja ostosten tekoon miehet ovat hieman runsaammin ottaneet osaa. Vaikka niin monet vanhukset, lähes $\frac{1}{3}$ kaikista, kuuluivat ruokakuntiin, joissa oli 16 vuotta nuorempia lapsia, usein varsin pieniäkin lastenlapsia, eivät he silti sanottavasti ole säännöllisesti joutuneet lapsia hoitamaan, vain joka 10:s naisvanhus ja miehet vain poikkeustapauksissa. 85 % vanhuksista on nimenomaan ilmoittanut, etteivät he ole joutuneet viime aikoina lainkaan hoitamaan lapsia. Miesten vähäinen puuttuminen kotiaskareisiin saanee osaksi selityksensä siitä, että lähes $\frac{7}{10}$ miehistä oli naimisissa ja suurin osa itseään nuorempien kanssa. Runsaasti $\frac{1}{4}$:lla aviopuoliso oli 60 vuotta nuorempi ja melkein puolella hän ei ollut vielä täyttänyt 65 ikävuottaan.

Mitä vanhusten muihin harrastuksiin tulee, pyydettiin heiltä tietoa siitä, missä määrin he viimeksi kuluneen kuukauden kuluessa olivat lukeneet kirjallisuutta tai päivälehtiä, käyneet kirkossa, juhlissa tai elokuvissa, harrastaneet seurustelua käymällä vierailulla tai ottamalla vieraita vastaan. Näitä seikkoja valaisee seuraava taulukko.

Lukemista vanhukset näyttävät harrastavan erityisen runsaasti. Vain noin $\frac{1}{5}$ on ilmoittanut, etteivät he ole lukeneet mitään. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että haastattelijain lausunnon mukaan 14 % ei näe lukea. Tosin kirjojen laatu ei ole varsin monipuolinen, sillä erilaista kaunokir-

Såsom i allmänhet är sed, ha kvinnorna i trots av sin ålderdom för det mesta själva skött de viktigaste hemsysslor. Blott med vattenbärning, vedhuggning och uppköp ha männen hjälpt till i något större utsträckning. Ehuru så många åldringar, inemot $\frac{1}{3}$ av alla, hörde till hushåll, där det fanns barn under 16 år, ofta t. o. m. alldeles små barnbarn, har blott var 10:e kvinnlig åldring och av männen blott någon enstaka fått lov att regelbundet sköta barn. 85 % av åldringarna ha uttryckligen uppgivit, att de under den senaste tiden inte alls haft att sköta barn. Att männen föga befattade sig med hemsysslor torde delvis få sin förklaring av att inemot $\frac{7}{10}$ av männen voro gifta och största delen med yngre än de själva. Hos drygt $\frac{1}{4}$ av männen var hustrun yngre än 60 år, och hos nästan hälften hade hon ej fyllt 65 år.

Vad åldringarnas övriga intressen beträffar, begärdes uppgifter därom, i vilken mån de under den senaste förflutna månaden hade läst litteratur eller dagliga tidningar, gått i kyrkan, på fester eller på biograf, idkat umgänge genom att göra visiter eller ta emot gäster. Dessa omständigheter belysas i följande tabell.

Lektyr synas åldringarna i stor utsträckning intressera sig för. Blott ca $\frac{1}{5}$ har uppgivit, att de inte hade läst någonting. Härvid bör emellertid beaktas, att enligt intervjuarnas utsago 14 % inte sågo att läsa. Böckernas art är visserligen inte särdeles mångsidig, ty blott ungefär 4 % av

Harrastukset. — Intressen.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Ikä, vuotta — Alder, år				Kaupungit, kauppalat Städer, köpingar	Maaseutu Landsbygd	Kaikki Samtliga
			65—69	70—74	75—79	80—			
Prosentteina — I procent									
Lukee kirjoja — Läser böcker	73	86	77	82	81	78	78	80	79
Lukee päivä- tai viikkolehtiä — Läser dags- eller veckotidningar	83	72	85	78	71	60	89	74	78
Käy kirkossa — Går i kyrkan	33	43	41	39	36	31	42	37	39
Käy erilaisissa juhlissa — Går på fester av olika slag	22	21	23	24	21	12	21	22	22
Käy elokuviissa — Går på biograf	4	3	5	4	1	0	10	1	3
Ottaa vieraita vastaan — Tar emot besök	44	48	48	43	45	49	42	47	46
Käy vierailuilla — Gör visiter	36	39	42	38	36	25	35	39	38
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	1 310	1 438	1 064	857	559	268	648	2 100	2 748

jallisuutta on lukenut vain noin 4 % vanhuksista, muuta kirjallisuutta 3 %, viimeksi mainittua miehet hieman enemmän kuin naiset. Asutuskeskuksissa tällaisen kirjallisuuden harrastaminen on myös huomattavasti yleisempää kuin maaseudulla. Enimmäkseen vanhuksset ovat lukeneet raamatua, 43 %, virsikirjaa, 38 %, ja uskonnollista hartauskirjallisuutta, 20 % kaikista vanhuksista. Näitä kirjoja naiset ovat yleensä harrastaneet enemmän kuin miehet, samoin kuin myös vanhemmat ikäluokat enemmän kuin muut; puolet naisista on ilmoittanut lukevansa raamatua, miehistä vain runsaasti $\frac{1}{3}$, 65—69-vuotiaista 36 % ja 80 vuotta täyttäneistä 49 %. Lähes $\frac{1}{5}$ kaikista vanhuksista ilmoitti kyllä lukeensa jotain, mutta ei muista mitä.

Ajan tapahtumiakin sanomalehtien välityksellä vanhuksset seuraavat melko kiinteästi, miehet hieman enemmän kuin naiset ja asutuskeskuksissa enemmän kuin maaseudulla. Tähän heillä on tilaisuutta myös radion välityksellä. Tosin varsin moni oli vielä ilman sellaista; kaupungeissa ja kaupaloissa asuvista vanhuksista $\frac{1}{4}$, mutta maaseudulla asuvista lähes puolet eli 43 % oli vailla radiota. Erityisen yleinen radio oli Etelä-Suomen pienissä kaupungeissa ja kaupaloissa asuvilla, joista $\frac{4}{5}$:lla oli radio, kun sitä vastoin Oulun ja Lapin läänien maalaiskunnissa asuvista vanhuksista vain lähes $\frac{2}{5}$ omisti sellaisen.

Ottamalla huomioon vanhusten yleisen terveydentilan ja maaseudulla useinkin melko pitkät kirkkomatkat vanhuksset kävivät kirkossa varsin runsaasti, lähes $\frac{2}{5}$ kaikista.

äldringarna hade läst olika slags skönlitteratur och 3 % annan litteratur, den sistnämnda männen mera än kvinnorna. I tätorterna har intresset för dylik litteratur även varit betydligt allmännare än på landsbygden. För det mesta hade äldringarna läst bibeln, 43 %, psalmboken, 38 %, och religiös litteratur, 20 % av samtliga äldringar. Dessa böcker ha i allmänhet mera intresserat kvinnor än män, liksom även äldre åldersklasser i högre grad än övriga; hälften av kvinnorna ha uppgett, att de läste bibeln, av männen blott drygt $\frac{1}{3}$, av 65—69-åringarna 36 % och av dem som fyllt 80 år 49 %. Nära $\frac{1}{5}$ av alla äldringar uppgåvo, att de nog hade läst någonting utan att erinra sig vad.

Också tidshändelserna följa äldringarna rätt noga genom tidningspressen, männen något mera än kvinnorna och i bosättningscentra något mera än på landsbygden. Tillfälle därtill ha de även genom radion. Rätt många voro visserligen ännu i avsaknad därav, $\frac{1}{4}$ av äldringarna i städerna och köpingarna och inemot hälften eller 43 % av äldringarna på landsbygden. Synnerligen allmänt förekom radio hos äldringarna i södra Finlands små städer och köpingar, hos $\frac{4}{5}$, medan av äldringarna i Uleåborgs och Lapplands läns landskommuner blott inemot $\frac{2}{5}$ hade radio.

I betraktande av äldringarnas allmänna hälsotillstånd och den på landsbygden ofta rätt långa vägen till kyrkan gingo äldringarna ganska mycket i kyrkan, nära $\frac{2}{5}$

Tosin yleensä kirkossa käyvistä 41 % oli kuukauden kuluessa ollut siellä vain kerran, mutta joka 4:s vanhus kävi siellä melkein joka sunnuntai ja 75 vuotta täyttäneistäkin vielä runsaasti joka 5:s. Erilaisia juhlia vanhukset eivät erityisemmin harrastaneet ja vielä vähemmän elokuvissa käyntiä. Juhlissa kävi noin $\frac{1}{5}$ vanhuksista, puolet niistä vain kerran kuukauden kuluessa. Elokuviissa kävi tosin joka 5:s helsinkiläisvanhus, mutta muissa asutuskeskuksissa vain joka 15:s. Maaseudulla tällaiseen harrastukseen ei ollut juuri suuria mahdollisuuksiakaan. Kaikista miespuolisista vanhuksista runsaasti puolet eli 55 % ilmoitti, etteivät he kuukauden kuluessa käyneet missään, ei kirkossa, sen enempää kuin juhliissa tai elokuvissakaan, naisten vastaavan suhdeluvun ollessa 47. Kaupungeissa ja kauppalloissa tällaisia vain kotonaan oleskelevia vanhuksia oli 46 % ja maaseudulla 52 % vastaavien vanhusten luvusta. Kun kaikista vanhuksista 34 % pääsi huonosti liikkumaan ja 5 % oli liikuntakyvyttömiä, näyttää siltä, että vanhusten joukossa on paljon sellaisia, jotka liikuntakyvystään huolimatta oleskelevat mieluummin vain kotonaan.

Seurustelua vierailujen muodossa vanhukset ovat harrastaneet melko paljon. Lähes $\frac{2}{3}$ kaikista oli viikon kuluessa joko itse käynyt vierailulla tai ottanut vieraita vastaan. Toisten luona vierailulla käyminen samoin kuin vieraiden vastaanotto omassa kodissa näyttää maaseudulla olevan hieman yleisempää kuin kaupungeissa, samoin kuin myös naiset harrastivat sitä jonkin verran enemmän kuin miehet. Kaikista vanhuksista runsaasti joka 3:s eli 38 % jaksoi itse vieraila muiden luona. Kun kysymyksessä ovat melko vanhat ihmiset, on luonnollista, että vieraiden käynti vanhusten luona, etenkin korkeimmissa ikäluokissa, on yleisempää kuin vanhusten käynti vierailulla. Viikon kuluessa onkin lähes puolet vanhuksista eli 46 % ottanut vieraita vastaan. $\frac{2}{5}$ miehistä ja runsaasti $\frac{1}{3}$ naisista eli 37 % kaikista vanhuksista ei haastatteluviikon aikana sattunut lainkaan käymään vieraisissa tai kodissaan ottamaan vieraita vastaan. Sellaisia vanhuksia, jotka eivät käyneet missään, ei kirkossa, juhliissa, vieraisilla tms. ja joiden luona ei myöskään vieraita käynyt, oli kaikkiaan 21 % eli joka 5:s vanhus. Tällaisia vanhuksia oli miehistä

av alla. Av dem som i allmänhet besökte kyrkan hade 41 % visserligen under loppet av en månad blott varit där en gång, men var 4:e gick varje söndag i kyrkan och t. o. m. av dem som fyllt 75 år drygt var 5:e. Olika slags fester voro åldringarna föga intresserade av och av biografbesök ännu mindre. Omkring $\frac{1}{5}$ av åldringarna hade besökt fester, hälften av dem blott en gång under loppet av en månad. På biograf gick visserligen var 5:e åldring i Helsingfors, av åldringarna i andra bosättningscentra däremot blott var 15:e. På landsbygden fanns det inte stora möjligheter att odla detta intresse. Av alla manliga åldringar uppgav drygt hälften eller 55 %, att de under månadens lopp inte hade varit vare sig i kyrkan, på fester eller på biograf, medan motsvarande relativtal för kvinnorna var 47. — I städerna och köpingarna utgjorde de åldringar, som blott vistades hemma, 46 % och på landsbygden 52 % av åldringarna i resp. grupper. Då 34 % av samtliga åldringar rörde sig med svårighet och 5 % voro oförmögna att röra sig, ser det ut som om bland åldringarna många sådana som, ehuru de hade rörelseförmågan i behåll, helst vistades hemma.

Umgänge i form av besök ha åldringarna idkat rätt mycket. Nära $\frac{2}{3}$ av samtliga hade under loppet av en vecka antingen själva varit på besök eller tagit emot gäster. Att besöka andra liksom även att taga emot besök tycks på landsbygden vara något allmänare än i städerna, liksom även bland kvinnorna något vanligare än bland männen. Drygt var 3:e åldring eller 38 % av alla åldringar orkade besöka andra. Då det här är fråga om rätt så gamla människor, är det naturligt, att besök av främmande hos åldringarna, särskilt i de högre åldersklasserna, förekommer oftare än att åldringarna besöka andra. Under loppet av en vecka hade nära hälften av åldringarna eller 46 % tagit emot besök. Av männen hade $\frac{2}{5}$ och av kvinnorna drygt $\frac{1}{3}$ eller 37 % av samtliga åldringar inte under intervjuveckan råkat göra besök eller taga emot besökande i sitt hem. De åldringar, vilka inte hade varit någonstans, vare sig i kyrkan, på fester, på besök etc. och vilka inte heller hade haft besök av gäster, utgjorde inalles 21 % eller var 5:e åldring. Bland männen utgjorde dessa åldringar 23 % och bland kvinnorna 19 %, på lands-

23 % ja naisista 19 %, maaseudulla ja kaupungeissa saman verran, 21 % vastaavista vanhuksista.

IX. Suhtautuminen nykyisiin oloihin.

Muuttohalu oli vanhusten keskuudessa, kuten yleensä on tunnettua, varsin pieni. Vain 6 % kaikista eli noin joka 17:s vanhus olisi halunnut vaihtaa paikkakuntaa. Osa toivoi sukulaisten luo toiseen kuntaan, osa olisi halunnut kaupungista maaseudulle ja osa päinvastoin. 2 % toivoi vain takaisin Karjalaan. Jokunen olisi vielä halunnut muuttaa omassa kunnassaan syrjäkylästä keskustaan. Jos he tarvitsisivat enemmän hoitoa kuin mitä he nykyisissä oloissaan saavat, haluaisi $\frac{2}{5}$ kaikista vanhuksista mieluummin asua sukulaistensa luona. 7 % eli noin joka 15:s vanhus toivoisi pääsevänsä yksityiseen vanhainkotiin ja saman verran vanhuksia kunnalliskotiin. Sairaalaan halusi 6 % vanhuksista.

Erityisen suosittu ei kunnalliskoti näytänyt olevan vanhusten keskuudessa. Tosin oli joukossa jonkin verran niitä, jotka nimenomaan sanoivat, ettei heillä ole mitään erityistä kunnalliskotia vastaanakaan. Suurin osa, lähes $\frac{3}{4}$ kaikista, ei siinä suhteessa määritellyt kantaansa lainkaan, koska omassa kodissaan ja nykyisessä ympäristössä eläminen oli sittenkin mieluisinta. Toiset taas laskivat, että nykyisen varallisuutensa turvin heidän ei tarvinnut ajatella kunnalliskotiin siirtymistä. Niistä, runsaasti $\frac{1}{5}$:stä vanhuksia, jotka lausuiivat arvostelunsa kunnalliskodista, 36 % oli sitä mieltä, että siellä oli liian orjallista, vapaus puuttui. 17 % piti sitä liian rauhattomana, kasarmimaisena, 14 % oli saanut sen käsityksen, että sekä vuoteet että ruoka oli huonoa samoin kuin myös hoito ja vanhusten kohtelu yleensä. 17 % pelkäsi jo etukäteen sitä ikävän tunnetta, mikä oli olla vieraiden hoidossa erossa omaisistaan, ja sitä tarpeettomuuden tunnetta, minkä yksilö laitoksessa helposti saa, kun ei ole mitään erityistä toimitettavaa. 5 % oli todennut kunnalliskodit epäkodikkaiksi vailla viihtyisyyttä. 11 % ilmoitti, että heillä oli yleensä huono käsitys kunnalliskodista, toisilla suoranainen kammo sitä kohtaan. Kunnalliskotien rauhattomuutta pelkäsivät enemmän naiset kuin miehet, samoin kaupunkilaiset

bygden och i städerna en lika stor del, 21 % av resp. åldringar.

IX. Inställning till nuvarande förhållanden.

Lusten att flytta var bland åldringarna, såsom man i allmänhet vet, mycket ringa. Blott 6 % av alla eller omkring var 17:e åldring önskade byta vistelseort. En del önskade komma till släktingar i en annan kommun, andra från stad till landsbygd eller tvärtom, 2 % önskade blott tillbaka till Karelen. En och annan önskade flytta från sin avlägsna by till centrum i sin egen kommun. Om de bleve i behov av större omvårdnad än i nuvarande förhållanden, ville $\frac{2}{5}$ av samtliga åldringar helst bo hos släktingar. 7 % eller ungefär var 15:e åldring önskade komma på privat ålderdomshem och lika många på kommunalhem. På sjukhus önskade 6 % av åldringarna bli intagna.

Kommunalhemmet föreföll ej att vara vidare omtyckt bland åldringarna. Visserligen fanns det bland dem en och annan, som uttryckligen sade, att de inte hade någonting särskilt emot kommunalhemmet. Största delen, nära $\frac{3}{4}$ av alla, gav inte sin inställning därvidlag till känna, enär det i alla fall för dem var bäst att leva i sitt eget hem och i sin nuvarande omgivning. Andra åter räknade ut, att de med sin nuvarande förmögenhet inte behövde tänka på att flytta till kommunalhem. Av de till drygt $\frac{1}{5}$ uppgående åldringar, vilka hade en kritisk syn på kommunalhemmet, ansågo 36 % att det där var alltför klavbundet, friheten saknades. Enligt 17 % var det alltför oroligt, kasernmässigt, 14 % hade fått den uppfattningen, att såväl bäddarna som maten var dålig liksom även vården och bemötandet över huvud. 17 % fruktade redan på förhand känslan av ledsnad över att befinna sig i främmande människors vård, skilda från sina anhöriga, och den känsla av överflödighet, som individen lätt erfar på en anstalt, när han inte har någonting särskilt att uträtta, 5 % hade konstaterat, att kommunalhemmen voro ohemtrevliga och i avsaknad av trivsamt. 11 % uppgåvo, att de i allmänhet hade en dålig uppfattning om kommunalhemmet, somliga rentav fasade för det. För oron på kommunalhemmen

enemmän kuin maaseutulaiset. Sen sijaan useammat miehet kuin naiset pitivät vapauden rajoittamista pahimpana syynä siihen, miksi he eivät halua muuttaa kunnalliskotiin.

Vanhuksilta tiedusteltiin myös, missä suhteessa he kipeimmin kaipasivat parannusta nykyisiin oloihinsa. Vastauksista päätellen he olivat melko tyytyväisiä elämäänsä, sillä yli puolet eli 54 % ei esittänyt mitään toivomuksia. Maaseudulla asuvat vanukset olivat yleensä tyytyväisempiä oloihinsa kuin kaupunkilaiset, sillä heistä vain 43 % kaipasi jossain suhteessa parannusta, kaupunkilaisista taas 54 %. Seuraavassa taulukossa, josta selvää, mihin seikkoihin vanukset halusivat parannusta, on suhdeluvut laskettu vain niiden vanhusten lukumäärästä, jotka ovat esittäneet toivomuksensa.

fruktade kvinnorna mera än männen liksom även stadsborna mera än landsborna. Där emot ansågo männen oftare än kvinnorna, att den begränsade friheten främst var orsaken till att de inte önskade flytta till kommunalhem.

Åldringarna åtsporades även om, i vilket avseende de helst önskade få en förbättring i sina levnadsförhållanden. Att döma av svaren voro de tämligen tillfreds med sitt liv, ty över hälften eller 54 % framförde inga önskemål. Åldringarna på landsbygden voro i allmänhet förnöjsammare än stadsborna, ty av dem önskade blott 43 % någon förbättring, av stadsborna åter 54 %. I följande tabell, varav framgår, i vilka avseenden åldringarna önskade få en förbättring, ha relativtalen uträknats blott på det antal åldringar, som uttalat sina önskemål.

Vanhusten toivomukset. — Åldringarnas önskemål.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Ikä, vuotta Ålder, år			Kaupungit, kauppalat Städer, köpingar	Maaseutu Landsbygd	Kaikki Samtliga
			65—69	70—74	75—			
Prosentteina — I procent								
Parannusta taloudellisiin oloihin — Förbättrade ekonomiska förhållanden ..	51	46	45	54	48	54	47	48
Parannusta asunto-oloihin — Förbättrade bostadsförhållanden	25	31	34	22	25	25	29	28
Sairaanhoitoapua, lääkkeitä — Sjukhjälp, läkemedel	6	8	6	7	11	7	7	7
Rauhallisempaa elämää — Lugnare liv	6	6	6	6	5	5	6	6
Kodinhoitoapua — Hemhjälp	2	3	1	4	4	1	4	3
Muuta — Annat	10	6	8	7	7	8	7	8
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	614	641	532	408	315	353	902	1 255

Enimmäkseen vanukset toivoivat parannusta taloudellisiin oloihinsa, kaikista tutkimukseen osallistuneista runsaasti joka 5:s vanhus. Nimenomaan vanhuuseläkettä tai suurempaa kansaneläkettä toivoi 13 % kaikista toivomuksensa esittäneistä ja 7 % ehdotti verohuojennusta vanhuksille tai heitä elättäville omaisille. Etenkin kaupunkilaiset ja varsinkin miehet, joista useimmat olivat naimisissa ja monella vielä perhe elättettävänä, olivat tyytymättömiä taloudellisiin oloihinsa ja toivoivat senvuoksi joko verojen poistamista vanhuksilta kokonaan tai ainakin niiden alentamista. Samoin he myös runsaammin kuin muut toivoivat vanhuuseläkettä maksettavaksi kaikille vanhuk-

För det mesta önskade åldringarna få en förbättring i sina ekonomiska förhållanden. Detta var fallet med drygt var 5:e av alla de åldringar, som ingå i undersökningen. Ålderdomspension eller högre folkpension önskade särskilt 13 % av dem, som uttalat sina önskemål, och 7 %, att skattelättnad skulle beviljas åldringarna eller de anhöriga, som försörjde dem. I synnerhet stadsborna och särskilt männen, av vilka de flesta voro gifta och många ännu hade familj att försörja, voro missnöjda med sina ekonomiska förhållanden och önskade därför, att skatterna antingen helt och hållet skulle slopas för åldringarna eller åtminstone sänkas. Av dem önskade likaså ett större antal än av

sille ja nykyisten eläkkeiden korottamista. 28 % kaipasi parannusta asunto-oloihinsa. Heidän asunnoissaan ilmenevistä epäkohdista on tehty selkoa aikaisemmin vanhusten asunto-oloja käsiteltäessä. Vanhusten, etenkin sairaalloisten yksinäisten vanhusten kannalta olisi sairaanhoitoavun järjestäminen erittäin tarpeellista. Sitä toivoi ensi kädessä vain 7 %, mutta hyvin monet vanhukset esittivät saman ajatuksen muissa yhteyksissä. Apua kotiaskareiden hoidossa, ruoan laitossa ja varsinkin siivouksessa, vaikkapa vain silloin tällöin, toivoivat etenkin iäkkäämmät maaseudulla asuvat vanhukset. Työn raskaus ja ympäristön levottomuus olivat myös niitä epäkohtia, joihin vanhukset, 6 % heistä, kaipasivat parannusta. Mainittakoon, että haastattelijain lausunnon mukaan 5 % kaikista tutkimukseen osallistuneista vanhuksista oli heille sopimattomassa työssä. Etenkin huononäköiset tai sokeat toivoivat esilukijaa ja moni yksinäinen, että joku silloin tällöin kävisi heitä katsomassa, jotta he saisivat vaihtaa ajatuksia.

X. Haastattelijain havaintoja.

Sen jälkeen kuin haastattelijat ensin olivat haastatelleet vanhuksia ja siten luoneet itselleen kuvan niistä olosuhteista, joissa vanhukset elivät, pyydettiin heitä lausumaan oma ehdotuksensa pahimpien epäkohtien poistamiseksi. Heidän mielipiteensä mukaan yli puolet vanhuksista, 56 %, eli olosuhteissa, jotka olivat suurin piirtein tyydyttäviä, miehistä 60 ja naisista 52 %. Muihin nähden he ehdottivat seuraavassa taulukossa esitettyjä toimenpiteitä. Kunkin vanhuksen kohdalla on tällöin otettu huomioon vain tärkein toimenpide.

Tärkein toimenpide vanhusten olojen parantamiseksi oli haastattelijain mielestä vanhuuseläkkeen järjestäminen niille, joilla ei mitään eläkettä ollut. Monet vanhukset koettivat mahdollisimman kauan tehdä ansiotyötä juuri sen vuoksi, ettei heillä ollut mitään mahdollisuuksia muuten tulla toimeen. Ellei eläkettä voitaisi järjestää, oli ainakin monissa tapauksissa ehdottomasti vanhuksille toimitettava raha-avustusta.

de övriga, att ålderdomspension skulle betalas till alla åldringar och de nuvarande pensionerna höjas. 28 % önskade få sina bostadsförhållanden förbättrade. För de missförhållanden, som vidlade deras bostäder, har redogjorts tidigare vid behandlingen av åldringarnas bostadsförhållanden. Att anordna sjukhjälp särskilt för sjukliga ensamma åldringar ansågs vara synnerligen nödvändigt. Detta önskade i första hand blott 7 %, men talrika åldringar framkastade samma tanke i andra sammanhang. Hjälp med hemsysslorna, vid matlagning och i synnerhet städning, om också blott emellanåt, önskade framför allt mera ålderstigna åldringar på landsbygden. Att arbetet var tungt och omgivningen orolig voro även omständigheter, i vilka åldringarna, 6 % av dem, önskade få en förbättring. Nämnas må, att enligt intervjuarnas uppfattning 5 % av alla i undersökningen ingående åldringar hade ett arbete, som var olämpligt för dem. I synnerhet svagsynta eller blinda önskade få någon som läste för dem och mången ensam åldring, att någon ibland skulle besöka dem för att de skulle få utbyta tankar.

X. Intervjuarnas iakttagelser.

Sedan intervjuarna först hade utfrågat åldringarna och sålunda skapat sig en bild av de förhållanden, i vilka åldringarna levde, anmodades de att framkomma med ett eget förslag till åtgärder för att afhjälpa de värsta missförhållandena. Enligt deras uppfattning levde över hälften av åldringarna, 56 %, i förhållanden, som i stort sett voro tillfredsställande, av männen 60 och av kvinnorna 52 %. För de övrigas vidkommande föreslogo intervjuarna i följande tabell angivna åtgärder. I fråga om envar åldring har härvid blott den viktigaste åtgärden beaktats.

Den mest trängande åtgärden för att förbättra åldringarnas levnadsförhållanden ansågo intervjuarna vara, att ålderdomspension skulle anordnas för dem som inte hade någon pension. Många åldringar strävade så länge som möjligt med förvärsarbete just för att de inte hade några möjligheter att annars draga sig fram. Ifall pension ej kunde anordnas, borde åtminstone i många fall penningunderstöd ovillkorligen tilldelas

Haastattelijain ehdotukset. — Intervjuarnas förslag.

	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Ikä, vuotta — Ålder, år			Kaikki Samtliga
			65—69	70—74	75—	
Prosentteina — I procent						
Asunto-olot korjattava — Bostadsförhållandena böra förbättras	22	21	32	16	14	22
Järjestettävä eläkettä tai raha-avustusta — Pension eller penningunderstöd bör anordnas	39	40	30	49	44	40
Verotaakkaa helpotettava — Skattebördan bör lättas	2	3	2	2	3	2
Järjestettävä lääkärin- tai sairaanhoitoa — Läkar- eller sjukvård bör anordnas	10	11	10	9	13	11
Toimitettava laitoshoitoon — Bör intagas på anstalt	5	12	8	6	13	9
Järjestettävä kevyempää työtä — Bör beredas lättare arbete	9	5	9	7	3	6
Hankittava kodinhoitaja — Bör få hemvårdarinna	4	6	4	5	7	5
Muuta — Annat	9	2	5	6	3	5
Yhteensä — Summa	100	100	100	100	100	100
Haastateltujen luku — Antal intervjuade	523	687	489	359	362	1 210

Noin joka 6:s vanhus kaikista haastatelluista oli jommankumman tarpeessa. Aikaisemmin esitettyjen haastattelijain lausuntojen mukaan $\frac{3}{10}$:lla vanhuksista taloudellinen asema oli välttävä tai heikko. Verohuojennusten myöntämistä parannustoimenpiteenä he esittivät vain 2 %:ssa tapauksista. Vanhusten toimittamista lääkärin hoitoon, tahtoivatpa he itse tai ei, tai ainakin sairaanhoitajien kotikäyntejä vanhusten luona haastattelijat pitivät toisinaan aivan välttämättömänä. Monet, etenkin vanhempiin ikäluokkiin kuuluvat yksinäiset naiset, elivät haastattelijain mielestä sellaisissa olosuhteissa, että ainoa mahdollinen toimenpide heidän kohdallaan oli laitoshoidon järjestäminen heille joko kunnalliskodissa, sairaalassa tai muussa vastaavassa laitoksessa.

Vanhuksia haastatellessaan asiamiehet joutuivat pyytämään vanhuksilta eräitä melko tarkkoja tietoja heidän elämästään eikä ainoastaan kysymään heidän mielipidettään määrätyistä seikoista. Jotta voitaisiin edes jossain määrin arvostella saatujen tietojen luotettavuutta, oli haastattelijan lopuksi kussakin tapauksessa lausuttava oma mielipiteensä siitä, olivatko annetut vastaukset tosioloja vastaavia vai ei vai olivatko ne hiukan epäluotettavia. Arvostelunsa pohjana heillä oli toisaalta mahdollinen henkilökohtainen tuntemus, varsinkin maaseudulla, ja toisaalta se vaikutelma, minkä he vanhuksesta saivat häntä haastatellessaan. Luonteeltaan tyytymättömät yksilöt voivat helposti esittää oloissaan ja elä-

äldringarna. Ungefär var 6:e äldring av alla intervjuade var i behov av endera. Enligt intervjuarnas tidigare redovisade utlåtanden hade $\frac{3}{10}$ av äldringarna en försvarlig eller svag ekonomisk ställning. Att bevilja skattelättnader föreslogs av intervjuaren blott i 2 % av fallen. Att bringa äldringarna under läkarvård, antingen de själva ville det eller ej, eller att de åtminstone skulle få hembesök av sjukvårdare ansågo intervjuarna i en del fall vara alldeles nödvändigt. Många i synnerhet till äldre åldersklasser hörande ensamma kvinnor levde enligt intervjuarnas utsago i sådana förhållanden, att den enda möjliga åtgärden för deras vidkommande var att befordra dem till anstaltsvård antingen på kommunalhem, sjukhus eller annan motsvarande inrättning.

Vid intervjuerna kommo ombuden att av äldringarna begära en del rätt ingående uppgifter om deras liv och inte blott att taga reda på deras åsikt om vissa omständigheter. För att åtminstone i någon mån kunna bedöma tillförlitligheten av de erhållna uppgifterna, skulle intervjuaren till slut i ettvar fall uttala sin egen uppfattning därom, huruvida de avgivna svaren motsvarade de faktiska förhållandena eller ej, eller om de voro något otillförlitliga. Till grund för sin bedömning hade de å ena sidan en eventuell personlig kännedom, särskilt på landsbygden, och å andra sidan det intryck, de vid intervjun hade fått av äldringen. Av naturen missnöjda individer kunna lätt ange de svårigheter och brister

mässään esiintyvät vaikeudet ja puutteellisuudet paljon suurempina kuin mitä ne todellisuudessa ovatkaan, jota vastoin yleensä tyytyväiset ihmiset eivät valita edes sellais-takaan, minkä vieras pitää todellisena puut-teena tai epäkohtana. Haastattelijain arvostelun mukaan 86 % vanhuksista oli ole-viin oloihinsa yleensä tyytyväisiä, jota vas-toin joka 7:s vanhus eli 14 % oli tyyty-mätön. Tämä ominaisuus näytti olevan yleisempi nuoremmissa ikäluokissa, sillä 65—69-vuotiaista 18 %, 70—79-vuotiaista 13 %; mutta 80 vuotta täyttäneistä vain 7 % ilmaisi tyytymättömyytensä. Jos haastatelta-va vanhus oli sulkeutunut tai harvapuheinen, joita kaikkiaan oli 17 % vanhuksista, vaikeutti se jossain määrin tietojen saantia. Vielä hankalampaa oli haastatella ärtyisiä, joita tosin oli vain 1 % vanhuksista, ja sel-laisia, joiden puhe oli ajoittain sekavaa tai hajamielistä. Viimeksi mainittuja oli haas-tattelijain lausunnon mukaan 3 % kaikista.

Kuten aikaisemmin on mainittu, olivat rahasäästöjä ja yleensä toimeentuloa koskevat tiedot joissakin tapauksissa joko hiukan epäluotettavia tai suoraan tosioloista poikkeavia. Sen mukaan, mitä haastattelijat pystyivät arvostelemaan, oli näitä tapauksia noin 2 % kaikista tutkimukseen osallistuneista vanhuksista. Kun lopullisia tuloksia laskettaessa tällaiset epämääräisiltä vaikuttavat tiedot on jätetty huomioonotta-matta, antanee edellä esitetty selonteko suurin piirtein tosioloja vastaavan kuvan koto-naan elävien vanhusten oloista syksyllä 1950.

som yppa sig i deras levnadsförhållanden, såsom mycket större än vad de i verkligheten äro, medan åter i allmänhet förnösamma personer inte ens klaga över sådant, som en främmande anser vara en brist eller ett missförhållande. Enligt intervjuarnas bedömning voro 86 % av åldringarna i allmänhet tillfreds med sina förhållanden, under det att var 7:e åldring eller 14 % voro missnöjda. Denna egenskap tycktes vara allmänare i de yngre åldersklasserna, ty av 65—69-åringarna gav 18 % sitt missnöje till känna, av 70—79-åringarna 13 %, men av dem som fyllt 80 år blott 7 %. Om den intervjuade åldringen var inbunden eller fåordig, vilket var fallet med 17 % av åldringarna, ställde det sig i någon mån svårare att erhålla uppgifter. Ännu svårare var det att intervjuade de retliga, vilka visserligen blott utgjorde 1 %, och sådana, vilkas tal tidtals var oredigt eller förstrött. De sistnämnda utgjorde enligt intervjuarnas utsago 3 % av samtliga.

Såsom tidigare har nämnts, voro uppgifterna om besparingarna och i allmänhet rörande utkomsten i en del fall något otillförlitliga eller direkt avvikande från verkligheten. För så vitt intervjuarna voro i stånd att bedöma, utgjorde antalet dylika fall omkring 2 % av samtliga. Då dessa svävande uppgifter inte ha beaktats vid uträknandet av de slutliga resultatena, torde den redogörelse, som i det föregående har lämnats, i stora drag ge en med de verkliga förhållandena överensstämmande bild av de i sina hem levande åldringarnas levnadsförhållanden hösten 1950.

Kunnalliskodit ja niiden hoidokit.

Vanhusten huoltokomitea, jonka valtioneuvosto vuonna 1949 asetti ottamaan selkoa ja tekemään esityksen vanhusten huollon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä, katsoi tehtävänsä suorittamista varten olevan välttämätöntä toimittaa tutkimus sekä yksityisissä kodeissa että erilaisissa hoitolaitoksissa olevien vanhusten oloista. Saa-dakseen selville, kuinka paljon vanhuksia hoidettiin kunnalliskodeissa sekä millaisissa olosuhteissa he siellä elivät, komitea pyysi sosiaalista tutkimustoimistoa toimittamaan tilastollisen selvityksen maan kunnalliskodeista, niiden kunnosta, henkilökunnan lukumäärästä sekä hoidokkien terveydentilasta. Tämän johdosta toimisto kääntyi maan kunnalliskotien puoleen, pyytäen niiltä erityisillä lomakkeilla tietoja kysymyksessä olevista olosuhteista vuoden 1950 lokakuussa. Tämän tiedustelun tulokset ovat nyt valmistuneet, ja niistä tehdään seuraavassa pääpiirteittäin selkoa.

Vuoden 1950 lokakuussa oli maassa kaikkiaan 345 kunnalliskotia, joista 34 toimi kaupungeissa ja 311 maalaiskunnissa. Yleisen osaston ohella 54.5 %:lla kunnalliskodeista oli sairastosasto, 44.1 %:lla mielisairastosasto, 11.0 %:lla tuberkuloosiosasto ja 3.5 %:lla lastenosasto. Eri osastojen lukumäärä kaupunkien ja maalaiskuntien kunnalliskodeissa selviää seuraavasta yhdistelmästä.

Kommunalhemmen och deras interner.

Den kommitté, som år 1949 tillsattes av statsrådet för att utreda och uppgöra förslag till anordnandet av en ändamålsenlig åldringsvård, ansåg det vara nödvändigt att för utförandet av uppdraget verkställa en undersökning därom, i vilka förhållanden åldringarna levde såväl i enskilda hem som i vårdanstalter av olika slag. För att få reda på hur stort antal åldringar, som vårdades på kommunalhem, samt om förhållandena vid dem, anhöll kommittén, att byrån för social forskning måtte verkställa en statistisk undersökning om kommunalhemmen i landet, deras skick, personalens numerär samt internernas hälsotillstånd. Med anledning härav vände sig byrån till kommunalhemmen i landet och inbegärde medelst särskilda blanketter uppgifter om förhållandena i fråga i oktober 1950. Resultaten av denna enkät föreligga nu färdiga, och i det följande skall i huvuddrag redogöras för dem.

I oktober 1950 fanns det i landet inalles 345 kommunalhem, av vilka 34 i städerna och 311 i landskommunerna. Utom en allmän avdelning hade 54.5 % av kommunalhemmen en sjukavdelning, 44.1 % en sinnessjukavdelning, 11.0 % en tuberkulosavdelning och 3.5 % en barnavdelning. Antalet avdelningar av olika slag vid kommunalhemmen i städerna och landskommunerna framgår av följande sammanställning.

	Kaupungit Städer	Maalais- kunnat Lands- kommuner	Koko maa Hela landet
Yleinen osasto — Allmän avdelning	34	311	345
Sairastosasto — Sjukavdelning	23	165	188
Mielisairastosasto — Sinnessjukavdelning	14	138	152
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelning	3	35	38
Lastenosasto — Barnavdelning	3	9	12

Rakennukset. Kuudessa kunnalliskodissa oli osa rakennuksista palanut tai ne olivat parhaillaan rakenteilla, joten niissä olevien osastojen rakennuksia koskevat tiedot puuttuvat. Tällaisia olivat Lohjan maalaiskunnan yleinen osasto, Padasjoen yleinen ja sairausosasto, Sysmän sairausosasto, Kerimäen yleinen ja sairausosasto, Tuupovaaran yleinen osasto sekä Laihia yleinen ja mielisairausosasto. Koska itse rakennusten luku näidenkin osalta on ilmoitettu, sisältyvät nämä kunnalliskodit seuraavaan asetelmaan, joka valaisee rakennusten lukua eri kunnalliskodeissa.

	Rakennusten luku Antal byggnader	Kunnalliskoteja Kommunalhem	
		Luku Antal	%
1		144	41.7
2		118	34.2
3		59	17.1
4 tai useampia — eller flere		24	7.0
Yhteensä — Tillsammans		345	100.0

94 kunnalliskodilla oli vain yleinen osasto. Kun 155 kuntaa on ilmoittanut osastojen olevan samassa rakennuksessa, oli siis 61 sellaista, joilla useampia osastoja oli yhdessä. Mainittakoon, että 85 kunnalliskodilla oli yleisen osaston lisäksi vain sairausosasto, 44:llä vain mielisairausosasto, 84:llä sairas- ja mielisairausosastot sekä 12:lla sairas-, mielisairas- ja tuberkuloosiosastot. Mielisairausosastot olivat 132 kunnalliskodissa ja sairausosastot 79 kunnalliskodissa eri rakennuksessa.

Seuraavassa kunnalliskotiosastojen rakennusvuotta, valaisevassa yhdistelmässä eivät rakenteilla olevat osastot ole mukana.

Osasto — Avdelning	Osasto rakennettu — Avdelningen uppförd			1940 tai myöhemmin — el. senare	
	ennen — före 1923	1923—1940			
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	189 55.6	122 35.9	29	8.5	
Sairausosasto — Sjukavdelningen	83 44.9	74 40.0	28	15.1	
Mielisairausosasto — Sinnessjukavdelningen	88 58.3	56 37.1	7	4.6	
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	12 31.6	20 52.6	6	15.8	
Lastenosasto — Barnavdelningen	2 16.7	10 83.3	—	—	

Osa ennen vuotta 1923 samoin kuin myös vuosina 1923—1940 rakennetuista osastoista on myöhemmin korjattu enemmän tai vähemmän perusteellisesti. Tällaisia oli 23 yleistä osastoa, 9 sairausosastoa ja 5 mielisairausosastoa.

Byggnaderna. Vid sex kommunalhem hade byggnaderna delvis brunnit ner eller voro under uppförande, varför uppgifter om de i dem inrymda avdelningarnas byggnader saknas. Detta gäller Lojo landskommuns allmänna avdelning, Padasjoki allmänna och sjukavdelning, Sysmä sjukavdelning, Kerimäki allmänna och sjukavdelning, Tuupovaara allmänna avdelning samt Laihia allmänna och sinnessjukavdelning. Då själva antalet byggnader uppgivits jämväl för dessa, ingå dessa kommunalhem i följande sammanställning, som belyser antalet byggnader vid olika kommunalhem.

94 kommunalhem hade blott en allmän avdelning. Då 155 kommuner uppgivit, att avdelningarna voro inrymda i samma byggnad, var alltså antalet sådana, som hade flera avdelningar tillsammans 61. Nämnas må, att 85 kommunalhem hade utom en allmän avdelning blott en sjukavdelning, 44 blott en sinnessjukavdelning, 84 såväl en sjuk- som en sinnessjukavdelning samt 12 sjuk-, sinnessjuk- och tuberkulosavdelningar. Sinnessjukavdelningarna voro vid 132 kommunalhem och sjukavdelningarna vid 79 inrymda i en särskild byggnad.

I följande sammanställning, som redovisar kommunalhemsavdelningarnas byggnadsår, äro avdelningarna under byggnad icke medtagna.

En del av de avdelningar, som uppförts före år 1923, samt även en del av dem, som uppförts åren 1923—1940, ha senare reparerats mer eller mindre grundligt. Detta gäller 23 allmänna avdelningar, 9 sjukavdelningar och 5 sinnessjukavdelningar.

Rakennusten kunnan selville saamiseksi pyydettiin tietoa siitä, olivatko rakennukset hyviä, keskinkertaisia vai huonoja. Seuraavia lukuja arvosteltaessa on otettava huomioon, että arvioperusteet eri kunnalliskodeissa ovat voineet olla erilaiset samoin kuin myös vastauksenantajain vaatimukset.

För att få reda på byggnadernas skick begärdes uppgift därom, huruvida byggnaderna voro goda, medelmåttiga eller dåliga. Vid bedömandet av följande siffror bör beaktas, att bedömningsgrunderna liksom även uppgiftslämnarnas fordringar vid olika kommunalhem ha kunnat vara skiftande.

Osasto — Avdelning	Rakennusten kunto — Byggnadernas skick					
	hyvä gott		keskinkertainen medelmåttigt		huono dåligt	
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	119	35.0	172	50.6	49	14.4
Sairasosasto — Sjukavdelningen	83	44.9	82	44.3	20	10.8
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	48	31.8	69	45.7	34	22.5
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	16	42.1	17	44.7	5	13.2
Lastenosasto — Barnavdelningen	9	75.0	3	25.0	—	—

Jos kunnalliskoti kaikkine osastoineen käsitellään yhtenä kokonaisuutena, on 90 kunnalliskotia eli 26.5 % ilmoittanut kaikkien rakennusten olevan hyvässä, 132 eli 38.8 % keskinkertaisessa ja 26 eli 7.6 % huonossa kunnossa. 92 kunnalliskodissa eri osastojen rakennukset olivat erilaisessa kunnossa.

Kunnalliskotihenkilökunnan työmäärää samoin kuin hoidokkien viihtyisyyttä valaisevat seuraavat eri osastoilla olevia mukavuuksia osoittavat luvut.

Mukavuudet Bekvämligheter	Yleinen osasto Allmänna avdeln.		Sairasosasto Sjukavdeln.	Mielisairasosasto Sinnessjukavdeln.	Tuberkuloosiosasto Tuberkulosavdeln.	Lastenosasto Barnavdeln.				
	Keskuslämmitys — Centralvärme ...	195	57.4	123	66.5	87	57.6	19	50.1	12
Vesijohto — Vattenledning	295	86.8	166	89.7	129	85.4	30	78.9	12	100.0
Viemäri — Avlopp	296	87.1	167	90.3	131	86.8	30	78.9	12	100.0
Pesuhuone — Tvättrum	235	69.1	130	70.3	85	56.3	20	52.6	10	83.3
Kylpyhuone — Badrum	220	64.7	159	85.9	116	76.8	20	52.6	10	83.3
Vesiklotti — WC	264	77.6	161	87.0	109	72.2	24	63.2	12	100.0
Sähkö — Elektricitet	332	97.6	184	99.5	147	97.4	37	97.4	12	100.0

Kaikki edellä luetellut mukavuudet oli 143 kunnalliskodin eli 42.1 %:n kaikilla osastoilla. 8 kunnalliskotia oli vielä vielä sähköä, niistä 4 Oulun ja 2 Kuopion läänissä. Parissa oli vesijohto, mutta ei viemäriä ja muutamissa taas viemäri, mutta ei vesijohtoa. Tässä yhteydessä mainittakoon, että kaikilla kunnalliskodeilla, 2 lukuun ottamatta, oli sauna. 210:ssa eli 61.2 %:ssa sauna oli erillisessä rakennuksessa, 95:ssä eli 27.7 %:ssa päärakennuksessa ja 38:ssä eli 11.1 %:ssa jonkin muun rakennuksen yhteydessä. 294 kunnalliskodin eli 85.7 %:n saunassa oli vesijohto, ja 59 eli 17.2 % käytti saunansa myös pesutupana.

Tages kommunalhemmet med alla dess avdelningar som en helhet, ha 90 kommunalhem eller 26.5 % uppgivit, att samtliga byggnader voro i gott skick, 132 eller 38.8 % att de voro i medelmåttigt och 26 eller 7.6 % att de voro i dåligt skick. Vid 92 kommunalhem voro de olika avdelningarnas byggnader i varierande skick.

Kommunalhemspersonalens arbetsböda liksom även vårdtagarnas trivsel belysas av följande siffror över bekvämligheterna vid de olika avdelningarna.

Vid 143 kommunalhem eller vid 42.1 % av alla funnos ovannämnda bekvämligheter på samtliga avdelningar. 8 saknade ännu elektricitet, därav 4 i Uleåborgs och 2 i Kuopio län, i ett par fanns vattenledning, men icke avlopp och i somliga avlopp, men icke vattenledning. I detta sammanhang må nämnas, att alla kommunalhem så när som på 2 hade bastu. Vid 210 eller 61.2 % var bastun inrymd i en särskild byggnad, vid 95 eller 27.7 % i huvudbyggnaden och vid 38 eller 11.1 % i någon annan byggnad. Vid 294 kommunalhem eller 85.7 % fanns det vattenledning i bastun, och 59 eller 17.2 % använde bastun även som tvättstuga.

Osastoilla olevien mukavuuksien ohella vaikuttaa hoidokkien viihtyisyyteen myös, minkä suuruiset hoidokkihuoneet kunnalliskodissa ovat. Tämän seikan valaisemiseksi pyydettiin tietoja siitä, monenko hengen huoneina kunnalliskodin hoidokkihuoneet eri osastoilla oli hyväksytty käytettäväksi. Seuraavassa yhdistelmässä on ensin mainittu niiden kunnalliskotien luku, joissa oli määrättyä hoidokkien lukumäärää varten tarkoitettuja huoneita ja sen jälkeen huoneiden luku näissä.

Huoneet vahvistettu käytettäväksi Rummen godkänts	Yleinen osasto Allmänna avdeln.	Sairas- osasto Sjuk- avdeln.	Mielisairas- osasto Sinnessjuk- avdeln.	Tuberk. osasto Tuberk. avdeln.	Lasten- osasto Barn- avdeln.	Muut osastot Övriga avdeln.	Yhteensä Till sammans
Kunnalliskotien luku — Antal kommunalhem							
1 hengen huoneena — för 1 person ...	196	83	82	11	3	1	229
2 ” ” — ” 2 personer ..	267	130	87	26	4	2	300
3—4 ” ” — ” 3—4 ” ..	288	131	83	19	7	2	316
5 t. useamman hengen huoneena — för 5 el. flere personer	197	92	47	4	5	—	224
eristys huoneena — som isoleringsrum ..	65	9	115	2	—	—	182
Huoneiden luku — Antal rum							
1 hengen huoneena — för 1 person ...	574	186	300	19	3	1	1 083
2 ” ” — ” 2 personer ..	1 407	363	314	41	7	2	2 134
3—4 ” ” — ” 3—4 ” ..	1 313	360	245	31	13	2	1 964
5 t. useamman hengen huoneena — för 5 el. flere personer	718	251	114	5	8	—	1 096
eristys huoneena — som isoleringsrum ..	97	15	363	2	—	—	477

Yleisimmin käytännössä näytävät olevan 2 ja 3—4 hengen huoneet. Edellisiä oli 300 kunnalliskodissa yhteensä 2 134 huonetta eli 31.6 % koko maan hoidokkihuoneiden luvusta, jälkimmäisiä taas 315 kunnalliskodissa yhteensä 1 964 huonetta eli 29.1 %. Suuria, vähintään 5 hoidokkihuoneita oli vielä melko paljon, $\frac{2}{3}$:ssa kaikista kunnalliskodeista. 50 kunnalliskodin yleisellä osastolla oli vain 3—4 tai sitä useamman hoidokkihuoneita ja 10 kunnalliskodissa oli vain 5 tai useamman hengen huoneita. Kaiken kaikkiaan oli hoidokkihuoneita koko maan kunnalliskodeissa yhteensä 6 754, joista 4 109 eli 60.8 % oli yleisillä osastoilla, 1 175 eli 17.4 % sairaosastoilla, 1 336 eli 19.8 % mielisairasosastoilla, 98 eli 1.4 % tuberkuloosiosastoilla ja 31 eli 0.5 % lastenosastoilla. Täällöin on otettava huomioon, että tiedot puuttuvat paitsi alussa mainituista kunnalliskodeista vielä lisäksi Someron ja Paavolan kunnalliskotien yleiseltä osastolta.

Utom bekvämligheterna inverkar även rummens storlek på vårdtagarnas trivsel. För att belysa denna omständighet begärdes uppgifter därom, för hur många personer rummen för vårdtagarna på de olika avdelningarna voro godkända att användas. I följande sammanställning meddelas först antalet kommunalhem med rum avsedda för visst antal vårdtagare och därefter antalet resp. rum i desamma.

Den allmänaste rumstypen synes vara rum för 2 och 3—4 personer. Av de förra fanns det vid 300 kommunalhem inalles 2 134 eller 31.6 % av totala antalet rum för vårdtagarna, av de senare åter vid 315 kommunalhem inalles 1 964 rum eller 29.1 %. Stora, för minst 5 vårdtagare godkända rum voro ännu rätt allmänt i bruk, vid $\frac{2}{3}$ av samtliga kommunalhem. Vid 50 kommunalhem fanns det på allmänna avdelningen enbart rum för 3—4 eller flere personer och vid 10 kommunalhem enbart rum för 5 eller flere personer. Allt som allt var antalet rum för vårdtagare vid kommunalhemmen i hela landet 6 754, av vilka 4 109 eller 60.8 % vid de allmänna avdelningarna, 1 175 eller 17.4 % vid sjukavdelningarna, 1 336 eller 19.8 % vid sinnessjukavdelningarna, 98 eller 1.4 % vid tuberkulosavdelningarna och 31 eller 0.5 % vid barnavdelningarna. Härvid bör beaktas, att uppgifter saknas utom från de kommunalhem, som i början omnämnts, ytterligare från Somero och Paavola kommunalhems allmänna avdelning.

Henkilökunta ja hoidokkipaikkojen luku.
Henkilökuntaa, koskevat tiedot käsittävät kaikkia 345 kunnalliskotia. Tietoja on pyydetty paitsi varsinaisesta hoitohenkilökunnasta myös keittiöhenkilökunnasta ja siivoojista, mutta ei maataloushenkilökunnasta.

Personalen och antalet vårdplatser. Uppgifterna rörande personalen avse inalles 345 kommunalhem. Utom angående egentlig vårdpersonal ha uppgifter även begärts om kökspersonal och städerskor, men ej angående dem, som voro anställda vid lantbruket.

	Kunnalliskotien luku	Henkilökunnan luku
	Antal kommunalhem	Antal personal
Johtajia, johtajattaria ja johtajattaren apulaisia — Föreståndare, föreståndarinnor och föreståndarinnebiträden	345	439
Koulutettuja sairaanhoitajia — Utbildade sjuksköterskor	60	108
Apuhoitajia — Hjälpköterskor	136	242
Mielisairanhoitajia — Sinnessjuksköterskor	155	316
Sairaanhoitoon muuten perehtyneitä — Annars kunniga i sjukvård	144	238
Muita (keittäjiä, siivoojia yms.) — Övriga (kokerskor, städerskor m. fl.) ..	341	1 375

Kunnalliskodeissa olevat sairaanhoitajattaret ovat kaikki kurssin suorittaneita, mutta apuhoitajista ei ole tietoa, ovatko he kaikki apuhoitajatar-koulutuksen saaneita. Niistä 188 kunnalliskodista, joilla on sairaosasto, oli vain 1/3:lla koulutettu sairaanhoitajatar. Sen sijaan mielisairanhoitajia oli enemmän kuin mielisairasosastoja. 4 kunnalliskodissa oli vain johtajatar ilman mitään muuta henkilökuntaa apunaan.

Sjuksköterskorna vid kommunalhemmen äro alla examinerade, men beträffande hjälpköterskorna är det icke utrett, huruvida alla fått hjälpköterskeutbildning. Av de 188 kommunalhem, vid vilka det fanns en sjukavdelning, hade blott 1/3 en utbildad sjuksköterska. Däremot var antalet sinnessjukvårdare större än antalet avdelningar för sinnessjuka. 4 kommunalhem hade blott en föreståndarinna utan någon annan personal som hjälp.

Seuraava yhdistelmä esittää sosiaaliministeriön eri osastoja varten vahvistamaa paikkalukua. Siitä puuttuvat tiedot 8 kunnalliskodin yleiseltä osastolta, 5 sairaosastolta,

Följande sammanställning visar antalet av socialministeriet godkända vårdplatser på de olika avdelningarna. Uppgifter saknas från 8 allmänna avdelningar, 5 sjuk-

	Kaupungit Städer		Maalaiskunnat Landskommuner		Koko maa Hela landet	
	Kunnalliskoteja Kommunalhem	Vahvistettu paikkaluku Godkänt platsantal	Kunnalliskoteja Kommunalhem	Vahvistettu paikkaluku Godkänt platsantal	Kunnalliskoteja Kommunalhem	Vahvistettu paikkaluku Godkänt platsantal
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	34	2 649	303	10 784	337	13 433
Sairasosasto — Sjukavdelningen	23	1 146	160	2 544	183	3 690
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	14	298	137	2 339	151	2 637
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	3	34	34	192	37	226
Lastenosasto — Barnavdelningen	3	39	8	53	11	92
Muu osasto — Annan avdelning	—	—	8	26	8	26

	Kunnalliskoteja Kommunalhem	Hoidokkeja Vårdtagare	Kunnalliskoteja Kommunalhem	Hoidokkeja Vårdtagare	Kunnalliskoteja Kommunalhem	Hoidokkeja Vårdtagare
	Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	34	2 317	311	9 271	345
Sairasosasto — Sjukavdelningen	23	1 202	163	2 614	186	3 816
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	13	338	135	2 487	148	2 825
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	3	25	32	102	35	127
Lastenosasto — Barnavdelningen	2	14	7	38	9	52
Muu osasto — Annan avdelning	—	—	5	12	5	12

1 mielisairas-, 1 tuberkuloosi- ja 1 lastenosastolta. Vertailun vuoksi esitetään samassa hoidokkien luku eri osastoilla vuoden 1950 lokakuussa.

Eri osastojen lukumäärää koskevat tiedot ovat jossain määrin horjuvia. Hoidokkeja on mm. ilmoitettu hoidetun osastoilla, joille ei ole vahvistettu paikkalukua. Onko asianomaista osastoa todella olemassa, on vaikeata tietää. Toisinaan on yleiseltä osastolta määrättyä tarkoitusta varten erotettu jokin huone, esim. jos kunnalliskodissa satuu olemaan sairaita tai tuberkuloottisia. Sitä sanotaan silloin sairasosastoksi tai tuberkuloosiosastoksi. Niin pian kuin näitä potilaita ei enää ole, häviää myös mainittu osasto ja kunnalliskodissa on jälleen vain yleinen osasto. Virallisessa huoltotilastossa on, kuten tässäkin tutkimuksessa, voitu todeta sama seikka. Jos jokin kunnalliskoti on ilmoittanut määrätyn osaston sekä rakennuksia että mukavuuksia samoin kuin huonelukua koskevissa kohdissa, on asianomainen osasto laskettu osastoksi, vaikka paikkalukua ei olisikaan virallisesti vahvistettu.

Verrattaessa vahvistettujen ja käytännössä olevien osastojen lukua keskenään havaitaan, että 2 sairasosastoa, 4 mielisairasosastoa, 3 tuberkuloosi- ja 3 lastenosastoa ei vuoden 1950 lokakuussa ollut käytännössä. Kaikista hoidokeista 62.9 % oli yleisillä osastoilla, 20.7 % sairasosastoilla, 15.3 % mielisairasosastoilla sekä loput muilla osastoilla. Kaupunkien kunnalliskodeissa oli maan kaikista hoidokeista 21.2 % ja maalaiskuntien kunnalliskodeissa 78.8 %.

Kunnalliskotien hoidokit. Kaikista kunnalliskodeista on saatu tiedot niissä vuoden 1950 lokakuussa hoidettavina olévista henkilöistä. Näitä oli kaikkiaan 18 526, joista 317 eli 1.7 % oli 16 vuotta nuorempia, 8 322 eli 44.9 % 16—64-vuotiaita ja 9 887 eli 53.4 % 65-vuotiaita tai sitä vanhempia. Miespuolisia oli yhteensä 7 059 eli 38.1 % ja naispuolisia 11 467 eli 61.9 %. Miten mies- ja naishoidokit jakaantuivat 10-vuotiskäryhmittäin erikseen kaupungeissa ja maalaiskunnissa, selviää seuraavalla sivulla olevasta yhdistelmästä.

Vaikka kunnalliskodeissa onkin enemmistö vanhuksia, 53.4 % koko hoidokkimäärästä, ne ovat melko laajassa mittakaa-

avdelningar, 1 sinnessjuk-, 1 tuberkulos- och 1 barnavdelning. I och för jämförelse meddelas samtidigt antalet interner på de olika avdelningarna i oktober 1950.

Uppgifterna rörande antalet olika avdelningar äro i någon mån osäkra. Bland annat ha vårdtagare uppgivits på avdelningar, för vilka något platsantal icke har godkänts. Huruvida resp. avdelning verkligen existerar, är svårt att utreda. Det händer att från den allmänna avdelningen avskiljes ett rum för något visst ändamål, t. ex. om det i kommunalhemmet råkar finnas sjuka eller tuberkulösa. Rummet kallas då sjukavdelning eller tuberkulosavdelning. Så snart dylika sjuka icke längre finnas, försvinner även nämnda avdelning och kommunalhemmet har åter blott en allmän avdelning. Vid den officiella vårdstatistiken såsom även vid denna undersökning har samma förhållande konstaterats. Om ett kommunalhem har redovisat någon avdelning såväl när det gällt byggnader och bekvämligheter som antalet rum, har denna räknats som avdelning, även om antalet vårdplatser icke har blivit officiellt godkänt.

Jämför man sinsemellan antalet godkända och i bruk varande avdelningar, finner man, att 2 sjukavdelningar, 4 sinnessjukavdelningar, 3 tuberkulos- och 3 barnavdelningar icke voro i bruk i oktober 1950. Av resp. samtliga vårdtagare voro 62.9 % intagna på allmänna avdelningar, 20.7 % på sjukavdelningar, 15.3 % på sinnessjukavdelningar samt de övriga på andra avdelningar. På städernas kommunalhem vårdades 21.2 % och på landsbygdens kommunalhem 78.8 %.

Kommunalhemmens vårdtagare. Från samtliga kommunalhem föreligga uppgifter om de personer, som i oktober 1950 voro intagna på dem. Antalet vårdtagare var inalles 18 526, av vilka 317 eller 1.7 % i åldern under 16 år, 8 322 eller 44.9 % 16—64 år och 9 887 eller 53.4 % 65 år eller däröver. De manliga utgjorde inalles 7 059 eller 38.1 % och de kvinnliga 11 467 eller 61.9 %. Hur de manliga och kvinnliga vårdtagarna fördelade sig på 10-års åldersgrupper, särskilt i städerna och landskommunerna, framgår av sammanställningen på följande sida.

Ehuru majoriteten av vårdtagarna på kommunalhemmen, 53.4 %, består av åldringar, utgöra desamma i rätt stor utsträck-

Ikä, vuotta Ålder, år	Kaupungit Städer		Maalaiskunnat Landskommuner		Koko maa Hela landet		Yhteensä Tillsammans
	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	
	%						
Alle 2 — Under 2	14	8	47	42	61	50	111
2—15	5	7	107	87	112	94	206
16—19	6	6	86	64	92	70	162
20—29	62	66	318	338	380	404	784
30—39	71	92	507	601	578	693	1 271
40—49	178	146	786	892	964	1 038	2 002
50—59	238	258	905	1 119	1 143	1 377	2 520
60—64	158	202	518	705	676	907	1 583
65—66	61	96	205	317	266	413	679
67—69	101	191	363	508	464	699	1 163
70—79	337	908	1 195	2 355	1 532	3 263	4 795
80—	150	627	641	1 832	791	2 459	3 250
Yhteensä — Tillsammans	1 381	2 607	5 678	8 860	7 059	11 467	18 526
Alle 2 — Under 2	1.0	0.3	0.8	0.5	0.8	0.4	0.6
2—15	0.4	0.3	1.9	1.0	1.6	0.8	1.1
16—19	0.4	0.2	1.5	0.7	1.3	0.6	0.9
20—29	4.5	2.5	5.6	3.8	5.4	3.5	4.2
30—39	5.2	3.5	8.9	6.8	8.2	6.1	6.8
40—49	12.9	5.6	13.9	10.1	13.6	9.1	10.8
50—59	17.2	9.9	15.9	12.6	16.2	12.0	13.6
60—64	11.4	7.8	9.1	7.9	9.6	7.9	8.6
65—66	4.4	3.7	3.6	3.6	3.8	3.6	3.7
67—69	7.3	7.3	6.4	5.7	6.6	6.1	6.3
70—79	24.4	34.8	21.1	26.6	21.7	28.5	25.9
80—	10.9	24.1	11.3	20.7	11.2	21.4	17.5
Yhteensä — Tillsammans	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

vassa myös nuorempien ikäluokkien hoitopaikkoja. Parhaimmasta työiässä olevia, 20—59-vuotiaita, oli kokonaista 35.4 % kaikista. Lapsia, alle 16 vuoden, oli varsin vähän, vain 317 eli 1.7 %. Seuraavissa hoidokkeja koskevissa selonteissa nämä lapset on jätetty ulkopuolelle ja 16—64-vuotiaat sekä 65 vuotta täyttäneet käsitelty kahtena ryhmänä. Näin ollen seuraavat numerosarjat, jotka valaisevat hoidokkien liikuntakykyä, työkykyä, sopeutumista, yleistilaa ja sairauden laatua, koskevat vain 18 209 hoidokkia.

Vaikka liikuntakykyisistä vuodepotilaista, joita oli kaikkiaan 2 973, melko paljon, 57.1 %, hoidettiin sairaosastoilla, oli heistä vielä 34.1 % yleisillä osastoilla. Liikuntakyvyttömistä vuodepotilaista, yhteensä 2 017 henkilöstä, hoidettiin sairaosastoilla 67.3 % ja yleisillä osastoilla 26.8 %. Kun hoitohenkilökuntaa on varsin rajoitetusti, on luonnollista, että yleisillä osastoilla olevat muut hoidokit, joista 53.9 % oli 64 vuotta vanhempia, jäivät enemmän oman onnensa nojaan, vuodepotilaat kun vaativat aina enemmän hoitoa.

ning även hemvist för yngre åldersklasser. Icke mindre än 35.4 % av vårdtagarna voro i den bästa arbetsåldern, 20—59 år. Barn under 16 år funnos blott till ett antal av 317 eller 1.7 %. I följande redogörelser över vårdtagarna ha dessa barn bortlämnats och de som voro i åldern 16—64 år samt i åldern 65 år och däröver behandlats som skilda grupper. Sifferserierna här nedan, vilka belysa vårdtagarnas rörelse- och arbetsförmåga, anpassning, allmäntillstånd och sjukdomsart, avse sålunda blott 18 209 vårdtagare.

Ehuru av de sängliggande vårdtagare som kunde röra sig, till antalet 2 973, rätt många, 57.1 %, vårdades på sjukavdelningarna, fanns det av dem ytterligare 34.1 % på allmänna avdelningar. Av de sängliggande som saknade rörelseförmåga, till antalet 2 017, vårdades 67.3 % på sjukavdelningar och 26.8 % på allmänna avdelningar. Då vårdpersonalen är tämligen begränsad, är det naturligt, att de övriga vårdtagarna, av vilka på de allmänna avdelningarna 53.9 % voro över 64 år, i huvudsak fingo sköta sig själva, då de sängliggande alltid i högre grad påkalla vård.

Osasto—Avdelning	Liikuntakykyisiä Vårdtagare med rörelseförmåga		Liikuntakykyisiä Sängliggande med rörelseförmåga		Liikuntakyvyttömiä vuodepotilaita Sängliggande utan rörelseförmåga	
	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia	Miehet	Naisia
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
	16-64-vuotiaita — 16-64-Åringar					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	2 038	2 430	132	122	62	94
Sairasosasto — Sjukavdelningen	171	219	188	241	120	246
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	989	1 002	49	66	24	23
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	26	15	22	14	5	5
Muut osastot — Övriga avdelningar	6	11	1	—	—	1
Yhteensä — Tillsammans	3 230	3 677	392	443	211	369
%	84.3	81.9	10.2	9.9	5.5	8.2
	65-vuotiaita ja sitä vanhempia — 65-Åringar och äldre					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	1 866	3 367	261	498	85	300
Sairasosasto — Sjukavdelningen	177	388	285	983	176	816
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	146	350	30	73	10	43
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	8	8	4	4	3	4
Muut osastot — Övriga avdelningar	2	—	—	—	—	—
Yhteensä — Tillsammans	2 199	4 113	580	1 558	274	1 163
%	72.0	60.2	19.0	22.8	9.0	17.0
	Yhteensä — Tillsammans					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	3 904	5 797	393	620	147	394
Sairasosasto — Sjukavdelningen	348	607	473	1 224	296	1 062
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	1 135	1 352	79	139	34	66
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	34	23	26	18	8	9
Muut osastot — Övriga avdelningar	8	11	1	—	—	1
Yhteensä — Tillsammans	5 429	7 790	972	2 001	485	1 532
%	78.8	68.8	14.1	17.7	7.1	13.5

Työkyvyn selvittämiseksi pyydettiin tietoja siitä, olivatko hoidokit työkykyisiä, osatyökykyisiä tai työkyvyttömiä. Seuraava yhdistelmä valaisee tätä seikkaa.

För att utröna vårdtagarnas arbetsförmåga begärdes uppgifter därom, huruvida de voro arbetsföra, delvis arbetsföra eller icke arbetsföra. Följande sammanställning belyser denna omständighet.

Osasto — Avdelning	Työkykyisiä Arbetsföra		Osatyökykyisiä Delvis arbetsföra		Työkyvyttömiä Icke arbetsföra	
	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
	16-64-vuotiaita — 16-64-Åringar					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	966	1 183	698	950	568	513
Sairasosasto — Sjukavdelningen	19	49	73	151	387	506
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	395	280	277	334	390	477
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	—	2	12	8	41	24
Muut osastot — Övriga avdelningar	3	8	—	2	4	2
Yhteensä — Tillsammans	1 383	1 522	1 060	1 445	1 390	1 522
%	36.1	33.9	27.6	32.2	36.3	33.9
	65-vuotiaita ja sitä vanhempia — 65-Åringar och äldre					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	309	393	649	1 470	1 254	2 302
Sairasosasto — Sjukavdelningen	7	6	38	162	593	2 019
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	36	56	42	106	108	304
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	—	—	2	—	13	16
Muut osastot — Övriga avdelningar	2	—	—	—	—	—
Yhteensä — Tillsammans	354	455	731	1 738	1 968	4 641
%	11.6	6.7	23.9	25.4	64.5	67.9
	Yhteensä — Tillsammans					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	1 275	1 576	1 347	2 420	1 822	2 815
Sairasosasto — Sjukavdelningen	26	55	111	313	980	2 525
Mielisairasosasto — Sinnessjukavdelningen	431	336	319	440	498	781
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	—	2	14	8	54	40
Muut osastot — Övriga avdelningar	5	8	—	2	4	2
Yhteensä — Tillsammans	1 737	1 977	1 791	3 183	3 358	6 163
%	25.2	17.5	26.0	28.1	48.8	54.4

Kaikista kunnalliskotien hoidokeista runsaasti puolet, 52.3 %, oli työkyvyttömiä, vähän yli neljännes, 27.3 %, osatyökykyisiä ja vain $\frac{1}{5}$ eli 20.4 % työkykyisiä. 65 vuotta täyttäneistä vain 8.2 % oli työkykyisiä ja suurin osa, 66.8 %, työkyvyttömiä. Mielisairasosastoilla olevista potilaista 27.3 % oli työkykyisiä ja 27.1 % osatyökykyisiä, yleisillä osastoilla olevista hoidokeista vastaavasti 25.3 ja 33.5 %.

Hoidokkien sopeutumista tutkittaessa heidät on jaettu rauhallisiin ja levottomiin tai häiritseviin. Paljonko kummankin laatuaisia hoidokkeja on ollut eri osastoilla, selviää seuraavasta.

Av alla interner på kommunalhemmen voro drygt hälften, 52.3 %, icke arbetsföra, något över en fjärdedel, 27.3 %, delvis arbetsföra och blott $\frac{1}{5}$ eller 20.4 % arbetsföra. Av dem som fyllt 65 år voro blott 8.2 % arbetsföra och största delen, 66.8 %, oförmögna till arbete. Av patienterna på sinessjukavdelningarna voro 27.3 % arbetsföra och 27.1 % delvis arbetsföra, medan motsvarande proportionstal för vårdtagarna på de allmänna avdelningarna voro 25.3 och 33.5.

Vid en undersökning av vårdtagarnas anpassning har en uppdelning skett på lugna och oroliga eller störande. Hur stort antalet vårdtagare av vardera slaget var på olika avdelningar framgår av följande.

Osasto — Avdelning	Rauhallisia Lugna		Levottomia Oroliga		Yhteensä Tillsammans		
	Miehiä Män	Naisia Kvinnor	Miehiä Män	Naisia Kvinnor	Miehiä Män	Naisia Kvinnor	
	16-64-vuotiaita — 16-64-åringar						
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	1 867	2 087	365	559	2 232	2 646	
Sairasosasto — Sjukavdelningen	434	609	45	97	479	706	
Mielisairasosasto — Sinessjukavdelningen	670	548	392	543	1 062	1 091	
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	52	30	1	4	53	34	
Muut osastot — Övriga avdelningar	6	11	1	1	7	12	
Yhteensä — Tillsammans	3 029	3 285	804	1 204	3 833	4 489	
	%	79.0	73.2	21.0	26.8	100.0	100.0
		65-vuotiaita ja sitä vanhempia — 65-åringar och äldre					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	2 041	3 676	171	489	2 212	4 165	
Sairasosasto — Sjukavdelningen	582	1 920	56	267	638	2 187	
Mielisairasosasto — Sinessjukavdelningen	119	253	67	213	186	466	
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	14	9	1	7	15	16	
Muut osastot — Övriga avdelningar	1	—	1	—	2	—	
Yhteensä — Tillsammans	2 757	5 858	296	976	3 053	6 834	
	%	90.3	85.7	9.7	14.3	100.0	100.0
		Yhteensä — Tillsammans					
Yleinen osasto — Allmänna avdelningen	3 908	5 763	536	1 048	4 444	6 811	
Sairasosasto — Sjukavdelningen	1 016	2 529	101	364	1 117	2 893	
Mielisairasosasto — Sinessjukavdelningen	789	801	459	756	1 248	1 557	
Tuberkuloosiosasto — Tuberkulosavdelningen	66	39	2	11	68	50	
Muut osastot — Övriga avdelningar	7	11	2	1	9	12	
Yhteensä — Tillsammans	5 786	9 143	1 100	2 180	6 886	11 323	
	%	84.0	80.7	16.0	19.3	100.0	100.0

Molemmassa ikäryhmissä oli suhteellisesti enemmän levottomia tai häiritseviä naisia kuin miehiä; kaikista naishoidokeista kuului niihin 19.3 ja miehishoidokeista vastaavasti 16.0 %. Varsinkin mielisairasosastoilla oli ilmeinen ero eri sukupuolien välillä. Mielisairasosastojen 65 vuotta täyttäneistä naisista 45.7 %, mutta miehistä vain 36.0 % oli levottomia. Yleisten osastojen hoidokeistakin melkoinen osa, 14.1 %, oli häiritseviä. Kunnalliskotien kaikista 3 280 le-

I bägge åldersgrupperna var antalet oroliga eller störande större bland kvinnorna än bland männen; av alla kvinnliga vårdtagare utgjorde de 19.3, av de manliga resp. 16.0 %. I synnerhet på sinessjukavdelningarna förelåg en uppenbar skillnad mellan de olika könen. Av de kvinnor på sinessjukavdelningarna, som fyllt 65 år, voro 45.7 % oroliga, men av männen blott 36.0 %. Även på de allmänna avdelningarna var en rätt stor del, 14.1 %, av resp. vårdtagare störande.

vottomasta tai häiritsevistä hoidokista oli yleisillä osastoilla 48.3, mielisairasosastoilla 37.0 ja sairaosastoilla 14.2 %.

Parhaiten valaisee hoidokkiaineksen kokonpanoa kunnalliskodeissa hoidokkien yleistilan selvittäminen. Sitä varten pyydettiin tietoa siitä, oliko heidän terveydentilansa hyvä, olivatko he raihnaisia tai tilapäisesti sairaita, potivatko he jotakin kroonista sairautta vai olivatko muuten vajoavaisia. Seuraavassa yhdistelmässä on krooniseen sairauteen luettu molemmat viimeksi mainitut ryhmät.

Yleistila Allmäntillstånd	16—64-vuotiaat 16—64-Åringar		65-vuotiaat ja sitä vanhemmat 65-Åringar och äldre		Yhteensä Tillsammans	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Hyvä — Gott	114	226	417	774	531	1 000
Raihnainen — Svagt	32	46	402	763	434	809
Tilapäinen sairaus — Akut sjukdom	37	43	18	45	55	88
Krooninen sairaus — Kronisk sjukdom	3 650	4 174	2 216	5 252	5 866	9 426
Yhteensä — Tillsammans	3 833	4 489	3 053	6 834	6 886	11 323
			%			
Hyvä — Gott	3.0	5.0	13.6	11.3	7.7	8.8
Raihnainen — Svagt	0.8	1.0	13.2	11.2	6.3	7.1
Tilapäinen sairaus — Akut sjukdom	1.0	1.0	0.6	0.7	0.8	0.8
Krooninen sairaus — Kronisk sjukdom	95.2	93.0	72.6	76.8	85.2	83.3
Yhteensä — Tillsammans	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Parantumattomasti sairaita tai pitkäikäistä sairautta potevia oli suurin osa, 84.0 % kaikista kunnalliskotien hoidokeista. 16—64-vuotiaiden ikäryhmässä heitä oli suhteellisesti vielä enemmän, 94.0 %. Sen sijaan 65 vuotta täyttäneistä, joista osa jo ikänsä perusteella oli joutunut kunnalliskotiin, 23.8 % oli sellaisia, joiden terveydentila oli hyvä tai raihnainen. Tilapäisesti sairaita oli varsin vähän, vain 143 hoidokkia kunnalliskotien koko hoidokkikunnasta. 16—64-vuotiaista naisista, joista 226:lla yleistila oli hyvä, oli paljon sellaisia, jotka kunnalliskodissa olivat vain synnyttämässä ja olivat jääneet sinne joksikin aikaa lapsensa kanssa. Kun ottaa huomioon, että kunnalliskotien 18 209 hoidokista 8 322 eli 45.7 % oli 16—64-vuotiaita ja näistä 7 824 eli 94.0 % kroonisesti sairaita, näyttää siltä, että kunnalliskodit melko laajassa mittakaavassa ovat muodostuneet muorempienkin ikäluokkien kroonisesti sairaiden hoitopaikoiksi.

Kroonisen sairauden ja ruumiillisen vajavaisuuden laatua koskevaan kysymykseen

Av samtliga 3 280 oroliga eller störande vårdtagare på kommunalhemmen vårdades 48.3 % på de allmänna avdelningarna, 37.0 % på sinnessjukavdelningarna och 14.2 % på sjukavdelningarna.

Vårdklienteletts sammansättning belyses bäst genom att klarlägga vårdtagarnas allmänbefinnande. För den skull begärdes uppgifter därom, huruvida hälsotillståndet bland vårdtagarna var gott, svagt eller huruvida de ledde av någon akut eller kronisk sjukdom eller annars voro ofärdiga. I följande sammanställning ha de båda sistnämnda grupperna hänförs till kronisk sjukdom.

Största delen, 84.0 % av alla vårdtagare på kommunalhemmen, voro obotligt sjuka eller ledde av någon långvarig sjukdom. I åldersgruppen 16—64 år var proportions-talet ännu högre, 94.0 %. Av dem som fyllt 65 år, av vilka en del redan på grund av sin ålder blivit intagna på kommunalhemmet, voro 23.8 % sådana, vilkas hälsotillstånd var gott eller svagt. Akut sjuka voro rätt få, blott 143 av totala antalet vårdtagare. Bland de kvinnliga vårdtagarna i åldern 16—64 år, av vilka 226 hade ett gott allmäntillstånd, fanns det många sådana, vilka intagits på kommunalhemmet blott för förlossning och hade stannat kvar där för någon tid med sitt barn. Då man beaktar, att av kommunalhemmens 18 209 vårdtagare 8 322 eller 45.7 % voro i åldern 16—64 år och av dessa 7 824 eller 94.0 % voro kroniskt sjuka, ser det ut som om kommunalhemmen i tämligen stor utsträckning även blivit vårdanstalter för kroniskt sjuka av yngre åldersklasser.

Vid granskning av svaren på frågan om den kroniska sjukdomens eller det kroppss-

annettuja vastauksia tarkastettaessa on näytännyt siltä, kuin näihin sairauksiin kuuluviksi olisi luettu myös sellaisia sairauksia, jotka sanan ahtaammassa merkityksessä eivät niihin ehkä kuuluisi, vaan pikemminkin tilapäisiin sairauksiin. Kun vastaukset kuitenkin antavat melko selvän kuvan siitä, minkä laatuista sairauksia kunnalliskotien hoidokit yleensä potevat, sisältyvät seuraavaan yhdistelmään kaikki „kroonisen sairauden” ryhmässä ilmoitetut tapaukset.

liga lytets art ser det ut, som om till dessa sjukdomar även hade hänförs sådana, vilka i ordets trängre bemärkelse mähända icke höra till dem utan snarare äro akuta sjukdomar. Då svaren emellertid ge en rätt tydlig bild av vilka slags sjukdomar kommunalhemmens vårdtagare i allmänhet lida av, innefattas i följande sammanställning alla de fall, som uppgivits i gruppen kronisk sjukdom.

Sairauden laatu Sjukdomens art	16-64-vuotiaat 16-64-åringar		65-vuotiaat ja sitä vanhemmat 65-åringar och äldre		Yhteensä Tillsammans		Yhteensä Tillsammans
	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	
Keuhkotuberkuloosi — Lungtuberkulos	189	108	69	59	258	167	425
Muu tuberkuloosi — Annan tuberkulos	39	48	8	21	47	69	116
Hengityselinten tauti — Sjukdom i andningsorganen	77	40	110	70	187	110	297
Sydän- ja verisuonten tauti — Hjärt- och blodkärlessjukdomar	127	118	391	967	518	1085	1603
Anemia tai muu veritauti — Anemi eller annan blodsjukdom	5	19	9	43	14	62	76
Syöpä — Kräfta	23	39	36	90	59	129	188
Ruuansulatushäiriö ja suoliston tauti — Mat-smältningsstöringar och tarmsjukdomar	35	24	65	88	100	112	212
Maksa- ja munuaistauti, virtsaamishäiriöt — Lever- och njursjukdomar, urineringsstöringar	10	15	70	80	80	95	175
Sokeritauti — Sockersjuka	7	8	4	40	11	48	59
Struuma — Struma	3	17	—	18	3	35	38
Krooninen säärihaava — Kroniskt bensår	18	25	34	88	52	113	165
Kirurgisten tautien jälkitila — Sviter av kirurgiska sjukdomar	12	13	14	29	26	42	68
Krooninen nivelreumatismi — Kronisk ledgångsreumatism	89	243	111	470	200	713	913
Muu luustossa, nivelissä t. lihaksissa ilmenevä tauti — Övrig benbyggnads-, led- eller muskelsjukdom	47	50	37	129	84	179	263
Aivohalvaus — Hjärnslag	133	139	156	393	289	532	821
Muu keskushermoston tauti — Övrig sjukdom i det centrala nervsystemet	181	171	44	105	225	276	501
Sokeus — Blindhet	52	44	99	307	151	351	502
Kuurous, kuuromykyys — Dövhet, dövstumhet	54	61	57	122	111	183	294
Raajarikkoisuus — Vanförhet	169	139	94	121	263	260	523
Mielisairaus — Sinnessjukdom	1325	1469	324	759	1649	2228	3877
Kaatumatauti — Fallandesot	178	234	32	73	210	307	517
Vajaamielisyys — Sinnesslöhet	862	1137	194	322	1056	1459	2515
Vanhuudenheikkous — Alderdomssvagheth	13	11	258	856	271	867	1138
Muu — Övrig	2	2	—	2	2	4	6
Yhteensä — Tillsammans	3650	4174	2216	5252	5866	9426	15292

	‰/100						
Keuhkotuberkuloosi — Lungtuberkulos	52	26	31	11	44	18	28
Muu tuberkuloosi — Annan tuberkulos	11	11	4	4	8	7	8
Hengityselinten tauti — Sjukdom i andningsorganen	21	10	50	13	32	12	19
Sydän- ja verisuonten tauti — Hjärt- och blodkärlessjukdomar	35	28	177	184	88	115	105
Anemia tai muu veritauti — Anemi eller annan blodsjukdom	1	5	4	8	2	7	5
Syöpä — Kräfta	6	9	16	17	10	14	12
Ruuansulatushäiriö ja suoliston tauti — Mat-smältningsstöringar och tarmsjukdomar	10	6	29	17	17	12	14
Maksa- ja munuaistauti, virtsaamishäiriö — Lever- och njursjukdomar, urineringsstöringar	3	4	32	15	14	10	11
Sokeritauti — Sockersjuka	2	2	2	8	2	5	4

Sairauden laatu Sjukdomens art	16—64-vuotiaat 16—64-Åringar		65-vuotiaat ja sitä vanhemmat 65-Åringar och äldre		Yhteensä Tillsammans		Yhteensä Till- sammans
	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	Miehet Män	Naiset Kvinnor	
	Struuma — Struma	1	4	—	3	1	
Krooninen säärihaava — Kroniskt bensår	5	6	15	17	9	12	11
Kirurgisten tautien jälkitila — Sviter av kirurgiska sjukdomar	3	3	6	6	5	4	4
Krooninen nivelreumatismi — Kronisk ledgångs- reumatism	24	58	50	90	34	76	60
Muu luustossa, nivelissä tai lihaksissa ilmenevä tauti — Övriga benbyggnads, led- eller muskel- sjukdomar	13	12	17	25	14	19	17
Aivohalvaus — Hjärnslag	36	33	70	75	49	56	54
Muu keskushermoston tauti — Övriga sjukdomar i det centrala nervsystemet	50	41	20	20	38	29	33
Sokeus — Blindhet	14	11	45	58	26	37	33
Kuurous, kuuromykkyys — Dövhets, dövstumhet ..	15	15	26	23	19	19	19
Raajarikkaisuus — Vamförhet	46	33	42	23	45	28	34
Mielisairaus — Sinnessjukdom	363	352	146	145	281	236	254
Kaatumatauti — Fallandesot	49	56	14	14	36	33	34
Vajaamielisyyttä — Sinnesslöhet	236	272	88	61	180	155	164
Vanhuudenheikkous — Ålderdomssvaghets	4	3	116	163	46	92	74
Muu — Övrig	0	0	—	0	0	0	0
Yhteensä — Tillsammans	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000

Kaikista niistä 15 292 hoidokista, jotka on laskettu kroonillisesti sairaiksi tai ruumiiltaan vajavaisiksi, oli kokonaista 6 909 eli 45.2 % mielisairaita, vajaamielisiä ja kaatumatautisia. 16—64-vuotiaiden ikäryhmässä näiden sairaiden osuus oli vielä suurempi, 66.5 % kaikista tähän ikäryhmään kuuluvista. 65 vuotta täyttäneitä mielisairaita, kaatumatautisia ja vajaamielisiä oli vain 1 704 eli vajaa 1/4, 24.7 %, kaikista näihin sairausryhmiin kuuluvista. Edellävainituista 6 909 hoidokista 2 732 eli 39.5 % hoidettiin mielisairasosastoilla, jota vastoin yleisillä osastoilla heitä oli 3 766 eli 54.5 %. Lisäksi oli heitä sairasosastoilla 402 eli 5.8 %.

Sydän ja verisuonten sekä hengityselinten tauteja sairastavia oli 1 900 eli 12.4 % kaikista. Näistä suurin osa, 1 538, oli jo 65 vuotta täyttäneitä. Kroonista nivelreumatismia ja muuta luustossa, nivelissä tai lihaksissa ilmenevää tautia sairastavia sekä aivohalvauksen saaneita, jotka yleensä olivat joko liikuntakyvyttömiä tai liikuntakykyisiä vuodepotilaita, oli kaikkiaan 1 997 eli 13.1 %. 65-vuotiaita tai sitä vanhempia oli tästä ryhmästä 1 296. Sairautena ilmenevää vanhuudenheikkoutta poti 1 138 hoidokkia eli 7.4 %, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta kaikki vanhusten ikäryhmään kuuluvia. Sokeita, kuuroja ja raajarikkaisia oli 1 319 eli 8.6 %;

Av alla de 15 292 interner, vilka hänförts till de kroniskt sjuka eller fysiskt defekta, voro icke mindre än 45.2 % eller 6 909 sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. I åldersgruppen 16—64 år var deras andel ännu större, 66.5 %. Antalet sinnessjuka, fallandesjuka och sinnesslöa i åldersgruppen 65 år och däröver var blott 1 704 eller knappt 1/4, 24.7 %, av hela antalet till dessa sjukdomsgrupper hörande. Av ovannämnda 6 909 vårdtagare vårdades 2 732 eller 39.5 % på sinnessjukavdelningarna, medan 3 766 eller 54.5 % vårdades på allmänna avdelningar. Därutöver voro 402 eller 5.8 % intagna på sjukavdelningarna.

Antalet vårdtagare, som led av hjärt- och blodkärllsjukdomar samt sjukdomar i andningsorganen, var 1 900 eller 12.4 % av samtliga. Av dessa hade största delen, 1 538, redan fyllt 65 år. De som led av kronisk ledgångsreumatism eller annan ben-, led- eller muskelsjukdom samt de som drabbats av hjärnslag, vilka i allmänhet voro sängliggande patienter med eller utan rörelseförmåga, utgjorde till antalet 1 997 eller 13.1 %. I denna grupp voro 1 296 65 år eller däröver. 1 138 vårdtagare eller 7.4 % led av ålderdomssvaghets i form av sjukdom, på några få undantag när alla hörande till gruppen åldringar. Antalet blinda, döva och vanföra var 1 319 eller 8.6 %; av dessa

mäistä 519 oli 16—64-vuotiaita. Muiden sairauksien osalle jäi ainoastaan 13.3 %.

Edellä esitetystä sairauden laatua koskevassa selonteossa hoidokit on ryhmitetty pääasiallisen sairauden mukaan. Näin ollen edellisestä yhdistelmästä ei selviä, kuinka moni hoidokeista on sairastanut esim. sydäntautia, sokeritautia, struumaa tai muuta sellaista. Sama hoidokki on voinut sairastaa useampaa eri tautia, mutta hänet on otettu yhdistelmään vain sen mukaan, mikä on ilmoitettu pääsairaudeksi.

Sairauksista mainittakoon vielä, että 425 hoidokissa oli keuhkotuberkuloosi. Näistä vain 95 oli hoidettavana erityisellä tuberkuloosisastolla, 176 oli sairasosastoilla ja 146 yleisillä osastoilla. 136 hoidokista on ilmoitettu, että he muun sairauden ohella olivat alkoholisteja.

Jotta saataisiin selville, millä osastoilla nimenomaan 65 vuotta täyttäneitä eri laatuista sairautta potevia vanhuksia hoidetaan, esitetään näiden potilaiden sairauden laatu osastoittain seuraavassa yhdistelmässä.

Kuten jo aikaisemmin kaikkien kunnalliskotihoidokkien sairauksia esitettäessä on mainittu, suuri osa mielisairaista, kaatumatautisista ja vajaamielisistä oli sijoitettu yleisille osastoille. Vanhuksista hoidettiin mielisairasosastoilla 35.8 %, sairasosastoilla 9.4 % ja yleisillä osastoilla 54.6 %. Lisäksi 0.2 % on ollut eristysosastoilla. Vanhuksiin nähden on otettava huomioon, että moni heistä on potennut vanhuudesta johtuvaa mielisairautta, joten heitä ehkä sen vuoksi on sairasosastoilla ollut suhteellisesti enemmän kuin 16—64-vuotiaita, joiden vastaava suhdeluku oli 4.6 %. Mielisairasosastoilla on sitä paitsi hoidettu muutakin sairautta sairastavia. Ne ovat enimmäkseen olleet leivottomia tai häiritseviä, joita on ollut vaikeata hoitaa samoilla osastoilla kuin rauhallisia hoidokkeja. Sokeiden, kuurojen ja raajarikkoisten sijoittaminen sairasosastoille on aiheutunut siitä, että heissä enimmäkseen on ollut muutakin sairautta kuin tämä ruumiillinen vajavaisuus. Keuhkotai muuta tuberkuloosia sairastavista 157 potilaasta vain 26 on ollut eristettynä tuberkuloosisastolle. Sydän- ja verisuontautia sairastavista, mikä ryhmä mielisairauden jälkeen on suurin vanhusten tautiryhmistä, hoidettiin 34.1 % sairas-

voro 519 i åldern 16—64 år. På de övriga sjukdomarnas andel kom endast 13.3 %.

Vid redogörelsen över sjukdomens art ha vårdtagarna grupperats efter sin huvudsakliga sjukdom. Av föregående sammanställning framgår sålunda icke, hur många vårdtagare som ledo t. ex. av hjärtsjukdom, sockersjuka, struma eller annat dylikt. Samma vårdtagare har kunnat lida av flera olika sjukdomar, men har i sammanställningen blott upptagits efter den sjukdom, som uppgivits som den väsentligaste.

Angående sjukdomarna må ytterligare nämnas, att 425 vårdtagare ledo av lungtuberkulos. Av dem vårdades blott 95 på särskilda tuberkulosavdelningar, 176 på sjukavdelningar och 146 på allmänna avdelningar. Angående 136 sjuka vårdtagare har uppgivits, att de dessutom voro alkoholister.

För att klargöra på vilka avdelningar särskilt de vårdtagare i åldern över 64 år vårdas, vilka lida av olika slags sjukdomar, redovisas i följande sammanställning sjukdomens art för dessa sjuka med fördelning på avdelningar.

Såsom redan tidigare på tal om samtliga vårdtagares sjukdomar har nämnts, vårdades en stor del av de sinnessjuka, fallandesjuka och intellektuellt defekta på de allmänna avdelningarna. Av åldringarna vårdades 35.8 % på sinnessjukavdelningarna, 9.4 % på sjukavdelningarna och 54.6 % på de allmänna avdelningarna. Dessutom ha 0.2 % vårdats på isoleringsavdelningarna. I fråga om åldringarna bör beaktas, att många av dem ledo av sinnessjukdom till följd av ålderdom, varför de på sjukavdelningarna ha varit jämförelsevis talrikare än 16—64-åringarna, för vilka motsvarande proportionstal var 4.6 %. På sinnessjukavdelningarna ha dessutom vårdats av andra sjukdomar lidande. De ha merendels varit oroliga eller störande personer, som varit svåra att sköta på samma avdelningar som lugna vårdtagare. Att blinda, döva och vanföra placerats på sjukavdelningar har föranletts däraf, att de oftast också haft någon annan sjukdom än denna fysiska defekt. Av de 157 vårdtagare, som ledo av lung- eller annan tuberkulos, ha blott 26 varit isolerade på tuberkulosavdelningen. Av dem som ledo av hjärt- och blodkärlsjukdomar, vilken grupp näst efter sinnessjukdom var den största av åldringarnas

Sairauden laatu Sjukdomens art	Yleinen osasto Allmän avdeln.	Sairas- osasto Sjuk- avdeln.	Mielisairas- osasto Sinnessjuk- avdeln.	Muu osasto Annan avdeln.	Yhteensä Tillsam- mans
Keuhko- t. muu tuberkuloosi — Lung- el. annan tuberkulos	68	62	1	26	157
Hengityselinten tauti — Sjukdomar i andnings- organen	133	47	—	—	180
Sydän- ja verisuonten tauti — Hjärt- och blodkärls- sjukdomar	890	463	5	—	1 358
Syöpä — Kräfta	57	67	1	1	126
Ruuansulatushäiriö ja suoliston sekä maksa- ja munuaistauti, virtsaamishäiriö — Matsmältnings- störingar och tarm- samt lever- och njursjuk- domar, urineringsstöringar	202	100	1	—	303
Krooninen säärilhaava — Kroniskt bensår	90	32	—	—	122
Krooninen nivelreumatismi — Kronisk ledgångs- reumatism	319	260	1	1	581
Aivohalvaus — Hjärnslag	195	350	4	—	549
Sokeus — Blindhet	250	154	2	—	406
Kuurous, kuuromykkyys — Dövhhet, dövstumhet ..	145	31	3	—	179
Raajarikkoisuus — Vanförhet	146	69	—	—	215
Mielisairaus, kaatumatauti, vajaamielisyys — Sin- nessjukdom, fallandesot, sinnesslöhet	931	160	609	4	1 704
Vanhudenheikkous — Älderdomssvaghet	475	624	15	—	1 114
Muu — Övrig	267	203	4	—	474
Yhteensä — Tillsammans	4 168	2 622	646	32	7 468

%

Keuhko- t. muu tuberkuloosi — Lung- el. annan tuberkulos	43.3	39.5	0.6	16.6	100.0
Hengityselinten tauti — Sjukdomar i andnings- organen	73.9	26.1	—	—	100.0
Sydän- ja verisuonten tauti — Hjärt- och blodkärls- sjukdomar	65.5	34.1	0.4	—	100.0
Syöpä — Kräfta	45.2	53.2	0.8	0.8	100.0
Ruuansulatushäiriö ja suoliston sekä maksa- ja munuaistauti, virtsaamishäiriö — Matsmältnings- störingar och tarm- samt lever- och njursjuk- domar, urineringsstöringar	66.7	33.0	0.3	—	100.0
Krooninen säärilhaava — Kroniskt bensår	73.8	26.2	—	—	100.0
Krooninen nivelreumatismi — Kronisk ledgångs- reumatism	54.9	44.7	0.2	0.2	100.0
Aivohalvaus — Hjärnslag	35.5	63.8	0.7	—	100.0
Sokeus — Blindhet	61.6	37.9	0.5	—	100.0
Kuurous, kuuromykkyys — Dövhhet, dövstumhet ..	81.0	17.3	1.7	—	100.0
Raajarikkoisuus — Vanförhet	67.9	32.1	—	—	100.0
Mielisairaus, kaatumatauti, vajaamielisyys — Sin- nessjukdom, fallandesot, sinnesslöhet	54.6	9.4	35.8	0.2	100.0
Vanhudenheikkous — Älderdomssvaghet	42.6	56.0	1.4	—	100.0
Muu — Övrig	56.3	42.8	0.9	—	100.0
Yhteensä — Tillsammans	55.8	35.1	8.7	0.4	100.0

osastoilla. Aivohalvauksen saaneista oli yleisillä osastoilla 35.5 % ja sairasantoilla 63.8 %. Kaikista sairaista vanhukista 55.8 % oli yleisillä osastoilla, 35.1 % sairasantoilla ja 8.7 % mielisairasantoilla, 16—64-vuotiaista sen sijaan vastaavasti 56.9, 14.5 ja 27.4 %.

sjukdomsgrupper, vårdades 34.1 % på sjukavdelningarna. Av dem som haft hjärnslag befunno sig 35.5 % på de allmänna avdelningarna och 63.8 % på sjukavdelningarna. Av alla sjuka äldre vårdades 55.8 % på de allmänna avdelningarna, 35.1 % på sjukavdelningarna och 8.7 % på sinnessjukavdelningarna, av 16—64-åringarna åter resp. 56.9, 14.5 och 27.4 %.

Kastelevia hoidokkeja oli yhteensä 1 584, joista 482 miestä ja 1 102 naista eli 7.0 ja 9.7 % vastaavien sukupuolien kokonaisluvusta. Yleisillä osastoilla oli näitä kastelevia 526 eli 33.2 %, sairaosastoilla 693 eli 43.8 % ja mielisairasosastoilla 355 eli 22.4 %. Kaikista kastelevista oli 571 eli 36 % 16—64-vuotiaita ja 1 013 eli 64 % sitä vanhempia.

Hoidokkien mielialan hoito. Jotta saataisiin selville, mitä kunnalliskodeissa on yleensä saatu aikaan hoidokkien viihtyisyyttä silmällä pitäen, pyydettiin tietoja siitä, oliko kunnalliskodissa radiovastaanottimia, kirjasto, askartelutoimintaa, pidettiinkö siellä juhlia, jumalanpalveluksia tai hartaustilaisuuksia, esiintyikö ryhmävierailuja, kerhotoimintaa tms. Näihin kohtiin annetut vastaukset ovat olleet jossain määrin epämääräisiä ja epäyhtenäisiä, joten selvän ja luotettavan selonteon laatiminen niiden perusteella on ollut vaikeata. Sen vuoksi esitetään seuraavassa vain muutamia pääpiirteitä puheena olevista seikoista.

Radiovastaanottimia oli melkein kaikissa kunnalliskodeissa 1 kaupunkilais- ja 6 maalaiskunnalliskotia lukuun ottamatta. Vastaanottimien lukumäärästä sen sijaan ei saa selvää kuvaa, sillä toiset ilmoittavat niiden luvun, toiset eivät ja muutamat taas merkitsevät, että heillä on keskusvastaanotin.

Kirjastoja oli 152 maalaiskunnan ja 26 kaupungin kunnalliskodissa, yhteensä siis 178 kunnalliskodissa. 167 kunnalliskotia eli 48.4 % on ilmoittanut, ettei niillä ole kirjastoa. Näistä 15 kunnalliskodin hoidokit käyttävät kunnan yleistä kirjastoa. 162 kirjaston niteiden lukumäärä on ilmoitettu. Sen mukaan oli 23 kaupungin kunnalliskotikirjastossa yhteensä 10 221 nide, maalaiskunnissa vastaavien lukujen ollessa 139 ja 11 105. Näin ollen oli 162 kirjastossa kaikkiaan 21 326 nide eli keskimäärin 132 nide kirjasto kohden. Kaupungeissa oli keskimäärin 444 ja maalaiskunnissa 80 nide. Muutamat kunnalliskodit, joilla ei ollut kirjastoa, ovat ilmoittaneet, että heillä on kyllä virsikirjoja ja muutamia hartauskirjoja.

Askartelua hoidokeille on järjestetty suurimmassa osassa kunnalliskodeista, 321:ssä. 13 on ilmoittanut, että heillä ei ole askartelutoimintaa, ja 11 on jättänyt siihen kysymykseen vastaamatta. Vastaukset ovat suu-

Av.vårdtagarna voro inalles 1 584 sängvätare resp. 482 män och 1 102 kvinnor eller 7.0 och 9.7 % av resp. totalantal. På de allmänna avdelningarna var antalet sängvätare 526 eller 33.2 %, på sjukavdelningarna 693 eller 43.8 % och på sinessjukavdelningarna 355 eller 22.4 %. Av alla sängvätare voro 571 eller 36 % 16—64-åringar och 1 013 eller 64 % äldre.

Vårdtagarnas andliga vård. För att få utrett, vad som på kommunalhemmen i allmänhet har gjorts med tanke på vårdtagarnas trivsel, begärdes uppgifter därom, huruvida det på kommunalhemmet fanns radiomottagare, bibliotek, sysselsättningsverksamhet, om det hölls fester, gudstjänster eller andaktsstunder, om det förekom gruppbesök, klubbverksamhet etc. Svaren härpå ha varit i någon mån svävande och oenhetliga, varför det har varit svårt att på grund av dem ge en klar och tillförlitlig redogörelse. I det följande skola därför ifrågavarande omständigheter framläggas endast i huvuddrag.

Radiomottagare fanns vid nästan alla kommunalhem. Undantag utgjorde blott ett stads- och 6 landsbygdskommunalhem. Om radiomottagarnas antal får man däremot icke någon klar bild, ty somliga ha uppgivit antalet, andra icke och somliga åter, att de hade centralmottagare.

Bibliotek fanns vid 152 lands- och 26 stadskommunalhem, inalles alltså vid 178. 167 kommunalhem eller 48.4 % ha uppgivit, att bibliotek icke fanns. Vid 15 av dem använde vårdtagarna kommunens allmänna bibliotek. För 162 bibliotek har antalet band uppgivits. I enlighet därmed omfattade biblioteket vid 23 städers kommunalhem inalles 10 221 band, medan motsvarande siffror för landskommunerna voro 139 och 11 105. I 162 bibliotek fanns det sålunda inalles 21 326 band eller i medeltal 132 band per bibliotek. I städerna var deltalet 444 och i landskommunerna 80 band. Några kommunalhem, som saknade bibliotek, ha uppgivit att de nog hade psalmböcker och en del andaktsböcker.

Sysselsättning för internerna har anordnats vid flertalet kommunalhem, vid 321. 13 ha uppgivit, att sysselsättning icke anordnats och 11 ha lämnat frågan obesvarad. Svaren ha i stora drag varit av föl-

rin piirtein olleet seuraavan sisältöisiä: naisilla kehraamista, matonkuteiden leikkaamista, sukankudontaa, parsimista ja vaatteiden korjausta sekä talous- ja siivoustöitä, miehillä puusepäntöitä, pihojen puhdistusta, siivousta, puutarhanhoitoa ja muita ulkoitaita aina hoidokkien voimin mukaan.

Jumalanpalveluksia tai hartaustilaisuuksia pidetään 201 kunnalliskodissa kerran kuukaudessa, 2:ssa kaksi kertaa kuussa ja 16:ssa kerran viikossa. 86 kunnalliskotia on ilmoittanut, että seurakunnan pappi käy pitämässä mainittuja tilaisuuksia, tarkemmin määrittelemättä kuinka usein. 7 kunnalliskodissa järjestetään jumalanpalveluksia joka toinen kuukausi, 4:ssä neljä kertaa vuodessa, 12:ssa silloin tällöin ja 4:ssä vain juhlapäivinä. 4:ssä pappi käy pyydettyä ja 8:ssa jumalanpalvelukset kuunnellaan radion välityksellä.

Ryhmävierailuja on esiintynyt melkein kaikissa kunnalliskodeissa. Vain 6 on ilmoittanut, ettei heillä sellaista ole ollut, ja 19 on jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Ryhmävierailujen yhteydessä on 123 kunnalliskodissa ollut kahvitarjoilua. Juhlia ja ryhmävierailuja koskevat ilmoitukset ovat suurin piirtein olleet saman sisältöisiä: „Paikkakunnan martat, nuorisoseuralaiset, kirkkokuoro ja eri järjestöt ovat käyneet ohjelmaa suorittamassa ja järjestäneet kahvitarjoilua.” „Juhlia mm. äitienpäivä, joulun- ja pääsiäisjuhla — kultahäät. — Ryhmävierailijoina joka kuukausi kyläkuntien martat, maatalousnaiset ym.”

jande innehåll: för kvinnor spånad, klippning av mattor, strumpstickning, stoppning och lappning av kläder samt hushållsarbete och städning, för män snickararbeten, gårdsrengöring, städning, trädgårdskötsel och andra utarbeten allt efter internernas krafter.

Gudstjänster eller andaktsstunder hållas på 201 kommunalhem en gång i månaden, på 2 två gånger i månaden och på 16 en gång i veckan. 86 kommunalhem ha uppgivit, att nämnda förrättningar hållas av församlingens präst utan att närmare ange hur ofta. Vid 7 kommunalhem anordnas gudstjänster varannan månad, vid 4 fyra gånger om året, vid 12 då och då och vid 4 blott på högtidsdagar. På 4 gör prästen besök på begäran och på 8 åhöras gudstjänsterna genom radions förmedling.

Gruppbesök ha förekommit på nästan alla kommunalhem. Blott 6 ha uppgivit, att sådana inte förekommit, och 19 ha lämnat denna fråga obesvarad. I samband med gruppbesöken har vid 123 kommunalhem förekommit kaffeservering. Redogörelserna för högtider och gruppbesök ha i stora drag varit av enahanda innehåll: „Ortens marthor, ungdomsföreningsmedlemmar, kyrkokören och olika organisationer ha gjort besök med program och anordnat kaffeservering.” „Fester bl. a. morsdagsfest, julfest och påskfirning — guldbröllop. — Gruppbesök varje månad av byalagens marthor, lantbrukskvinnorna m. fl.”

Yksityiset vanhainkodit helmikuussa 1951.

Tilastollinen selonteko.

Valtioneuvoston asettaman vanhusten huoltokomitean pyynnöstä sosiaalinen tutkimustoimisto on kerännyt eräitä tietoja yksityisistä vanhainkodeista ja niiden hoidoista helmikuussa 1951. Eri lähteistä saatujen tietojen mukaan oli mainittuna ajankohtana toiminnassa kaikkiaan 51 yksityistä vanhainkotiä, joihin ei ole luettu muutamia vierasmaalaisia varten ylläpidettyjä vanhainkoteja. On todennäköistä, että niitä oli vielä useampiakin, vaikka kaikista ei ole onnistuttu saamaan tietoa. Toimiston lähettämällä lomakkeilla ovat tietoja antaneet seuraavat vanhainkodit. Niissä tapauksissa, jolloin paikkalukua koskevaan kohtaan ei ole vastattu, on hoidokkien lukua käsitelty paikkalukuna.

Vanhon Sisarten koti „Elin” Hemmet för gamla systrar	Helsinki — Helsingfors	52
De Gamlas Hem	” ”	27
Georgina hemmet	” ”	11
E. & R. Gesellius’ släktgård	” ”	10
Helsingin Suomalaisen Vanhainkotiyhdistyksen vanhainkoti Stiftelsen Blomsterfonden i Helsingfors, Helenahemmet	” ”	15
” ” ” ” Hemgården	” ”	40
Helsingfors svenska metodistförsamlings Äldershem	” ”	40
Mariahemmet	” ”	34
Maria Langenskiöld’s stiftelse	” ”	40
Opettajatarkoti	” ”	12
Sjukhemmet i Helsingfors	” ”	10
Suomen sairaanhoitajayhdistyksen „Oma koti” — Sjuksköter- sköföreningens i Finland „Egna hem”	” ”	40
Södra svenska församlingens äldershem	” ”	11
Helsingin Taloustyöntekijäin yhdistyksen Kotiapulaisten van- hainkoti	” ”	9
Vanhainkodin kannatusyhdistys, Anni-koti	” ”	20
Vesper Äldershem	” ”	9
De gamlas Hem i Borgå	Borgå — Porvoo	10
Hamburgska Äldershemmet	Lovisa — Loviisa	18
Pelastusarmeijan Vanhainkoti Iitala	Esbo — Espoo	16
Kuuromykkäinkoti Ävik	Hyvinkää	33
Solhälla Äldershem	Kyrkslätt — Kirkkonummi	21
Helsingin kaupunkilähetysten Kylänpään vanhainkoti	Nurmijärvi	10
De Gamlas Hem	Pori — Björneborg	20
Borgerskapets i Åbo hem för älderstigna tjänarinnor	Turku — Åbo	11
Föreningen Gubnhemmet i Åbo	” ”	58
Hemmet	” ”	30
	” ”	52

De privata äldershemmen i februari 1951.

En statistisk redogörelse.

På anmodan av den kommitté, som av statsrådet tillsatts för att uppgöra förslag till äldersvård, har byrån för social forskning insamlat vissa uppgifter om de privata äldershemmen och deras pensionärer i februari 1951. Enligt uppgifter från olika källor voro vid nämnda tidpunkt inalles 51 privata äldershem i verksamhet; härvid ha några äldershem för utlänningar icke medräknats. Sannolikt är antalet privata äldershem ännu större, ehuru uppgifter icke kunnat erhållas om alla. Följande äldershem ha ifyllt de blanketter, som av byrån tillställts dem. I de fall, då frågan om platsantalet icke blivit besvarad, har antalet pensionärer tagits som platsantal.

Kunta Kommun	Paikkaluku Platsantal
Helsinki — Helsingfors	52
” ”	27
” ”	11
” ”	10
” ”	15
” ”	40
” ”	40
” ”	34
” ”	40
” ”	12
” ”	10
” ”	40
” ”	11
” ”	9
” ”	20
” ”	9
” ”	10
Borgå — Porvoo	18
Lovisa — Loviisa	16
Esbo — Espoo	33
Hyvinkää	21
Kyrkslätt — Kirkkonummi	10
Nurmijärvi	20
Pori — Björneborg	11
Turku — Åbo	58
” ”	30
” ”	52

	Kunta Kommun	Paikkaluku Platsantal
Turun Mikaelin seurakunnan vanhainkoti	Turku — Åbo	6
Åbo svenska metodistförsamlings ålderdomshem	" "	5
A. Ahlström Oy:n Turvakoti	Noormarkku — Norrmark	12
Marianne Armfelt's ålderdomshem	Salo	6
Hämeenlinnan Sisälähetykseura r. y:n vanhainkoti	Hämeenlinna — Tavastehus	9
De Gamlas Hem	Tampere — Tammerfors	23
Palvelijatarkoti	" "	17
Tampereen Kaupunkilähetysten Vanhojenkoti	" "	14
Lahdensivun Vanhainkoti	" "	16
Tourun Siirtoväen vanhainkoti	Hauho	32
Vanhainkoti yhdistys r. y:n vanhainkoti	Lappeenranta (Villmanstrand)	22
Lepo- ja vanhainkoti Heimari	Ristiina — Kristina	5
Vanhain Ystävät yhdistyksen vanhainkoti	Kuopio	16
Jyväskylän Vanhainkoti	Jyväskylä	18
Carls och Carolinas Skyddshem	Vaasa — Vasa	10
Fylgias hem för de gamla	" "	32
Ålderdomshemmet i Vasa	" "	14
Vasa svenska Församlings ålderdomshem „Missionshemmet"	" "	9
Emeliehemmet	Kokkola — Gamlakarleby	14
Oulun Diakonissakoti	Oulu — Uleåborg	23
Oulun Vanhainkoti	" "	15
Vanhain palvelijain koti	" "	13
Durchmanin Turvakoti	Pattijoki	16
Vanhojen metsätyömiesten koti	Rovaniemi	18

Suurin osa kaikista yksityisistä vanhainkodeista toimi kaupungeissa, kokonaista 41, kun maaseudulle oli sijoitettu vain 8 ja kauppaloissa oli 2. Yksistään Helsingissä oli 17, Turussa 5, Vaasassa ja Tampereella, kummassakin 4 sekä Oulussa 3. Nimestä päätellen 25 oli suomen- tai kaksikielisiä ja 26 ruotsinkielisiä vanhainkoteja.

Yksityiset vanhainkodit eivät ole varsin suuria, mikä seikka vanhusten viihtyisyyden kannalta onkin edullista. 8 vanhainkodissa paikkaluku oli alle 10:n, 14:ssä se vaihteli 10—14:n välillä ja 10:ssä se oli 15—19. Näin ollen $\frac{2}{3}$:ssa eli 32 vanhainkodissa hoitopaikkoja oli enintään 19. 20—29:n välillä oli paikkoja 7:ssä, 30—39:n välillä 5:ssä ja 40 tai vielä useampia paikkoja 7:ssä. Kaikissa 51 tiedustelunalaisessa vanhainkodissa oli hoitopaikkoja yhteensä 1 024, joista kaupungeissa 851 ja maaseudulla tai kauppaloissa 173. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että Ävikin kuuromykäinkodissa samoin kuin Durchmanin turvakodissa paikkoja on varattu myös nuorempia ikäluokkia varten. Ävikissä on paikkaluvuksi ilmoitettu 21 ja Durchmanin turvakodissa 16, mutta edellisessä oli 65 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia vain 9 sekä jälkimmäisessä 11. Sitä paitsi on parista vanhainkodista ilmoitettu, että taloudellisista syistä on muutamia huoneita ollut pakko vuokrata muille kuin vain vanhuksille.

Största delen av de privata ålderdomshemmen verkade i städerna, nämligen 41, medan blott 8 voro förlagda till landsbygden och 2 till köpingarna. Ensamt i Helsingfors funnos 17, i Åbo 5, i Vasa och Tammerfors 4 i vardera samt i Uleåborg 3. Att döma av namnet voro 25 ålderdomshem finsk- eller tvåspråkiga och 26 svenskspråkiga.

De privata ålderdomshemmen äro icke vidare stora, vilket också är till fördel för åldringarnas trivsel. Vid 8 ålderdomshem var platsantalet mindre än 10, vid 14 mellan 10 och 14 och vid 10 15—19. Vid $\frac{2}{3}$ eller 32 ålderdomshem var antalet vårdplatser alltså högst 19. Från 20 till 29 platser fanns det vid 7, från 30 till 39 vid 5 och 40 eller därutöver vid 7. Vid samtliga 51 ålderdomshem, som voro föremål för undersökning, fanns det inalles 1 024 vårdplatser, varav 851 i städerna och 173 på landsbygden eller i köpingarna. Härvid bör likväl beaktas, att vid Ävik dövtumhem liksom även vid Durchmans skyddshem platser ha reserverats jämväl för yngre åldersklasser. Platsantalet i Ävik har uppgivits till 21 och i Durchmans skyddshem till 16, men i det förra var antalet personer i åldern 65 år och däröver blott 9 samt i det senare 11. Dessutom har angående ett par ålderdomshem uppgivits, att man på grund av ekonomiska skäl varit tvungen att hyra ut några rum till andra än åldringar.

Henkilökuntaa oli puheenaolevissa 51 vanhainkodissa yhteensä 219, jotka jakaantuvat seuraavasti.

	Henkilökunnan luku Antal personal	Vanhainkotien luku Antal Alderdomshem
Johtajattaria tai johtajattarien apulaisia — Föreståndarinnor och föreståndarinnebiträden	56	49
Koulutettuja sairaanhoitajattaria — Utbildade sjuksköterskor	9	8
Apuhoitajia — Hjälpsköterskor	6	5
Sairaanhoitoon muuten perehtyneitä — Annars kunniga i sjukvård	10	4
Keittiöhenkilökuntaa, siivoojia yms. — Kökspersonal, städerskor m. fl.	138	46

Personalen vid förevarande 51 ålderdomshem bestod av inalles 219 personer, vilka fördelade sig på följande sätt.

Kahdessa vanhainkodissa ei ollut varsinaista henkilökuntaa lainkaan, vaan vanhuksien hoitivat itse koko kodin. Enimmäkseen vanhainkodeissa oli vain johtajat, keittäjä ja siivooja. Molempien viimeksimainittujen luku vaihteli kuitenkin vanhuksien lukumäärästä riippuen. 27 vanhainkodissa henkilökunnan luku oli enintään 3, 13:ssa se oli 4—5 ja 9:ssä se oli vähintään 6. Koulutettuja sairaanhoitajia oli enimmäkseen vain sellaisissa vanhainkodeissa, joissa hoidokkiluku oli 30—40 tai vielä suurempi. Vain kahdessa 10—11-paikkaisessa vanhainkodissa oli koulutettu sairaanhoitajat. Kahdessa vanhainkodissa, joissa vanhuksia oli toisessa 5 ja toisessa 12, oli vain johtajat ilman muuta varsinaista henkilökuntaa.

Rakennuksista, joissa vanhainkodit sijaitsevat, tietoja on saatu 40 tapauksessa. Niiden mukaan 26 vanhainkodin rakennukset oli rakennettu ennen vuotta 1923, 10:n vuosina 1923—1940, ja ainoastaan 4 sijaitsi rakennuksissa, jotka olivat valmistuneet vuonna 1940 tai sen jälkeen. 16 vanhainkodin rakennukset olivat hyvässä kunnossa, 22:n keskinkertaisessa ja vain 2:n huonossa kunnossa, molemmat rakennettu ennen vuotta 1923. Niistä 11:stä, joiden rakennuksista ei ole tietoa, 9 oli sellaisia, jotka sijaitsivat kaupunkien kivirakennuksissa ja joiden hallussa oli muutamia osake- tai vuokrahuoneistoja.

Mitä vanhainkotien huoneistoissa oleviin mukavuuksiin tulee, mainittakoon, että runsaasti 2/3:ssa eli 34:ssä oli keskuslämmitys; sähkövalo oli kaikissa. Ilman vesijohtoa oli vain 2 ja ilman viemäriä 1 vanhainkoti, kaikki Pohjois-Suomen maaseudulla. Kylpyhuone oli 42:ssa ja pesuhuone 21:ssä; ilman kumpaakin pesumahdollisuutta oli vain 6 vanhainkotiä, joista 5:llä kuitenkin

Vid 2 ålderdomshem fanns det icke någon egentlig personal, utan åldringarna skötte själva hela hemmet. Oftast hade ålderdomshemmen blott en föreståndarinna, en kokerska och en städerska. Antalet av de sistnämnda växlade likväl beroende på antalet åldringar. Vid 27 ålderdomshem var antalet personal högst 3, vid 13 från 4 till 5 och vid 9 6 eller däröver. Examinerade sjuksköterskor fanns det förnämligast blott vid sådana ålderdomshem, där antalet pensionärer var 30—40 eller ännu större. Blott 2 ålderdomshem med 10—11 platser hade en examinerad sjuksköterska. Vid två ålderdomshem, av vilka det ena med 5 och det andra med 12 åldringar, fanns det blott en föreståndarinna utan någon annan egentlig personal.

Angående byggnaderna, i vilka ålderdomshemmen voro inrymda, ha 40 lämnat uppgifter. Enligt dem voro byggnaderna vid 26 ålderdomshem uppförda före år 1923, vid 10 under åren 1923—40, och blott 4 ålderdomshem voro inrymda i byggnader, som fullbordats år 1940 eller senare. Vid 16 ålderdomshem voro byggnaderna i gott skick, vid 22 i medelmåttigt och blott vid 2 i dåligt skick, bägge uppförda före år 1923. Av de 11 ålderdomshem, angående vilkas byggnader uppgifter icke föreligga, voro 9 belägna i stenhus i städerna, där de innehade aktie- eller hyreslägenheter.

Beträffande bekvämligheterna i ålderdomshemmen må nämnas, att drygt 2/3 eller 34 hade centralvärme och alla elektriskt ljus. Vattenledning saknade blott 2 och avloppsledning 1 ålderdomshem, alla belägna på landsbygden i norra Finland. Badrum fanns i 42 och tvättrum i 21. I avsaknad av båda voro blott 6 ålderdomshem, av vilka 5 dock hade egen bastu. Utan WC voro 4 ålder-

eli 71. Viimeksimainituista 20 oli Rovaniemellä vanhojen metsätyömiesten kodissa, 20 Turun ukkokodissa ja 15 Vaasan vanhainkodissa sekä 7 Tourun siirtoväen vanhainkodissa. Kaupunkien vanhainkodeissa asui 810 vanhusta eli 84.6 % ja maaseudun sekä kauppaloiden vanhainkodeissa vain 148 eli 15.4 %.

65 vuotta nuorempia oli 102 eli 10.6 % vanhainkotien kaikista asukkaista. Niistä 64 oli 55—64-vuotiaita ja 38 55 vuotta nuorempia. Näihin eivät sisälly aikaisemmin mainittujen Ävikin kuuromykkäinkodin ja Durchmanin turvakodin nuoremmat hoidot, sillä näistä kodeista on tähän selontekoon otettu ainoastaan 65 vuotta täyttäneet tai sitä vanhemmat. Vajaa $\frac{1}{10}$ eli 9.5 % vanhainkotien naispuolisista asukkaista oli 65 vuotta nuorempia, jota vastoin miehistä $\frac{1}{4}$ eli 25.4 % kuului tähän ikäryhmään. Suurimpana ikäryhmänä olivat 70—79-vuotiaat, sillä heitä oli melkein puolet kaikista, 49.5 %. 80 vuotta täyttäneitä oli myös melko runsaasti, 25.8 % kaikista. — 65—66-vuotiaita, jotka ikänsä perusteella saivat kansaneläkettä, oli ainoastaan 40 eli 4.2 % kaikista.

Paikallisesti jakaantuivat yksityisten vanhainkotien asukkaat lääneittäin seuraavasti: Uudenmaan läänin 23 vanhainkodissa oli yhteensä 501 hoidokkia eli 52.3 %, Turun ja Porin läänin 8 vanhainkodissa 134 hoidokkia eli 14.0 %, Hämeen läänin 6:ssa 107 eli 11.2 %, Kymen, Mikkelin ja Kuopion läänien 3 vanhainkodissa 41 hoidokkia eli 4.3 %, Vaasan läänin 6:ssa 96 eli 10.0 % sekä Oulun ja Lapin läänien 5 vanhainkodissa yhteensä 79 hoidokkia eli 8.2 %.

Hoidokkien liikunta- ja työkykyä valaisevat seuraavat yhdistelmät.

männer utgjorde blott 7.4 % eller 71. Av de sistnämnda bodde 20 i Rovaniemi hem för gamla skogsarbetare, 20 i Åbo gubben och 15 i De gämlas hem i Vasa samt 7 i Touru ålderdomshem för förflyttade. I ålderdomshemmen i städerna bodde 810 åldringar eller 84.6 % och i hemmen på landsbygden samt i köpingarna blott 148 eller 15.4 %.

I åldern under 65 år voro 102 eller 10.6 % av ålderdomshemmens samtliga pensionärer. Av dem voro 64 55—64 år och 38 under 55 år. I dessa siffror ingå icke de tidigare nämnda yngre pensionärerna vid Ävik dövtumhem och Durchmans skyddshem, ty från dessa hem ha i denna redogörelse medtagits endast de pensionärer, som voro 65 år eller äldre. Knappt $\frac{1}{10}$ eller 9.5 % av de kvinnliga pensionärerna voro under 65 år, varemot $\frac{1}{4}$ eller 25.4 % av männen hörde till denna åldersgrupp. Den största åldersgruppen bildade 70—79-åringarna, ty de utgjorde nästan hälften av alla, 49.5 %. De som hade fyllt 80 år voro även rätt många, 25.8 % av samtliga. — Antalet 65—66-åringar, vilka på grund av sin ålder åtnjöto folkpension, var endast 40 eller 4.2 % av samtliga.

Lokalt fördelade sig vårdtagarna i de privata ålderdomshemmen länsvis som följer: I Nylands län var antalet pensionärer i 23 ålderdomshem 501 eller 52.3 %, i Åbo och Björneborgs län i 8 ålderdomshem 134 eller 14.0 %, i Tavastehus län i 6 107 eller 11.2 %, i Kymmene, S:t Michels och Kuopio län i 3 ålderdomshem 41 eller 4.3 %, i Vasa län i 6 96 eller 10.0 % samt i Uleåborgs och Lapplands län i 5 ålderdomshem inalles 79 eller 8.2 %.

Pensionärernas rörelse- och arbetsförmåga belyses i följande sammanställningar.

Liikuntakyky — Rörelseförmåga	65 vuotta nuoremmat Under 65 år		65-vuotiaat ja sitä vanhemmat 65-åringar och äldre.		Yhteensä Tillsammans	
	miehet män	naiset kvinnor	miehet män	naiset kvinnor	miehet män	naiset kvinnor
Liikuntakykyisiä — Med rörelseförmåga	17	73	45	716	62	789
Liikuntakykyisiä vuodepotilaita — Sängliggande med rörelseförmåga	—	4	6	50	6	54
Liikuntakyvyttömiä vuodepotilaita — Sängliggande utan rörelseförmåga	1	7	2	37	3	44
Työkyky — Arbetsförmåga						
Työkykyisiä — Arbetsföra	11	14	14	116	25	130
Osatyökykyisiä — Delvis arbetsföra	2	44	17	307	19	351
Työkyvyttömiä — Icke arbetsföra	5	26	22	380	27	406

Suurin osa vanhainkotien asukkaista oli liikuntakykyisiä hoidokkeja, 851 eli 88.8 %. Liikuntakykyisiä vuodepotilaita oli vain 60 eli 6.3 % ja liikuntakyvyttömiä vuodepotilaita 47 eli 4.9 %. Kaikista 102:sta 65 vuotta nuoremasta hoidokista 12 oli vuodepotilaita, joista 8 liikuntakyvyttömiä.

Lähes puolet kaikista hoidokeista, 433 eli 45.2 %, oli työkyvyttömiä; 370 eli 38.6 % oli osatyökykyisiä ja vain 155 eli 16.2 % työkykyisiä. Kaikista miespuolisista hoidokeista 35.2 % oli työkykyisiä ja naisista vain 14.6 %.

Mitä vanhainkotien asukkaiden sopeutumiseen tulee, oli suurin osa, 871 eli 90.9 %, rauhallisia ja levottomia tai häiritseviä vain 87 eli 9.1 %. Terveystilan selvittämiseksi pyydettiin tietoa siitä, oliko hoidokkien yleistila hyvä vai olivatko he raihnaisia, olivatko he tilapäisesti sairaina vai potivatko he kroonista sairautta. Vastauksista päätellen asiantila heidän keskuudessaan oli seuraava.

Yleistila — Allmäntillstånd	65 vuotta nuoremmat		65-vuotiaat ja sitä vanhemmat		Yhteensä	
	Under 65 År		65-åringar och äldre		Tillsammans	
	Michet Män	Naiset Kvinnor	Michet Män	Naiset Kvinnor	Michet Män	Naiset Kvinnor
Hyvä — Gott	9	14	16	137	25	151
Raihnainen — Svagt	1	4	13	121	14	125
Tilapäinen sairaus — Akut sjukdom	—	—	—	5	—	5
Krooninen sairaus — Kronisk sjukdom	8	66	24	540	32	606
Yhteensä — Tillsammans	18	84	53	803	71	887

Täysin terveitä vanhuksia oli vain 18.4 % eli 176. Yleistilaltaan raihnaisia ilman varsinaista sairautta oli ainoastaan 139 eli 14.5 %. Sen sijaan suurin osa, 638 vanhusta eli 66.6 % poti pitkäaikaista tai parantumattonta sairautta. Vain muutama harva, luvultaan 5, oli tiedusteluhetkellä tilapäisesti sairaana. Yleistila oli hyvä 35.2 %:lla miehistä ja vain 17.0 %:lla naisista, kun sen sijaan 68.3 % naisista oli kroonisesti sairaita, mutta miehistä vain 45.1 %.

Kroonisesti sairaiden sairauden laatu selviää seuraavasta yhdistelmästä.

Suurimman ryhmän, 34.3 % kaikista, muodostavat ne, jotka sairastivat sydän- ja verisuonten tauteja. 13.2 %:lla oli kroonista nivelreumatismia. Jos näihin kahteen tautiryhmään lisätään vielä aivohalvausta ja vanhuudenheikkoutta sairastavat sekä sokeat, kuului näihin viiteen tautiryhmään noin $\frac{2}{3}$ eli 64.0 % kaikista vanhainkotien

Största delen av ålderdomshemmens pensionärer hade rörelseförmågan i behåll, nämligen 851 eller 88.8 %. Sängliggande pensionärer med rörelseförmåga voro blott 60 eller 6.3 % och utan rörelseförmåga 47 eller 4.9 %. Av alla 102 pensionärer i åldern under 65 år voro 12 sängliggande, av vilka 8 utan rörelseförmåga.

Inemot hälften av alla pensionärer, 433 eller 45.2 %, voro arbetsoförmögna; 370 eller 38.6 % voro partiellt arbetsföra och blott 155 eller 16.2 % arbetsföra. Av alla manliga pensionärer voro 35.2 % arbetsföra, av de kvinnliga blott 14.6 %.

Vad beträffar pensionärernas anpassning, uppgavs största delen, 871 eller 90.9 %, vara lugna och blott 87 eller 9.1 % vara oroliga eller störande. För att utrona hälsotillståndet begärdes uppgift därom, huruvida hälsotillståndet bland pensionärerna var gott eller svagt eller huruvida de ledo av någon akut eller kronisk sjukdom. Att döma av svaren var tillståndet bland dem som följde.

Fullt friska åldringar voro blott 18.4 % eller 176. Skräpliga utan att lida av någon egentlig sjukdom voro endast 139 eller 14.5 %. Största delen, 638 åldringar eller 66.6 %, ledo däremot av någon långvarig eller kronisk sjukdom. Blott några få, inalles 5, voro vid enkättidpunkten tillfälligt sjuka. Bland männen var allmäntillståndet gott hos 35.2 %, bland kvinnorna däremot blott hos 17.0 %, medan 68.3 % av dem voro kroniskt sjuka, av männen åter blott 45.1 %.

Sjukdomens art bland de kroniskt sjuka framgår av följande sammanställning.

Den största gruppen, 34.3 %, utgjorde de, som ledo av hjärt- och blodkärlssjukdomar. 13.2 % ledo av kronisk ledgångsreumatism. Läger man till dessa två sjukdomsgrupper ytterligare dem som drabbats av hjärnslag samt de ålderdomssvaga och de blinda, hörde till dessa 5 sjukdomsgrupper ungefär $\frac{2}{3}$ eller 64.0 % av samtliga. Vid uppgörandet

asukkaista. Yhdistelmää laadittaessa on otettu huomioon vain pahin sairaudenlaatu. Siinä mainittuja sairauksia on näin ollen useampikin henkilö voinut sairastaa, vaikka kukin henkilö on otettu siihen vain pahimman sairautensa mukaan.

av sammanställningen har endast den svåraste sjukdomsarten beaktats. Av de i sammanställningen nämnda sjukdomarna ha sålunda flere personer kunnat lida, ehuru varje person medtagits blott enligt sin svåraste sjukdom.

Sairauden laatu. Sjukdomens art	65 vuotta nuoremmat Under 65 år		65-vuotiaat ja sitä vanhemmat 65-åringar och äldre		Yhteensä Tillsammans		%	
	m.	n. kv.	m.	n. kv.	m.	n. kv.		
Hengityselinten taudit — Sjukdom i andningsorganen	—	5	—	12	—	17	17	2.7
Sydän- ja verisuonten taudit — Hjärt- och blodkärslsjukdomar	3	18	9	189	12	207	219	34.3
Anemia tai muu veritauti — Anemi eller annan blodsjukdom	—	—	—	18	—	18	18	2.8
Syöpä — Kräfta	1	1	1	7	2	8	10	1.6
Ruansulatushäiriö, maksa- ja munuaistaudit, virtsaamishäiriö — Matsmältningsstörningar, lever- och njursjukdomar, urineringsstörningar	—	4	4	42	4	46	50	7.8
Sokeritauti — Sockersjuka	—	1	—	13	—	14	14	2.2
Struuma — Struma	—	2	—	10	—	12	12	1.9
Krooninen säärihaava — Kroniskt bensår	—	1	—	6	—	7	7	1.1
Krooninen nivelreumatismi — Kronisk ledgångsreumatism	1	14	3	66	4	80	84	13.2
Muu luustossa, nivelissä tai lihaksissa ilmenevä tauti — Övrig benbyggnads-, led- eller muskelsjukdom	—	2	—	25	—	27	27	4.2
Aivohalvaus — Hjärnslag	—	2	1	34	1	36	37	5.8
Muu keskushermoston tauti — Övrig sjukdom i det centrala nervsystemet	1	6	—	4	1	10	11	1.7
Sokeus — Blindhet	1	2	3	32	4	34	38	6.0
Kuurous, kuuromykkyys — Dövhets, dövstumhet	1	1	1	30	2	31	33	5.2
Mielisairaus, kaatumatauti, vajaamielisyys — Sinnessjukdom, fallandesot, sinnesslöhet	—	4	1	10	1	14	15	2.3
Vanhuudenheikkous — Alderdomssvaghet	—	—	1	29	1	29	30	4.7
Muu sairaus — Övrig sjukdom	—	3	—	13	—	16	16	2.5
Yhteensä — Tillsammans	8	66	24	540	32	606	638	100.0

Vanhainkotien asukkaiden viihtyisyyttä silmällä pitäen pyydettiin lopuksi vielä tietoa siitä, missä määrin näissä kodeissa oli vanhusten käytettävissä radio ja kirjasto. Vastausten mukaan kaikissa vanhainkodeissa, yhtä ainoata lukuunottamatta, oli radio. Yksi vanhainkoti on jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Hyvin monissa vanhainkodeissa oli vanhuksilla huoneessaan oma radio. 36 vanhainkodissa oli hoidokeilla käytettävissään suurempi tai pienempi kirjasto. 14 on ilmoittanut, että heillä ei sellaista ollut. 24 on ilmoittanut niteiden yhteiseksi lukumääräksi 6 401, joten keskimäärin kirjastoa kohden tulisi 267 niteettä. 6 kirjastossa oli yli 500 niteettä ja samoin 6:ssa alle 100.

Melkein kaikissa vanhainkodeissa kuunnellaan jumalanpalveluksia radion välityksellä, ja hartaustilaisuuksia pitävät seura-

I fråga om pensionärernas trivsel begärdes till slut ytterligare uppgift därom, huruvida det i hemmen fanns radio och bibliotek till åldringarnas bruk. Enligt svaren fanns det radio i alla ålderdomshem, på ett undantag när. Ett ålderdomshem har lämnat denna fråga obesvarad. I rätt många ålderdomshem hade åldringarna på sitt rum egen radio. Vid 36 ålderdomshem hade åldringarna ett större eller mindre bibliotek till sin disposition. 14 ha uppgivit, att de icke hade sådant. Vid 24 har det sammanlagda antalet band uppgivits till 6 401, så att medeltalet per bibliotek var 267 band. 6 bibliotek hade över 500 band och likaså 6 mindre än 100 band.

Nästan i alla ålderdomshem lyssnar man till gudstjänster genom radions förmedling och håller andaktsstunder med församlin-

kunnan tai vanhainkotien omat papit. Useimmissa vanhainkodeissa erilaiset laulukoorot käyvät vanhuksia viihdyttämässä ja eri järjestöt järjestävät juhlia ohjelmineen.

Edellä selostettu tutkimus ei koskenut vanhainkotien eikä niiden hoidokkien taloudellista tilaa, joten siitä ei ole esitettävissä mitään tietoja.

gens eller ålderdomshemmets egna präster. Vid de flesta ålderdomshem ha olika sångkörer mött upp för att förströ de gamla och olika organisationer anordnat fester med program.

Förevarande undersökning har icke berört ålderdomshemmens resp. pensionärernas ekonomiska läge, varför uppgifter därom ej kunna framläggas.

Yleisissä sairaaloissa hoidettavina olleet vanhukset vuonna 1948.

Kirj. *Eeva Jalavisto ja Kastehelmi Jäntti.*

Jotta me olosuhteet, joissa vanhukset elävät, saataisiin mahdollisimman monipuolisesti selvitettyiksi, on vanhusten huoltokomitealle annettu käytettäväksi ennakkotiedot siitä lääketieteellisestä tutkimusaineistosta, joka on kerätty yleisissä sairaaloissa vuoden 1948 kuluessa hoidettavina olleista vanhuksista.

Tutkimusta asiantuntijoiden kanssa suunniteltaessa tultiin siihen tulokseen, että eri sairaaloista oli kerättävä tarpeeksi suuri aineisto ja että vertailupohjan saamiseksi myös muiden kuin 65 vuotta täyttäneiden tuli aineistossa olla edustettuina. Edustavaa poimintamenetelmää ei katsottu voitavan käyttää, sillä tutkimuksen edustavuuden arviointiin ei ole varmaa perustaa, ja perusteiden löytäminen yleensäkin on erittäin vaikea seuraavista syistä.

1. Tapausten otto sairaaloihin ja poistaminen sairaalasta on suuressa määrin riippuvainen sairaalan lääkärikunnasta.

2. Eri sairaaloiden diagnostiset mahdollisuudet ja myös niissä toimivien lääkärien taito saattaa vaihdella.

3. Se väestöryhmä, johon potilaat kuuluvat, saattaa mm. ikärakenteensa puolesta sekä muuttoliikkeen, paikkakunnan talouselämän rakenteen ym. tekijäin vaikutuksesta vaihdella. Ennakolta ei ole olemassa tietoja näiden tekijäin vaikutuksesta sairaalapaikkojen lukumäärään, sairaalatyyppiin yms.

4. Sairaalassa hoidettavien tautitilojen lukumäärä on suuri, ja samankin taudin kulku vaihtelee eri potilaissa. Pienen ma-

Äldringar, som varit intagna på allmänna sjukhus år 1948.

Av *Eeva Jalavisto och Kastehelmi Jäntti.*

För att äldringarnas levnadsförhållanden måtte bli så mångsidigt klarlagda som möjligt, ha förhandsuppgifter från det medicinska undersökningsmaterial, som insamlats rörande äldringar, vilka under år 1948 vårdades på de allmänna sjukhusen, ställts till kommitténs för äldringsvården förfogande.

Då en plan för undersökningen uppgjordes i samråd med sakkunniga beslöts, att ett tillräckligt stort material skulle insamlas från olika sjukhus och att detta material för att möjliggöra jämförelser även skulle innefatta andra personer än sådana, som fyllt 65 år. Ett representativt stickprovsförfarande ansågs ej kunna användas, ty någon säker grund för att bedöma representativiteten av undersökningen finnes icke och är över huvud synnerligen svår att finna på grund av följande orsaker.

1. Intagningen av fall på sjukhus och utskrivningen från sjukhus är i hög grad beroende av sjukhusets läkarkår.

2. De olika sjukhusens diagnostiska möjligheter och även de vid dem anställda läkarnas kunnighet kan växla.

3. Den befolkningsgrupp, till vilken patienterna höra, kan variera med avseende på sin åldersstruktur samt genom inverkan av flyttningsrörelsen, det ekonomiska livets struktur på orten m. fl. faktorer. Uppgifter om dessa faktorers inverkan på antalet sjukhusplatser, sjukhustyperna m. m. dyl. föreligga icke disponibla på förhand.

4. Antalet sjukdomar, som behandlas på sjukhusen, är stort och förloppet av samma sjukdom kan växla hos olika patienter. Ett

teriaalin ei voi ajatellakaan antavan kuvaa tautien jakautumisesta eri ikäryhmien osalle.

Sairaalat, joiden aineiston katsottiin antavan hyvän kuvan sairaanhoito-oloista maassamme ja jotka siis otettiin tutkimuksen kohteiksi, ovat seuraavat, pohjoisesta etelään lueteltuina: Ivalon ja Sodankylän aluesairaalat, Oulun, Vaasan ja Mikkelin lääninsairaalat, Oulaisten ja Jalasjärven kunnansairaalat, Kajaanin, Porin ja Tampereen yleiset sairaalat, jotka edustavat asianomaisten kaupunkien ohella myös ympäröivää maaseutua, Tampereen Hatanpään sairaala edustaessaan tehdaskaupunkia, Kotkan kunnallissairaala edustaessaan satamakaupunkia ja Helsingistä Marian kirurginen osasto sekä Kivelän sairaala kuvattessaan pääkaupungin oloja. Tutkimuksen kohteena eivät olleet erikoissairaalat kuten esim. melissairaalat ja synnytyslaitokset. Tuberkuloosinhoitolaitokset jätettiin myös tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimuksessa käsitellyt tiedot koskivat vuoden 1948 aikana mainituissa sairaaloissa hoidettuja potilaita. Näiden sairaaloiden paikkaluku oli 29.0 % maan kaikista vastaavanlaisista sairaalapaikoista. Paikkoja vastaavan väestön osuus koko maan väkiluvusta oli 43.9 %.

Tutkimusaineisto käsitti kokonaisuudessaan 44 000 tapausta, mikä vastaa 21.1 % maan koko potilasmäärästä. Niistä 4 935 eli 11.2 % oli 65 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Hoitopäivien luku nousi 777 437:ään, joista 65 vuotta täyttäneiden hoitoon oli kulunut 176 545 päivää eli 22.7 %. Yleisten sairaaloiden vuoden 1948 hoitopäivien kokonaisluvusta tutkimusaineistoon sisältyvät hoitopäivät olivat 27.3 %.

Kuten edellä on mainittu, tiedot koskivat vuotta 1948. Aineisto kerättiin elokuun 1949 ja kesäkuun 1951 välisenä aikana käyttämällä hyväksi edellä lueteltujen sairaaloiden sairaalapäiväkirjoja sekä, mikäli niissä ilmeni puutteellisuksia, sairaskertomuksia. Näin ollen saatiin tietoja potilaiden sukupuolesta, ammatista, iästä, kotipaikkakunnasta sekä siitä, kuka maksaa sairasmaksut. Edelleen saatiin selville potilaiden hoitopäivien luku koko sairaalassa-oloaikana (siis mikäli potilas on ollut hoi-

litet material kan icke tänkas ge en bild av sjukdomarnas fördelning på olika åldersgrupper.

De sjukhus, vilkas material ansågs ge en god bild av sjukvårdsförhållandena i vårt land och vilka alltså gjordes till föremål för undersökning, äro, från norr till söder uppräknade, följande: distriktssjukhusen i Ivalo och Sodankylä, länssjukhusen i Uleåborg, Vasa och S:t Michel, kommunala sjukhusen i Oulainen och Jalasjärvi, de allmänna sjukhusen i Kajana, Björneborg och Tammerfors, vilka utom resp. städer även representera den omgivande landsbygden, Hatanpää sjukhus i Tammerfors, som representerar en fabriksstad, kommunalsjukhuset i Kotka, som representerar en hamnstad, och i Helsingfors Maria kirurgiska avdelning samt Stengårds sjukhus, vilka ge en bild av förhållandena i huvudstaden. Undersökningen berörde icke sådana specialsjukhus som t. ex. sinnessjukhus och förlösningsanstalter. Tuberkulosanatorierna lämnades även utanför undersökningen.

De uppgifter, som behandlades i undersökningen, avsågo patienter, som under år 1948 vårdats på nämnda sjukhus. Platsantalet på dessa sjukhus utgjorde 29.0 % av samtliga sjukhusplatser av motsvarande slag i landet. Den mot platserna svarande befolkningens andel av hela landets folkmängd var 43.9 %.

Undersökningsmaterialet omfattade i sin helhet 44 000 fall, vilket motsvarar 21.1 % av totala patientantalet i landet. Av dem voro 4 935 eller 11.2 % personer, som fyllt 65 år. Antalet vård dagar steg till 777 437, varav 176 545 eller 22.7 % hänförde sig till dem, som fyllt 65 år. Av totalantalet vård dagar vid de allmänna sjukhusen år 1948 utgjorde vård dagarna i undersökningsmaterialet 27.3 %.

Såsom ovan har nämnts, avsågo uppgifterna året 1948. Materialet insamlades under tiden mellan augusti 1949 och juni 1951 genom att anlita de ovan förtecknade sjukhusens sjukjournaler samt, för såvitt bristfälligheter i dem yppade sig, sjukberättelserna. Uppgifter erhöles sålunda om patienternas kön, yrke, ålder, hemort samt därom, vem som erlägger sjukavgifterna. Vidare fick man reda på antalet vård dagar för patienterna under hela sjukhusvistelsen (alltså försåvitt patienten har vårdats re-

dossa jo edellisen vuoden aikana taikka jää hoitoon seuraavan vuoden puolelle), potilaan sairastama tauti huomioon ottaen neljä tärkeintä diagnoosia, hoidon tulos diagnosoitain sekä vielä, minne potilas siirtyi hoidon päättyessä.

Kerättyjen tietojen perusteella oli tarkoitus ensi sijassa selvittää seuraavat kysymykset:

1. Mikä osuus vanhuksilla tai yleensä eri ikäluokilla on sairaalapaikkojen käytössä.

2. Eroavatko tässä suhteessa kaupunkiyhdyskunnat maalais- tai kauppalayhdyskunnista.

3. Mitkä ovat yleisimmät tautiryhmät eri ikäluokissa ja mitkä tautiryhmät vaativat pisimmän hoitoajan.

4. Hoidon tulos eri ikäryhmissä sekä keskimääräinen hoitoaika.

5. Miten potilaiden sairaalakustannukset eri ikäryhmissä jakaantuvat potilaan itsensä sekä muiden maksajien tai maksusta vastaavien kassojen kesken.

Selvitettäessä eri ikäryhmien osuutta sairaanhoitopäivistä ei ole otettu huomioon kuolleina sairaalasta poistettujen potilaiden hoitoon kulunutta aikaa. Jos tämä hoitoaika laskettaisiin mukaan, saattaisi se jossain määrin johtaa harhaan, koska potilaita usein tuodaan sairaalaan kuolevina ja hoitoaika siten on satunnaisista seikoista johuttava. Erityisesti on näin asian laita vanhoissa ikäluokissa esim. halvaustapausten sattuessa. Mainittakoon, että tutkimuksen alaisissa sairaaloissa sairaalassa kuolleiden hoitoon on kulunut 44 545 päivää, joista 18 738 kului 65 vuotta vanhempien henkilöiden hoitoon. Sairaalassa kuolleiden potilaiden hoitopäivistä 42.1 % tuli näin ollen vanhusten osalle. Kaikista tutkimukseen sisältyvistä hoitopäivistä sitä vastoin vain 22.7 % käytettiin vanhusten hoitoon. On merkille pantavaa, että joskin 22.7 % hoitopäivistä tuli vanhusten osalle, vanhuksia ei aineistossa ollut kuin 4 935 eli 11.2 % kaikista. Voidaankin todeta, että keskimääräinen hoitopäiväluku jatkuvasti kasvaa ikäluokasta toiseen. Nousu on erityisen jyrkkä sivutettaessa 64:s ikävuosi, kuten seuraavasta asetelmasta ilmenee.

dan under föregående år eller kvarstannar till följande år), den sjukdom patienten lider av med beaktande av de fyra viktigaste diagnoserna, resultatet av vården diagnosvis samt ytterligare, vart patienten förflyttades, när vården var avslutad.

På grundvalen av de insamlade uppgifterna skulle följande frågor i främsta rummet utredas:

1. Vilken andel åldringarna eller i allmänhet de olika åldersklasserna ha i beläggningen av sjukhusplatserna.

2. Huruvida stadssamhällena i detta avseende skilja sig från landsbygds- eller köpingsamhällena.

3. Vilka de allmännaste sjukdomskategorierna i olika åldersklasser äro och vilka sjukdomskategorier, som erfordra den längsta vårdtiden.

4. Vårdresultatet i olika åldersgrupper samt den genomsnittliga vårdtiden.

5. Hur erläggandet av patienternas sjukhuskostnader fördelar sig enligt olika åldersklasser på patienterna själva samt på övriga betalare eller kassor, som svara för betalningen.

Vid utredningen av de olika åldersgruppernas andel i antalet sjukdagar har den tid, som åtgått till vården av såsom avlidna utskrivna patienter, icke beaktats. Om denna vårdtid medtoges, kunde den i någon mån leda vilse, enär patienter ofta hämtas till sjukhus döende (in agone) och vårdtiden sålunda beror på tillfälligheter. Detta är särskilt fallet i äldre åldersklasser t. ex. vid slaganfall. Nämnas må, att vid de i undersökningen ingående sjukhusen 44 545 dagar åtgått till vård av patienter, som avlidit på sjukhuset, därav 18 738 till vård av personer över 65 år. Av vård dagarna för de på sjukhus avlidna kom 42.1 % sålunda på åldringarnas andel. Av samtliga i undersökningen ingående vård dagar användes däremot blott 22.7 % till vård av åldringar. Att märka är, att ehuru 22.7 % av vård dagarna kommo på åldringarnas del, utgjorde antalet åldringar i materialet blott 4 935 eller 11.2 % av samtliga. Man kan således konstatera, att det genomsnittliga antalet vård dagar ökar från åldersklass till åldersklass. Ökningen är särskilt kraftig då det 64:e åldersåret passeras, såsom av följande sammanställning framgår.

Ikä, vuotta Ålder, år	Tapauksia Fall	Hoitopäiviä — Sjukdagar	
		Luku Antal	Keskimäärin I medeltal
0—14	3 285	41 087	12.5
15—24	6 201	79 176	12.8
25—34	8 096	104 247	12.9
35—44	8 355	120 123	14.4
45—49	3 559	62 814	17.6
50—54	3 143	61 086	19.4
55—59	2 693	57 687	21.4
60—64	2 569	58 878	22.9
65—69	1 916	55 115	28.8
70—74	1 374	40 514	29.5
75—79	779	32 287	41.4
80—	292	19 878	68.1
Yhteensä — Summa	42 262	732 892	17.3

Hoitopäivien keskimääräinen luku ei anna täyttä kuvaa siitä, missä määrin eri ikäluokissa on pitkä hoitoaikaa vaativia (kroonisista) tapauksia. Sen vuoksi potilaat on jaettu kolmeen hoitopäiväryhmään seuraavasti: 3 kuukautta lyhyemmän ajan, 3:sta 6:een kuukauteen ja yli 6 kuukautta sairaalahoidossa olleet. Siten on saatu seuraava taulukko.

Det genomsnittliga antalet vård dagar ger icke en fullständig bild därav, i vilken mån det i olika åldersklasser finnes fall som kräva en lång vårdtid (kroniska fall). Patienterna ha därför uppdelats på följande tre vårdtidsgrupper: mindre än 3 månader, från 3 till 6 månader och över 6 månader under sjukhusvård. På detta sätt har följande tabell erhållits.

Sairaustapaukset ja hoitopäivät hoidokkien iän mukaan. — Sjukdomsfall och vård dagar enligt de vårdades ålder.

Ikä, vuotta Ålder, år	Sairaustapaukset — Sjukdomsfall			Hoitopäivät — Vård dagar		
	Kaikkiaan Inalles	Niistä sairaalassa, kk. Därav på sjukhuset, mån.		Kaikkiaan Inalles	Niistä sairaalassa, kk. Därav på sjukhuset, mån.	
		3—6	6—		3—6	6—
0—14	3 285	19	8	41 087	2 195	1 960
15—64	34 616	335	139	544 011	39 917	49 555
65—	4 361	142	106	147 794	16 699	50 220
Yhteensä — Summa	42 262	496	253	732 892	58 811	101 735
	Prosenttelna — I procent					
0—14	100.0	0.6	0.2	100.0	5.3	4.8
15—64	100.0	1.0	0.4	100.0	7.3	9.1
65—	100.0	3.3	2.4	100.0	11.3	34.0
Yhteensä — Summa	100.0	1.2	0.6	100.0	8.0	13.9

Yli 6 kuukautta oli vain 253 henkilöä joutunut olemaan sairaalahoidossa. Kun tutkimusaineisto edustaa 21 % koko maan yleisissä sairaaloissa hoidetuista potilaista, voidaan arvioida tällaisissa sairaaloissa vuoden 1948 aikana hoidetun noin 1 150 potilasta yhtäjaksoisesti yli puolen vuoden ajan. Näiden tapausten lukumäärä edustaa vain noin 0.6 % vastaavanlaisissa sairaaloissa hoidettujen potilaiden kokonaismäärästä, mutta hoitopäivistä tämän potilasmäärän osalle tulee 13.9 %. 3—6 kuukautta sairaalassa hoidettuja oli tutkimus-

Över 6 månader hade blott 253 personer vårdats på sjukhus. Då undersökningsmaterialet representerar 21 % av patienterna på de allmänna sjukhusen i hela landet, kan man uppskatta antalet på dylika sjukhus under år 1948 i en följd under mer än ett halft år vårdade patienter till omkring 1 150. Detta antal utgör blott omkring 0.6 % av totala antalet patienter på sjukhus av motsvarande slag, men av vård dagarna kommer på detta patientantal 13.9 %. Antalet patienter, som vårdats 3—6 månader på sjukhus, var i undersök-

aineistossa jonkinverran useampia, 496 eli 1.2 %, vastaten 2 254 tapausta koko maassa. Hoitopäivistä tämän ryhmän osuus on 8 %. Yli 3 kuukautta sairaalassa hoidettavia tapauksia varten kuluu siis maam koko sairaanhoitopäivien luvusta yhteensä 21.9 % eli runsas viidennes. Kaikista 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden hoitopäivistä ne hoitopäivät, jotka käytetään yli 6 kuukautta sairaalassa hoidettujen hyväksi, ovat 34 %, vastaavan suhdeluvun ollessa ikäluokassa 0—14 vuotta 4.8 ja ikäluokassa 15—64 vuotta 9.1. Kaikista 6 kuukautta pitemmän ajan sairaalassa hoidetuista potilaista 65 vuotta täyttäneet henkilöt olivat 41.9 % eli runsaasti $\frac{2}{5}$. Kuitenkin oli sairaaloissa 65 vuotta vanhempia vain 11.2 %.

Edellä ei ole otettu huomioon, minkälaisen tautien hoitoon hoitopäivät käytetään. Käytettävissä olevan aineiston perusteella on mahdollisuus tämämkin puolen selvittämiseen. Seuraavassa rajoitutaan kuitenkin vain tärkeimpiin tautiryhmiin. Taudit on jaoteltu käyttämällä kansainvälistä ns. C-jaointelua, johon kuuluu 50 tautiryhmää. Tautien tärkeysjärjestyksen määrää toisaalta tautiryhmän tapausmäärä ja toisaalta hoitopäivien luku. Seuraavassa taulukossa tautiryhmittä on suoritettu potilaan pääasiallisen taudin mukaan, siten, että ensimmäisenä on se tautiryhmä, jonka keskimääräinen hoitopäiväluku on suurin ja sen jälkeen tulevat keskimääräisen hoitopäivälukunsa mukaisessa järjestyksessä muut. Taulukkoon on lisäksi merkitty tapausten kokonaismäärä kussakin tautiryhmässä sekä taudin järjestysnumero lasketuna tapausten lukumäärän mukaan sekä tautiryhmän hoitopäiväluku ja järjestysluku, joka ilmaisee, monennellako sijalla tautiryhmä on edustamiensa hoitopäivien lukumäärän mukaan. Erikseen on taulukkoon vielä merkitty kroonisten tapausten luku eri ikäluokissa. Kroonisilla tapauksilla on tässä tarkoitettu yli 3 kuukautta sairaalassa hoidettuja tapauksia. Nimitys ei ole aivan paikallaan, koska luonteeltaan äkillinen tautikin voi toisinaan venyä hoidoltaan näin pitkäaikaiseksi. Taulukkoon on otettu 17 tautiryhmää, jotka on valittu siten, että kaikki ne ryhmät, jotka ikäluokissaan (10-vuotiskaudet) ovat joutuneet joko tapausmääränsä puolesta tai hoitopäivien lukumäärän puolesta viiden ensimmäisen taudin joukkoon, on tullut huomioiduksi.

ningsmaterialet något större, 496, eller 1.2 % mot 2 254 i hela landet. Av vård dagarna kommer på denna gruppens andel 8 %. Till sådana fall, som måste vårdas över 3 månader på sjukhus, åtgår alltså inalles 21.9 % av hela antalet sjukhusdagar i landet eller alltså en dryg femtedel. Av vård dagarna för dem som fyllt 65 år utgöra de, som åtgå till vården av patienter, vilka vårdats på sjukhus över 6 månader, 34 %, medan motsvarande proportionstal i åldersklassen 0—14 år är 4.8 % och i åldersklassen 15—64 år 9.1 %. Av alla patienter som vårdats på sjukhus längre tid än 6 månader utgjorde de, som fyllt 65 år, 41.9 % eller drygt $\frac{2}{5}$. Och dock var antalet patienter över 65 år blott 11.2 %.

I det föregående har hänsyn icke tagits till arten av de sjukdomar, för vilkas behandling vård dagarna användas. På grundvalen av det till buds stående materialet är det möjligt att utreda jämväl denna sida. I det följande skall emellertid blott redogöras för de viktigaste sjukdomsgrupperna. Sjukdomarna ha uppdelats enligt den internationella s. k. C-indelningen, som innefattar 50 sjukdomsgrupper. Sjukdomarnas ordningsföljd bestämmes dels av antalet fall i sjukdomsgruppen och dels av antalet vård dagar. I följande tabell har sjukdomsgrupperingen verkställt enligt patientens huvudsakliga sjukdom sålunda, att som första grupp kommer den sjukdom, vars genomsnittliga antal vård dagar är störst, och därefter de övriga i ordningsföljd efter det genomsnittliga antalet vård dagar. I tabellen har dessutom angivits totalantalet fall i varje sjukdomsgrupp samt sjukdomens ordningsnummer enligt antalet fall samt antalet vård dagar i sjukdomsgruppen och den ordningsnummer, som anger på vilken plats i ordningen sjukdomsgruppen kommer på grund av sitt antal vård dagar. Ytterligare redovisas i tabellen antalet kroniska fall i olika åldersklasser. Med kroniska fall avses här fall som vårdats på sjukhus över 3 månader. Benämningen är icke fullt på sin plats, enär också en till sin art akut sjukdom ibland kan kräva en så lång vård tid. I tabellen ha 17 sjukdomsgrupper medtagits, och de ha utvalts så, att alla de grupper ha blivit beaktade, vilka i resp. åldersklasser (10-årsperioder) antingen enligt antalet fall eller antalet vård dagar kommit att höra till de fem viktigaste sjukdomarna.

Sairaustapaukset ja hoitopäivät, sairauden laadun mukaan. — Sjukdomsfall och vård dagar enligt sjukdomens art.

Tautiryhmä Sjukdomsgrupp	Sairaustapaukset Sjukdomsfall		Hoitopäivät Vård dagar			Krooniset tapaukset Kroniska fall			
	Luku Antal	Järjestyks- luku Ord- nings- num- mer	Luku Antal	Järjestyks- luku Ord- nings- num- mer	Keski- määrin Imedel- tal	3-6 kk.—män.		6—kk.—män.	
						65 v. täyttä- neet 65-Ärin- gar o. äldre	15—64- vuo- tiaat 15—64- Åringar	65 v. täyttä- neet 65-Ärin- gar o. äldre	15—64- vuo- tiaat 15—64- Åringar
C 26 Verenpainetauti — Hypertoni (högt blodtryck)	700	14	30 661	6	43.8	12	12	17	17
C 25 Arterioskleroosi ja sydäntaudit — Arterioskleros och hjärtsjuk- domar	2 162	4	63 912	2	29.6	30	31	25	9
C 46 Reuma	1 956	5	57 512	3	29.4	4	52	7	20
C 12 Syöpätaudit — Kräftsjukdomar .	1 373	8	32 487	5	23.7	12	19	3	6
C 18 Anemiat — Anemier	468	17	10 952	17	23.4	4	2	—	—
C 16 Sokeritauti — Sockersjuka	510	16	11 301	16	22.2	3	2	4	1
C 1 Keuhkotuberkuloosi — Lungtu- berkulos	596	15	12 910	15	21.7	3	18	1	10
C 41 Munuaistaudit — Njursjukdomar	977	10	17 940	10	18.4	—	18	—	1
C 39 Sappitaudit — Gallsjukdomar ...	1 229	9	22 323	9	18.2	3	6	—	1
C 50 Tapaturmat — Olycksfall	4 780	1	85 775	1	17.9	25	49	8	25
C 31 Pneumonia — Lunginflammation	921	13	15 053	11	16.3	2	5	—	—
C 27 Laskimoiden taudit — Blodkärls- sjukdomar	1 461	5	23 432	8	16.0	2	6	5	—
C 35 Mahan ja pohjukaissuolen taudit — Mag- och tolvfingertarm- sjukdomar	2 168	3	32 606	4	15.0	—	3	1	3
C 11 Tartuntataudit paitsi erikseen mainitut — Infektionssjukdo- mar utom särskilt angivna	923	12	12 471	14	13.5	—	6	—	—
C 15 Kilpirauhasten taudit — Sköld- körtelsjukdomar	926	11	12 478	13	13.5	1	—	—	—
C 37 Tyrät (Hernia abdominalis) — Brock	1 430	7	13 784	12	9.6	—	2	—	—
C 36 Umpilisäkkeen tulehdukset — Blindtarmsinflammation	3 123	2	26 755	7	8.6	—	4	—	—
Yhteensä — Summa	25 703	—	482 352	—	—	101	235	71	93

Suurin keskimääräinen hoitopäiväluku esiintyy verenpainetaudissa. Toisella sijalla on arterioskleroosi- ja sydäntautiryhmä sekä reuma miltei täsmälleen samalla keskimääräisellä hoitopäiväluvulla ja kolmannella syöpätaudit. Hoitopäivien kokonaismäärän mukaisessa järjestyksessä tapaturmat ovat ensimmäisellä sijalla ja sydäntaudit vasta toisella sijalla. Myös tapauten lukumäärän mukaan tapaturmat joutuvat sairaanhoidossa ensimmäiselle sijalle. Tapauten määrän ja hoitopäivien mukaisen jaoittelun välillä on silmiinpistävä ero siinä, että tapausmäärältään toisella sijalla oleva umpilisäkkeen tulehdus on hoitopäivien mukaan suoritettussa arvioinnissa seitsemännellä tilalla.

Jotta saataisiin käsitys siitä, miten eri ikäluokat ja eri taudit vaativat hoitopäiviä

Det största genomsnittliga antalet vård dagar förekommer i sjukdomsgruppen hypertoni (högt blodtryck). Den andra gruppen i ordningen är arterioskleros och hjärtsjukdomar ävensom reuma med nästan exakt samma genomsnittliga vård dagssiffra och den tredje kräftsjukdomarna. Enligt totalantalet vård dagar komma olycksfallen på främsta platsen och hjärtsjukdomarna på den andra. Också enligt antalet fall komma inom sjukvården olycksfallen främst. Mellan fördelningen enligt antalet fall och antalet vård dagar föreligger en iögonenfallande olikhet däri, att blindtarmsinflammation, som enligt antalet fall intar andra platsen, enligt antalet vård dagar beräknats komma på sjunde platsen.

För att få en uppfattning därom, i vilken mån olika åldersklasser och olika sjuk-

osakseen, on potilasaineisto jaettu 10-vuotis-ikäkausiin ja kunkin ikäkauden viittä tärkeintä tautiryhmää vastaavien hoitopäivien lukumäärä on laskettu prosentteina koko aineiston hoitopäiväluvusta. Seuraavassa yhdistelmässä, mikä valaisee mainittua seikkaa, on eri ikäkausien tautiryhmät järjestetty hoitopäivien lukumäärää osoittavan prosentin mukaan alenevaan sarjaan.

domar taga värddagar i anspråk, har patientmaterialet fördelats på 10-års åldersgrupper och antalet värddagar för varje åldersperiods fem viktigaste sjukdomsgrupper uträknats i procent av antalet värddagar i hela materialet. I följande sammanställning, som belyser nämnda omständighet, ha de olika åldersperiodernas sjukdomsgrupper ordnats enligt det procentuella antalet värddagar i avtagande serie.

Tautiryhmä Sjukdomsgrupp	Ikäryhmä Ålders- grupp	Hoitopäivät %:ina kaikista Värddagar i % av samtliga
Arterioskleroosi ja sydäntaudit — Ateroskleros och hjärtssjukdomar	65—74	2.3
Reuma	45—54	2.1
Arterioskleroosi ja degen. sydäntaudit — Arterio- skleros och degen. hjärtssjukdomar	55—64	2.0
Tapaturmat — Olycksfall	35—44	2.0
” ”	45—54	1.9
” ”	25—34	1.8
Arterioskleroosi ja degen. sydäntaudit — Arterio- skleros och degen. hjärtssjukdomar	75—	1.8
Verenpainetauti — Hypertoni	65—74	1.7
Reuma	35—44	1.7
Tapaturmat — Olycksfall	55—64	1.6
Verenpainetauti — Hypertoni	55—64	1.4
Arterioskleroosi ja degen. sydäntaudit — Arterio- skleros och degen. hjärtssjukdomar	45—54	1.3
Syöpätaudit — Kräftssjukdomar	55—64	1.2
Mahan ja pohjukaisuolen taudit — Mag- och tolv- fingertarmsjukdomar	35—44	1.2
Reuma	55—64	1.2
Tapaturmat — Olycksfall	65—74	1.2

Jaoiteltaessa potilaat yhdistelmässä mainitulla tavalla 10-vuotiskäluokkiin huomataan, ettei minkään ikäkauden tautiryhmä vaadi enempää kuin 2.3 % sairaalahoitopäivien kokonaismäärästä. Suurin prosentti hoitopäiviä käytetään 65—74-vuotiaiden sydäntautisten hoitoon. Seuraavalla sijalla ovat 45—54-vuotiaiden reumapotilaiden ja kolmantena taas 55—64-vuotiaiden sydäntautia sairastavien hoitopäivät. Sen jälkeen tulevat 25—54-vuotiaiden tapaturmien hoitoon; sitten 75 vuotta täyttäneiden sydäntauteihin ja 65—74-vuotiaiden verenpainetauteihin käytetyt hoitopäivät. Kuten yhdistelmästä huomaa, korkeammat ikäluokat vaativat sydän- ja verisuonitautien johdosta eniten hoitopaikkoja.

Vielä kaippaa selvittelyä se seikka, missä määrin hoidon tulos on riippuvainen potilaan iästä. Koska tässä tutkimuksessa käsi-

Vid fördelning av patienterna såsom i sammanställningen skett på 10-års åldersklasser konstateras, att ingen åldersperiods sjukdomsgrupp fordrar mera än 2.3 % av totalantalet sjukhusdagar. Det största procentuella antalet värddagar användes för vården av hjärtssjukdomar hos patienter i åldern 65—74 år. Den följande gruppen i ordningen bildas av reumapatienter i åldern 45—54 år och den tredje åter av hjärtsjuka i åldern 55—64 år. Därefter komma de värddagar, som användas till skötseln av olycksfallsskadade i åldern 25—54 år, hjärtsjuka, som fyllt 75 år, och hypertoni hos personer i åldern 65—74 år. Såsom man av sammanställningen ser, fordra de högre åldersklasserna till följd av hjärt- och blodkärlssjukdomar det största antalet vårdplatser.

I vilken mån resultatet av vården är beroende av patientens ålder, är en omständighet som också tarvar utredning. Då vid

tellään yksinomaan elävinä sairaalasta poistettuja potilaita, esiintyy sairaalapäiväkirjassa vain kolme merkintää, nimittäin potilas on poistettu „toipuvana”, „parempana” tai „paranematta”. Tällä tavoin jaoiteltuna hoidon tulos osoittaa aivan tyypillisiä eroavuuksia eri ikäryhmissä. Kuten on odotettavissa, vähenee toipuvina poistettujen potilaiden määrä iän kasvaessa melkoisen tasaisesti. Vastaavasti „parempina” tai „paranematta” poistettujen potilaiden määrä nousee aluksi kummankin ryhmän suhteen tasaisesti, mutta 60 ikävuoden jälkeen siten, että paranematta poistettujen määrä nopeasti kasvaa, kun taas „parempana” poistuneiden prosentuaalinen osuus pienenee. Tällaisen asiantilan ei kuitenkaan tarvitse johtaa mihinkään äärimmäiseen pessimismiin, sillä voidaanhan kuitenkin todeta, että vanhemmissa ikäluokissa poistetaan noin 37 % potilaista toipuvina. „Toipuvien” prosenttimäärä laskee 50 %:iin vasta 55—59 vuoden iässä, ja tämän jälkeen lasku on siksi vähäinen, että 75—79-vuotiaitten ja 85 vuotta täyttäneiden keskuudessa „toipuvia” on vielä 37 %. Jos tarkastetaan, miten hoitopäivien jakaantuminen eri hoitotulosryhmissä muuttuu iän mukana, ei vaikutelma suinkaan ole yhtä edullinen. Kun hoitopäivistä 0—14-ikäryhmässä vain vajaat 2 % kuluu „paranematta” poistettujen hoitoon ja noin 78 % hoitopäivistä käytetään „toipuvina” poistettavien potilaiden hoitoon, on jo 50 vuoden iässä $\frac{1}{2}$ hoitopäivistä vain toipuvien osalle tulevia, ja 85 vuotta vanhemmilla ainoastaan 12 % hoitopäivistä koituu „toipuvina” poistettavien potilaiden hyväksi. Tämä lienee tulkittava siten, että vanhuk-silla suurin osa hoitopäivistä, nim. 67 %, käytetään tuloksettomaan hoitoon, ts. taudin hoitoon, josta potilas ei sairaalassa-oleskelun aikana ole parantunut. Valitettavasti ei tutkimusaineisto salli tämän asiantilan tarkempaa erittelyä. Onhan ajateltavissa, että tauti alunperin on ollut sen laatuinen, ettei ole ollut odotettavissakaan suurempia hoitotuloksia, ja potilas on joutunut sairaalahoittoon sosiaalisista tai muista syistä, mitkä ovat estäneet hänen hoitoaan sairaalan ulkopuolella. Toisaalta on mahdollista, että potilas on poistettu sairaalasta paranematta, koska hänen hoitonsa on järjestynyt muulla tavoin, eikä ole sen vuoksi katsottu olevan mahdollista eikä suo-

denna undersökning blott behandlas sådana patienter, som utskrivits såsom levande, förekommer i sjukhusjournalen blott tre beteckningar, nämligen patienten utskrivits som „konvalescent”, som „bättre” eller såsom „icke botad”. Enligt denna indelning visar vårdresultatet synnerligen typiska skiljaktigheter i olika åldersgrupper. Såsom var att vänta, minskar antalet som „konvalescenter” utskrivna med tilltagande ålder tämligen jämnt. Antalet patienter utskrivna såsom „bättre” eller som „icke botade” visar till en början en jämn ökning, men efter det 60:e åldersåret ökar antalet „icke botade” snabbt, medan det procentuella antalet av dem som utskrivits såsom „bättre” minskar. Detta förhållande behöver likväl icke leda till någon ytterlig pessimism, ty man kan i alla fall konstatera, att i de äldre åldersklasserna omkring 37 % av patienterna utskrivs såsom „konvalescenter”. Det procentuella antalet „konvalescenter” nedgår ej till 50 % förrän i åldern 55—59 år, och därefter är nedgången så obetydlig, att det bland 75—79-åringarna och dem som fyllt 85 år ännu finnes 37 % „konvalescenter”. Undersöker man, hur fördelningen av vårddagarna i de olika vårdresultatsgrupperna förändras med åldern, är intrycket ingalunda lika förmånligt. Medan av vårddagarna i åldersgruppen 0—14 år blott knappa 2 % använts till vården av dem som utskrivits som „icke botade”, och omkring 78 % till vården av patienter, som blivit „konvalescenter”, kommer redan i åldern 50 år blott $\frac{1}{2}$ av vårddagarna på „konvalescenternas” andel, och i fråga om dem som fyllt 85 år allenast 12 %. Detta torde böra tolkas så, att i fråga om åldringarna största delen av vårddagarna, nämligen 67 %, användes till resultatlös vård, dvs. till vård av sådan sjukdom, från vilken patienten inte under sjukhusvistelsen har tillfrisknat. Tyvärr tillåter undersökningsmaterialet ej någon mera ingående analys av detta sakförhållande. Det kan tänkas, att sjukdomen från början har varit av den art, att några större vårdresultat ej ens varit att förvänta, i det att patienten har intagits på sjukhus på grund av sociala eller andra orsaker, som hindrat hans vård utanför sjukhuset. Å andra sidan är det möjligt, att patienten utskrivits från sjukhuset utan att ha tillfrisknat, därför att det kunnat ordnas för

tavaa pitää potilasta sairaalahoidossa sen pitempään.

Tutkittaessa nykypäiväm sairaalan potilasaineistoa ei ymmärrettävästi saa kuvaa todellisesta tarpeesta vaan siitä, miten kulloinkin on katsottu voitavan potilaita ottaa vastaan silmällä pitäen sairaalan tehtäviä kansanterveyden kannalta ja sosiaalisena laitoksena. On kuitenkin syytä tarkastaa, olisiko käytettävissä olevien tietojen pohjalla mahdollista muodostaa käsitys siitä, missä kohden tarve ilmeisesti on jäänyt tyydyttämättä ja missä paikkapula ankarimpana tuntuu. Tähän on mahdollisuuksia, jos verrataan potilasaineiston ikärakennetta väestön ikärakenteeseen, ts. kunkin ikäluokan suhteellista osuutta sairaalassa hoidetuista tapauksista vastaavan ikäluokan suhteelliseen suuruuteen väestössä yleensä.

hans vård på något annat sätt, och det på den grund inte ansetts vara möjligt eller önskligt att dess längre kvarhålla patienten på sjukhuset.

Då man undersöker det aktuella patientmaterialet på ett sjukhus, får man förståeligt nog inte en bild av det verkliga behovet utan därav, hur det med tanke på sjukhusets uppgifter från folkhälsans synpunkt och som social institution i varje nu ansetts vara möjligt att mottaga patienter. Det är emellertid skäl att undersöka, huruvida det på basen av de tillbudsstående uppgifterna är möjligt att bilda sig en uppfattning därom, i vilket avseende behovet uppenbarligen icke blivit tillgodosett och var platsbristen svårast gör sig kännbar. Möjligheter härtill finnas, om man jämför patientmaterialets ålderssammansättning med befolkningens åldersstruktur, dvs. varje åldersklass' procentuella andel av antalet fall, som vårdats på sjukhus, med motsvarande åldersklass' relativa storlek inom befolkningen över huvud.

Ikärakenne. — Åldersstruktur.

Ikä, vuotta Ålder, år	Koko väestö, %:ina Hela befolkningen i %			Tutkimuksessa, %:ina I undersökningen i %		Sairaalaanottoindeksi Index för intagningen på sjukhus		Hoito- päiviä %:ina Vård dagar i %	Hoito- päivä- indeksi Index för antalet vård dagar
	Kaupungit Städer	Maaseutu Landsbygd	Yhteensä Inalles	Kaupungit Städer	Maaseutu Landsbygd	Kaupungit Städer	Maaseutu Landsbygd		
0—14 ...	22.4	29.9	27.9	6.6	8.9	29.3	29.8	5.6	20.1
15—24 ...	12.9	17.7	16.4	11.9	17.4	92.1	98.1	10.8	65.7
25—34 ...	16.7	14.0	14.7	18.0	20.3	107.7	144.6	14.2	96.6
35—44 ...	17.7	13.7	14.8	21.3	18.3	120.6	132.8	16.4	110.8
45—49 ...	7.2	5.7	6.1	9.2	7.6	127.7	134.8	8.6	140.9
50—54 ...	6.0	4.8	5.1	8.0	6.9	133.4	145.3	8.3	163.9
55—59 ...	5.0	4.0	4.2	6.8	6.0	137.2	149.7	7.9	185.6
60—64 ...	4.1	3.5	3.7	6.2	6.0	152.0	170.0	8.0	219.3
65—69 ...	3.1	2.7	2.8	4.8	4.2	155.5	153.9	7.5	267.6
70—74 ...	2.2	2.0	2.1	2.9	2.9	167.1	145.0	5.5	270.5
75—79 ...	1.3	1.2	1.3	2.3	1.3	184.4	107.3	4.4	352.8
80— ...	1.3	0.8	0.9	1.0	0.4	76.9	45.5	2.7	294.5

Vertaamalla keskenään toiselta puolen väestön ja toiselta puolen potilaiden ikäryhmitystä voidaan saada eräänlainen sairaalaanottoindeksi, joka osoittaa, otetaanko sairaalaan potilaita enemmän vaiko vähemmän kuin väestön ikärakenne sellaisenaan edellyttäisi. Verrattaessa näin saadun indeksin suuruutta tautisuuteen taikka puuttuvien tietojen takia eri ikäkausien kuolevuuteen voidaan jossain määrin arvioida, minkä tapainen sairaalaanottoindeksi tun-

Genom att sinsemellan jämföra å ena sidan befolkningens och å andra sidan patienternas åldersgruppering kan man få en index för intagning på sjukhus, som visar, huruvida patienter intagas på sjukhus mera eller mindre än vad befolkningens åldersstruktur som sådan skulle förutsätta. Då man jämför den sålunda erhållna indexens storlek med sjukligheten eller i brist på uppgifter därom med dödligheten i olika åldersperioder, kan man få en uppfattning

tuisi kussakin ikäluokassa oikeimmalta. Jos otetaan huomioon kunkin ikäluokan kuolevuus, olisi odotettavissa, että ikäluokka 1—10 vuotta olisi hyvin vähän edustettuna sairaala-aineistossa, koska kuolevuus näissä vuosiluokissa on pienimmillään. Vielä seuraavankin vuosikymmenen aikana on kuolevuus melko pieni. Vasta 50 ikävuoden jälkeen kuolevuus alkaa nousta jyrkemmin, lähes eksponentiaalisesti. Yleisin kuolinikä Suomessa niinkuin useissa muissakin länsimaissa on 75 vuoden kohdalla. Joskaan kaikki taudit eivät ymmärrettävästi vaadi ehdottomasti sairaalahoitoa, on luultavaa, että kuolevuuskäyrän osoittaman nousun tulisi ilmetä myöskin sairaalaan tulevien potilaiden määrässä, jos hoidon tarve yksistään määräisi sairaalaan ottamisen. Tarkastettaessa sairaalaanottoindeksiä voi todeta, että 20 vuotta nuorempia todellakin otetaan sairaalaan vähemmän kuin mitä tämän ikäluokan suhteellinen osuus väestöstä edellyttäisi. Jonkinverran yllättävää sensijaan on, että jo 20 vuoden iässä sairaalassa hoidettavien potilaiden määrä vastaa jokseenkin väestösuhdetta, ja kohta senjälkeen aletaan potilaita ottaa sairaalaan yli ikäluokan suhteellisen osuuden. Nousu on verraten jyrkkä ja saavuttaa maaseutupotilaiden kohdalla suurimman arvonsa 60 ikävuoden paikkeilla. Tämän jälkeen indeksi maaseutupotilaiden kohdalta uudelleen laskee. Juuri ne ikäluokat, joissa kuolevuus saavuttaa huippunsa, joutuu ilmeisestikin sairaalaan vähemmässä määrin kuin nuoremmat ikäluokat. Kaupunkipotilaiden sairaalaanottoindeksi sitä vastoin kasvaa jatkuvasti pienentyäkseen vasta 80 vuotta täyttäneiden kohdalla. Sairaalapulan valitessa tämä on ymmärrettävää, etenkin jos tarkastetaan, miten hoitopäivät jakautuvat väestön ikärakenteen mukaan ja missä määrin ne siitä poikkeavat. Voidaan laskea samantapainen indeksi, joka osoittaa eri ikäluokkien hoitoon kuluneen hoitopäivämäärän prosenttisen osuuden verrattuna ikäluokkien prosenttiseen edustukseen koko väestössä. Tällöin saadaan vieläkin jyrkemmin mouseva indeksisarja, kuin mitä sairaalaanottoindeksi osoittaa. Tämä hoitopäiväindeksi saavuttaa huippunsa 70 ikävuoden paikkeilla, mutta pienenee sitä vanhempien ikäluokkien osalta yli 80-vuotiaisiin tullessa. Jos tapauksia otettaisiin sairaalaan väestösuhteen edellyttämässä

om vilken index för intagningen på sjukhus, som i varje åldersklass borde vara den riktiga. Med beaktande av dödligheten i varje åldersklass kunde man förvänta, att åldersklassen 1—10 år vore i mycket ringa grad företrädd i sjukhusmaterialet, enär dödligheten i dessa åldersklasser är som lägst. Ännu under det följande årtiondet är dödligheten tämligen ringa. Först efter det 50:e åldersåret börjar dödligheten öka kraftigare, nästan exponentiellt. Den allmänaste dödsfallsåldern i Finland såsom i flere andra västeuropeiska länder är vid 75 år. Även om alla sjukdomar förklarligtvis icke ovillkorligen påkalla sjukhusvård, är det troligt, att den stegring, som dödsfallskurvan visar, även borde komma till synes i antalet patienter, som komma på sjukhus, om behovet av vård enbart dikterar intagningen på sjukhus. Vid granskning av index för intagningen på sjukhus kan man konstatera, att personer under 20 år intagas på sjukhus i mindre antal än denna åldersklass' relativa andel av befolkningen skulle förutsätta. Något överraskande är det i stället, att antalet patienter, som redan i 20-års åldern vårdas på sjukhus, ungefärligen motsvarar befolkningsproportionen, och strax därefter börjar patienter intagas på sjukhus till ett antal, som överstiger åldersklassens relativa andel. Stegringen är jämförelsevis kraftig och når sitt högsta värde i fråga om landsortspatienter omkring 60:e åldersåret. Härefter nedgår index för landsortspatienter ånyo. Just de åldersklasser, i vilka dödligheten kulminerar, synas bli intagna på sjukhus i mindre utsträckning än yngre åldersklasser. För stadspatienter däremot stiger intagningsindex fortgående och nedgår först i åldersklassen 80 år och däröver. Under rådande sjukhusbrist är detta förklarligt, i synnerhet om man ser efter, på vilket sätt vård dagarna fördela sig enligt befolkningens åldersstruktur och i vilken mån de avvika från den. Man kan uträkna en likadan index, som utvisar det procentuella antalet vård dagar för varje åldersklass jämfört med åldersklassernas procentuella andel av hela befolkningen. Härvid erhålles en indexserie, som stiger ännu kraftigare än index för intagningen på sjukhus. Denna index för vård dagarna når maximum omkring det 70:e åldersåret, men nedgår därefter för de äldre åldersklasserna fram till

määrissä, voi ymmärtää, kuinka tavattoman suuren rasituksen vanhuksat pitkin hoitoaikoinen muodostaisivat sairaaloille. Kuitenkin on ilmeistä, että tapausmäärän pieneneminen yli 60 vuoden ikään tultaessa on keinotekoisista ja johtuu riittämättömistä sairauspaikkamäärästä.

Lopuksi selvitettäköön vielä, missä määrin potilaat itse tai heidän omaisensa joutuvat maksamaan sairaalamaksunsa ja missä määrin maksuista vastaa jokin muu elin esim. vakuutuslaitos, sairaskassa, kunta, hyväntekeväisyysjärjestö taikka valtio. Nämä suhteet selviävät seuraavasta taulukosta, jossa on laskettu eri maksajaryhmien suhteellinen osuus kussakin ikäryhmässä.

äldern över 80 år. Om sjukdomsfallen intoges på sjukhusen i en proportion, som svarar mot befolkningen, skulle åldringarna med sina långa vårdtider utgöra en oerhört stor belastning för sjukhusen. Det är likväl uppenbart, att minskningen av antalet fall i åldern över 60 år är artificiell och beror på ett otillräckligt antal sjukplatser.

Till slut må redogöras för i vilken mån patienterna själva eller deras anhöriga erlägga deras sjukhusavgifter och i vilken mån något annat organ svarar för avgifterna t. ex. en försäkringsanstalt, sjuk-kassa, kommun, välgörenhetsorganisation eller staten. Dessa förhållanden framgå av följande tabell, i vilken olika avgiftsbetalares relativa andel i varje åldersgrupp uträknats.

Sairaalamaksut oli suorittanut — Sjukhusavgifterna erlagts av

Ikäryhmät Åldersgrupper	potilas itse patienten själv	vakuutus- yhtiö försäkrings- bolag	sairas- kassa sjukkassa	kunta kommun	hyvänteke- väisyys- yhd. välgören- hetsfören.	valtio (siirto- väki) staten (för- flyttade)	Yhteensä Summa
0—14	90.5	0.3	2.7	4.7	0.6	1.2	100.0
15—24	83.6	2.9	3.9	4.7	1.1	3.8	100.0
25—34	84.1	2.8	4.0	4.4	0.8	3.9	100.0
35—44	83.0	2.2	5.8	5.3	0.6	3.1	100.0
45—49	83.7	2.4	5.4	5.7	0.3	2.5	100.0
50—54	83.9	2.1	5.1	6.3	0.5	2.1	100.0
55—59	85.7	1.5	3.9	6.1	0.4	2.4	100.0
60—64	86.9	—	3.2	7.2	0.4	2.3	100.0
65—69	86.9	0.9	2.6	6.8	0.1	2.7	100.0
70—74	85.5	1.6	1.5	9.3	0.1	2.0	100.0
75—79	84.2	0.4	1.7	11.8	0.1	1.8	100.0
80—	80.1	0.7	1.4	15.8	0.3	1.7	100.0
Yhteensä — Summa	84.7	2.0	4.2	5.6	0.6	2.9	100.0

Kuten taulukosta voidaan huomata, vaihtelee itsemaksavien suhteellinen lukumäärä potilasaineistossa 80—90 %:n välillä. Sairaalamaksujen maksajina ovat näin ollen kaikki muut yhteisöt tai rahastot aivan toisarvoisella sijalla. Sairasmaksuista vastaa kunta keskimäärin 5.6 %:ssa tapauksista, sairaskassa 4.2 %:ssa, valtion suorittamalla maksulla on ollut 2.9 % ja vakuutusyhtiön kustannuksella 2.0 % potilaista. On kuitenkin otettava huomioon, että osa vakuutusyhtiöiden maksuista maksetaan potilaan lähdettyä sairaalasta eikä näistä korvauksista silloin tule merkintää sairaalapäiväkirjaan. Maksajien välinen suhde voi tuskin paljoakaan tästä muuttua. Hyväntekeväisyysjärjestöjen osuus on vielä edellä mainittuja pienempi, nim. vain 0.6 %. Sairaskassojen, vakuutuslaitosten ja kunnan

Såsom man av tabellen kan se, växlar den procentuella andelen av självbetalande i patientmaterialet mellan 80—90. Alla övriga betalare av sjukhusavgifterna intaga en helt sekundär plats. För sjukavgifterna svarar kommunen i medeltal i 5.6 % av fallen, sjuk-kassa i 4.2 %, för 2.9 % av patienterna har sjukhusvistelsen bekostats av staten och för 2.0 % av försäkringsanstalt. Beaktas bör emellertid, att en del av försäkringsbolagens sjukhusavgifter betalas efter det patienten utskrivits, varvid någon anteckning om dessa ersättningar icke göres i sjukhusjournalen. Förhållandet mellan betalarna kan härigenom knappast förändras. Välgörenhetsorganisationernas andel är ännu mindre än de ovannämndas, nämligen blott 0.6 %. Sjuk-kassornas, försäkringsanstalternas och kommunens andelar

osuus ei jakaudu tasan eri ikäluokkien osalle, vaan tietyt maksajaryhmät näyttävät suosivan määrättyjä ikäluokkia. Missä määrin suoritettujen maksujen jakautuminen vastaa potilasaineiston ikärakennetta ja missä määrin se poikkeaa siitä, valaisee suhdeluku (maksusuhteindeksi), joka saadaan siten, että tietyn ikäryhmän suhteellinen osuus maksajaryhmään kuuluvista potilaista jaetaan koko sairaala-aineiston vastaavan ikäluokan suhteellisella osuudella. Täten saadut suhdeluvut (indeksit) osoittavat, että vakuutusyhtiöt näyttävät suosivan erikoisesti nuoria ikäluokkia, 15:stä 24 ikävuoteen. 54 ikävuoden jälkeen vakuutusyhtiöiden sairaalamaksujen määrä laskee jyrkästi ja indeksi, joka ikäryhmässä 15—24 vuotta oli 146, on 55—59-vuotiailla 74 ja 75—79-vuotiailla 19 sekä sitä vanhemmilla 33. Sairaskassojen yleisin avustusikä näyttää olevan 35—54 vuotta. Näinä ikävuosina indeksit vaihtelivat 138:sta 122:een. Vanhemmissa ikäluokissa sairaskassamaksujen osuus verrattuna tämän väestön lukumäärään on miinikään hyvin pieni, sillä indeksiluvut 62, 36, 39 ja 32 osoittavat, että nämä ikäluokat käytännöllisesti katsoen jäävät osattomiksi sairaskassamaksuista. Täysin toisenlainen on kunnan avustusten jakauma. Kunnan sairaalamaksuindeksi pysyttäytyy 50 vuotta nuoremmissa 78:n ja 100:n välillä ja nousee nousemistaan melko tasaisesti tätä vanhemmissa ikäryhmissä, saavuttaen 80 vuotta vanhemmilla arvon 278. Kunnan maksumäärä siis nousee hyvinkin jyrkästi iän kasvaessa. Hyväntekeväisyysjärjestöt näyttävät maksujensa jakamisessa suhtautuvan suurin piirtein kuten vakuutusyhtiöt. Eniten sairaalamaksuja on maksettu 15—24-vuotiaille, ja 45 vuotta vanhemmat saavat vain suhteellisen vähän sairaalamaksuja hyväntekeväisyysjärjestöiltä. Samantapainen on valtion, siis lähinnä siirtoväen, sairasmaksujen jakauma. Suurin osuus on tullut 25—34-vuotiaitten osalle. Tässä ikäluokassa indeksin arvo on 134.

Kun otetaan huomioon se seikka, että hoitopäiväluku vanhemmissa ikäluokissa taapausta kohden jyrkästi suurenee, merkitsee kunnan maksujen suhteellisen osuuden lisääntyminen samalla, että maksettujen hoitopäivien määrä kunnan osalta kasvaa vieläkin jyrkemmin. Samanaikaisesti kunnan osuuden lisääntyessä itsemaksavien ryhmä pienenee.

fördela sig icke jämnt på olika åldersklasser, utan vissa avgiftsbetalare tyckas gynna bestämda åldersklasser. I vilken mån fördelningen av de erlagda avgifterna motsvarar patientmaterialets åldersstruktur och i vilken mån den avviker från den, framgår av ett indextal, som erhålles genom att det procentuella antalet till en viss betalar-grupp hörande patienter i en viss ålders-grupp divideras med motsvarande åldersklass' procentuella andel i hela sjukmaterialet. De sålunda erhållna proportions-talen (indextalen) visa, att försäkringsbolagen företrädesvis betala för yngre åldersklasser, från 15 till 24 år. Efter det 54:e åldersåret nedgår försäkringsbolagens andel tvärt och indextalet, som i åldersgruppen 15—24 år var 146, är för 55—59-åringarna 74 och för 75—79-åringarna 19 samt för de ännu äldre 33. Den vanligaste åldern för sjukassornas bidrag synes vara 35—54 år. För dessa åldrar växlar indextalen från 138 till 122. I de äldsta åldersklasserna är sjukassornas andel i jämförelse med befolkningen likaså mycket liten, ty indextalen 62, 36, 39 och 32 utvisa, att dessa åldersklasser praktiskt taget icke bli delaktiga av sjukassebidrag. I fråga om kommunala bidrag är fördelningen en alldeles annan. Kommunens sjukavgiftsindex håller sig hos patienter under 50 år mellan 78 och 100 och stiger därefter tämligen stadigt, uppnående värdet 278 i gruppen 80 år och däröver. Kommunens avgiftsbelopp stiger alltså rätt så kraftigt med tilltagande ålder. Vålgörenhetsorganisationernas andel fördelar sig i stort sett på samma sätt som försäkringsbolagens. Mest ha sjukhusavgifter betalats för 15—24-åringar, och äldre än 45 år få i jämförelsevis ringa utsträckning sjukhusavgifter erlagda av vålgörenhetsorganisationerna. Statens, alltså närmast den förflyttade befolkningens, sjukhusavgifter visa ungefär samma fördelning. Den största andelen redovisas för 25—34-åringarna. I denna åldersklass är indexvärdet 134.

Då man beaktar, att antalet vårddagar per fall kraftigt ökar i de äldre åldersklasserna, innebär ökningen av kommunens relativa andel av avgifterna på samma gång, att antalet bekostade vårddagar för kommunens del ökar ännu kraftigare. Samtidigt som kommunens andel ökar, minskar de självbetalandes grupp.

Résumé.

Les conditions des vieillards l'automne 1950.

Pour les besoins du comité d'assistance aux vieillards nommé par le Gouvernement le Bureau de recherches sociales entreprit au cours de l'automne 1950 une enquête par sondage sur les conditions des vieillards en appliquant la méthode d'interviews. Le nombre total des vieillards en Finlande âgés de 65 ans et plus était en environ 288 000. Parmi eux les vieillards vivant dans les maisons de retraite, hospices et hôpitaux, au nombre de 15 000, étaient déjà l'objet d'une autre recherche. Le reste, approximativement 270 000 personnes, était donc l'objet de l'enquête par sondage. L'échantillon était obtenu par un sondage à deux degrés. D'abord on a par une stratification obtenu une choix de 175 villes, bourgs et communes rurales. De leurs registres de population on a tiré au sort approximativement 1 % des vieillards vivant seuls ou en famille. Les données portaient en tout sur 2 748 vieillards dont 48 % de sexe masculin et 52 % de sexe féminin. Parmi eux 39 % étaient âgés de 65 à 69 ans, 31 % de 70 à 74 ans, 20 % de 75 à 79 ans et 10 % de 80 ans et plus. Quant à leur état civil, 49 % étaient des veufs ou veuves, 39 % mariés, 11 % célibataires et 1 % divorcés. Presque la moitié des vieillards avaient été occupés dans l'agriculture et $\frac{1}{10}$ dans des travaux intellectuels.

Les questions concernant l'état sanitaire des vieillards ont porté sur les six mois passés. Au cours de cette période 65 % des vieillards avaient été en général infirmes et 49 % avaient gardé le lit pendant plus ou moins de temps. Parmi ceux qui avaient indiqué leur maladie, 28 % souffraient de quelque lésion cardiaque, 23 % de rhumatisme, 6 % de haute tension artérielle, 6 % d'un trouble digestif ou quelque autre maladie de l'intestin, 5 % de quelque affection des organes de la respiration et 6 % de la décrépitude générale. La faculté motrice était encore bonne chez 27 %, satisfaisante chez 34 % et mauvaise chez 34 %. 5 % étaient tout à fait incapables de se mouvoir, dont certainement une partie par suite de causes occasionnelles. 35 % avaient consulté un médecin chez lui, seulement 8 % avaient appelé un médecin à la maison et 7 % avaient été hospitalisés.

Sur l'ensemble, les vieillards vivant seuls représentaient $\frac{1}{5}$ environ, tandis que les $\frac{3}{4}$ vivaient soit avec leurs enfants, soit avec leur conjoint ou avec les deux. Parmi les ménages de 2. personnes, 31 % habitaient une chambre, 42 % 2, et 21 % 3 chambres. Des ménages de 3—4 personnes, 41 % habitaient 2 chambres, 29 % 3 et 28 % 4. chambres ou

plus. Presque la moitié des vieillards, 47 %, passaient la nuit seuls dans une chambre personnelle et 36 % dormaient à deux dans la même chambre; chez $\frac{1}{5}$ la chambre à coucher mesurait plus de 25 m² et chez $\frac{1}{6}$ seulement moins de 12 m². 65 % des vieillards ont déclaré, que leur logement était chaud et sec, 28 % qu'il était froid et humide. 74 % avaient de l'éclairage électrique. Près de la moitié des vieillards étaient propriétaires de leur logement et 20 % habitaient avec leurs enfants dans les logements appartenant à ces derniers, 27 % habitaient comme locataires directs, 2 % comme souslocataires et 3 % étaient cohabitants.

Le travail rémunéré et les moyens de subsistance des vieillards étaient les suivants. Parmi les hommes 33 % et parmi les femmes, 15 % exécutaient un travail rémunéré. Une bonne moitié, 54 %, étaient occupés au travail régulier d'une durée normale, le reste aux travaux occasionnels. Env. $\frac{1}{3}$ travaillaient à domicile et env. $\frac{2}{3}$ autre part. 59 % des rétribués étaient des ouvriers, 26 % des artisans et petits industriels, 8 % des directeurs et fonctionnaires et le reste des contre-maitres et du personnel de bureau. Le nombre des vieillards qui antérieurement avaient exécuté un travail rémunéré mais qui l'avaient déjà cessé formait 47 % de tous les vieillards; seul $\frac{1}{4}$ parmi ces derniers avait été mis à la retraite.

25 % des vieillards recevaient leur subsistance de leurs enfants (14 % des hommes, 36 % des femmes), 19 % de leur travail rémunéré et 14 % de l'agriculture. 25 % vivaient des pensions dont ils bénéficièrent soit en raison d'un emploi précédent soit après la mort d'un conjoint ou d'un fils tombé à la guerre, 8 % se tiraient d'affaire par leurs épargnes ou des revenus de capital et 3 % avaient recours à l'assistance de la commune.

Des vieillards qui tiraient leur subsistance de leur travail rémunéré, 41 % gagnaient moins de 60 000 marcs par an, 33 % 60 000 à 200 000 mcs et seuls 15 % davantage. Le montant de la pension était inférieur à 60 000 mcs pour 63 % des femmes et 41 % des hommes, à 60 000—120 000 marcs pour, respectivement 27 et 36 % et supérieur pour, respectivement, 5 et 21 %. Les mariés n'y sont pas inclus.

19 % des vieillards n'avaient pas d'enfants en vie, 26 % en avaient 1—2, 26 % 3—4 et 29 % 5 ou plus. Bien qu'env. $\frac{4}{5}$ eussent des enfants en vie, seulement un sur quatre était principalement dépendant de ses enfants. 24 % étaient logés et nourris par leurs enfants, 12 % soit logés ou nourris, 42 % n'en obtenaient rien, même pas des présents.

Quant aux épargnes 65 % des vieillards n'en

avaient pas du tout, 15 % posséderent moins de 50 000 francs, 10 % 50 000—200 000 et 5 % 200 000 francs ou plus.

Selon le jugement des enquêteurs la subsistance de 28 % des vieillards était bonne, de 35 % satisfaisante, de 14 % passable, de 12 % mauvaise et de 4 % misérable.

Les travaux domestiques et les occupations des vieillards ainsi que leurs désirs et les mesures proposées par les enquêteurs en vue d'améliorer leur situation sont illustrés par des données suivantes. 11 % des vieillards ne prenaient aucune part aux travaux de ménage et 69 % s'en occupaient régulièrement d'une manière ou d'une autre, notamment 35 % en faisant la cuisine et 28 % en faisant le ménage. Seuls 6 % gardaient des enfants tous les jours. Quant aux autres occupations des vieillards 79 % liaient des livres et 78 % des journaux ou des revues. Seulement 20 % n'avaient rien lu pendant le dernier mois. Près de 40 % étaient pratiquants et env. 20 % se rendaient à diverses fêtes. 38 % avaient fait des visites au cours d'un mois et 46 % en avaient reçu eux-mêmes. Le nombre proportionnel des vieillards qui n'allaient nulle part, ni à l'église, ni à des fêtes, ne faisaient pas de visites etc. et n'en recevaient pas était de 21 % soit 1 sur 5. — Interrogés sur leurs désirs quant à l'amélioration de leurs conditions actuelles, 48 % des vieillards désiraient des améliorations de leurs conditions économiques et 28 % de leurs conditions de logement, 7 % désiraient une aide médicale ou des médicaments, 6 % une vie plus tranquille et 3 % une aide-ménagère. Les enquêteurs proposèrent, sur la base de leurs observations, pour 40 % l'octroi d'une pension ou d'un secours d'argent, pour 22 % l'amélioration des conditions d'habitation, pour 11 % des soins médicaux, pour 9 % le transport et des soins dans un établissement, pour 6 % un travail plus facile et pour 5 % une aide-ménagère.

Les hospices communaux et les assistés.

Selon une enquête effectuée par le Bureau de recherches sociales en octobre 1950 il y avait dans le pays 345 hospices communaux dont 188 avaient une section de malades, 152 une section d'aliénés, 38 une section de tuberculeux et 12 une section d'enfants. 55.6 % des hospices étaient bâtis avant l'année 1923, 35.9 % entre 1923 et 1940 et 8.5 % en 1940 ou plus tard. Les bâtiments en bon état représentaient 35.0 %, en médiocre état, 50.6 % et en mauvais état, 14.4 %. Presque tous les hospices, 332 ou 97.6 %, étaient pourvus d'électricité, 295 ou 86.8 % avaient des conduites d'eau et 195 ou 57.4 % le chauffage central.

Le nombre d'assistés dans les hospices était de 18 526, dont 7 059 de sexe masculin et 11 467 de sexe féminin. 317 avaient moins de 16 ans, 8 322, de 16 à 64 ans et 9 887, 65 ans ou plus. Parmi les assistés âgés de 16 à 64 ans, 8 322, soit 94.0 %, étaient chroniquement et 1.0 % occasionnellement malades, 0.9 % infirmes et 4.1 % en bonne santé, les chiffres correspondants pour les vieillards étant de 75.5, 0.6, 11.8 et 12.1. Parmi les assistés âgés de 16 à 64 ans 83.0 % étaient capables de se mouvoir, 10.0 % étaient des alités capables de se mouvoir et 7.0 % des alités incapables de se mouvoir; les pourcentages corres-

pondants pour les vieillards étaient de 63.9, 21.6 et 14.5. Les aptes au travail formaient parmi les assistés âgés de 16 à 64 ans 34.9 %, parmi les vieillards seulement 8.2 %, les partiellement aptes au travail, respectivement, 30.1 et 25.0 % et les inaptes 35.0 et 66.8 %. De tous les chroniquement malades âgés de 16 ans et plus, au nombre de 15 292, 6 909 ou 45.2 % étaient des aliénés, épileptiques et faibles d'esprit, dont 39.5 % recevaient des soins dans les sections d'aliénés, 5.8 % dans les sections de malades et 54.5 % dans les sections générales. 1 603 ou 10.5 % souffraient de maladies du cœur et des vaisseaux sanguins, 1 319 ou 8.6 % étaient des aveugles, des sourds ou des estropiés, 1 322 ou 8.7 % avaient été frappés de coups d'apoplexie ou atteints d'une autre maladie du système nerveux central, 1 176 ou 7.7 % souffraient de rhumatisme articulaire ou d'autres maladies osseuses, articulaires ou musculaires, 1 138 ou 7.4 % de la décrépitude et 541 ou 3.6 % de la tuberculose pulmonaire ou d'autres affections tuberculeuses.

Les maisons privées de vieillards.

Des renseignements, fournis par une enquête effectuée par le Bureau de recherches sociales en février 1951, il ressort qu'il y avait dans le pays en tout 51 maisons privées de vieillards, soit 43 dans les villes ou les bourgs et 8 à la campagne. Le nombre des pensionnaires pouvant y être reçus était de 1 024 et le nombre du personnel de 219. La plupart des pensionnaires, soit 93 %, étaient des femmes. 67 % étaient chroniquement malades, 15 % infirmes et 18 % en bonne santé. Parmi les premiers 34 % souffraient de maladies du cœur et des vaisseaux sanguins, 13 % de rhumatisme articulaire, 11 % avaient été frappés de coups d'apoplexie ou souffraient de décrépitude et 11 % étaient des aveugles ou des sourds. Les pensionnaires disposant d'une chambre personnelle représentaient 71 %.

Les vieillards soignés dans les hôpitaux publics en 1948.

Sur les malades soignés dans les hôpitaux publics en 1948 ont été recueillies des informations devant servir à une recherche médicale qui porte sur 44 000 cas de maladie ce qui représente un nombre de malades représentant 21.1 % de leur ensemble. Cette recherche étudie comment la durée du traitement, les différentes maladies, le résultat du traitement et les payeurs des frais de séjour à l'hôpital (le malade lui-même, la commune, l'établissement d'assurance, la caisse de maladie, les organisations de bienfaisance) se répartissent entre les différents groupes d'âge.

De ces malades, ceux qui avaient atteint l'âge de 65 ans représentaient 11.2 %. Sur le nombre total des jours d'entretien et de soins, la quote-part consacrée à ces malades fut proportionnellement fort importante en s'élevant à 22.7 %. Parmi les malades demeurés à l'hôpital plus de 3 mois ceux des groupes d'âge allant de 15 à 64 ans représentaient 1.4 % et ceux ayant atteint l'âge de 65 ans 5.7 %. Sur l'ensemble des malades dont le séjour à l'hôpital dépassait 6 mois ceux âgés de 15 à 64 ans ne représen-

taient que 0.4 % tandis que le nombre proportionnel de ceux ayant atteint l'âge de 65 ans s'élevait à 2.4 %. De tous les malades qui ont dû demeurer à l'hôpital plus de 6 mois 41.9 % étaient des personnes âgées de 65 ans et plus. Les groupes d'âges les plus élevés étaient représentés aussi bien dans les hôpitaux ruraux que dans ceux des villes dans une proportion bien plus grande que dans l'ensemble de la population. A la campagne, cette disproportion apparaissait surtout pour le groupe d'âge de 60 à 64 ans, sa quote-part étant dans les hôpitaux 1.7 fois plus grande que dans l'ensemble de la population. Dans les hôpitaux des villes, la quote-part de la plus importante est celle des malades âgés de 75 à 79 ans (1.8 fois supérieure à celle de l'ensemble de la population). Le nombre de jours d'entretien et de soins consacré aux malades d'âge élevé est 3 fois supérieur à celui que représente leur quote-part de l'ensemble de la population. Les pourcentages ne mettent évidemment en lumière que la situation actuelle et non le véritable besoin de lits. Le ralentissement de l'accroissement des pourcentages avec l'âge (à la campagne se présente même une dégression) comparé à la progression considérable de la mortalité aux mêmes âges indique l'insuffisance des possibilités d'admission

dans les hôpitaux. Dans les hôpitaux ruraux l'insuffisance du nombre de lits réservés aux malades âgés est évidente.

Parmi les maladies dont souffraient les malades âgés de 65 ans et plus en entraînant un long séjour à l'hôpital, les plus fréquentes étaient celles du cœur et des vaisseaux sanguins. Les maladies dont souffraient les malades âgés de 15 à 64 ans étaient le plus souvent causées par des accidents ou par le rhumatisme. Le résultat du traitement était en moyenne meilleur pour les malades d'un âge inférieur à 65 ans, mais aussi parmi les plus âgés, ceux qui quittèrent l'hôpital en état de convalescence représentaient 37 %.

Quant à la répartition des frais de séjour à l'hôpital, il est constaté que les malades les assument dans la proportion de 85 %, ce taux allant toutefois en diminuant avec l'âge. Dans cette répartition la deuxième place revient aux communes dont la participation augmente rapidement pour les malades âgés de 70 ans et plus et s'élève à 16 % env. pour les malades âgés de 80 ans et plus. La quote-part des frais assumés par les caisses-maladie est la plus importante pour les groupes d'âges les moins élevés.

Liite 1.

SUOMEN GALLUP. OSAKEYHTIÖ

T 75/ loka—marraskuu 1950.

A. I. Terveystila.

- 1.*) Oletteko kuluneen puolen vuoden aikana ollut yleensä terve vai oletteko ollut sairaaloinen?
- 1) Yleensä terve.
2) Sairaaloinen.
3) Sekä että, ei osaa sanoa.
-
2. (Jos ollut vuoteenomana) Oletteko tänä vuonna ollut pitemmän aikaa vuoteenomana vai nyt vain tilapäisesti?
- 1) Pitemmän aikaa.
2) Tilapäisesti.
-
- 3—6. (Jos sairaaloinen tai vuoteenomana) Mikä sairaus tai vamma Teitä pääasiassa on vaivannut?
- ..... X Ei osaa sanoa.
-
7. (Ellei pysyvästi vuoteenomana) Onko Teidän liikuntakykynne yleensä hyvä?
- 1) Hyvä.
2) Tyydyttävä.
3) Huono.
4) Liikuntakyvytön, tilapäisesti.
5) „ „ pysyvästi.
-
- 8.*) (Kaikille) Oletteko ollut sairaalahoitossa kuluneen puolen vuoden aikana?
- 1) On ollut.
2) Ei.
3) Ei muista.
-
- 9—10. (Jos ollut) Oliko kyseessä tapaturma vai muu syy, ja montako viikkoa suunnilleen olette kuluneen puolen vuoden aikana ollut sairaalassa?
- (9) Tapaturman vuoksi ..... viikkoa.
(10) Muun syyn vuoksi ..... viikkoa.
-
- 11.*) (Kaikille) Onko joku lääkäri käynyt kotikäynnillä luonanne kuluneen puolen vuoden aikana ja suunnilleen montako kertaa?
- Käynyt ..... kertaa.
X Ei ole käynyt.
-
- 12.*) Oletteko kuluneen puolen vuoden aikana käynyt lääkärin tutkittavana ja suunnilleen montako kertaa?
- Käynyt ..... kertaa.
X Ei ole käynyt.
-
- 13.*) Onko sairaanhoitajatar tai diakonissa käynyt Teitä katsomassa viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana?
- 1) On.
2) Ei, ei muista.
-
14. X.

II. Asunto-olot.

- 15—17.*) Montako yli ja alle 16 vuotiasta henkeä kaikkiaan kuuluu samaan ruokakuntaan kuin Te?
- (15) Yli 16 vuotiaita .....
(16) Alle 16 vuotiaita .....
(17) Yhteensä .....
18. (Jos useampi kuin yksi) Onko hän (joku heistä) läheinen sukulaisenne?
- 7) Aviopuoliso.
6) Poika (puoli).
5) Tytär (puoli).

*) merkitsee, että kysymys esitetään kaikille.

- 4) Veli (puoli).
- 3) Sisar (puoli).
- 2) Muu sukulainen.
- 1) Ei sukulaisia.

- 19.*) (Kaikille) Montako huonetta ruokakunnan (jos yksinäinen: Teidän) käytettävissä oleva asunto käsittää?
Huoneita ..... kpl ja
- 7) ilman keittomahdollisuutta,
  - 8) keittiö,
  - 9) keittokomero,
  - O) tupa,
  - R) osuus keittiöön,
  - X) muu keittomahdollisuus.

- 20—21.*) Onko Teillä oma huone yksin käytettävissä päiväsaikaan? — Entä yöllä?

	(20) Päiväs- aikaan	(21) Yöllä
On oma huone	1	1
Ei ole	2	2

- 22—24. (Ellei omaa yöllä) Montako henkeä tavallisesti nukkuu siinä huoneessa?
(22) Yli 16 v. ....
(23) Alle 16 v. ....
(24) Yhteensä .....

- 25—26.*) (Kaikille) Suuriko suunnilleen on lattiapinta-alaltaan se huone, jossa nukutte yönne? (Haastatteliija tarkistaa tiedon)
Lattiapinta-ala ..... m².

- 27.*) Minkälainen lämmityslaite on siinä huoneessa, jossa nukutte yönne?
1) Hella.

- 2) Leivinuuni.
- 3) Kakluuni.
- 4) Keskuslämmityspatteri.
- 5) Kamiina.

Muuta .....
X) Ei ole lämmityslaitetta.

- 28.*) Minkälainen valaistus on asunnossanne?
1) Sähkö.
2) Öljy.
Muu .....

- 29.*) Onko asuntonne mielestänne tarpeeksi lämmin ja kuiva vai onko se liian kylmä tai kostea?
1) Lämmin, kuiva.
2) Kylmä, kostea.
3) Ei osaa sanoa, milloin mitenkään.

- 30.*) Haastateltava tai aviopuoliso:
1) omistaa asunnon,
2) on päävuokralaisena,
3) on alivuokralaisena,
4) kuuluu omistajan ruokakuntaan,
5) kuuluu päävuokralaisen ruokakuntaan,
6) kuuluu alivuokralaisen ruokakuntaan,
7) on ns. luona-asuja (asukki, loinen).

- 31.*) Haastateltava asuu:
1) talossa, jossa asuu 2 tai useampia ruokakuntia,
2) talossa, jossa asuu 1 ruokakunta (2 tai useampia henkilöitä),
3) talossa yksin.

32. X.

III. Ruokailu, kotiaskareet, harrastukset.

- 33.*) Ruokailletteko enimmäkseen kotona vai muualla?
1) Kotona.
2) Muualla.

- 34—36.*) (Kaikille) Tässä on luettelo erilaisista kotiaskareista. Mitä näistä olette viime aikoina suorittanut kotona? — (Jos suorittanut, kysy-

kää) Melko säännöllisesti vai silloin tällöin?
(Luettelo näytetään.)

	(34) Melko säänn.	(35) Sill. täll.	(36) Ei
Ruoan laitto	1	1	1
Astiaain pesu (tiskaus)	2	2	2
Lasten hoito	3	3	3

	(34) Melko säänn.	(35) Sill. täll.	(36) Ei
Siivouustyöt	4	4	4
Käsityöt, ompelutyöt	5	5	5
Pyykin pesu	6	6	6
Veden kanto	7	7	7
Karjan hoito	8	8	8
Puiden pilkkominen	9	9	9
Ostosten teko	0	0	0
Muuta	X	X	X

37.*) Oletteko viimeksi kuluneen kuukauden aikana lukenut jotakin kirjaa? Mitä kirjaa? (Kirjan nimi)

- 1) Raamattua.
- 2) Virsikirjaa.
- 3) Muuta .....

X) Lukenut, ei muista nimeä.

38.*) Luetteko nykyisin säännöllisesti jotakin päivälehteä? Entä viikolehtiä?

- 1) Lukee päiväl.
- 2) Lukee viikkol.
- 3) Ei lue kumpiakaan.

39.*) Onko asunnossanne radio, joka on kuuntelukunnossa?

- 1) On.
- 2) Ei.

40—42.*) Oletteko viimeksi kuluneen kuukauden aikana käynyt

	Kertaa	Käynyt, mutta ei muista kertoja	Ei ole käynyt
(40) kirkossa? Montako kertaa?	....	X	R
(41) eril. juhlissa? Montako kertaa?	....	X	R
(42) elokuvissa? Montako kertaa?	....	X	R

43.*) Onko Teillä itsellänne ollut vieraita kuluneen viikon aikana?

Montako kertaa suunnilleen?
..... kertaa.
X) Ei ole ollut.

44.*) Oletteko käynyt tuttavien tai sukulaisten luona vierailulla kuluneen viikon aikana? Montako kertaa suunnilleen?

..... kertaa.
X) Ei ole käynyt.

45. X.

IV. Suhtautuminen nykyisiin oloihin.

46.*) Missä suhteessa kipeimmin kaipaatte parannusta nykyisiin oloihinne?

X) Ei toivomuksia, ei osaa sanoa.

47. (Jos mainitsi asunto-oloista) Onko syynä lähinnä asunnon ahtaus, sen huono kunto, sen epäterveellisyys, sen kalleus, rauhaton ympäristö vai muut seikat?

- 1) Ahtaus.
- 2) Huono kunto.
- 3) Epäterveellisyys.
- 4) Kalleus.

5) Ympäristö.

X) Ei osaa sanoa.

Muuta .....

48.*) (Kaikille) Haluaisitteko muuttaa jollekin toiselle paikkakunnalle ja siinä tapauksessa minne?

X) Ei minnekään, ei halua muuttaa.

49.*) Jos tarvitsisitte enemmän hoitoa, niin haluaisitteko mieluiten asua sukulaisten luona, yksityisessä vanhainkodissa, kunnalliskodissa, sairaalassa vai muualla?

- 1) Sukulaisten luona.
- 2) Yksityisessä vanhainkodissa.
- 3) Kunnalliskodissa.
- 4) Sairaalassa.

Muualla .....

X) Ei osaa sanoa, ei minnekään,
kotona paras.

50. (Ellei kunnalliskotiin) Mistä
syytä ette haluaisi kunnallis-
kotiin?
- .....
- .....

X) Ei osaa selittää.

- 51.*) (Kaikille). Jos toimeentulonne kä-
visi kovin heikoksi, niin onko Teillä
joku sukulainen tai tuttava, jonka
puoleen voisitte kääntyä?

1) Poika, tytär (puoli).

2) Veli, sisar (puoli).

3) Muu sukulainen.

4) Vieras.

5) Ei ole, ei osaa sanoa.

52. X.

B. V. Toimeentulo.

- 1.*) Teettekö nykyisin ansiotyötä, josta
saatte rahapalkkaa?

1) Kyllä. (Tilapäistä sairaudenti-
laa lukuunottamatta.)

2) Ei.

5. (Jos tekee ansiotyötä nykyisin)
Teettekö ansiotyötä kotona vai
muualla?

1) Kotona.

2) Muualla.

2. (Ellei tee) Minä vuonna olitte vii-
meksi ansiotyössä?

1) v. 1950—46

2) „ 1945—41

3) „ 1940—36

4) „ 1935—31

5) „ 1930—26

6) „ 1925—21

7) „ 1920—16

8) „ 1915—

9) Ei ole koskaan ollut.

X) Ei osaa sanoa.

6. (Jos ansiotyössä) Onko työ sään-
nöllistä vai tilapäistä?

1) Säännöllistä.

2) Tilapäistä.

7. (Jos ansiotyössä) Mitä ansiotyötä
teette?
- .....
- .....

- 8—11. (Jos ansiotyössä) Keskimäärin
montako tuntia olette viikossa an-
siotyössä kesäaikaan? — Entä tal-
visaikaan?

(8— 9) Kesäaikana ..... t.

(10—11) Talvisaikana ..... t.

3. (Jos ollut ansiotyössä, muttei ole
enää) Lopetitteko ansiotyönne työ-
kyvyttömyyden vai muun syyn
vuoksi? — Minkä syyn vuoksi?

1) Työkyvyttömyyden vuoksi.

Muun syyn vuoksi: .....

.....

X) Ei osaa sanoa.

- 12.*) (Kaikille) Teettekö kotona tai
muualla työtä asuntonne tai ruo-
kanne edestä?

1) Kyllä.

2) Ei.

4. (Samoille kuin edellä) Siirryttekö
samalla eläkkeelle?

1) Kyllä.

2) Ei.

13. (Jos tekee). Minkälaista työtä?
- .....
- .....

14.*) (Kaikille) Mistä saatte pääasiallisen elatuksenne?

- 1) Omasta ansiotyöstä.
- 2) Eläkkeestä, elinkorosta.
- 3) Syytingistä.
- 4) Säästöistä, pääomatuloista, vuokratuloista.
- 5) Köyhäinhoitoavustuksista.
- 6) Aviopuolisolta.
- 7) Lapsilta, joiden luona asuu.
- 8) Lapsilta, jotka asuvat muualla.
- 9) Muilta sukulaisilta.
- 0) Vierailta henkilöiltä.

Muulla tavoin .....

X) Ei osaa sanoa.

(Jos lapsilta tai muilta) Asianomaisen elättäjän nimi:

osoite:

ammatti:

15—46.*) Pyytäisin nyt luottamuksellisia tietoja toimeentulostanne. Näitä tietoja ei ilmaista kenellekään, vaan ne kerätään yhteiseen tilastoon ja tarkoituksena on saada totuudenmukainen kuva vanhusten toimeentulosta.

Paljonko tuloja ansiotyöstä nykyisin vuodessa? .....

Haastattel-
tava
mk

Aviopuo-
liso
mk

(15—17) (31—33)

Eläkettä tai elinkorkoa? Keneltä ja paljonko vuodessa?

.....

.....

.....lta

(18—20) (34—36)

Onko Teillä tuloja kiinteistöstä (maatila, talo, huvila, osakehuoneisto), ja paljonko vuodessa? .....

(21—23) (37—39)

Haastatel-
tava
mk

Aviopuo-
liso
mk

Onko Teillä rahasäästöjä?

Suunnilleen

paljonko? .....

(24—26) (40—42)

Saatteko köyhäinhoitoavustuksia? Paljonko vuodessa? .....

(27—28) (43—44)

Onko muita tuloja? Paljonko suunnilleen

vuodessa? .....

(29—30) (45—46)

47.*) Saitteko viime vuonna rahavastustusta lapsiltanne? Paljonko suunnilleen viime vuonna?

1) Ei lapsia elossa.

2) Ei saanut.

Sai viime v. .... mk.

48. (Jos lapsia) Saitteko muunlaista avustusta lapsiltanne?

1) Ei muunlaista.

2) Asunto.

3) Ruoka.

4) Vaatteita.

5) Lahjoja.

Muuta .....

49. (Jos lapsia) Montako lasta Teillä on elossa?

50. (Jos lapsia) Katsotteko, että lapsenne voisivat avustaa Teitä nykyistä enemmän?

1) Voisivat.

2) Ei, tuskin.

3) Ei osaa sanoa.

51.*) (Kaikille) Onko vanhusten huoltaminen mielestänne yhteiskunnan vai heidän lastensa velvollisuus, jos lasten oma toimeentulo on tähän riittävä?

1) Yhteiskunnan.

2) Lasten.

3) Ei osaa sanoa.

52. (Jos lasten) Olisiko lapset tällöin lain avulla velvoitettava huoltamaan vanhempiensa, vai pitäisitkö parempana, että yhteiskunta huoltaa vanhemmat ja perii kus-

tannukset lapsilta?

- 1) Lain avulla.
- 2) Yhteiskunta perii.
- 3) Ei osaa sanoa.

A, B. VI. Henkilötiedot.

53—54.*) Haastateltavan syntymäaika
...../..... 18.....

55.*) Sukupuoli: 1) Nainen.
2) Mies.

56.*) Siviilisääty:
1) Naimaton.
2) Naimisissa; aviopuoliso syntynyt v. ....
3) Leski.
4) Eronnut.

57.*) 1) Suomenkielinen.
2) Ruotsinkielinen.

58.*) 1) Siirtoväkeä.
2) Ei siirtoväkeä.

59. Haastateltavan nykyinen ammatti (tai se ammatti, jota viimeksi harjoittanut):

60. Ellei omaa ammattia, haastateltavan puolison nykyinen tai entinen ammatti:

61. X.

Haastateltavan

nimi: .....

osoite: .....

Aviopuolison

nimi: .....

osoite: .....

VII. Haastattelijan havaintoja.

62. Haastateltava on
1) hyvin työkykyinen (tilapäistä sairaudentilaa lukuunottamatta)
2) osittain työkykyinen,
3) työkyvytön.

63. (Jos osittainkin työkykyinen):
Haastattelijan mielestä
1) haastateltava on sopivassa työssä,
2) haastateltava on sopimattomassa työssä,
3) työttömänä sopivan työn puutteen vuoksi,
4) työttömänä, koska on haluton työhön,

5) työttömänä, koska tulee toimeen ilman.

X) Haastattelija ei osaa vastata tähän.

64. Haastateltava on
1) puhelias,
2) sulkeutunut, harvapuheinen,
3) ärtyisä,
4) puhe ajoittain sekavaa, hajamielistä.

65. Haastateltava
1) näkee tehdä käsitöitä ja lukea,
2) ei näe tehdä käsitöitä tai lukea, mutta näkee liikkua ja tarttua esineisiin,
3) on sokea.

66. Haastateltava
 1) kuulee tavallista puhetta
 2) kuulee vain äänekästä puhetta
 3) on kuuro

67. Onko haastateltavassa ilmeisiä sairau-
 rauden merkkejä?
 1) Ei ole.
 2) On, seuraavia: .....

68. Haastateltava on oleviin oloihinsa
 1) yleensä tyytyväinen
 2) yleensä tyytymätön.

69. Haastattelijan käsityksen mukaan
 edellä saadut vastaukset ovat
 yleensä:
 1) tosioloja vastaavia
 2) hiukan epäluotettavia
 3) tosioloista ilmeisesti poikkeavia
 Missä tutkimuksen osassa poikkeavia?
 .....

75. Haastattelijan ehdotus pahimpien epäkohtien poistamiseksi:
 .....
 .....

76. Haastattelijan lausunto asianomaisen toimeentulosta:
 .....
 .....
 Muita huomautuksia: .....

- 70—74. Pahimmat epäkohdat haastatelta-
 van olosuhteissa ovat:

(70) Terveystilassa: .....
 ..... X Ei erityistä.

(71) Asunto-oloissa: .....
 ..... X Ei erityistä.

(72) Ruokailussa, kotiaskareissa,
 harrastuksissa: .....
 ..... X Ei erityistä.

(73) Suhtautumisessa nyk. oloi-
 hinsa: .....
 ..... X Ei erityistä.

(74) Toimeentulossa: .....
 ..... X Ei erityistä.

77—80. Haastattelijan n:o .....

Pvm. .... / ..... 1950.

Liite 2.

SOSIAALIMINISTERIÖ
Sosiaalinen tutkimustoimisto
Helsinki

Palautettava ennen marraskuun 15 päivää 1950.

Yleisiä tietoja kunnalliskodista.

Lokakuussa 1950.

Kunta: ..... Lääni: .....

1. Paikkaluku ja hoidokit.	Sos.min:n vahvis- tama paikkaluku	Hoidokkien luku
Kunnalliskodin yleinen osasto	.....	.....
mielisairasosasto	.....	.....
sairasosasto	.....	.....
tuberkuloosiosasto	.....	.....
lasten osasto	.....	.....
.....	.....	.....
Yhteensä	.....	.....

2. Henkilökunta.	
Johtaja, johtajatar, johtajattaren apulainen	henkilöä
Koulutettuja sairaanhoitajia	”
Apuhoitajia	”
Mielisairanhoitajia	”
Sairaanhoitoon muuten perehtyneitä	”
Muuta henkilökuntaa (kuten keittiöhenkilökuntaa, siivoojia ym.) maatalous- ja tuotantolaitosten henkilökuntaa lukuunottamatta	”
Yhteensä	henkilöä

3. Rakennukset.	
a) hoitorakennusten luku	Ovatko kaikki eri osastot samassa rakennuksessa? .....
.....	Elleivät ole, niin mitkä osastot ovat erillisissä rakennuksissa? .....
.....	.....

b) *Rakennusvuosi ja kunto.*

Yleinen osasto .....
 Sairasosasto .....
 Mielisairasosasto .....
 Tuberkuloosiosasto .....
 Lasten osasto .....

Rakennusvuosi			Rakennuksen kunto		
Ennen 1923	1923—1940	Jälkeen 1940	Hyvä	Keskinker- tainen	Huono

c) *Mukavuudet osastoilla.*

Keskuslämmitys .....
 Vesijohto .....
 Viemäri .....
 Pesuhuone .....
 Kylpyhuone ja -amme .....
 Vesik'osetti .....
 Sähkövalo .....

Yleinen os.	Sairasos.	Mielisairas- os.	Tub. os.	Lasten os.

d) *Sauna:* erillisessä rakennuksessa, päärakennuksessa, muun rakennuksen yhteydessä, ei ollenkaan.

Käytetäänkö saunaa myös pyykinpesupaikkana? .....

Onko saunassa vesijohtoa? .....

e) *Hoidokkihuoneista on hyväksytty käytettäväksi*

1 hengen huoneina .....
 2 " " .....
 3—4 " " .....
 5 ja enem. " .....
 eristys huoneina levottomia varten

Yl. os.	Sairasos.	Mielisairas- os.	Tub. os.	Lasten os.	Yht.

4. *Hoidokkien mielialan hoito.*

Onko laitoksessa radiovastaanottimia? ..... Niiden luku: .....

Onko hoidokkien käytössä kirjasto? ..... Sen niteitten luku? .....

Onko hoidokeille järjestetty askartelutoimintaa? .....

Minkälaista? .....

Miten jumalanpalvelukset ja hartaustilaisuudet on järjestetty? .....

Mitä viihdytystoimintaa esiintyy? (juhlia, ryhmävierailuja, kerhotoimintaa, elokuvia ym.)

....., ... p:nä .....kuuta 1950.

Kunnalliskodin johtaja: .....

Liite 3.

SOSIAALIMINISTERIÖ
 Sosiaalinen tutkimustoimisto
 Helsinki

Päälautettava ennen marraskuun 15 päivää 1950.

Kunnalliskodin hoidokin terveydentila.

Lokakuussa 1950.

Kunta: ..... Lääni: .....

(Kohdat 3—9 täytetään alleviivaamalla asianomaiset sanat.)

1. Suku- ja ristimänimi: .....
2. Syntymävuosi: ..... 3. Sukupuoli: miespuolinen, naispuolinen.
4. Hoito-osasto: kunnalliskodin yleinen, sairas-, mielisairas-, tuberkuloosi-, lasten osasto.
5. Liikuntakyky: a) liikuntakykyinen, b) liikuntakykyinen vuodepotilas, c) liikuntakyvytön vuodepotilas.
6. Työkyky: a) työkykyinen, b) osatyökykyinen, c) työkyvytön.
7. Sopeutuminen: a) rauhallinen, b) levoton tai häiritsevä.
8. Yleistila: a) hyvä, b) raihnainen, c) tilapäinen sairaus, d) krooninen sairaus.
9. Kroonisen sairauden laatu: (Koskee vain kohtaa 8 d. Pääasiallinen sairaus alleviivataan kahdella viivalla)

Keuhkotuberkuloosi
 Muu tuberkuloosi
 Hengityselinten tauti (muu kuin tuberkuloosi)
 Sydän- ja verisuonten tauti
 Anemia tai muu veritauti
 Syöpä
 Ruuansulatushäiriö ja suoliston tauti (muu kuin syöpä)
 Maksa- ja munuaistauti, virtsaamishäiriö
 Sokeritauti
 Struuma
 Krooninen säärihaava
 Kirurgisten tautien jälkitila (esim. luumätä, leikkauk- tai kipsipotilaat ym.)

Krooninen nivelreumatismi
 Muu luustossa, nivelissä tai lihaksissa ilmenevä tauti
 Aivohalvaus
 Muu keskushermoston tauti (unitaudin jälkitila ym.)
 Sokeus
 Kuurous, kuuromykkyys
 Raajarikkoisuus
 Mielisairaus
 Kaatumatauti
 Vajaamielisyys (tylsä, vähämielinen)
 Vanhuudenheikkous
 Muu sairaus (mikä?) .....

10. Onko kasteleva: .....

....., ... p:nä .....kuuta 1950.

Kunnalliskodin johtaja: .....

A. I. Hälsotillstånd.

- 1.*) Har Ni under det senaste halvåret i allmänhet känt Er kry eller har Ni varit sjuklig?
1) I allmänhet kry.
2) Sjuklig.
3) Både och, vet inte.
-
2. (Om sängliggande) Har Ni detta år varit sängliggande en längre tid eller nu bara tillfälligtvis?
1) Längre tid.
2) Tillfälligtvis.
-
- 3—6. (Om sjuklig eller sängliggande) Vilken sjukdom eller åkomma har Ni i huvudsak lidit av?
.....
..... X Vet inte.
-
7. (Om inte konstant sängliggande) Är Er rörelseförmåga i allmänhet god?
1) God.
2) Tillfredsställande.
3) Dålig.
4) Oförmögen att röra sig, för tillfället.
5) Varaktigt oförmögen att röra sig.
-
- 8.*) (För alla) Har Ni fått sjukhusvård under det senaste halvåret?
1) Har fått.
2) Nej.
3) Minns inte.
-
- 9—10. (Har fått sjukhusvård) Var det fråga om ett olycksfall eller något annat, och ungefär hur många veckor har Ni legat på sjukhus under det senaste halvåret?
(9) Till följd av olycksfall
..... veckor.
(10) Av annan anledning
..... veckor.
-
- 11.*) (För alla). Har någon läkare besökt Er hemma under det *gångna halvåret* och ungefär hur många gånger?
Har besökt ..... gånger.
X Har inte haft läkarbesök.
-
- 12.*) Har Ni under det gångna halvåret besökt en läkare för undersökning och ungefär hur många gånger?
Besökt ..... gånger.
X Har inte besökt läkare.
-
- 13.*) Har en sjuksköterska eller diakonissa besökt Er under det gångna halvåret?
1) Har besökt.
2) Nej, kommer inte ihåg.
-
14. X.
-

II. Bostadsförhållanden:

- 15—17.*) Huru många personer under och över 16 år tillhör allt som allt samma matlag som Ni?
(15) Personer över 16 år .....
(16) Personer under 16 år .....
(17) Tillsammans .....
18. (Om mer än en) Är han eller hon (någon av dem) en nära släkting till Er?
7) Make, maka.
6) Son (halv).
5) Dotter (halv).

*) Betyder att frågan skall ställas till alla.

- 4) Bror (halv).
 3) Syster (halv).
 2) Annan släkting.
 1) Inga släktingar.

- 4) Värmeledningsbatteri.
 5) Kamin.
 Annan .....
 X) Det finns ingen uppvärmning.

- 19.*) (För alla) Hur många rum finns det i den lokal som står till matlagets (om ensam: Ert) förfogande? ..... rum och
 7) utan kokmöjligheter,
 8) kök,
 9) kokvrå,
 O) stuga,
 R) del i kök,
 X) andra kokmöjligheter.

- 28.*) Hurudan belysning har Ni i Er bostad?
 1) Elektricitet.
 2) Oljebelysning.
 Annan .....

- 20—21.*) Har Ni ett eget rum till Ert förfogande under dagen? — Än då på natten?

	(20) Under dagen	(21) På natten
Har eget rum	1	1
Har ej eget rum ...	2	2

- 22—24. (Om inte eget rum på natten) Huru många personer sover vanligtvis i detta rum?
 (22) Över 16 år .....
 (23) Under 16 år .....
 (24) Tillsammans .....

- 29.*) Är Er bostad enligt Er egen åsikt tillräckligt varm och torr eller är den för kall eller för fuktig?
 1) Varm, torr.
 2) Kall, fuktig.
 3) Vet inte, ibland det ena ibland det andra.

- 25—26.*) (För alla) Ungefär hur stor är golvytan i det rum Ni tillbringar natten i? (Intervjuaren kontrollerar uppgiften.)
 Golvytan är ..... m².

- 30.*) Den intervjuade eller hans maka, make:
 1) äger bostaden,
 2) är huvudhyresgäst,
 3) är underhyresgäst,
 4) hör till ägarens matlag,
 5) „ „ huvudhyresgästens matlag,
 6) „ „ underhyresgästens matlag,
 7) är s. k. inhysing.

- 27.*) En hurudan värmekälla finns i det rum där Ni tillbringar natten?
 1) Spis.
 2) Bakugn.
 3) Kakelugn.

- 31.*) Den intervjuade bor:
 1) i ett hus där det bor 2 eller flere matlag,
 2) i ett hus där det bor 1 matlag (2 eller flere personer),
 3) ensam i huset.

32. X.

III. Måltider, hemsysslor, intressen.

- 33.*) Äter Ni för det mesta hemma eller annorstädes?
 1) Hemma.
 2) Annorstädes.

fråga) Ganska regelbundet eller då och då?
 (Förteckning visas.)

- 34—36.*) (För alla) Här är uppräknade en mängd olika hemsysslor. Vilka av dessa har Ni under senaste tid utfört i hemmet? (Om utförts,

	(34) Ganska regel- bundet	(35) Då och då	(36) Inte alls
Matlagning	1	1	1
Diskning	2	2	2
Barnskötsel	3	3	3

	(34) Ganska regel- bundet	(35) Då och då	(36) Inte alls
Städning	4	4	4
Handarbeten, sömnad	5	5	5
Byke	6	6	6
Vattenbärning	7	7	7
Boskapsskötsel	8	8	8
Vedhuggning	9	9	9
Uppköp	0	0	0
Annat			
.....	X	X	X

37.*) Har Ni under den senaste månaden läst någon bok? Vilken bok? (Bokens namn.)

- 1) Bibeln.
- 2) Psalmboken.
- 3) Annan bok .....

X) Har läst, kommer ej ihåg namnet.

38.*) Läser Ni nu *regelbundet* någon dagstidning? Än veckotidningar då?

- 1) Läser dagstidn.
- 2) „ veckotidn.
- 3) Läser ingendera.

39.*) Har Ni i Er bostad en radio som fungerar?

- 1) Har.
- 2) Har inte.

40—42.*) Har Ni under den senaste *månaden* besökt

(40) *kyrkan?* Besökt, kommer inte i håg hur många gånger? Har ej besökt

Huru många gånger? ..... X R

(41) *olika fester?* Huru många gånger? ..... X R

(42) *en biograf?* Huru många gånger? ..... X R

43.*) Har Ni själv haft besök under den senaste *veckan?* Hur många gånger? ..... gånger.

X) Har inte haft besök.

44.*) Har Ni besökt Edra vänner eller släktingar under den senaste *veckan?* Ungefär hur många gånger? ..... gånger.

X) Har inte besökt.

45. X.

IV. Inställningen till nuvarande förhållanden.

46.*) I vilket avseende önskar Ni mest en förbättring av Edra nuvarande förhållanden?

3) Ohälsosam.

4) För dyr.

5) Omgivningen.

X) Vet inte.

Annat .....

X) Inga önskemål, vet inte.

47. (Om bostadsförhållanden nämndes) Är felet med bostaden närmast att den är för trång, i dåligt skick, ohälsosam, för dyr, har en bullrande omgivning eller vill Ni framhålla någon annan omständighet?

- 1) Trång.
- 2) I dåligt skick.

48.*) (För alla) Ville Ni gärna flytta till en annan ort och i såfall vart?

X) Ingenstans, vill inte flytta.

49.*) Om Ni är i behov av större omvårdnad, ville Ni då helst bo hos Edra släktingar, på ett privat ålderdomshem, kommunalhem, sjukhus eller annorstädes?

- 1) Hos släktingar.
- 2) Privat ålderdomshem.
- 3) Kommunalhem.
- 4) Sjukhus.
- Annorstädes .....
- X) Vet inte, ingenstades, hemma bäst.

50. (Om inte kommunalhem) Varför vill Ni inte bo på ett kommunalhem?

.....

.....

X) Kan inte förklara.

- 51.*) (För alla) Om det vore mycket svårt för Er att få Er utkomst, har Ni någon släkting eller vän till vilken Ni kunde vända Er?
- 1) Sön, dotter (halv).
  - 2) Bror, syster (halv).
  - 3) Annan släkting.
  - 4) Främmande.
  - 5) Har ingen, kan ej yttra sig.

52. X.

B.

V. Utkomst.

- 1.*) Har Ni nu ett förvärvsarbete vilket betalas i reda pengar? (Frånsett en tillfällig sjukdom.)
- 1) Ja.
  - 2) Nej.

2. (Om inte) Vilket år hade Ni senast förvärvsarbete?
- 1) år 1950—46
  - 2) „ 1945—41
  - 3) „ 1940—36
  - 4) „ 1935—31
  - 5) „ 1930—26
  - 6) „ 1925—21
  - 7) „ 1920—16
  - 8) „ 1915—
  - 9) Har aldrig haft förvärvsarbete.
  - X) Kan inte säga.

3. (För dem som haft förvärvsarbete) Slutade Ni med förvärvsarbete på grund av att Ni blev arbetsoförmögen eller av någon annan orsak — av vilken orsak?
- 1) Arbetsoförmögen.
  - Annan orsak: .....
  - .....
  - .....
  - X) Kan inte säga.

4. (För samma som föreg.) Blev Ni samtidigt pensionerad?
- 1) Ja.
  - 2) Nej.

5. (För de som fortf. har förvärvsarbete) Utför Ni arbetet hemma eller annorstädes?
- 1) Hemma.
  - 2) Annorstädes.

6. (Har förvärvsarbete) Är arbetet regelbundet eller av tillfällig art?
- 1) Regelbundet.
  - 2) Av tillfällig art.

7. (Har förvärvsarbete) Vad utför Ni för arbete?
- .....
- .....

- 8—11. (Har förvärvsarbete) Ungefär hur många timmar i veckan arbetar Ni om sommaren — om vintern?
- (8— 9) Om sommaren ..... t.
- (10—11) Om vintern ..... t.

- 12.*) (För alla) Utför Ni hemma eller annorstädes arbete för mat och husrum?
- 1) Ja.
  - 2) Nej.

13. (Om svaret är ja) Hurudant arbete?
- .....
- .....

- 14.*) (För alla) Vad får Ni Er huvudsakliga utkomst av?
	Den intervjuade mk	Hans make mk
1) Förvärvsarbete som Ni själv utför.	Har Ni besparingar? Ungefär hur mycket? ..	(24—26) (40—42)
2) Pension, livränta.	Får Ni fattigvårdsunderstöd, ungefär hur mycket i året? ..	(27—28) (43—44)
3) Sytning.	Har Ni andra inkomster, ungefär huru mycket på ett år? ..	(29—30) (45—46)
4) Besparingar, kapitalinkomster, hyresinkomster.		
5) Fattigvårdsunderstöd.		
6) Av Er make, maka.		
7) Av Edra barn hos vilka Ni bor.		
8) Av Edra barn som är bosatta annorstädes.		
9) Av Edra övriga släktingar.		
0) Av främmande personer.		
På annat sätt		
X) Kan inte säga. (Om av barnen eller andra) Försörjarens namn:		
adress:		
titel:		
-
- 15—46.*) Vi vill nu i förtroende ha några upplysningar om Er utkomst. Dessa upplysningar uppges inte för någon, utan de samlas för en gemensam statistik vars uppgift är att ge en sanningsenlig bild av åldringarnas utkomst.
	Den intervjuade mk	Hans make mk
Hur stora inkomster hade Ni av förvärvsarbete i året?	(15—17)	(31—33)
Livränta eller pension? Av vem och hur mycket i året? Av	(18—20)	(34—36)
Har Ni inkomster av fastighet (gods, hus, villa, aktielokal) och huru mycket i året?	(21—23)	(37—39)
-
- 47.*) Fick Ni senaste år penningunderstöd av Edra barn? Ungefär huru mycket senaste år?
- 1) Inga barn i livet.
  - 2) Fick inte.
- Fick senaste år ..... mk.
-
48. (Om av barnen) Fick Ni andra understöd av Edra barn?
- 1) Intet annat.
  - 2) Bostad.
  - 3) Mat.
  - 4) Kläder.
  - 5) Gåvor.
- Annat .....
-
49. (Har barn) Huru många barn har Ni i livet?
- .....
-
50. (Har barn) Anser Ni, att barnen kunde ge Er mera understöd än nu?
- 1) Kunde ge.
  - 2) Nej, knappast.
  - 3) Kan inte yttra sig.
-
- 51.*) (För alla) Anser Ni att det är samhällets eller barnens skyldighet att ta hand om en åldring, i det fall barnens inkomster är tillräckliga för detta?
- 1) Samhällets.
  - 2) Barnens.
  - 3) Kan inte yttra sig.

52. (Om svaret är barnens) Borde man då stifta en lag som förpliktigar barnen att dra försorg om sina föräldrar, eller anser Ni att det är bättre att samhället vårdar

de gamla och kräver barnen för kostnaderna?

- 1) Lag.
- 2) Samhället kräver.
- 3) Kan inte yttra sig.

A. B.

VI. Personuppgifter.

53—54.*) Den intervjuade är född ...../..... 18.....

55.*) Kön: 1) Kvinna.
2) Man.

56.*) Civilstånd:

- 1) Ogift.
- 2) Gift; maken, maken född år .....
- 3) Änka, änklings.
- 4) Fränskild.

57.*) 1) Finskspråkig.
2) Svenskspråkig.

58.*) 1) Tillhör den förflyttade befolkningen.
2) Tillhör inte den förflyttade befolkningen.

59. Den intervjuades nuvarande yrke (eller det yrke han/hon senast haft):

60. Om inte eget yrke, makens nuvarande eller f. d. yrke:

61. X.

Den intervjuades

namn: .....
adress: .....

Makens, makans

namn: .....
adress: .....

VII. Intervjuarens observationer.

62. Den intervjuade är
1) arbetsför (frånsett en tillfällig sjukdom)
2) delvis arbetsför,
3) arbetsoförmögen.

63. (Om delvis arbetsför):
Enligt intervjuarens åsikt
1) har den intervjuade ett lämpligt arbete,
2) har den intervjuade ett olämpligt arbete,
3) arbetslös till följd av brist på lämpligt arbete,
4) arbetslös på grund av att han/hon inte vill arbeta,
5) då han/hon klarar sig bra utan arbete.

X) Intervjuaren kan inte svara på detta.

64. Den intervjuade är
1) talför,
2) sluten, fåordig,
3) irriterad,
4) talet delvis osammanhängande, är tankspridd.

65. Den intervjuade
1) kan utföra handarbeten och läsa,
2) har dålig syn, kan inte utföra handarbeten eller läsa, men ser tillräckligt bra för att kunna röra sig och vidröra föremål,
3) är blind.

66. Den intervjuade
 1) hör vanligt tal,
 2) hör endast högröstat tal,
 3) är döv.

---

67. Har den intervjuade sjukdoms-
 tecken som tydligt kan observeras?
 1) Nej.
 2) Ja, följande: .....

---

68. Med sina nuvarande förhållanden
 är den intervjuade
 1) nöjd,
 2) missnöjd.

---

69. Enligt intervjuarens åsikt är de
 angivna svaren i allmänhet
 1) överensstämmande med san-
 ningen, -
 2) något opålitliga,
 3) avvikande från sanningen.
 Vilka svar? .....

70—74. Största missförhållanden i den in-
 tervjuares levnadsförhållanden är:
 (70) Hälso tillståndet: .....

..... X Intet speciellt.

(71) Bostadsförhållanden: .....

..... X Intet speciellt.

(72) Måltider, hemsysslor, intres-
 sen: .....

..... X Intet speciellt.

(73) Inställningen till nuvarande
 förh.: .....

..... X Intet speciellt.

(74) Utkomsten: .....

..... X Intet speciellt.

---

75. Intervjuarens förslag till undanröjandet av de värsta missförhållanden:
 .....
 .....

---

76. Intervjuarens åsikt om den intervjuades utkomst:
 .....
 .....

Andra anmärkningar: .....

77—80. Intervjuarens N:o .....

Datum ...../..... 1950.

b) *Byggnadsår och -tillstånd.*

Allmän avdelning .....
 Sjukavdelning .....
 Sinnessjukavdelning .....
 Tuberkulosavdelning .....
 Barnavdelning .....

Byggnadsår			Byggnadens tillstånd		
Före 1923	1923—1940	Efter 1940	Gott	Medelmåttigt	Dåligt
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

c) *Bekvämligheter på avdelningarna.*

Centralvärme .....
 Vattenledning .....
 Avlopp .....
 Tvättrum .....
 Badrum och -kar .....
 Vattenklosett .....
 Elektricitet .....

Allm. avd.	Sjukavd.	Sinnessj. avd.	Tub. avd.	Barnavd.
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

d) *Bastu:* i särskild byggnad, i huvudbyggnaden, i samband med annan byggnad, finns ej.
 Användes bastun även som tvättstuga? .....
 Finns det i bastun vattenledning? .....

e) *Internrummen äro godkända att användas som*

1 persons rum .....
 2 persons rum .....
 3—4 personers rum .....
 5 el. fl. personers rum .....
 Isolerrum för oroliga .....

Allm. avd.	Sjukavd.	Sinnessj. avd.	Tub. avd.	Barnavd.	Sammanl.
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

4. *Internernas trivsel.*

Finns det på anstalten radiomottagare? ..... Deras antal .....
 Finns det bibliotek för internerna? ..... Antal band .....
 Har det ordnats sysselsättning för internerna? .....
 Hurudan? .....

Huru är gudstjänster och andaktstillfällen arrangerade? .....

Hurudan förströelse för internerna förekommer? (fester, gruppbesök, klubbverksamhet, filmföreläsning m. m.) .....

..... den ..... 1950.

Kommunalhemmets föreståndare: .....

Bilaga 3.

SOCIALMINISTERIET

Bör återsändas före den 15 november 1950.

Byrån för social forskning
Helsingfors

Kommunalhemsinternens hälsotillstånd.

Oktober 1950.

Kommun: ..... Län: .....

(I punkt. 3—9 bör vederbörande ord understrykas.)

1. Släkt- och dopnamn: .....
2. Födelseår: ..... 3. Kön: mankön, kvinnkön: .....
4. Vårdavdelning: kommunalhemmets allmänna, sjuk-, sinnessjuk-, tuberkulos-, barnavdeln.
5. Rörelseförmåga: a) normal, b) sängliggande med bibehållen rörelseförmåga, c) oförmögen att röra sig.
6. Arbetsförmåga: a) arbetsför, b) delvis arbetsför, c) oförmögen till arbete.
7. Uppförande: a) lugn, b) orolig eller störande.
8. Allmänt tillstånd: a) gott, b) svagt, c) tillfällig sjukdom, d) kronisk sjukdom.
9. Art av kronisk sjukdom: (Gäller endast punkt 8 d. Den huvudsakliga sjukdomen understrykes dubbelt.)

Lungtuberkulos.

Annan tuberkulos.

Sjukdom i andningsorganen (med undantag av tuberkulos).

Hjärt- och blodkärlsjukdom.

Anemi eller annan blodsjukdom.

Kräfta.

Matsmältningsstöring eller tarmsjukdom (med undantag av kräfta).

Lever- och njursjukdom, urineringsbesvär.

Sockersjuka.

Struma.

Kroniska bensår.

Kirurgiska sjukdomars följd tillstånd (t. ex. benröta, opererade eller gipspatienter).

Kronisk ledgångsreumatism..

Annan sjukdom i benbyggnad, leder eller muskler.

Hjärnblödning.

Annan sjukdom i centralnervsystemet (följder av sömnsjuka, m. m.)

Blindhet.

Dövhet, dövstumhet.

Vanförhet.

Sinnessjukdom.

Fallandesjuka.

Sinnesslöhet (idiot, imbecill).

Ålderdomssvaghet.

Annan sjukdom (vilken?) .....

10. Är internen sängvätare: .....

..... den ..... 1950.

Kommunalhemsföreståndare: .....